

Mészáros László Antal

Dubin feladat

**A Magyar Néphadsereg szárazföldi
csapatainak hadrendi változásai 1987-ben
(Kitekintéssel a Magyar Néphadsereg egészére)**

ZRÍNYI KIADÓ

A Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatainak hadrendi változásai

1987-ben

(Kitekintéssel a Magyar Néphadsereg egészére)

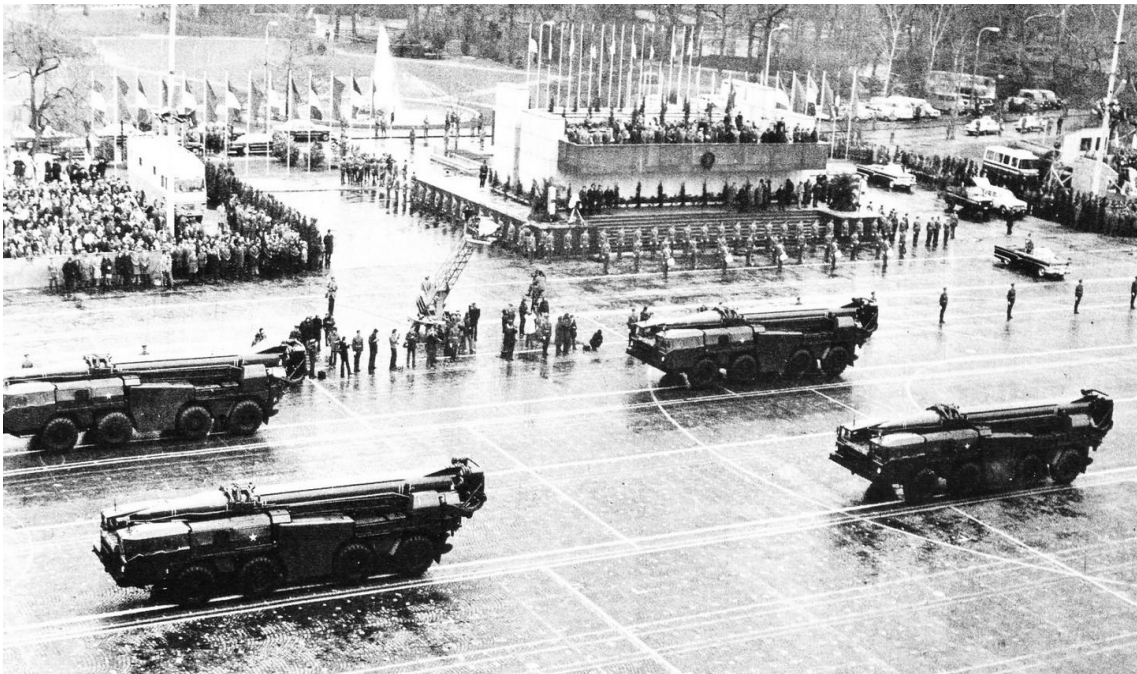

Mészáros László Antal

Rubin-feladat

A Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatainak hadrendi változásai 1987-ben

(Kitekintéssel a Magyar Néphadsereg egészére)

© HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó, 2020

© Mészáros László, 2020

All rights reserved. Minden jog fenntartva.

A könyvet vagy annak bármely részét a kiadó engedélye nélkül bármilyen formában vagy bármilyen eszközzel másolni, tárolni, közölni tilos!

Kiadja a HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (HM Zrínyi Nonprofit Kft.), a Honvédelmi Minisztérium által alapított, annak kizárólagos tulajdonában lévő cég.

Cím: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b

Honlap: www.honvedelem.hu

E-mail: kiado@hmzrinyi.hu

A kiadásért felel: Kulcsár Gábor ügyvezető

A Zrínyi Kiadó vezetője: dr. Isaszegi János ny. vezérőrnagy

Lektorálta:

Borsits László nyugállományú vezérezredes

Előzetesen lektorálták:

Szollár János nyugállományú alezredes

Ocskay István mérnök ezredes

Pánczél Mátyás rendőr törzszászlós (szakértő)

A borítóképen az 1985-ös utolsó díszszemle végrehajtására ideiglenesen megalakított Gépesített Díszhadosztály állományába beosztott, 9K72 R–17 hadműveleti-harcászati rakétakomplexumok 9P117 típusú indítóállványai vonulnak el a budapesti Felvonulási téren (a Dózsa György útnak az Ajtósi Dürer sor és a Hősök tere közötti szakaszát nevezték így a rendszerváltozás előtt, ma Ötvenhatosok tere) kialakított dísztribün előtt.

Édesapám emlékének...

Az írás szerzője volt katona, jelenleg a Büntetés-végrehajtási Szervezet nyugállományú tagja.

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	6
Előszó	9
Bevezetés	10
1. A Magyar Néphadsereg szervezeti tagozódása 1987. február 28-ig	13
1.1 Az MN seregtestszintű parancsnokságai 1987. február 28-ig	15
2. Az átszervezés előzményei	15
3. Az átszervezéshez vezető okok	19
4. Az átszervezéssel szemben támasztott követelmények	21
4.1 Az 5. Hadsereg tervezett szervezeti felépítése	22
5. A Bakony-I. hadrend (hadosztály–ezred szervezet)	22
5.1 Az összefegyvernemi alegységek, egységek és magasabbegységek szervezete	24
5.1.1 A gépesített és gépkocsizó lövészhadosztályok és -egységek	24
5.1.2 Az MN 14. Gépesített Lövészezred és egy VSZ EFE alárendelt páncélozott szállító harcjárművel felszerelt szovjet gépesített lövészezred fontosabb fegyverzeti eszközei	26
5.1.3 Harckocsialegységek és -egységek	27
5.1.4 Az MN 8. Harckocsiezred és egy VSZ EFE alárendelt szovjet harckocsiezred fontosabb fegyverzeti eszközei	28
5.2 A gépesített (gépkocsizó) lövészhadosztályok és a harckocsihadosztály szervezete	29
5.2.1 Az MN 8. gépesített lövészhadosztály és egy VSZ EFE alárendelt szovjet gépesített lövészhadosztály fontosabb fegyverzeti eszközei	29
5.2.2 Egy VSZ EFE alárendelt szovjet összefegyvernemi hadsereg fontosabb fegyverzete ..	31
6. Harckészültségi besorolási kategóriák	31
6.1 A Magyar Néphadsereg mozgósítása, háborús és békelétszáma 1986. január 1-jén	32
6.2 A szárazföldi csapatok rendszeresített hadi- és békelétszáma hadosztály–ezred szervezet szerint	34
7. Az MN 5. Hadsereg fontosabb hadrendi elemei hadosztály–ezred szervezet szerint	35
7.1 Az MN 5. Hadsereg alárendeltségébe tartozó fontosabb hadrendi elemek és főbb haditechnikai eszközök (1987. február 28-ig)	37
7.1.1 MN 8. gépesített lövészhadosztály	37
7.1.2 MN 9. gépesített lövészhadosztály	43
7.1.3 MN 11. harckocsihadosztály	48
7.1.4 MN 7. gépesített lövészhadosztály	53
7.1.5 MN 5. Hadsereg, hadseregek közvetlen	58
7.1.6 Átalárendelt és együttműködő magasabbegységek	64
7.2 Az MN 3. Hadtest hadrendi elemei (1987. február 28-ig)	66
7.2.1 MN 3. Hadtest, hadtestközvetlen csapatok	66
7.2.2 MN 4. gépesített lövészhadosztály	67
7.2.3 MN 15. gépkocsizó lövészhadosztály	72
7.2.4 MN 3. Hadtest, tartalékcsoportok	78
MN 27. tartalék gépkocsizó lövészhadosztály	78
Önálló tartalék gépkocsizó lövészezredek	81
7.3 Az MN Tábori Hadtáp Parancsnokság alárendelt alakulatai a Bakony-I. hadrend szerint	83
8. Bakony-I. hadrend szerinti összesített haditechnikai harcérték és a harcoló egységek, valamint alegységek száma	88
9. A Rubin-feladat végrehajtása, a Bakony-II. hadiszervezet megalakítása	95
9.1 A gépesített hadtest szervezete	97
9.2 Az összefegyvernemi alegységek és dandárok szervezete	98
9.3 A szárazföldi csapatok (és átalárendelt csapatok) harckészültségi besorolása	99

9.4 Az átszervezés	100
Az összefegyvernemi, a tüzér- és felderítőcsapatok megalakítása, felszámolása	104
Lövészcsapatok.....	104
Páncéloscsapatok	107
Rakétatüzérség.....	108
Tábori, valamint sorozatvető-tüzérség	109
Páncéltörő tüzérség.....	111
Légvédelmi tüzérség.....	111
Csapatfelderítő és mélységi felderítőalakulatok.....	112
Tartalék gépkocsizó lövészcsapatok.....	113
10. Az MN 5. Hadsereg fontosabb hadrendi elemei az átszervezés után	114
10.1 Az MN 5. Hadsereg és a Központi Hadtáp (valamint technikai) Előretolt Lépcső rendszeresített béke- és hadilétszáma hadtest–dandár szervezetben.....	116
10.2 Az MN 5. Hadsereg alárendeltségébe tartozó fontosabb hadrendi elemek és főbb haditechnikai eszközök (1987. március 1-től)	117
10.2.1 MN 1. gépesített hadtest	117
10.2.2 MN 2. gépesített hadtest	124
10.2.3 MN 3. gépesített hadtest	130
10.2.4 MN 5. Hadsereg, hadseregeközvetlenek	136
10.2.5 Átalárendelt és együttműködő csapatok	143
10.3 MN Központi Hadtáp Előretolt Lépcső Parancsnokság	144
11. A Bakony-II. hadrend szerinti összesített haditechnikai harcérték, valamint a harcoló magasabbegységek, egységek és alegységek száma	147
12. Az átszervezés eredményei, összegzése	151
13. Összehasonlító táblázatok egyes csapatokról, valamint a fontosabb haditechnikai eszközök mennyiségéről a szárazföldi csapatoknál.....	153
14. Az új szervezetre áttérő fontosabb alakulatok átadott és átvett eszközeinek, valamint anyagainak mennyisége	157
15. Helyőrségváltást végrehajtó katonai szervezetek	159
16. Megszűnt katonai szervezetek	160
17. A szárazföldi csapatoknál rendszeresített főbb haditechnikai eszközök	162
D–944 páncélozott szállító harcjármű (PSZH, PSZH-M, PSZH-F).....	162
D–442 felderítő úszó gépjármű (FUG)	164
BMP–1 gyalogsági harcjármű (BRM–1K, BMP–1K3 és BMP–1F felderítő-harcjárművek)	165
MTLB-U páncélozott szállító harcjármű és változatai.....	166
BRDM–2 úszó felderítő-harcjármű	167
BTR–50PU (és BTR–50PK) páncélozott vezetési pont.....	168
BTR–60PU–12, BTR–60 R–145, BTR–60 R–975 vezetési járművek	169
T–34M (T–34/85) közepes harckocsi.....	170
T–54M Tűzok közepes harckocsi.....	171
T–55 közepes harckocsi.....	172
T–55A közepes harckocsi.....	173
T–55AM Mosómedve közepes harckocsi	174
T–72 közepes harckocsi.....	175
PT–76B úszó harckocsi	176
9K72 R–17 (Elbrus, R–300, SS–1C, SCUD-B) hadműveleti-harcászati rakétakomplexum	177
9K52 LUNA-M (R–70, Frog–7B) harcászati rakétakomplexum.....	178
122 mm-es 9K51 BM–21 Grad sorozatvető harci gép.....	181
152 mm-es 43M D–1 tarack	182
152 mm-es D–20 ágyútarack.....	183

152 mm-es 2SZ3M Akácija önjáró tarack.....	184
122 mm-es 38/68M M–30 tarack	185
122 mm-es 2Sz1 Gvozdgyika önjáró tarack.....	186
A 120 mm-es 43M és a 82 mm-es 37M aknavető.....	187
Az 57 mm-es 43M ZiSz–2 páncéltörő ágyú és a 76 mm-es 42M ZiSz–3 könnyűágyú.....	188
73 mm-es SzPG–9D állványos gránátvető (hátrasiklás nélküli löveg)	189
85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú.....	190
100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú.....	191
9K111 Fagot hordozható páncéltörő rakétarendszer	192
9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű.....	193
9P148 Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű	194
14,5 mm-es ZU–2 ikercsövű légvédelmi géppuska.....	195
23 mm-es ZU–23–2 ikercsövű légvédelmi gépágyú	196
23mm-es ZSZU–23–4 Silka önjáró légvédelmi gépágyú	197
57mm-es ZSZU–57–2 Büszke önjáró légvédelmi gépágyú.....	198
57 mm-es Sz–60 légvédelmi gépágyú	199
9K31M Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum	200
A 9K32M Sztrela–2M és a 9K310 Iгла–1E közeli hatótávolságú légvédelmi rakétaindítók	201
9K35 önjáró légvédelmi rakétakomplexum	202
2K12 KUB M1 és M2 önjáró légvédelmi rakétakomplexum	203
2K11 Krug önjáró légvédelmi rakétakomplexum	204
LPO–50 könnyű gyalogsági lángszóró.....	205
18. A Bakony-II. fejlesztési időszak 1988-ra áthúzódó megvalósult és tervezett fejlesztései a szárazföldi csapatoknál	206
18.1 A Bakony-III. fejlesztési időszakra tervezett feladatok a szárazföldi csapatoknál	206
Befejezés.....	208
Rövidítések jegyzéke.....	209
Köszönetnyilvánítás.....	210
Források.....	211
Ajánlott és felhasznált irodalom	211
A Honvédelmi Minisztérium, valamint a Magyar Honvédség kiadványai és szabályzatai közül felhasznált források.....	212
A szovjet hadsereg szabályzatai közül felhasznált orosz nyelvű szabályzat.....	213
Levéltári és irattári források	213
Interneten elérhető források.....	214
Az írásban szereplő fényképek tulajdonosai	214

Előszó

Tisztelt Olvasó!

A honvédség – 1951. 06. 01. – 1990. 03. 15. között Magyar Néphadsereg, 1990. 03. 15-től Magyar Honvédség – története és szervezetének átalakítása nagyon sok változatban került már feldolgozásra. Ezen időszakra – közel 70 év – jellemző, hogy zömében szövetségi rendszerben történtek az események, 1955. 05. 14-től 1991. 07. 01-ig a Varsói Szerződés, majd 1999. 03. 12-től a NATO szervezetében, miközben 1991. 06. 16-ig szovjet csapatok állomásoztak az ország területén közel 110 000 fővel, ebből 60 000 katonaszemély. Ezen sajátosságok sok kérdést meghatároztak és befolyásoltak a haderő vonatkozásában: alkalmazás, szervezés, felkészítés, kiképzés és technikai fejlesztések.

A Magyar Néphadsereg szárazföldi haderőneme több szervezési cikluson esett át, 1957-ig hadosztály és hadtest, 1961-ig hadosztályok, 1961-től hadosztályok és hadsereg, 1987. 03. 01-től dandár, hadtest és hadsereg tagozódás volt. E szervezési mozzanatokból kiemelkedik az 1985–1986-os években előkészített és 1987. 03. 01-től megvalósított „Rubin” feladat, a raj-szakasz-század-zászlóalj-ezred-hadosztály szervezetről az ezred és hadosztály kiiktatásával a dandár-hadtest szervezetre való áttérés. Ez az átalakítás a Varsói Szerződésen belül egyedülálló volt, előkészítésében döntő szerepe volt Oláh István hadseregtábornoknak – előbb a vezérkar főnökeként, majd honvédelmi miniszterként, aki sajnos korai halála miatt nem élhette már meg az átszervezés időszakát. Ezen átszervezés egyes elemei napjainkban is élnek, igaz a közép- és felsőszintű vezetés több átszervezésen esett át, mint hadseregparancsnokság, Szárazföldi Csapatok Parancsnoksága, 4. Gépesített Hadtest-parancsnokság, Szárazföldi Vezérkar, Összhaderőnemi Parancsnokság, Magyar Honvédség Parancsnoksága, de a dandárszint azóta is él. Az 1987-ben kialakított szervezetek az 1990-es évekig léteztek, majd megkezdődött a folyamatos létszámleépítés, 2004. 11. 04-ével a sorállományú katonai szolgálat felfüggesztése.

E könyv szerzője arra vállalkozott, hogy a „Rubin” szervezési feladatot részletesen és precízen feldolgozza. Úgy gondolom, sikerült bemutatnia a meglévő szervezeteket összehasonlítva a létrejövőkkel, a nagyszámú technikai és anyagi átcsoportosításokat. Ugyancsak bemutatásra kerültek a rendszeresített eszközök legfontosabb harcászati-technikai adatai is.

A könyv nyelvezete kissé száraz, katonás, de figyelmesen olvasva áttekintést kapunk a „Rubin” szervezési feladat történéseiről. Köszönet a szerzőnek az aprólékos és pontos munkáért!

A könyv ajánlható oktatási anyagként, a téma iránt érdeklődőknek ismereteik megalapozására, az 1980-as évek közepének megismerésére.

Székesfehérvár, 2020. március

Borsits László
nyugállományú vezérezredes

Bevezetés

A közelmúltunk magyar hadtörténete iránt érdeklődők közül sokan úgy gondolják, hogy a magyar hidegháborús tömeghadsereg átszervezése a rendszerváltozással kezdődött, de ennek az időpontját a szárazföldi csapatok szervezeti felépítésének átalakítása tekintetében én előbbre, az 1986-os és 1987-es évekre tenném. A Varsói Szerződésben (továbbiakban: VSZ) az ötvenes évek¹ végén és a hatvanas évek elején rendszeresített, illetve kialakított hadsereg–hadosztály–ezred szervezeti felépítést a magyar katonai és politikai felső vezetés hosszas előkészítés és a szovjetekkel folytatott tárgyalások után új alapokra helyezte. Hazánk azokban az időkben még a szocialista katonai szövetség, a Varsói Szerződés tagjaként élte mindennapjait. A szovjetek nemcsak vezették, de uralták is ezt a szövetséget, így az ő elgondolásaik alapján kellett a hadseregünk szervezetét kialakítani és azt fegyverzettel ellátni. Ez a szovjet érdekérvényesítés (a folyamatosan akadékoskodó Romániát kivéve) minden szövetséges országban így volt.

A viszonylag liberálisabb gondolkodású Mihail Gorbacsov, a Szovjetunió Kommunista Pártjának új főtitkára 1985-ös hatalomra kerülése után, az őt megelőző főtitkárok ellentmondást alig tűrő politikája helyett már figyelembe kezdte venni szövetségesi véleményét és sok esetben meghallgatta azok tanácsait is. Így, többek között, az addig csak a tervekben létező magyar szárazföldi haderő szervezeti korszerűsítése megvalósításának (mai szóval haderőreform) lehetőségei, esélyei is megnöttek.

A Magyar Néphadsereg² szárazföldi csapatainál, de a Varsói Szerződés tagállamaiban is teljesen példátlan szárazföldi haderőnem-átszervezés volt az 1985 és 1987 között előkészített és 1987-ben végrehajtott „**Rubin-feladat**” elnevezésű struktúraváltás.

A szárazföldi csapatokat újraépítették szervezeti és vezetési szinten is. A honvédelmi miniszter 1986. augusztus 11-én kiadott 0021/1986. számú szigorúan titkos parancsa³ elrendelte a szárazföldi csapatok szervezetének és vezetésének korszerűsítését. A miniszteri parancs a feladat előkészítésének idejét 1986. október 1. és 1987. február 28. között, a végrehajtásának idejét 1987. március 1. és 1987. augusztus 31. között határozta meg. A fő szövetségesünknek akkor számító Szovjetunió által elvárt hadsereg (és 3. Hadtest)–hadosztály–ezred–zászlóalj szervezeti felépítést (a fiatalon elhunyt honvédelmi miniszter, Oláh István hadseregtábornok⁴ tervei alapján) hadsereg–hadtest–dandár–zászlóalj felépítésre szervezték át, kiiktatva ezzel a hadosztály vezetési szintet. Az új magyar szárazföldi hadsereg szervezete nem igazodott a szovjet hadsereg hadművelési terveibe és a számvetéseibe, azokat valószínűleg több ponton át kellett dolgozni a Délnyugati (Balatoni) Front tekintetében.

A szovjet tábornokok próbálták hátráltatni az átszervezés előkészítését, de az akkor kezdődött új politikai légkör miatt azt megakadályozni már nem tudták.

---

¹ Az ötvenes évek eleje óta volt szovjet típusú hadosztályszervezet az MN-ben, de a hadosztályok szervezete a szövetséges országokban még nem volt teljesen egységes, hadseregparancsnokság (4. Hadseregparancsnokság) megalakítására csak 1956-ban került sor, amit rövid időn belül, a forradalom után fel is számoltak.

² A Magyar Népköztársaság hadseregének neve 1951. június 1. és 1990. március 15. között. Továbbiakban: MN.

³ HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest): HM Titkárság. A honvédelmi miniszter 1986 évi sorszámos rendelkezései, nyilvántartási száma: 172/008, 151–162. oldal.

⁴ Oláh István hadseregtábornok (Nádudvar, 1926. december 16. – Budapest, 1985. december 15.) 1949-től honvédtiszt, illetve honvéd tábornok. Különböző csapatvisztai beosztások betöltése után 1954 és 1957 között a kiváló középiskolai képzést nyújtó II. Rákóczi Ferenc Katonai Középiskola parancsnoka volt. Ezt követően különböző egység- és magasabbegység-parancsnoki beosztásokat töltött be. A vezérkari akadémia elvégzése után az MN vezérkar főnökségén töltött be vezető beosztásokat. A Magyar Néphadsereg vezérkari főnöke volt 1973 és 1984 között, majd 1984. december 06-tól hirtelen bekövetkezett haláláig a Magyar Népköztársaság honvédelmi minisztere. Azon kevés tábornokok közé tartozott, akinek a szavára a szovjet politikai és katonai vezetők is odafigyeltek. A szovjet katonai vezetőkkel folytatott tárgyalásain következetesen képviselte a magyar érdekeket. A tisztikar előtt népszerű tábornok nevéhez kötődik a Rubin-feladat megtervezése és a személyi állomány illetményének jelentős emelése az 1980-as években. Az ő miniszterségének idején kezdődött meg a magyar katonai hagyományok és a nemzeti jelleg visszaállítása a hadseregben. Az átszervezést már az új honvédelmi miniszter, Kárpáti Ferenc vezérezredes irányításával hajtották végre.

A kialakított új szervezetek nem voltak teljesen ismeretlenek a VSZ-ben, amelyben a szárazföldi csapatoknál – kisebb eltérésekkel – egységes szervezetű hadosztályok és hadseregek voltak rendszerben. A szövetségben azért volt néhány példa az összefegyvernemi dandárszervezetekre: a bolgár néphadseregben nem voltak harckocsihadosztályok, helyettük öt harckocsidandár volt a szárazföldi erők állományában. A román hadseregben a hegyivadászok voltak négy dandárba szervezve, de a szovjet hadseregben is egyes frontoknak alá volt rendelve egy frontközvetlen önálló harckocsidandár,⁵ illetve a jaltai tárgyalássorozat alapján Berlin szovjet zónájában állomásoztatható gépesített lövészdandár is hasonló szervezetű magasabbegység volt. A hadtestszervezetre a szárazföldi erőkön belül a magyar 3. Hadtesten kívül azonban nem volt már példa a szövetségben, ez a seregtípus a hatvanas években eltűnt a többi szövetséges haderő állományából, és a hadsereg vezetési szint váltotta fel.

Az átszervezés fő oka az akkor már aggasztóvá váló tiszti és tiszthelyettesi létszámihiány volt, ami főleg az egyre nagyobb technikai kiszolgálást megkövetelő haditechnikai eszközök mellett szolgáló hivatásos katonai létszámot érintette. A hetvenes évek eleje óta tartó alakulatkeresések gyakorlata pedig már nem volt folytatható. A parancsnokságok állománya feltöltött volt, a csapatoknál azonban sok tiszti, illetve tiszthelyettesi beosztás feltöltetlen maradt, ezzel nagy terhet róva az ott szolgáló teljesítő személyi állományra.

„A folyamatos technikai fejlesztés viszont együtt járt némi szervezeti változással is. A csapatok csökkenő feltöltöttsége és az egyidejűleg, a korszerűsítésből és a régi technika egyszerre történő rendszerben tartásából megnöttek a feladatok. Ennek következtében tovább nőtt a technika – szervezet – katonák közötti dinamikus kapcsolat ellentmondásossága, ami nemcsak a személyi állomány leterheltségét növelte, de több esetben a hadrafoghatóságot is veszélyeztette.”⁶

Az átszervezést megelőzte a honi légvédelmi haderőnem 1984-ben végrehajtott átalakítása. Az 1. Honi Légvédelmi Hadseregparancsnokság, valamint a Légvédelmi és Repülő Szemléltetés helyett honvédelmi minisztériumi irányítószervként megalakult a Légvédelmi és Repülő Parancsnokság. Létrehozták az 1. Honi Légvédelmi Hadtestparancsnokságot, amely 1984. április 10-én átvette az alárendelt csapatok és a honi légvédelmi készülségi szolgálatok vezetését.⁷ Ezzel egy időben megszüntették az 1. (Veszprém) és a 2. (Miskolc) Honi Légvédelmi Hadosztály Parancsnokságot. A 45. és 54. Honi Rádiótechnikai Ezredből pedig megalakult az 54. Honi Rádiótechnikai Dandár. Az átszervezés fő célja itt is a létszám racionalizálása és a vezetési szintek csökkentése volt.

A szovjet katonai vezetés egyetértett a honi légvédelem tervezett átszervezésével, legalábbis Kulikov marsall és Ogarkov marsall⁸ 1980. március 12-én Czinege Lajos hadsereg-tábornoknak, az akkori magyar honvédelmi miniszternek megküldött SOVSZ/1/00365/EFE számú levelükben azt írták, hogy egyetértenek *„a honi légvédelmi, a csapatrepülő és a hadtáp csapatok átszervezésére és az 1981–1985. években történő fejlesztésére vonatkozó javaslatokkal.”* Bár megjegyzik, hogy *„emellett”* (a meglévő három honi vadászrepülő-ezred mellett) legalább egy MiG–23MF⁹ típusú repülőgépekkel rendelkező vadászrepülő-ezreddel¹⁰ is meg kellene erősíteni

⁵ Viktor Suvorov: Inside the Soviet Army. Panther Books, London 1984, 118. oldal.

⁶ Höflinger József – Juhász Péter – Szollár János: Életünk – A magyar páncélosképzés története 1973–1996. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2019, 13. oldal.

⁷ www.raketaezred.hu/történelmünk. Letöltés időpontja: 2019. 09. 20.

⁸ Viktor Grigorjevics Kulikov marsall a Varsói Szerződés Tagállamai Egyesített Fegyveres Erőinek főparancsnoka, Nyikolaj Vasziljevics Ogarkov marsall pedig a Szovjetunió Fegyveres Erőinek vezérkari főnöke volt akkor.

⁹ Egy darab MiG–23MF típusú vadászrepülőgép ára járulékos költségekkel együtt 197,7 millió forint volt, 1986. évi adatok alapján. Dr. Helgert Imre – Dr. Mészáros Gyula: A Magyar Honvédség a rendszerváltás sodrában, Néphadseregből – Magyar Honvédség. Antológia Kiadó, Lakitelek, 2017, II. kötet, 43. oldal.

¹⁰ A két szovjet marsall levelének megérkezése előtt néhány hónappal fegyverezték át a pápai 47. Honi Vadászrepülő Ezred 1. Honi vadászrepülő századát 12 db MiG–23MF vadászrepülőgéppel és 2 db MiG–23UB típusú harcra gyakorló repülőgéppel (a század repülőgépállománya 1981-ben kibővült még egy darab MiG–23UB harcra gyakorló repülőgéppel, illetve 1991-ben még egy ugyanilyen változatú repülőgéppel, ez a repülőgép sajnos vesztesépgéppé vált). Egy teljesen új vadászrepülő-ezred megalakítása az akkori honi vadászrepülő-ezred szervezés szerint 42–45 darab MiG–23MF és MiG–23UB típusú repülőgép beszerzését és rendszeresítését jelentette volna.

a magyar honi légvédelmet. Az igazi feketeleves azonban ezután következett a levélben: „*Ami az MN szárazföldi csapatainak átszervezését illeti – álláspontunkat kifejtettük Önnek.*” (itt valószínűleg arra az álláspontjukra gondoltak, „*hogy a maguk részéről továbbra is a – típuszervezeteket –, a hadosztályos felépítést tartják célszerűbbnek*”¹¹). E mellett a mondat mellett a levél margóján egy kérdőjel van kézzel írva, a magyar honvédelmi miniszter itt erősen elgondolkodhatott.¹²

A szovjetek ötévente ajánlásokat, ahogy ők nevezték protokollt adtak ki a szövetségeseiknek (a protokoll megtárgyalása során készült egy kétoldalú jegyzőkönyv is), amelyben rögzítették, hogy az adott szövetségesnek a következő öt évben milyen szervezeti változásokat és haditechnikai fejlesztéseket javasolnak. Az MN szárazföldi csapatai számára az 1985–1990 közötti időszakra a megtárgyalt protokoll szerint, a teljesség igénye nélkül beszerzésre, illetve korszerűsítésre javasoltak: 400 db T–55A harckocsi korszerűsítését hazai bázison T–55AM változatra, 31 db T–72 harckocsit, 158 db (BMP–1, BMP–2 és BRM–1K) gyalogsági és felderítő-harcjárművet, 36 db 122 mm-es Gvozdnyika önjáró tarackot, 52 db 120 mm-es 2B11 Szanyi (a típust a Diósgyőri Gépgyár is gyártotta akkor) és 52 db 120 mm-es 2B16 Nona-K aknavetőt, 4 készlet (komplexum) Tocska harcászati rakétarendszert,¹³ 21 készlet (komplexum) Konkursz önjáró és 21 készlet Fagot hordozható páncéltörő rakétarendszert, 36 db 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyút, 24 készlet (komplexum) Sztrela–10 önjáró légvédelmi rakétaindítót, 173 db Iglá–1 kézi légvédelmi rakétaindítót és 33 db 23mm-es ZU–23–2 légvédelmi gépágyút.

A honi légvédelmi és repülőcsapatok részére ugyanebben az időszakban, szintén a teljesség igénye nélkül beszerzésre javasoltak: egy osztály Angara légvédelmi rakétarendszert,¹⁴ 33 készlet különféle lokátort, 12 db Szu–25¹⁵ típusú csatarepülőgépet, 20 db Mi–24¹⁶ harci és 16 db Mi–17 szállítóhelikoptert, valamint egy pilóta nélküli felderítő repülőkomplexumot.¹⁷

Ekkor már a szovjetek, sem az általuk megküldött protokollban, sem az aláírt kétoldalú jegyzőkönyvben, nem ellenezték a szárazföldi csapataink új szervezetre történő átszervezését. A politikai környezet változása és az új, a magyar érdekeket jobban szolgáló hadseregszervezet alapot teremtett a szovjetektől egyre inkább függetlenedő magyar katonai doktrína

---

¹¹ M. Szabó Miklós: A Magyar Néphadsereg fejlesztésének főbb kérdései és problémái az 1980-as években. Aetas 26. évfolyam 2011. 1. szám, 203. oldal.

¹² A levél másolata Katona István A 101. Felderítő-repülőszázad – a „Szuhojszázad” – életének beindítása Magyarországon – a taszári indulás” című cikkében megtalálható. Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam 3. szám, 357. oldal.

¹³ Négy készlet Oka hadműveleti-harcászati rakétakomplexum beszerzése is a tervek között szerepelt. Az Oka-osztály előkészítő törzsét az MN 5. Önálló Rakétadandár alárendeltségében 1987. 03. 01-én meg is alakították.

¹⁴ Valójában két osztály megalakításához szükséges Sz–200VE (a VE jelzés az exportváltozatok jelölése volt) „Vega” légvédelmi rakétakomplexumot (két komplexum) szereztek be az MN részére. Az Sz–200VE légvédelmi rakétakomplexumok ára nagyon magas volt, még az akkori viszonyok között is, amikor a HM költségvetése a nemzeti jövedelem 4%-a körül mozgott.

Az 1986-os beszerzési árak járulékos költségekkel együtt, komplexumonként 1285,5 millió forint volt. Dr. Helgert Imre – Dr. Mészáros Gyula: A Magyar Honvédség a rendszerváltás sodrában, Néphadseregből – Magyar Honvédség. Antológia Kiadó, Lakitelek, 2017, II. kötet, 43. oldal.

¹⁵ A szovjetek azt kívánták elérni, hogy egy csatarepülő-ezredet (MN 101. Csatarepülő Ezred) hozzon létre az MN. A tervek szerint az ezred állt volna egy felderítőrepülő-századból (15 db Szu–22M4 és UM4 típusú repülőgéppel), két csatarepülő-századból (25–30 db Szu–25 típusú repülőgéppel) és egy pilóta nélküli harceszköz (Pcsela–1T Darázs) századból. Ebből csak az MN 101. Önálló Felderítő Repülőszázadot alakították meg („*Az önálló repülőszázad felállítása ezred szervezés szerint történt meg, s a terv az volt, hogy a rajokat később századokká fejlesztik fel.*”), 12 db Szu–22M3 és 3 db Szu–22UM3 típusú repülőgéppel az állományában. Katona István: A Szu–22-M3 repülőgéptípus beszerzésének előzményei, körülményei és háttere (1983–1987). Hadtudományi Szemle, 2016. IX. évfolyam 3. szám, 23–24. oldal. Egy darab Szu–25K típusú csatarepülőgép ára járulékos költségekkel együtt 165,3 millió forint volt, 1986 évi adatok alapján. Dr. Helgert Imre – Dr. Mészáros Gyula: A Magyar Honvédség a rendszerváltás sodrában, Néphadseregből – Magyar Honvédség. Antológia Kiadó, Lakitelek, 2017, II. kötet, 43. oldal.

¹⁶ Valószínűleg Mi–24V típust.

¹⁷ Az itt szereplő haditechnikai eszközök típus- és mennyiségi adatait M. Szabó Miklós: A Magyar Néphadsereg fejlesztésének főbb kérdései és problémái az 1980-as években. Aetas 26. évfolyam, 2011. 1. szám, 205. oldala alapján adtam meg.

megteremtéséhez. Ez többek között azzal járt, hogy 1988 nyarán a Magyar Néphadsereg támadó jellegű hadműveleti terveit átdolgozták védelmi jellegű hadműveleti tervekké.¹⁸ A védelmi tervek kidolgozását az MNVK¹⁹ Hadműveleti Csoportfőnöksége²⁰ végezte el, illetve koordinálta a vezérkar más szervezeti elemeinek munkáját a tervek elkészítésében.

A könyvem első részében az utolsó hadsereg–hadosztály–ezred–zászlóalj szervezetet, a második részében az első hadsereg–hadtest–dandár–zászlóalj szervezetet ismertetem. Az összefegyvernemi,²¹ illetve a többi fegyvernemi és szakcsapatok fontosabb fegyverzeti és haditechnikai eszközeinek elosztását (elméleti számvetési alapon) a korban szolgáló hivatásos katonák visszaemlékezései, a csapatok hadrendi nyilvántartó lapjai, a hadosztályok (később hadtestek) összesített haditechnikai harcértékei, valamint az MN-ben rendszeresített haditechnikai eszközök összesített mennyiségi adatai alapján adtam meg, az akkori kor harcászati és szervezési elveinek és követelményeinek felhasználásával. Külön fejezetben foglaltam össze a kor haditechnikai eszközeiről néhány fontosabb információt, illetve az eszközök mennyiségének egyes forrásait is itt jelölöm meg.

Az alakulatok nevét a korban érvényes katonai helyesírási szabályok szerint írtam!

A könyvem kézírata a Hadtörténelmi Levéltárban van elhelyezve.

1. A Magyar Néphadsereg szervezeti tagozódása 1987. február 28-ig

A Magyar Néphadsereg, mint a világ legtöbb országának hadserege haderőnemekből, azokon belül fegyvernemi és szakcsapatokból épült fel. Az akkori szövetséges hadseregekben a haderőnemek létrehozására különböző okok miatt került sor, ezeket befolyásolta a hatalmi státusz (Szovjetunió), a földrajzi elhelyezkedés vagy a történelmi hagyományok.

Haderőnemek a Varsói Szerződésben: stratégiai rakétacsapatok (csak a Szovjetunió rendelkezett ilyen erővel), szárazföldi csapatok, légierő, honi légvédelem, haditengerészet.

Az MN-ben két haderőnemet szerveztek meg, a szárazföldi csapatokat és a honi légvédelmet.

A VSZ Egyesített Fegyveres Erőinek (továbbiakban: VSZ EFE) szervezetén belül hadszíntérparancsnokságok voltak szervezve, alárendeltségükbe frontok voltak beosztva, amelyek egyaránt álltak szárazföldi csapatokból és repülőalakulatokból. A frontok hadseregekből és közvetlen alakulatokból épültek fel. Viktor Szuvorov, az Egyesült Királyságba dezertált szovjet hírszerzőtiszt a frontok és szárazföldi hadseregek szervezetéről könyvében a következőket írta: „*Háború esetén a Nyugat-Európában alkalmazásra tervezett összefegyvernemi hadseregek négy*

---

¹⁸ Dr. Németh József: Irányított interjú Borsits László nyugállományú vezérezredessel. Hadtudományi Szemle, 2014. 7. évfolyam 2. szám, 247. oldal.

¹⁹ MNVK: Magyar Néphadsereg Vezérkar Főnökség.

²⁰ Borsits László, jelenleg nyugállományú vezérezredes irányította akkor az MNVK Hadműveleti Csoportfőnökségét, aki később az MN utolsó és a Magyar Honvédség első vezérkari főnöke volt. Borsits László (Fertőszentmiklós, 1939. november 17.) 1961-től nyugállományba vonulásáig honvédtiszt, illetve honvéd tábornok. A ranglétrát a harckocsi-szakasparancsnoki beosztástól a gépesített lövészadosztály-parancsnoki beosztásig végigszolgált. Szolgált az 5. Hadseregparancsnokságon, a hadseregtörzsfőnöki beosztást töltötte be itt utoljára. Ebből a beosztásából került az MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség élére. 1989. december 1-jén kinevezték az MN (1990. 03. 15-től Magyar Honvédség) vezérkari főnökének, ezt a tisztséget nyugállományba vonulásáig betöltötte. 1994. július 18. és 1997. július 1. között a Honvédelmi Minisztériumban dolgozott helyettes államtitkárként. Hazánk honvédelme szempontjából nevéhez kötődik az 5. Hadsereg törzsfőnökeként a *Rubin-feladat* végrehajtásának irányítása a hadsereg törzsével. Az MNVK hadműveleti csoportfőnökeként feladata volt a már említett védelmi tervek kidolgozása, illetve a Munkásőrség 1989 októberében történt lefegyverzésének megtervezése és megszervezése is. Már a vezérkar főnöke volt 1989 decemberében a romániai forradalom idején, amikor abban a feszült időszakban az eseményekkel kapcsolatban különböző feladatokat látott el. A vezérkar főnökeként részt vett a bécsi haderőcsökkentési tárgyalásokon. Ugyanebben a magas beosztásban feladata volt a szovjet csapatkivonás előkészítése és végrehajtásának elősegítése is 1990. január 1. és 1991. június 16. között.

²¹ Az MN-ben összefegyvernemi alakulatnak a gépesített lövész-, a gépkocsizó lövész-, a deszantromham- (légi szállítású lövész-) és a harckocsicsapatok minősültek.

gépesített lövészadosztállyal és egy harckocsihadosztállyal rendelkeztek.”²² A frontok általában két összefgyvernemi és egy légi hadseregből álltak. A Nyugat-Európában alkalmazásra tervezett egyes frontok kiegészültek még egy harckocsihadsereggel is.²³ A harckocsihadseregeket négy harckocsihadosztályból és közvetlenből szervezték meg. A harckocsihadseregek nem rendelkeztek gépesített lövészadosztállyal, tüzérandár helyett sorozatvető-ezred volt a szervezetükben. A könyvben leírtak szerint a terv az volt, hogy a későbbiekben megerősítik a harckocsihadseregek szervezetét egy légideszantdandárral is.²⁴ Az összefgyvernemi hadosztályok különböző fgyvernemi és szakcsapatokkal rendelkeztek.²⁵

Az MN szárazföldi csapatai háború esetén egy, a szovjetekkel közösen létrehozott front parancsnokságának alárendeltségében (Déli nyugati vagy Balatoni Front) kerültek volna alkalmazásra. Ez a front állt volna a magyar 5. Hadseregből, amelynek alárendeltek volna minősített időszakban 15 szovjet tüzérosztályt²⁶ és a szovjet 254. gépesített lövészadosztályt.²⁷ A szintén magyar 3. Hadtestből, amelynek alárendeltségébe került volna még egy tüzérandár, egy páncéltörő tüzérosztály és egy légvédelmi tüzérezred²⁸ (mivel az MN szárazföldi csapatainak összes nem hadosztályközvetlen tüzér-, páncéltörő tüzér- és légvédelmi tüzéralakulata az 5. Hadseregnek volt alárendelve, ezek a csapatok csak a fronttartalékból kerülhettek a 3. Hadtest alárendeltségébe). A front alárendeltségébe került volna a hazánkban „ideiglenesen” állomásozó szovjet Déli Hadseregcsoportból és alárendelt szervezeteiből megalakuló szovjet 4. Hadsereg,²⁹ a szintén szovjet 36. Légi Hadsereg, valamint frontközvetlen alakulatokból épült volna fel (mint az MN szervezetében megalakuló Tábori Hadtáp Parancsnokság, egy szovjet harckocsihadosztály és egyéb erők). A front parancsnoksága a Szovjet Déli Hadseregcsoport Parancsnokságából és az MNVK főnökségtől kijelölt tábornokokból és tisztekből alakult volna meg.

A Déli nyugati Frontnak, azon belül a magyar szárazföldi csapatoknak háborús helyzet esetére a VSZ EFE Főparancsnoksága a hadműveletek első szakaszában azt a feladatot határozta meg, hogy főerőivel (5. Hadsereg) folytasson műveleteket a Duna völgyében a Győr–Bécs–Linz–Salzburg hadműveleti irányban. A 3. Hadtest az észak-olaszországi Szentgotthárd–Graz–Klagenfurt hadműveleti irányban, a szovjet 4. Hadsereg második lépcsőjében került volna alkalmazásra.³⁰

---

²² Viktor Suvorov: *Inside the Soviet Army*. Panther Books, London, 1984, 184–185. o..

²³ Ugyanott, 191–193. oldal.

²⁴ Ugyanott, 187–189. oldal.

²⁵ Fgyvernemek (harcolók): lövész (gépesített, gépkocsizó, légiszállítású), harckocsi, rakétatüzér (hadműveleti, harcászati, sorozatvető), tábori tüzér, légvédelmi tüzér (vagy rakéta), páncéltörő tüzér (vagy rakéta), csapatrepülő. Szakcsapatok (ezen belül voltak: harcbiztosítók és kiszolgálók): felderítő, híradó, rendészeti komendáns, műszaki, vegyvédelmi, rádiótechnikai (harcbiztosítók). Javító, ellátó, szállító, közúti vagy vasúti komendáns, egészségügyi (kiszolgálók).

²⁶ Az MNVK rakéta- és tüzérfőnök helyettesének 1979. augusztus 10-én 00171/9/1985. számon (a számát utólag kaphatta) Oláh István akkor még altábornagy, az MNVK főnökének írt jelentése 3. oldalán a 3. pontban a következőket írja: „Az 5. Hadseregnek a hadműveletek megvívásához ez idáig szovjet tüzérségi megerősítéssel számoltunk (15 tüzérosztály, 270 löveg, aknavető és sorozatvető), ez továbbra is marad?” MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyvédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzérfőnökség), szervezési tervek (Bakony, Mátra). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

²⁷ Dr. Németh József: Irányított interjú Borsits László nyugállományú vezérezredessel. *Hadtudományi Szemle*, 2014. VII. évfolyam 2. szám, 251. oldal.

²⁸ Horváth Miklós – Kovács Vilmos: *Magyarország az atomháború árnyékában*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016, 143. oldal.

²⁹ Ugyanott.

³⁰ Ugyanott, 144–146. oldal alapján.

1.1 Az MN seregtetszintű parancsnokságai 1987. február 28-ig

- MN 5. Hadsereg, alárendeltségében: 7., 8., 9. gépesített lövészadosztály, 11. harcokocsihadosztály, hadseregközvetlen csapatok, illetve a meghatározott harcászleti fokozat elrendelése esetén az 5. Hadseregnek átalárendelt csapatok.
- MN 3. Hadtest, alárendeltségében: 4. gépesített lövészadosztály, 15. gépkocsizó lövészadosztály, 27. tartalék gépkocsizó lövészadosztály, két önálló tartalék gépkocsizó lövészezred, valamint megerősítő erők és hadtestközvetlenek.
- MN Légvédelmi és Repülő Parancsnokság, alárendeltségében: 1. Honi Légvédelmi Hadtest (egy honi légvédelmi rakétadandár, két honi légvédelmi rakétaezred, három honi vadászrepülő-ezred, egy honi rádiótechnikai dandár és hadtestközvetlenek), Csapatrepülő Parancsnokság (továbbiakban: CSRP. Felderítőrepülő-század, harcihelikopter-ezred, futárhelikopter-ezred, vegyes szállítórepülő-ezred, önálló szállítórepülő-század, mozgósítás után felállított repülőcsapatok, közvetlenek).
- MN Hátországvédelmi Parancsnokság (továbbiakban: HVP), alárendeltségében: műszaki és építő műszaki csapatok, hadihajós dandár, tűzszerészzászlóalj, komendáncsapatok, őrezred, megyei területvédelmi ezredek és zászlóaljak. Alárendeltségébe tartoztak még például a helyőrségi komendánshivatalok is, összesen 231³¹ hadrendi elem.
- MN Polgári Védelem Országos Parancsnoksága, alárendeltségében: összesen 49³² szervezeti elem.

Ezek a seregtesteken kívül a Honvédelmi Minisztérium egyes szerveinek is voltak közvetlenül alárendelt csapatai: ilyen magasabbegység volt például az MNVK Mozgósítási és Hadkiegészítési Csoportfőnökségnek békében és háborúban is alárendelt 85. tartalékképző gépkocsizó lövészadosztály, amely „HVHKSZ”³³ elrendelése esetén a szárazföldi csapatokkal szorosan együttműködött volna, a személyi veszteségek pótlása volt a feladata.

Ezek a parancsnokságok – a 3. Hadtestparancsnokság kivételével, amely gépesített hadtestparancsnoksággá alakult és az 5. Hadsereg alárendeltségébe került – az átszervezés után is megmaradtak. A „Tavaszi”-feladat keretében, 1988. április 1. és 1988. június 30. között az MNVK 0065/1988. számú *Intézkedés a Tavasz-feladat végrehajtására*³⁴ című okmányban meghatározottak alapján az MN Hátországvédelmi Parancsnokságából és az MN Polgári Védelem Országos Parancsnokságából egy középszintű vezető szerv alakult meg, az MN Hátországi és Polgári Védelmi Parancsnokság. Ekkor alakították meg Budapesten a karhatalmi feladatokra tervezett MN 20. Önálló Őrzászlóaljat (MN4350) is a Zách utcai – akkor Ságvári Endre – laktanyában (a zászlóalj fennállása során karhatalmi feladatot soha nem hajtott végre).

2. Az átszervezés előzményei

A hetvenes évek közepétől foglalkoztatta a katonai felső vezetést a szárazföldi csapatok szervezetének és vezetésének korszerűsítése. Az akkori MNVK-főnök, Oláh István tábornok – akkor altábornagy – utasítására terveket készítettek a vezérkar fegyvernemi főnökségei a szervezési csoportfőnökség koordinálásával a VSZ-ben meghonosodott hadosztály–ezred

³¹ MNVK Szervezési és Mozgósítási Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatai megszervezése és végrehajtása 1986. 00182/1986. nyilvántartási számú okmány, „Az MN mozgósítási készsége 1986. január 1-jén”, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), 1980–1989. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

³² Ugyanott.

³³ A honvédelmi miniszter 1979-ben kiadott 002. számú direktívája alapján, harcászleti fokozatok az MN-ben: állandó harcászlettség („ÁHKSZ”), fokozott harcászlettség („FHKSZ”), háborús veszély harcászlettség („HVHKSZ”), teljes harcászlettség („THKSZ”).

³⁴ MNVK Szervezési és Mozgósítási Csoportfőnökség, szervezési intézkedések. Intézkedés a Tavasz-feladat végrehajtására, 2. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 626. Őrzési egység száma: 914.

szervezet helyett egy, a magyar viszonyoknak és hagyományoknak jobban megfelelő hadtest–dandár struktúrával rendelkező szárazföldi erő kialakítása céljából.

Az MNVK Rakéta és Tüzérfőnökség által 1979. augusztus 10-én, 00171/9/1979.³⁵ nyilvántartási számon felterjesztett „A Tisza–80 időszak feladatainak teljesítése, javaslat a Mátra–85 időszak feladataira.” tárgyú jelentése az MNVK főnökének, két változatot vesz számításba az 1981–1985 közötti „Mátra” fejlesztési időszakra. A hadosztály–ezred szervezés szerinti feladatokat a 14. és 15. oldalon, illetve a hadtest–dandár szervezés szerinti feladatokat a 16. oldaltól ismertetik az okmányban. A hadtest–dandár szervezet szerinti terv az addigi 48 gépesített (gépkocsizó) lövészászlóalj helyett 51 gépesített (gépkocsizó) lövészászlóaljjal számol (amiből hetet BMP–1 típusú gyalogsági harcjárművekkel láttak volna el). A szárazföldi csapatok három hadtestből, ezek összesen tizenegy gépesített lövészdandárból, négy harcoksidandárból, a hadtestközvetlen rakétaosztályból, tüzérdandárból és páncéltörő tüzérezredből, illetve légvédelmi tüzér- és rakétacsapatokból, valamint egyéb közvetlen csapatokból álltak volna. A terv szerint a hadseregközvetlen csapatok között szerepelt három harcoksidandár, egy rakétadandár, egy tüzérdandár és egy páncéltörő tüzérdandár.

Az akkor tervezett szervezeti felépítés nagyon hasonlított a Rubin-feladat végrehajtása után kialakított hadseregszervezetre, de azért sok olyan eltérés mutatkozott, amit ma már ismerünk: az MN fegyverzeti eszközökből jóval többet szerzett be – többnyire rakéta-, tüzérségi és páncéltörő eszközökből, valamint BMP–1 gyalogsági harcjárművekből – mint ahogy azt 1979–1980-ban tervezték. A 82 mm-es 2B9 Vasziljok automata aknavető beszerzése néhány kísérleti és mintadarab vásárlásán kívül elmaradt, annak ellenére, hogy a magyar ipar akkoriban a Diósgyőri Gépgyárban több ezer darabot gyártott a típusból. Az összefegyvernemi dandárok közül is az akkor tervezett tizenhét helyett csak tizenhat szerveztek meg, az önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárok nem számolva. A tüzérdandárok szervezete az akkor tervezetthez képest dandáronként egy ágyútarackos tüzérosztállyal bővült.

Az említett dokumentum 2. számú melléklete³⁶ már a hadtest–dandár szervezet szervezeti ábráját mutatja be, a harcoló alakulatok tekintetében az alábbiak vannak ábrázolva a fontosabb szervezeti elemek vonatkozásában:

1. gépesített hadtest

1. gépesített lövészdandár (BMP–1 gyalogsági harcjárművekkel ellátva):

- **Négy gépesített lövészászlóalj**, zászlóaljanként összesen: 32 db BMP–1 harcjármű. Vegyes aknavetőűteg: 4 db 120 mm-es 43M aknavető és 4 db 82 mm-es 2B9 Vasziljok automata aknavető. Századközvetlen aknavetőszakaszok: 9 db 82 mm-es 37M aknavető (a BMP–1 gyalogsági harcjárművek rendszeresítése után, az ilyen típusú harcjárművekkel ellátott gépesített lövészszázadoknak nem szerveztek aknavetőszakaszt).
- **Harcokszászlóalj**: 31 db harcoksi.
- **Tarackos tüzérosztály**: 18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack.
- **Vegyes páncéltörő űteg**: 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű³⁷ és 4 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú.

2., 3. gépesített lövészdandár (dandáronként):

- **Négy gépesített lövészászlóalj**, zászlóaljanként összesen: 32 db harcjármű. Vegyes aknavetőűteg: 4 db 120mm-es 43M aknavető és 4 db 82 mm-es 2B9 Vasziljok automata aknavető. Vegyes páncéltörő űteg: 4 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer és 4 db

---

³⁵ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyivédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzérfőnökség), szervezési tervek (Bakony, Mátra). A Tisza–80 időszak feladatainak teljesítése, javaslat a Mátra–85 időszak feladataira, 14–20. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

³⁶ Ugyanott, 2. számú melléklet.

³⁷ Az abban a korban alkalmazott megnevezése szerint.

73 mm-es SZPG–9D HSN löveg.³⁸ Századközvetlen aknavetőszakaszok: 9 db 82 mm-es 37M aknavető.

- **Harckocsizászlóalj:** 31 db harckocsi.
- **Tarackos tüzérosztály:** 18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack.
- **Vegyes páncéltörő üteg:** 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 4 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú.

4., 5. harckocsidandár (dandáronként):

- **Négy harckocsizászlóalj,** zászlóaljanként összesen: 31 db harckocsi.
- Egy BMP–1 gyalogsági harcjárművel ellátott **gépesített lövészászlóalj.**
- **Önjáró tarackos tüzérosztály:** 18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvoogyika önjáró tarack.

Hadtestközvetlenek:

- **Rakétaosztály:** három ütegben 6 db 9K52 Luna-M harcászati rakétakomplexum. A rakétaosztályok szervezetét meg kívánták erősíteni egy 9K31M Sztrela–1M típusú önjáró légvédelmi rakétakomplexumokkal rendelkező üteggel.³⁹
- **Tüzerdandár:** három ágyútarackos tüzérosztályban 54 db 152 mm-es D–20 ágyútarack. Egy sorozatvető-osztályban 18 db 122 mm-es 9K51 BM–21 sorozatvető harci gép.
- **Páncéltörő tüzérezred:** három páncéltörő tüzerütegben 18 db 85mm-es D–44 páncéltörő ágyú. Két irányított páncéltörő rakétaütegben 12 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű.

2. gépesített hadtest

1., 2., 3., 4. gépesített lövészdandár (dandáronként):

- **Négy gépesített lövészászlóalj,** zászlóaljanként összesen: 32 db harcjármű. Vegyes aknavetőüteg: 4 db 120mm-es 43M aknavető és 4 db 82mm-es 2B9 Vasziljok automata aknavető. Vegyes páncéltörő üteg: 4 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer és 4 db 73mm-es SzPG–9D HSN löveg. Századközvetlen aknavetőszakaszok: 9 db 82 mm-es 37M aknavető.
- **Harckocsizászlóalj:** 31 db harckocsi.
- **Tarackos tüzérosztály:** 18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack.
- **Vegyes páncéltörő üteg:** 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 4 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú.

5. harckocsidandár:

- **Négy harckocsizászlóalj,** zászlóaljanként összesen: 31 db harckocsi.
- Egy BMP–1 gyalogsági harcjárművel ellátott **gépesített lövészászlóalj.**
- **Önjáró tarackos tüzérosztály:** 18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvoogyika önjáró tarack.

Hadtestközvetlenek: ugyanaz, mint az 1. gépesített hadtestnél.

³⁸ 73 mm-es SzPG–9D állványos gránátvető vagy hátrasiklás nélküli löveg. Gépesített (gépkocsizó) lövészászlóalj szinten rendszeresített páncéltörő és tüztámogató fegyver.

³⁹ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyivédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzerfőnökség), szervezési tervek (Bakony, Mátra). A Tisza–80 időszak feladatainak teljesítése, javaslat a Mátra–85 időszak feladataira, 19. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

3. gépesített hadtest

1., 2., 3., 4. gépesített (vagy gépkocsizó lövészdandár) lövészdandár (dandáronként):

Sem akkor, sem a későbbiekben nem volt elegendő harcjárműve az MN-nek ahhoz, hogy minden lövészzászlóalját harcjárművekkel lássa el, a négy dandárból legalább három dandárt gépkocsizó lövésznek vagy vegyesen kellett volna szervezni. BMP–1 gyalogsági harcjárművel akkor hét zászlóaljat kívántak átfegyverezni, D–944 PSZH-val⁴⁰ harmincegy zászlóalj volt ellátva, így ez tizenhárom harcjárművek nélküli gépkocsizó lövészzászlóaljat jelentett volna.

- **Négy gépesített (vagy gépkocsizó) lövészzászlóalj.** Vegyes aknavetőűteg: 4 db 120 mm-es 43M aknavető és 4 db 82 mm-es 2B9 Vasziljok automata aknavető. Vegyes páncéltörő űteg: 4 db 57 mm-es ZiSZ–2 páncéltörő ágyú és 4 db 73 mm-es SZPG–9D HSN löveg. Századközvetlen aknavetőszakaszok: 9 db 82 mm-es 37M aknavető.
- **Harckocsizászlóalj:** 31 db harckocsi.
- **Tarackos tüzérosztály:** 18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack.
- **Vegyes páncéltörő űteg:** 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 4 db 57 mm-es ZiSZ–2 páncéltörő ágyú.

5. harckocsidandár:

- **Négy harckocsizászlóalj,** zászlóaljanként összesen: 31 db harckocsi.
- **Gépesített lövészzászlóalj** (D–944 PSZH szervezésű).
- **Önjáró tarackos tüzérosztály:** 18 db 122 mm-es 2SZ1 Gvozgyika önjáró tarack.

Hadtestközvetlenek:

A **rakétaosztály** és a **páncéltörő tüzérezred** ugyanaz, mint az 1. gépesített hadtestnél.

Tüzérdandár: egy ágyútarackos tüzérosztályban 18 db 152 mm-es D–20 ágyútarack. Két tarackos tüzérosztályban 36 db 152 mm-es D–1 tarack. Egy sorozatvető-osztály szervezetében 18 db 122 mm-es 9K51 BM–21 sorozatvető harci gép.

Hadseregközvetlenek:

1., 2., 3. harckocsidandár: szervezeti felépítésük ugyanaz, mint a 3. gépesített hadtestnél, de a szervezeti ábra alapján nem rendelkeztek volna sem önjáró, sem vontatott tüzérosztállyal.

Rakétadandár: három űtegben 6 db 9K72 R–17 (R–300) hadműveleti-harcászati rakétakomplexum. A rakétadandár szervezetét meg kívánták erősíteni három önjáró légvédelmi rakétaűteggel, amelyek 9K31M Sztrela–1M típusú önjáró légvédelmi rakétakomplexumokkal lettek volna ellátva.⁴¹

Tüzérdandár: két ágyútarackos tüzérosztályban 36 db 152 mm-es D–20 ágyútarack. Egy önjáró tarackos tüzérosztályban 18 db 152 mm-es 2SZ3M önjáró tarack. Egy sorozatvető-osztályban 18 db 122 mm-es 9K51 BM–21 sorozatvető harci gép.

Páncéltörő tüzérdandár: két vegyes páncéltörő tüzérosztályban 24 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú és 12 db 9P148 Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű. Két páncéltörő tüzérosztályban 36 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú (a 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyúk beszerzésével a terv alapján még nem számoltak).

A hadosztály–ezred szervezet szerint 48 gépesített lövészzászlóalj, 40 harckocsizászlóalj, a hadseregközvetlen tüzérdandár és a hadosztályokhoz beosztott hat tüzérezred állományában 22

⁴⁰ A hatvanas években, magyar mérnökök által tervezett, a hetvenes évek elejétől a magyar ipar által sorozatban gyártott páncélozott szállító harcjármű. Hazánk több országba is exportálta (lásd bővebben a 17. fejezetben).

⁴¹ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyivédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzérfőnökség), szervezési tervek (Bakony, Mátra). A Tisza–80 időszak feladatainak teljesítése, javaslat a Mátra–85 időszak feladataira, 19. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

tüzérosztály (ebből a tüzérdandárnak alárendelve egy sorozatvető-osztály, ezenfelül a hat tüzérezrednek is alá volt rendelve egy-egy sorozatvető-üteg) volt rendszeresítve a szárazföldi csapatok állományában.

Összesítve az akkori hadtest–dandár szervezési terv 51 gépesített lövészzászlóaljjal, 39 harcokocsizászlóaljjal számolt. A tüzérdandárok állományában 16 tüzérosztállyal terveztek, ami nem járt volna nagy lövegszámcsökkenéssel a hadosztály–ezred szervezéshez képest, mert a felszámolandó tüzérezredek szervezetében egységenként két 122 mm-es 38/68M M–30 tarackkal és egy 120 mm-es 43M aknavetővel ellátott tüzérosztály technikáját a gépesített lövészdandároknak csoportosították volna át. A tervezett négy tüzérdandárnál csak 152 mm-es ágyútarackokkal, 152 mm-es tarackokkal és sorozatvetőkkel számoltak. A tábori tüzérség tekintetében a terv hadosztályszervezetben 1530 db löveggel, aknavetővel és sorozatvetővel számolt. Hadtestszervezetben 1401 db tüzérségi eszközt terveztek rendszerben tartani.⁴²

3. Az átszervezéshez vezető okok

Ahogy már a bevezetésben említettem, az átszervezéshez vezető egyik fő kiváltó ok a tisztí és tiszthelyettesi létszámhiány volt, illetve a bevonulatható sorállományú katonák létszámkerete már nem volt elegendő az akkor rendszerben lévő egyre modernebb haditechnika üzemeltetésére, kezelésére. Az alakulatok további keretesítése nem volt már járható út, a békelétszám jelentős növelését pedig a politikai vezetés nem engedélyezte. A létszámhiány oka a hetvenes évek elejére-közepére vezethető vissza, amikor tömegesen rendszerbe állították a magyar gyártmányú D–944 páncélozott szállító harcjárműveket (1322 db harcjármű), és egyes gépkocsizó lövészezredekben gépesített lövészezredek szerveztek. Addig egy gépkocsizó lövészsázadnak négy gépjárműve volt, a gépesített lövészsázadnak viszont már tíz harcjárműve és egy századanyag-szállító tehergépjárműve lett. A 82 mm-es aknavetők századszintre történő szervezésével ez még egy (illetve kettő) gépjárművel bővült. Amíg a gépkocsizó lövészzászlóaljaknak 30–35 gépjárművük volt, a gépesített lövészzászlóaljaknál ez a szám 55–60 db gép- és harcjárműre növekedett anélkül, hogy a technikai eszközök számának emelkedésével arányosan nőtt volna a javító-karbantartó és ellátó alegységek létszáma.

A hetvenes évek közepétől folytatódott a nagymértékű haditechnikai korszerűsítés, a már rendszeresített eszközöket nem vonták ki az új eszközök beérkezésével, hanem egy szervezeti szinttel lejjebb rendszeresítették azokat. Például a tüzérezredekben rendszerbe állították a 152 mm-es D–20 ágyútarackokat, a tüzérezredek addig rendszerben lévő 122 mm-es 38/68M M–30 tarackjait a gépesített lövészezredek kapták meg, és megalakult a szervezetükben egy tarackos tüzérosztály. Az addig gépesített lövészezred szinten rendszeresített 120 mm-es 43M aknavetőket átadták a szervezetükben lévő gépesített lövészzászlóaljaknak, amelyek az aknavetőütegeiket az eszközökkel átfegyverezték. A gépesített lövészzászlóaljak 82 mm-es 37M aknavetőkkel addig ellátott ütegeiből pedig a századok szintjén szerveztek egy aknavetőszakaszt. Csak a 152 mm-es D–20 ágyútarackok beszerzése (308 db eszköz) és rendszeresítése egy tüzérdandárnál és öt tüzérezrednél (a 15. gépkocsizó lövészhadosztály 17. tüzérezredénél a 152 mm-es 43M D–1 tarackok maradtak rendszerben) és azok löveganyagának átadása a gépesített lövészezredeknek már jelentős létszámfejlesztést igényelt volna, nem beszélve a D–944 PSZH-k és egyéb fegyverrendszerek rendszerbe állításáról. Az egyre modernebb technikai eszközök tömeges beszerzését, illetve rendszeresítését nem követte a katonalétszám növelése (BMP–1 gyalogsági harcjármű, T–72 harcokcsi, 2SZ1 és 2SZ3M önjáró tarackok, Sztrela–10 önjáró légvédelmi rakétakomplexum, Igla–1E kézi légvédelmi rakétaindító, 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú, Konkursz önjáró páncéltörő rakétakomplexum, Fagot kézi páncéltörő

---

⁴² Ugyanott.

rakétarendszer és folytathatnám a sort⁴³), az alakulatokat kezdte el az előjáró keretesíteni és az így felszabadult beosztásokat, a kiképzést, karbantartást és javítást vagy a logisztikai, illetve egyéb más feladatot végrehajtó csapatokhoz csoportosította át. A modern technika időigényesebb kiképzést és sokkal precízebb karbantartást, javítást igényelt. A keretesítések már az alakulatok hadrafoghatóságát, a kiképzést, az elrendelt mozgósítási és egyéb gyakorlatok végrehajtását, valamint sok esetben a huszonnégy órás szolgálatok ellátását is veszélyeztették. A szervezet modernizálása a nyolcvanas évek közepére elodázhatalmá vált.

A hadosztály-parancsnokságok „elszívó” ereje is nagy volt, az ambiciózusabb, karrierorientált tisztok az egységektől minél előbb elkerülve a magasabbegység-parancsnokságokon szerettek volna vezető beosztásba kerülni és onnan továbbjutni a beosztási, illetve a rendfokozati hierarchiában. A három gépesített hadtestparancsnokság megalakulásával és négy hadosztály-parancsnokság megszüntetésével (több parancsnokságot csak átszerveztek) a csapattiszti kar lehetőségei beszűkültek, több időt kellett csapatoknál szolgálniuk, mint a hadosztályszervezetben, így a kiképző- és végrehajtó állomány terhei valamennyivel csökkentek.

A hetvenes évek végén és a nyolcvanas évek elején a tiszt és tiszthelyettesi pálya iránti érdeklődés is csökkent a fiatalok körében. Ennek oka lehetett, hogy a hivatásos katonák életét befolyásoló szigorú előírásokat már nem kompenzálták az illetmények, amelyek az akkor elszabaduló inflációt sem követték, és az addig kiemelkedő tiszt és tiszthelyettesi fizetéseket a polgári életben már könnyebben meg lehetett keresni. A szolgálati lakások juttatásának vonzereje is csökkent, mert a fiataloknak a „kispolgárosodó” társadalomban már nem volt túl népszerű az ötvenes-hatvanas években épült vidéki lövész-, harckocsizó- vagy egyéb laktanyák melletti tiszt lakótelepeken élni. A hivatásos állomány kiáramlásának megállítására és az újonnan állományba kerülők megtartásának érdekében 1985-től kezdve akkor jelentősnek számító illetményemelésre került sor, amely emelés folytatódott egészen 1989-ig. Az év eleji fizetésemelés az inflációt két százalékkal meghaladó mértékű volt, ezzel megállítva a hivatásos állomány reálbércsökkenését.

A katonai főiskolák és egyes tiszthelyettes-iskolai szakok képzési idejét lecsökkentették, hogy a fiatal tisztok és tiszthelyettesek előbb kerüljenek ki a csapatokhoz (tisztkekből ekkor egyszerre két évfolyamot avattak hadnaggyá). Új katonai kollégiumokat alapítottak, amelyek az ide felvett gyermekek szüleinek válláról nagy anyagi terhet vettek le. A középiskolába jelentkezők előtt próbálták népszerűsíteni a katonai hivatást, főleg az – akkor még – biztosnak számító jövőképpel. A rátermett tiszthelyettesek részére lehetővé tették, hogy néhány hónapos tiszt tanfolyam elvégzése után tisztté avassák őket, ez az intézkedés azonban a sok tanulás után diplomát szerzett tisztok körében nagy visszatetszést keltett. A továbbszolgáló és tartalékos tisztok, valamint tiszthelyettesek részére megkönnyítették a hivatásos katonai állományba vételt. A diplomával rendelkező sorkatonákat egy viszonylag rövid kiképzés után előléptették tiszthelyettesi rendfokozatba és a feltöltetlen tiszt vagy tiszthelyettesi beosztásokba helyezték őket. Az intézkedések ugyan hoztak némi eredményeket és valamennyire csökkent a létszámhiány, de a rendszerváltozásig folyamatos volt a hiány tisztkekből és tiszthelyettesekből. Az akkora már teljesen „megmerevedett”, széttagolt szervezeti felépítés is a teljes átszervezés mellett szólt.

Ahogy már az előzőekben említettem, az új honvédelmi miniszter, Oláh István hadseregtábornok tervei szerint a szárazföldi csapatok szervezetét korszerűsíteni kellett és a hadsereg (3. Hadtest)–hadosztály–ezred–zászlóalj szervezetről át kellett térni a hadsereg–hadtest–dandár–zászlóalj szervezetre. Az átszervezés szükségességével a magyar politikai vezetés egyetértett. Tájékoztatták a tervekről a szovjet vezetést is. A tájékoztatásra jött Szergej Szokolov⁴⁴, a Szovjetunió marsalljának levele⁴⁵ 1985. április 15-én a magyar honvédelmi

⁴³ Az MN-ben új típusként rendszeresíteni kívánt haditechnikai eszközökből szovjet javaslatra először csak alegységeket, úgynevezett „magocskákat” hoztak létre a csapatoknál. M. Szabó Miklós: A Magyar Néphadsereg fejlesztésének főbb kérdései és problémái az 1980-as években. Aetas 26. (2011.) évfolyam 1. szám, 195. oldal.

⁴⁴ Szergej Leonyidovics Szokolov marsall akkor a Szovjetunió védelmi minisztere volt.

miniszternek, amiben javasolta az MN szárazföldi csapatai új szervezeti tagozódásának tanulmányozásával kapcsolatos közös munka megkezdését. Ezt a magyar politikai és katonai vezetés pozitív jelzésnek vette, és elkezdődhetett a feladat végrehajtásának érdemi része. A szovjet katonai felső vezetéssel többször tárgyalt a magyar katonai felső vezetés az átszervezés szükségességéről, végül az akkori fő szövetségesünket sikerült meggyőzni és kezdődhetett az átszervezés megtervezése, illetve a Rubin-feladat végrehajtása. A szárazföldi csapatok új hadrendjére történő áttérést a politikai vezetés 1985 októberében hivatalosan is jóváhagyta.⁴⁶

Az MNVK főnök által 0070/5/1986. nyilvántartási számon⁴⁷ a honvédelmi miniszternek felterjesztett *Javaslat a szárazföldi csapatok új hadrendjére és diszlokációjára* című dokumentumot 1986. június 9-én Kárpáti Ferenc vezérezredes, honvédelmi miniszter is jóváhagyta. A javaslat már a hadtest–dandár szervezet terveit tartalmazta. Az 1986–1990 közötti évekre szóló protokollt a katonai vezetés már az új hadrend alapján készítette el. A javaslat részletesen tartalmazza az átszervezéssel járó feladatokat, a szükséges anyagi ráfordítást és az új hadrendet. Az átszervezés előtt az egy hadtest- és hat hadosztály-parancsnokság 104 egységet és önálló alegységet vezetett, az átszervezés után három hadtestparancsnokságnak 68 csapat volt alárendelve, amiből 18 harcászati magasabbegység, dandár volt, az 5. Hadseregparancsnokságot és közvetlen csapatait nem számolva.

A végrehajtott feladat nagyságát és jelentőségét mutatja Pacsek József altábornagy, MNVKF 1986. augusztus 21-én 0070/61/1986 nyilvántartási számon⁴⁸ a honvédelmi miniszternek felterjesztett átcsoportosítási terve a Rubin-feladattal kapcsolatban, ami a vasúton történő átcsoportosítás számadatait tartalmazza: „*Átcsoportosításra kerül vasúton: 7 db rakétaindító komplexum, 880 db harckocsi, 700 db tüzérségi eszköz, 50 db rakéta páncéltörő eszköz, 70 db BMP–1 és 870 db PSZH harcjármű, 2700 db gépkocsi és 7700 t hadianyag. A szükséges vasúti szállító eszközök: 72 katonavonat, 85 katonai vasúti szállítmány. Összesen: 2400 db vasúti kocsi.*” És ez csak a vasúton tervezett szállítás volt.

4. Az átszervezéssel szemben támasztott követelmények⁴⁹

- A hadtest–dandár szervezet jobban megfelel a magyar szárazföldi hadsereg várható alkalmazási helyszínének (hegyes, erdős területek). Biztosítania kell a vállalt szövetségi kötelezettségek teljesítését.
- Biztosítania kell az adott létszámkeretek között a szárazföldi csapatok harci képességének növelését. Emelnie kell a harcászati színvonalát.
- Csökkenjen a béke- és a háborús hadrendi elemek száma.
- Növekedjen a békehadrend szerinti csapatok feltöltöttsége.
- Járuljon hozzá az „M” személyi tartalékképzés szintjének növeléséhez.
- A katonai állományt és a technikai eszközöket kevesebb katonai szervezetbe kell összpontosítani anélkül, hogy csökkenne a hadsereg harcértéke. Alegységszinten javuljon a békefeltöltöttség szintje. Ezzel arányosan csökkenjen a tiszti és tiszthelyettesi állomány terhelése.

---

⁴⁵ HM Titkárság, VSZ EFE ajánlás 1985. 0116/5/1985 nyilvántartási számú levél. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 10. Őrzési egység száma: 32.

⁴⁶ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. 0070/5/1985 HDM. Javaslat a szárazföldi csapatok új hadrendjére és diszlokációjára, 2. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

⁴⁷ Ugyanott, 1. oldal.

⁴⁸ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. Az MNVKF 0070/61/1986. számú átcsoportosítási terv, 1. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

⁴⁹ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. 0070/5/1985 HDM. Javaslat a szárazföldi csapatok új hadrendjére és diszlokációjára, 3–4. oldal alapján. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

- Az erők és eszközök összpontosításával a haditechnikai és egyéb eszközfejlesztéseket egyenletesebben lehessen végrehajtani.
- Jobban összpontosuljanak a javító- és ellátócsapatok, ezzel is növelve a haditechnikai eszközök hadrafoghatósági szintjét. Az összpontosítással a kiszolgálócsapatok létszáma csökkenthető, ezáltal a harcoló állomány létszamaránya növelhető.

4.1 Az 5. Hadsereg tervezett szervezeti felépítése⁵⁰

A már említett *Javaslat a szárazföldi csapatok új hadrendjére és diszlokációjára* című okmány már az 5. Hadsereg tervezett új felépítését is leírja, amelynek az 1. számú melléklete a tervezett hadrendet is tartalmazta.⁵¹

- A hadseregparancsnokság, a törzs és a közvetlen szervezete alapvetően változatlan marad, a tervezett fejlesztésekkel összhangban, néhány új szervezet kerül létrehozásra.
- A hadsereg alárendeltségében létrehozni kívánt három hadtest felépítése és alárendeltjeinek száma azonos. Eltérő azonban a hadtesteken belül a gépesített lövész- és harckocsidandárok száma. Az 1. gépesített hadtestnek három gépesített lövész- és két harckocsidandár, a 2. és 3. gépesített hadtestnek négy gépesített lövész- és egy harckocsidandár lesz alárendelve.
- A hadtestek kötelékébe tartozó dandároknál a zászlóalj és a közvetlen száma azonos, ugyanakkor a gépesített lövészdandárokon belül a gépesített lövész- és harckocsizászlóalj száma változó. Az 1. és 2. gépesített hadtest kötelékébe tervezett gépesített lövészdandároknál három gépesített lövész- és két harckocsizászlóalj, a 3. gépesített hadtest kötelékébe tervezett gépesített lövészdandároknál négy gépesített lövész- és egy harckocsizászlóalj lesz alárendelve. A hadtestek kötelékébe tervezett harckocsidandároknak egységesen négy harckocsi- és egy gépesített lövészzászlóalj lesz az alárendeltségében.
- A zászlóalj (osztályok), valamint az ennél kisebb alegységek szervezete továbbra is meg fog egyezni a hadosztály–ezred szervezet szerinti felépítéssel.
- A hadtestek hadtestközvetlen csapatainak szervezete kisebb eltérésekkel, de szinte azonos. Az 1. és 2. gépesített hadtest, hadtestközvetlenek azonosak. A 3. gépesített hadtestnél vannak eltérések a közvetlen csapatoknál, nincs rádiózavaró százada, a rakétaosztálya csak kétüteges, a légvédelmi rakétaezredében három harci és egy technikai üteg van, a rakétaosztályának, felderítő-zászlóaljának és rendészeti komendáns-zászlóaljának nincs légvédelmi rakéta-alegysége, többi szervezete azonos a másik két hadtestével.

5. A Bakony-I. hadrend (hadosztály–ezred szervezet)

Ahogy már az előzőekben írtam, az MN szárazföldi csapatai szovjet szervezési elveken alapuló hadsereg–hadosztály–ezred szervezet szerint épültek fel. Ez hat összefegyvernemi és egy összefegyvernemi tartalék hadosztályt jelentett (négy gépesített lövész-, egy gépkocsizó lövész-, egy tartalék gépkocsizó lövész- és egy harckocsihadosztály), alárendeltségükben huszonkilenc összefegyvernemi ezreddel (tizennégy gépesített lövész-, két gépkocsizó lövész-, öt tartalék gépkocsizó lövészezred és nyolc harckocsiezred). A hadosztályok szervezete az összefegyvernemi erőkön kívül rendelkezett még különböző fegyvernemi csapatokkal, valamint harcbiztosító és kiszolgáló egységekkel, alegységekkel. A Rubin-feladat végrehajtásának bemutatása az azt megelőző utolsó hadsereg–hadosztály–ezred felépítés ismertetésével kezdődik, így levezetve, hogy honnan indult a szervezet és mi lett az átszervezés eredménye.

Az MN a hetvenes évek eleje óta, eltérően az ötvenes-hatvanas évektől (az ötvenes években volt, amikor egy évben több hadrend is érvénybe lépett), a népgazdaság öt éves tervrendszeréhez igazodva, öt éves fejlesztési ciklusokkal tervezett.

⁵⁰ Ugyanott, 4–8. oldal.

⁵¹ Ugyanott, 1. számú melléklet.

„1971-től a Magyar Néphadsereg fejlesztésének tervezése új tervezési rendszerre tért át, amelynek keretében a katonai tervezés igazodott a népgazdasági tervezés rendszeréhez. A korábbi 1–2 évre szóló terveket a középtávú 5 éves és az azt 2 éves rövid tervezési ciklusokra bontó tervezési ciklusok rendszere váltotta fel.

A harmadik ötéves terv időszakában (1966–1970) elkészült a »Néphadsereg Távlati Fejlesztési Terve«, mely meghatározta a hadsereg fejlesztésének elemeit az 1971–1980 közötti időszakra és bizonyos célkitűzéseket és feladatokat határozott meg az 1980 utáni évekre is.⁵²

Az ötéves időszakra előre tervezték a haditechnikai, szervezeti és egyéb fejlesztéseket. Ezeket az ötéves ciklusokat fedőnévvel látták el (a teljesség igénye nélkül: Botond, Rába, Tisza, Velence, Mátra, Bakony stb.). A tervidőszakokon belül hadrendek voltak, ilyen volt például a Bakony-I., II., vagy csak a tervekben létező, de a megvalósításáig nem jutó Bakony-III. hadrend. A Bakony fejlesztési időszakot a Mátra fejlesztési időszak, azon belül a Mátra-V. hadrend előzte meg. Az utolsó hadosztály–ezred szervezet szerinti hadrend a hetedik fejlesztési cikluson belül a Bakony-I. hadrend volt, ami a Rubin-feladat végrehajtásának szervezési időszakát figyelembe véve már a hadtest–dandár szervezet szerinti hadrendet is jelentette.

Az 1986. július 1. és 1987. június 30. között érvényben lévő Bakony-I. hadrend megalakítása a szárazföldi csapatoknál, az első időszakában a Mátra-V. hadrend időszakából áthúzódó kisebb szervezeti korrekciók végrehajtását, valamint fegyverzeti fejlesztéseket jelentett, ami a kijelölt csapatok átfegyverzését jelentette, az újonnan beszerzett BMP–1 gyalogsági harcjárművekkel, T–72 harckocsikkal, önjáró tarackokkal, páncéltörő és légvédelmi eszközökkel. A legnagyobb szervezési korrekció a 25. Harckocsiezred szervezetének dandárszervezetre történő fejlesztése volt a 4. harckocsizászlóalj és az önjáró tüzérsztyály szervezetbe állításával (dandár megnevezés nélkül).⁵³ A honi légvédelmi csapatoknál rendszerbe állították a sárbogárdi 104. Honi Légvédelmi Tüzérezred Mezőfalván megalakított 4. Honi Légvédelmi Tüzér Osztálycsoportját, amit két 240 km-es nagy hatótávolságú SZ–200VE Vega légvédelmi rakétakomplexummal láttak el, az alakulat megszervezése a Mátra-V. időszakban kezdődött el, honi légvédelmi készütségi szolgálatot 1986. szeptember 1-jétől hajtott végre. A hadrend második időszakában a Rubin-feladat előkészítése, az utolsó időszakában pedig a végrehajtása volt a szárazföldi erők fő feladata.

A következőkben táblázatos formában, a kis alegységektől a magasabbegység felé haladva rátérek az összefegyvernemi alegységek, egységek és magasabbegységek szervezetének a bemutatására, összehasonlítására.

---

⁵² Höflinger József – Juhász Péter – Szollár János: Életünk – A magyar páncélosképzés története 1973–1996. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2019, 11. oldal.

⁵³ A 25. Harckocsiezred hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/41. számon.

5.1 Az összefgyvernemi alegységek, egységek és magasabbegységek szervezete

5.1.1 A gépesített és gépkocsizó lövészelegységek és -egységek

A gépesített⁵⁴ és gépkocsizó lövészraj szervezete			
Beosztások és harcjárművek	D-944 PSZH-val felszerelt	BMP-1 harcjárművel felszerelt	Gépkocsizó
Rajparancsnok	1 fő	1 fő	1 fő
Harcjárművezető	1 fő	1 fő	-
Toronylövész (harcjárműirányzó)	1 fő	1 fő	-
Géppuskairányzó	1 fő	2 fő	2 fő
RPG-7 irányzó	1 fő	1 fő	1 fő
Lövész	3-4 fő	4-5 fő	4-5 fő
Harcjármű	1 db	1 db	-

A gépesített és gépkocsizó lövészzakasz szervezete			
Alegységek és harcjárművek	D-944 PSZH-val felszerelt	BMP-1 harcjárművel felszerelt	Gépkocsizó
Szakaszparancsnok	1 fő	1 fő	1 fő
Mesterlövész	1 fő	1 fő	1 fő
Gépkocsivezető	-	-	1 fő
Gépesített (gépkocsizó) lövészraj/ harcjármű	3/3 db	3/3 db	3/0 db

A gépesített és gépkocsizó lövészzázad szervezete				
Alegységek és fontosabb fegyverzeti eszközök	D-944 PSZH-val felszerelt	BMP-1 harcjárművel felszerelt	Gépkocsizó	Tartalék⁵⁵ gépkocsizó
Századparancsnoki harcjármű	1 db	1 db	0-1 db	-
Gépesített (gépkocsizó) lövészzakasz/harcjármű	3/9 db	3/9 db	3/0 db	3/0 db
Aknaveetőszakasz/ aknaveető	1/3 db	-	1/3 db	-

⁵⁴ Az MN-ben két gépesített lövészelegység szervezet volt, a D-944 PSZH típusú páncélozott szállító harcjárművel felszerelt és a BMP-1 típusú gyalogsági harcjárművel felszerelt. 1989-től, amikor az első BTR-80 típusú páncélozott szállító harcjárművek rendszeresítése megtörtént, az ezekkel az eszközökkel ellátott csapatok szervezete hasonló volt, mint a D-944 PSZH-val felszereltéké. A különbség annyi volt, hogy a gépesített lövészelegységek szervezete két fő lövész beosztású katonával nőtt a D-944 PSZH-val felszerelt gépesített lövészelegységekhez viszonyítva.

⁵⁵ A gépkocsizó és a tartalék gépkocsizó lövészcsoportok szervezete és fegyverzete eltért egymástól.

A gépesített és gépkocsizó lövészászlóalj szervezete				
Alegységek és fontosabb fegyverzeti eszközök	D-944 PSZH-val felszerelt	BMP-1 harcjárművel felszerelt	Gépkocsizó	Tartalék gépkocsizó
Zászlóalj-parancsnokság és -törzs, harcjármű	2 db	2 db	0-2 db	-
Gépesített (gépkocsizó) lövészszázad/harcjármű	3/30 db	3/30 db	3/0 db	3/0 db
Aknavetőűteg, aknavető	4 db	4 db	4 db	6 db
Vegyes páncéltörő (vagy páncéltörő) űteg, páncéltörő eszköz	8 db	8 db	8 db	4 db
Légvédelmi lövészszakasz, kézi légvédelmi rakétaindító	6 db	6 db	0-6 db	-
Híradószakasz, javítóraj, ellátószakasz, segélyhely.				

A gépesített és gépkocsizó lövészezred szervezete				
Alegységek és fontosabb fegyverzeti eszközök	D-944 PSZH-val felszerelt	BMP-1 harcjárművel felszerelt	Gépkocsizó	Tartalék gépkocsizó
Ezredparancsnokság és -törzs, harcjármű	1 db	1 db	1 db	1 db
Gépesített (gépkocsizó) lövészászlóalj/ harcjármű	3/96 db	3/96 db	3/0-5 db ⁵⁶	3/0 db
Harckocsizászlóalj, harckocsi/ harcjármű	31 db/1 db	31 db/1 db	31 db/1 db	22 ⁵⁷ -31 db/1 db
Tüzérosztály (vagy űteg), löveg	18 db	18 db	18 db	6 db
Vegyes páncéltörő (vagy páncéltörő) űteg, eszköz	10 db	10-12 db	10 db	8 db
Önjáró légvédelmi rakéta vagy könnyű légvédelmi tüzérűteg, eszköz	4-6 db	4 db	6 db	6 db
Felderítőszázad, harcjármű	10 db	10 db	10 db	-
Vegyivédelmi szakasz, műszaki utászszázad, híradószázad, komendánszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.				

⁵⁶ A harcjárművek mennyiségét itt zászlóaljanként adom meg. A 3. Hadtest hat gépesített (gépkocsizó) lövészezredéből négy ezrede rendelkezett részben vagy egészében ilyen szervezetű zászlóaljakkal, ezek szervezete különbözött a harcjárművek mennyiségének tekintetében.

⁵⁷ Az önálló tartalék gépkocsizó lövészezredek harckocsizászlóaljainak szervezetében.

5.1.2 Az MN 14. Gépesített Lövészezred és egy VSZ EFE alárendelt páncélozott szállító harcjárművel felszerelt szovjet gépesített lövészezred fontosabb fegyverzeti eszközei

Parancsnokság: harcjármű.	Három gépesített ⁵⁸ lövészzászlóalj				Harckocsizászlóalj: harckocsi/harcjármű.	Önjáró tüzérosztály: önjáró és vontatott löveg.	Sorozatvető-üteget: harci gép.	Vegyes páncéltörő üteg: páncéltörő eszköz.	Légvédelmi üteg: légvédelmi eszköz.	Felderítőszázad: úszó harckocsi/harcjármű.							
	páncélozott szállító harcjármű	aknavető	zászlóaljközvetlen páncéltörő eszköz	kézi légvédelmi rakétaindító													
	MN 14. Gépesített Lövészezred fontosabb fegyverzete																
	1	96	39	24							18	31/1	18	0	10	4	0/10
	VSZ EFE alárendelt páncélozott szállító járművel felszerelt szovjet gépesített lövészezred fontosabb fegyverzete⁵⁹																
1	96	36	27	27	41/1	24	6	9	8	3/3							

Összesítve a fontosabb fegyverzet mennyisége				
Páncélozott szállító harcjármű (lövész, felderítő)	Harckocsi/úszó harckocsi	Löveg, aknavető és sorozatvető	Páncéltörő eszköz	Légvédelmi eszköz
Magyar gépesített lövészezred				
108	31/0	57	34	22
Szovjet gépesített lövészezred				
101	41/3	66	36	35

A két szervezet között a legnagyobb különbség a harckocsik, tüzérségi és légvédelmi eszközök nagyobb mennyisége a szovjet gépesített lövészezrednél. Az MN fegyverzetében sorozatvető harci gép csak hadosztály- és hadseregszinten volt rendszeresítve.

A szovjet gépesített lövészzászlóalj aknavető-alegységeiben tizenkét eszköz volt, a századoknak egy aknavetőszakasza 2 db 82 mm-es 2B9 Vasziljok automata aknavetővel, valamint a zászlóaljközvetlen aknavetőüteg 6 db 120 mm-es 2B11 Szanyi (vagy 43M) aknavetővel. A szovjet gépesített lövészezredek harckocsizászlójában négy harckocsiszázad,

⁵⁸ A gyalogsági harcjárművekkel ellátott gépesített lövészzászlóalj szervezetében nem volt rendszeresítve vegyes páncéltörő (vagy páncéltörő) üteg, illetve a gépesített lövészzázadainak nem szerveztek aknavetőszakaszt, sem az MN-ben, sem a szovjet hadseregben.

⁵⁹ Viktor Suvorov: Inside the Soviet Army. Panther Books, London 1984, 177. oldal.

páncéltörő alegységeiben csak páncéltörő rakétarendszerek és -komplexumok voltak szervezve. A szovjet összefegyvernemi ezredeknek a 18 db önjáró (vagy vontatott) tarackkal rendelkező tüzérsztályán kívül volt egy 130 mm-es ágyús ütege is. A légvédelmi alegységében, alegységenként vegyesen voltak gépágyúk és rakétakomplexumok rendszeresítve.

5.1.3 Harckocsialegységek és -egységek

A **harckocsiraj** egy harckocsival és három vagy négy fő kezelővel rendelkezett a harckocsi típusától függően (T-72 típusú harckocsinál 3 fő, a többi harckocsitípusnál 4 fő).

A **harckocsiszakaszban** három harckocsi volt.

A **harckocsiszázadban** egy századparancsnoki harckocsi és három szakasz volt, összesen tíz harckocsival.

A harckocsizászlóalj szervezete	
Alegységek és fontosabb fegyverzeti eszközök	Alegység/ fontosabb haditechnikai eszközök
Zászlóalj-parancsnokság és -törzs harckocsi/harcjármű	1 db/1 db
Harckocsiszázad/harckocsi	3/30 db
Híradószakasz, műszaki-technikai szállítóraj, javítóraj, ellátószakasz, segélyhely.	
Harckocsi összesen:	31 db ⁶⁰

A harckocsiezred szervezete	
Alegységek és fontosabb fegyverzeti eszközök	Alegység/fontosabb haditechnikai eszközök
Ezredparancsnokság és -törzs, harckocsi	1 db
Harckocsizászlóalj/ harckocsi /harcjármű	3/93 db / 3 db
Önjáró légvédelmi rakéta vagy tüzérüteg, eszköz	4–6 db
Felderítőszázad, harcjármű	10 db
Vegyivédelmi szakasz, műszaki utászszakasz, híradószázad, komendánszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	
Harckocsi összesen:	94 db

⁶⁰ Az MN-ben utolsóként a 39. és 41. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészezredek harckocsizászlóaljában 22 db harckocsit rendszeresítettek, a századoknak hét harckocsija (2x3 db harckocsival rendelkező harckocsiszakasz és a századparancsnok harckocsija) volt. Az így szervezett harckocsizászlóalj három harckocsiszázaddal és a zászlóaljparancsnok harckocsijával rendelkezett. Az ilyen harckocsizászlóalj-szervezet a 3. Hadtest 35. és 44. Harckocsiezrednél a nyolcvanas évekig így volt rendszerben, ez a két egység ezredenként csak 67 db harckocsival rendelkezett. A nyolcvanas években egészítették ki ennek a két ezrednek a harckocsiállományát 94 db-ra.

5.1.4 Az MN 8. Harckocsiezred és egy VSZ EFE alárendelt szovjet harckocsiezred fontosabb fegyverzeti eszközei

Ezredparancsnokság: harckocsi.	Három harckocsizászlóalj: harckocsi/harcjármű	Gépesített lövészászlóalj ⁶¹			Önjáró tüzérsztály: önjáró és vontatott tarack.	Sorozatvető-ütege: harci gép.	Légvédelmi üteg: légvédelmi eszköz.	Felderítőszázad: úszó harckocsi/harcjármű.
		gyalogosági harcjármű	aknavető	kézi légvédelmi rakétaindító				
Az MN 8. Harckocsiezred fontosabb fegyverzete								
1	93/3	-	-	-	-	-	4	0/10
VSZ EFE alárendelt szovjet harckocsiezred fontosabb fegyverzete								
1	93/3	32	12	9	24	6	8	3/3

Összesítve a fontosabb fegyverzet mennyisége			
Harckocsi/ úszó harckocsi	Páncélozott szállító, vagy gyalogosági harcjármű	Löveg, aknavető és sorozatvető	Légvédelmi eszköz
Magyar harckocsiezred			
94/0	13	-	4
Szovjet harckocsiezred			
94/3	38	42	17

A magyar harckocsiezred nem rendelkezett gépesített lövészászlóaljjal és önjáró tarackos tüzérsztállyal. A VSZ-szövetséges hadseregek közül az MN és a román hadsereg harckocsiezredében nem volt szervezve gépesített lövészalegység (század vagy zászlóalj). 1971-ig a magyar harckocsiezredek szervezetében volt egy géppisztolyos század, ezeket egy akkori átszervezés során komendánszázaddá szervezték át. A szövetségben belül önjáró vagy vontatott tüzérsztállyal csak a szovjet hadsereg és az NDK⁶² nemzeti néphadsereg harckocsiezredei rendelkeztek. A szovjet egység légvédelmi ütegében, hasonlóan, mint a gépesített lövészredekéknél, nyolc eszköz volt, négy önjáró légvédelmi gépágyú és négy légvédelmi rakétakomplexum. A szovjet ezred légvédelmi eszközeinek száma négyszerese volt, a magyar egységének.

⁶¹ A szovjet harckocsiezredeknek a gépesített lövészredekétől eltérően páncéltörő alegységük nem volt. Viktor Suvorov: Inside the Soviet Army. Panther Books, London 1984, 177–178. oldal.

⁶² Német Demokratikus Köztársaság

5.2 A gépesített (gépkocsizó) lövészadosztályok és a harckocsihadosztály szervezete⁶³

- Hadosztály-parancsnokság és törzs,
- három gépesített vagy gépkocsizó lövészezred (illetve vegyesen), a harckocsihadosztálynál három harckocsiezred,
- egy harckocsiezred, a harckocsihadosztálynál egy gépesített lövészezred,
- tüzérezred,
- légvédelmi tüzérezred,
- harckocsi-felderítő zászlóalj (harcászati rakétaosztály),
- páncéltörő tüzérosztály (ez a szervezeti elem az MN 11. harckocsihadosztálynál nem volt rendszeresítve),
- felderítő-zászlóalj,
- műszaki utászzászlóalj,
- híradózászlóalj,
- rendészeti komendánszászlóalj,
- vegyvédelmi század,
- rádiótechnikai század,
- rádiózavaró század (ez a szervezeti elem csak az MN 11. harckocsihadosztálynál volt megtalálható. Rendszeresítve: a Mátra-III. hadrenddel.⁶⁴),
- javítózászlóalj,
- ellátózászlóalj,
- egészségügyi zászlóalj.

5.2.1 Az MN 8. gépesített lövészadosztály és egy VSZ EFE alárendelt szovjet gépesített lövészadosztály fontosabb fegyverzeti eszközei

Hadosztály-parancsnokság és alárendeltek	MN 8. gépesített lövészadosztály fontosabb fegyverzete	VSZ EFE alárendelt szovjet gépesített lövészadosztály fontosabb fegyverzete ⁶⁵
Hadosztály-parancsnokság	1 db harcjármű	1 db harcjármű
Két páncélozott szállító harcjárművekkel felszerelt gépesített lövészezred	216 db harcjármű, 62 db harckocsi, 36 db önjáró tarack, 78 db aknavető, 68 db páncéltörő és 44 db légvédelmi eszköz	202 db harcjármű, 88 db harckocsi, 48 db önjáró és vontatott tarack, 12 db sorozatvető harci gép, 72 db aknavető, 72 db páncéltörő és 70 db légvédelmi eszköz
Egy gyalogsági harcjárművekkel felszerelt gépesített lövészezred	108 db harcjármű, 31 db harckocsi, 18 db önjáró tarack, 12 db aknavető, 10 db páncéltörő és 22 db légvédelmi eszköz	101 db harcjármű, 44 db harckocsi, 24 db önjáró és vontatott tarack, 6 db sorozatvető harci gép, 36 db aknavető, 9 db páncéltörő és 35 db légvédelmi eszköz

⁶³ MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986–87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. MN alakulatai "BAKONY-II" hadi szervezetének megalakítása. Az 5. Hadsereg alakulatai szervezési terve, 4. melléklet, 4–73. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913. MN 5. Hadseregparancsnokság hadrendek, 1985. Mátra-V., 2–5. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 2614. Őrzési egység száma: 3785.

⁶⁴ Ugyanott, 4. oldal.

⁶⁵ Viktor Suvorov: Inside the Soviet Army. Panther Books, London 1984, 177–181. oldal.

Harcocsiezred	94 db harckocsi, 13 db harcjármű, 4 db légvédelmi eszköz	97 db harckocsi, 38 db harcjármű, 24 db önjáró és vontatott tarack, 6 db sorozatvető harci gép, 12 db aknavető, 17 db légvédelmi eszköz
Önálló harckocsizászlóalj	-	52 db harckocsi, 1 db harcjármű, 4 db önjáró légvédelmi gépágyú
Tüzérezred	54 db vontatott ágyútarack, 6 db sorozatvető harci gép	54 db önjáró tarack
Harcászati rakétaosztály	3 harcászati rakétakomplexum, 3 légvédelmi eszköz	6 harcászati rakétakomplexum, 6 légvédelmi eszköz
Sorozatvető (reaktív) -osztály	-	18 db sorozatvető harci gép
Páncéltörő tüzérosztály	12 db páncéltörő ágyú, 6 db páncéltörő rakétakomplexum	18 db páncéltörő ágyú, 6 db páncéltörő rakétakomplexum
Légvédelmi tüzérezred	4 légvédelmi rakétakomplexum (ütege)	5 légvédelmi rakétakomplexum (ütege)
Felderítő-zászlóalj	20 db harcjármű	30 db harcjármű

Összesítve a fontosabb fegyverzet mennyisége					
Harcjármű (lövész és felderítő)	Harcocsi	Löveg/aknavető/sorozatvető	Harcászati rakéta-komplexum	Páncéltörő eszköz	Légvédelmi ⁶⁶ eszköz
Magyar gépesített lövészadosztály					
358	187	108/90/6	3	96	77
Szovjet gépesített lövészadosztály					
373	281	150/120/42	6	132	137

A magyar gépesített lövészadosztályok szervezetének mintául szolgáló szovjet gépesített lövészadosztályok szervezete a magyar gépesített lövészadosztályoknak alárendelt csapatokon kívül rendelkezett még egy önálló harckocsizászlóaljjal (öt harckocsiszázad, 52 db harckocsi), egy önálló sorozatvető (a szovjet terminológia szerint reaktív) -osztállyal (18 db harci gép), egy kiképzőezreddel, valamint egy önálló vegyes helikopterszázaddal (12–18 db különböző típusú helikopter).

Egységszinten a legnagyobb különbség a harckocsiezredek szervezetében volt, a magyar ezredek szervezetéből hiányzott a gépesített lövésszászlóalj és az önjáró tüzérosztály szervezete. Amennyiben az MN-ben rendszeresített nyolc harckocsiezredet fel kívánták volna zárkóztatni a szovjet harckocsiezredek szervezeti és fegyverzeti szintjére, akkor még nyolc gépesített lövésszászlóaljat és nyolc tüzérosztályt kellett volna szervezni ezeknek az ezredeknek az alárendeltségében. Ez BMP–1 gyalogsági harcjárművel ellátott gépesített lövésszászlóalj szervezése esetén 256 db gyalogsági harcjármű, 32 db 120 mm-es aknavető és 48 db kézi légvédelmi rakétaindító beszerzésével és rendszeresítésével járt volna. Amennyiben páncélozott

⁶⁶ Az MN 8. gépesített lövészadosztály 18. Légvédelmi Tüzérezredének négy légvédelmi rakétaütege (komplexuma) volt, az ütegek irányító- és indítórendszerekből álltak, amelyeket többek között különféle lokátorok és a komplexumok négy rakétaindító harcjárműve alkotott. A szovjet VSZ EFE alárendelt gépesített lövész- és harckocsihadosztályok légvédelmi rakétaegységei szintén így voltak szervezve, de öt komplexum volt rendszeresítve ezekben az ezredekben.

szállító harcjárművel ellátott gépesített lövészászlóaljkat szerveztek volna:⁶⁷ 256 db páncélozott szállító harcjármű, 32 db 120 mm-es aknavető, 72 db 82 mm-es aknavető, 64 db páncéltörő eszköz és 48 db kézi légvédelmi rakétaindító beszerzésével és rendszeresítésével járt volna együtt. A nyolc önjáró vagy vontatott tarackos tüzérsztály felállítása 144 db önjáró vagy vontatott tarack beszerzését és rendszeresítését jelentette volna. És ezek csak a technikai eszközök, a személyi állomány létszámát is néhány ezer fővel még békében is növelte volna az alegységek megszervezése. A problémát a Rubin-feladat végrehajtása után kialakított harcoksidandárok szervezete oldotta meg.

Hadosztályszinten a legnagyobb különbség a harcokcsik, tüzérségi és légvédelmi eszközök, harcászati rakétakomplexumok, valamint a sorozatvető harci gépek darabszámában és az ezzel járó szervezetek megalakításában volt.

5.2.2 Egy VSZ EFE alárendelt szovjet összefegyvernemi hadsereg fontosabb fegyverzete

Négy gépesített lövész- és egy harcokcsihadosztályból, valamint hadseregközvetlenekből szervezett VSZ EFE alárendelt összefegyvernemi hadsereg fontosabb fegyverzete a szovjet hadsereg szárazföldi csapatainál:

Összesítve az összefegyvernemi hadsereg fontosabb fegyverzetének mennyisége⁶⁸					
Harcjármű (lövész- és felderítő-)	Harcokcsi (és úszó harcokcsi)	Löveg/ aknavető/ sorozatvető	Harcászati/ hadműveleti rakétakomplexum	Páncéltörő eszköz	Légvédelmi ⁶⁹ eszköz és komplexum
1714	1511	768/556/228	30/18	609	688

A szovjet katonai felső vezetők valószínűleg összefegyvernemi hadsereg szinten ezt a fegyverzeti mennyiséget próbálták több-kevesebb sikerrel a szövetségeseiktől is megkövetelni. Könyvem további fejezeteiben a fegyverzeti eszközök összesített adataiból kiderül, hogy a hat magyar összefegyvernemi hadosztály és a hadseregközvetlenek haditechnikai eszközeinek mennyisége bizonyos fegyverzeti típusokból csak megközelíteni tudta a szovjet összefegyvernemi hadsereg (öt összefegyvernemi hadosztály és hadseregközvetlenek) fegyverzeti eszközeinek mennyiségi szintjét. Az eszközök minősége az MN-ben sok típus esetén elmaradt a szovjetek által meghatározott „legmodernebb”, vagy „modern” minőségi szinttől. Hadműveleti tartalékkal a főbb fegyverzeti eszközökből csak minimális mennyiséggel rendelkezett az MN.

6. Harckészültségi besorolási kategóriák⁷⁰

A csapatok személyi feltöltöttsége és korszerű haditechnikai eszközökkel való ellátottsága, valamint az eszközök mennyisége az alakulat harckészültségi besorolásán múlott. Az I. harckészültségi kategóriába sorolt alakulatok fegyverzete volt a legmodernebb, a II. és III. harckészültségi kategóriába sorolt csapatok vették át az I. kategóriás csapatok lecserélt fegyverzetét. Legtöbb esetben a 3. Hadtest csapatait fegyverezték át ezekkel az eszközökkel.

⁶⁷ Mivel a magyar ipar a D-944 PSZH harcjárművet már nem gyártotta (illetve más típusú harcjárművet sem gyártott), így a szóba jöhető típus a szovjet gyártású BTR-70 vagy BTR-80 harcjármű lehetett volna.

⁶⁸ Viktor Suvorov: Inside the Soviet Army. Panther Books, London 1984, 177–187. oldal. A könyv 177–187. oldalain található katonai szervezetek és fegyverzet négy gépesített lövészadosztályra, egy harcokcsi-hadosztályra, valamint a hadseregközvetlen csapatok fegyverzeti eszközeire számolt összesített mennyisége.

⁶⁹ Ebből az öt összefegyvernemi hadosztálynak alárendelt öt légvédelmi rakétaezred és egy hadseregközvetlen légvédelmi rakétadandár szervezetében harmincnégy légvédelmi rakétaüteg (komplexum).

⁷⁰ Dr Móroc Lajos: Kiskatonától a vezérezredesig. Hadtörténeti Intézet és Múzeum. Budapest, 2007, 93–98. oldalai alapján.

Az alakulatok harckészültségi besorolási kategóriái:

I. harckészültségi kategóriába soroltak voltak az állandó készenlétű, a hadiállományra vagy közel hadiállományra feltöltött katonai szervezetek, amelyek állandóan, illetve állományuk kiegészítése után (6–12 óra alatt) készen álltak háborús feladataik végrehajtására:

- MN 8. gépesített lövészadosztály,
- MN 9. gépesített lövészadosztály,
- MN 11. harckocsihadosztály,
- MN 5. Önálló Harckocsiezred (hadműveleti-harcászati rakétadandár),
- az MN 5. Hadseregnek alárendelt harckocsi-felderítő zászlóaljok (harcászati rakétaosztályok),
- légvédelmi tüzérezredek (csak a légvédelmi rakétakomplexumokkal rendelkezők).

II. harckészültségi kategóriába soroltak voltak a rövid készenléti idejűek, a csökkentett és keretállományú, valamint a megalakítandó katonai szervezetek, amelyeknél a háborús feladatokra való készenlét elérése nem haladta meg az egy napot:

- MN 4. gépesített lövészadosztály,
- MN 7. gépesített lövészadosztály,
- az MN 3. Hadtestnek alárendelt harckocsi-felderítő zászlóaljok (harcászati rakétaosztályok),
- MN 5. Hadsereg közvetlenek (az I. kategóriába és az „M” törzsekbe⁷¹ soroltakon kívül).

III. harckészültségi kategóriába soroltak a hosszabb készenléti idejűek, azok a katonai szervezetek voltak, amelyeknél a háborús feladatokra való készenlét elérése meghaladta az egy napot:

- MN 15. gépkocsizó lövészadosztály,
- MN 27. tartalék gépkocsizó lövészadosztály mozgósítás-előkészítő törzs,
- az MN 39. és 41. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészrezred mozgósítás-előkészítő törzsek,
- az egyéb „M” törzsek,
- egyes átalárendelt és együttműködő csapatok.

6.1 A Magyar Néphadsereg mozgósítása, háborús és békelétszáma 1986. január 1-jén

Az MN háborús hadrendje 786 szervezeti elemből állt, amiből 477 a VSZ Egyesített Fegyveres Erőinek állományába volt kijelölve. A szervezetek között 555 hadműveleti és 231 hátszói rendeltetésű alakulat volt. A hadműveleti rendeltetésű csapatok 76%-a szárazföldi, 13%-a honi légvédelmi és repülő-, 11%-a harcbiztosító volt. Ezeken a csapatokon kívül a polgári védelem 49 alakulattal rendelkezett,⁷² ez összesen 835 katonai szervezetet jelentett.

Mozgósítás során bevonult volna a Magyar Néphadseregbe:⁷³

⁷¹ „M” törzs: mozgósítás-előkészítő törzs. Szűk, néhány főből álló katonai szervezet, ami technikai és anyagi készletekkel rendelkezik, illetve azok tárintezetekben vannak az alakulatnak lebiztosítva. Személyi állománya békében a néhány fős törzsen kívül nem volt. Az „M” törzs feladata gyakorlat vagy a meghatározott harckészültség elrendelésekor a lebiztosított bevonuló tartalékos katonai állomány és más alakulatoktól áthelyezett hivatásos és sorozott katonák beosztásba helyezése, felszerelése, összekovácsolása, valamint az alakulat bevetettségének biztosítása volt. Feladata volt még a technikai és egyéb anyagi eszközök átvétele, tárolása, megőrzése, nyilvántartása, a harckészültségi, mozgósítási és egyéb okmányok vezetése, pontosítása. Mindezeket a feladatokat a mozgósítási idejének megfelelő normaidőn belül végre kellett hajtania. Az „M” törzseket minimum ötévente gyakorlás céljából mozgósították, feltöltötték személyi állománnyal, illetve technikai eszközökkel.

⁷² MNVK Szervezési és Mozgósítási Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatai megszervezése és végrehajtása 1986. 00182/1986. nyilvántartási számú okmány, „Az MN mozgósítási készsége 1986. január 1-jén”, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), 1980–1989. Doboyszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

⁷³ Ugyanott, 3. oldal.

- Fokozott harckészültségbe helyezéssel 53 900 fő tartalékos katona és 7700 db technikai eszköz vonult volna be az MN-be. Ezzel a személyi feltöltöttség 26%-ról 41%-ra, a gépjárműtechnikai feltöltöttség 42%-ról 48%-ra emelkedett volna.
- Háborús veszély harckészültségbe helyezéssel újabb 95 300 fő tartalékos katona és 21 200 db technikai eszköz vonult volna be az MN-be. Ezzel a személyi feltöltöttség elérte volna a 68%-ot, a gépjárműtechnikai feltöltöttség 75%-ra emelkedett volna.
- Teljes harckészültségbe helyezéssel: további 107 800 fő tartalékos katona és 16 800 db technikai eszköz vonult volna be az MN-be. Ezzel befejeződött volna a háborús hadrend katonai szervezeteinek teljes feltöltése hadiállományra.

Az MN 786 katonai szervezetének hadiállományába mindösszesen 257 000 fő tartalékos katona és 45 700 db népgazdasági technikai eszköz vonult volna be, a Polgári Védelem szervezetei nélkül. A táblázatban lévő számokhoz viszonyított eltérést a Polgári Védelem személyi és gépjárműszükséglete, illetve a tartalékképzésre biztosított létszám (biztonsági hányad) és gépjárműtechnika mennyisége adja.

A Magyar Néphadsereg és a Polgári Védelem katonalétszáma összesen⁷⁴					Katonai szervezetek száma: 835
Megnevezés	Személyi állomány:				Gépjármű:
	tábornok, főtiszt, tiszt	zászlós, tiszthelyettes	tiszt, honvéd	összesen:	
Hadiállomány:	39 272 fő	41 626 fő	274 222 fő	355 120 fő	64 011 db
Békeállomány:	15 573 fő	10 908 fő	65 292 fő	91 773 fő	26 572 db
Mozgósítási szükséglet:	23 699 fő	30 718 fő	208 930 fő	263 347 fő	37 439 db

Az MN állományába tartozó polgári alkalmazottakat (33 300 fő⁷⁵) és az új kiképzési rendszerű műszaki csapatok személyi állományának létszámát a táblázat nem tartalmazza. Az új kiképzési rendszerű műszaki csapatok az építő-műszaki alakulatok voltak, két dandárba szervezve.⁷⁶ Szervezetileg az MN HVP békealárendeltségébe utalva. A két dandár összlétszáma 1986-ban 9586 fő volt.⁷⁷ Ezek a csapatok nemzetgazdasági munkát végeztek térítés ellenében, főleg fontosabb állami beruházásokon és hadiüzemekben.

⁷⁴ Ugyanott, 1. számú melléklet, 2. oldal.

⁷⁵ 1989 évi adat. Bombay László: A honvédelem négy éve 1990–1994. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1994, 62. oldal.

⁷⁶ Az MN 150. Közlekedési Műszaki Dandár és az MN 160. Általános Műszaki Dandár. Csécs István: Az új kiképzési rendszerű műszaki csapatok története 1964–1991. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2017, 12. oldal.

⁷⁷ Ugyanott, 25. és 87. oldal.

6.2 A szárazföldi csapatok rendszeresített hadi- és békelétszáma hadosztály–ezred szervezet szerint⁷⁸

Az MN 5. Hadsereg rendszeresített hadi- és békelétszáma

Katonai szervezet	Hadilétszám	Békelétszám
MN 5. Hadseregparancsnokság	427 fő	347 fő
MN 8. gépesített lövészadosztály	13 374 fő	8701 fő
MN 9. gépesített lövészadosztály	13 394 fő	8413 fő
MN 11. harcoksiadosztály	11 100 fő	7822 fő
MN 7. gépesített lövészadosztály	13 161 fő	6455 fő
MN 5. Hadsereg, hadseregközvetlen csapatok	74 743 fő	11 201 fő
Összesen:	126 199 fő	42 939 fő

Az MN 3. Hadtest rendszeresített hadi- és békelétszáma

Katonai szervezet	Hadilétszám	Békelétszám
MN 3. Hadtestparancsnokság és hadtestközvetlen csapatok	1440 fő	800 fő
MN 4. gépesített lövészadosztály	13 138 fő	2494 fő
MN 15. gépkocsizó lövészadosztály	13 060 fő	1912 fő
Összesen:	27 638 fő	5226 fő

Az MN szárazföldi csapatok és a tábori hadtáp rendszeresített hadi- és békelétszáma

Katonai szervezet	Hadilétszám	Békelétszám
MN 5. Hadsereg	126 199 fő	42 939 fő
MN 3. Hadtest	27 638 fő	5226 fő
Szárazföldi csapatok összesen:	153 837 fő	48 165 fő
MN Tábori Hadtáp Parancsnokság	38 207 fő	507 fő
Összesen:	192 044 fő	48 672 fő

**A szárazföldi csapatok összefegyvernemi hadosztályainak hadi- és békelétszáma
1986. január 1-jén⁷⁹**

Katonai szervezet	Hadilétszám	Békelétszám
MN 4. gépesített lövészadosztály	14 925 fő	2035 fő
MN 7. gépesített lövészadosztály	15 100 fő	2925 fő
MN 8. gépesített lövészadosztály	15 019 fő	8519 fő
MN 9. gépesített lövészadosztály	15 025 fő	8063 fő
MN 11. harcoksiadosztály	12 078 fő	7194 fő
MN 15. gépkocsizó lövészadosztály	14 447 fő	1625 fő

⁷⁸ Horváth Miklós – Kovács Vilmos: Magyarország az atomháború árnyékában. Zrínyi Kiadó, Budapest 2016, CD-lemez melléklet, 13. táblázat, létszámadatok 1981. január 1-jén.

⁷⁹MNVK Szervezési és Mozgósítási Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatai megszervezése és végrehajtása 1986. 00182/1986. nyilvántartási számú okmány, „Az MN mozgósítási készsége 1986. január 1-jén”, 1. számú melléklet, 9–14. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), 1980–1989. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

7. Az MN 5. Hadsereg fontosabb hadrendi elemei hadosztály–ezred szervezet szerint⁸⁰

(Az 1987. február 28-ig érvényes Bakony-I. hadrend.⁸¹)

MN 5. Hadseregparancsnokság			
Helyőrség: Székesfehérvár	Fedőszám:⁸² MN5232		B⁸³
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 5. Hadsereg, hadművelési rendeltetésű csapatok			
MN 8. gépesített lövészhadosztály	Zalaegerszeg	MN4891	B
MN 9. gépesített lövészhadosztály	Kaposvár	MN7203	B
MN 11. harckocsihadosztály	Tata	MN2284	B
MN 7. gépesített lövészhadosztály	Kiskunfélegyháza	MN4127	B
MN 5. Hadsereg, hadseregközvetlen csapatok			
MN 5. Önálló Harckocsiezred	Tapolca	MN1480	B
MN 147. Fegyverbázis	Kaposvár	MN9983	B
MN 44. Tüzérdandár Parancsnokság	Marcali	MN5079	B
MN 67. Önálló Tüzérfelderítő Osztály	Marcali	MN4957	B
MN 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas	MN8920	B
MN 52. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas	MN9839	M
MN 5. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred	Szolnok	MN7587	B
MN 7. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	Keszthely	MN9351	B
MN 8. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred	Jánoshalma	MN7455	M
MN 9. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred	Szolnok	MN8814	M
MN 34. Önálló Felderítőzászlóalj	Szolnok	MN3100	B
MN 2. Önálló Rádiófelderítő Zászlóalj	Szombathely	MN8609	B
MN 51. Önálló Rádiótechnikai Zavaró Zászlóalj	Békéscsaba	MN2683	B
MN 69. Önálló Rádiózavaró Zászlóalj	Békéscsaba	MN9068	B
MN 43. Önálló Híradóezred	Székesfehérvár	MN9729	B
MN 123. Önálló Rádiórelé és Kábelépítő Zászlóalj	Ercsi	MN1048	B
MN 119. Önálló Vonalcsatlakoztató Zászlóalj	Ercsi	MN1378	M
MN 122. Önálló Futár és Táborigazdálkodási Zászlóalj	Székesfehérvár	MN4000	M
MN 5. Önálló Rendészeti Komendánsvezred	Székesfehérvár	MN7391	B
MN 49. Önálló Táborigazdálkodási Zászlóalj	Szentendre	MN1250	M
MN 37. Önálló Pontonos Hidásvezred	Ercsi	MN6119	B

⁸⁰ A Bakony-I. és Bakony-II. szervezetben is a hadiszervezetet jegyeztem le.

⁸¹ MN 5. Hadseregparancsnokság: Hadrendek 1985., Mátra-V., 2–12. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 2614. Őrzési egység száma: 3785. A háborús hadrend bizonyos hadrendi elemeit az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00225/1986. számú az MNVK főnöke által jóváhagyott „Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására”, 2. számú melléklet „Kimutatás”, 3–47. oldalain leírtak alapján adtam meg. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

⁸² A kötelékben lévő katonai alegységeken kívül minden hadművelési és hátszói rendeltetésű csapatnak volt MN-fedőszáma, ez alól egy kivétel volt, az MN 37. Budapesti Forradalmi Ezred (gépesített lövészvezred). A békében is meglévő alakulatoknak béke- és hadi MN-fedőszáma volt, az „M” törzsek csak hadi MN-fedőszámmal rendelkeztek. Az MN-fedőszámok rendszerében semmilyen logika nem fedezhető fel, azokkal csak véletlenszerűen látták el a katonai szervezeteket. Az MN-fedőszámokat alkalmazták a katonák a szóbeli kommunikáció és a postai levelezés címzése során, illetve az alakulat szolgálati használatra (nem titkos vagy szigorúan titkos minőségű) kiadott okmányain, valamint a pecséteken, bélyegzőkön. Az akkori médiában az MN-ről megjelenő cikkek is csak a katonai alakulatok fedőszámát említhették. A békében is meglévő szervezeteknél a béke-, a minősített időszakban megalakítandó katonai szervezeteknél háborús fedőszámmal jelöltem a csapatokat.

⁸³ A békében is meglévő katonai szervezeteket „B” betűvel, a minősített időszakban megalakítandó „M” törzsszel vagy azzal nem rendelkező szervezeteket „M” betűvel jelöltem, a fedőszám mellett.

MN 60. Műszaki Utászandár Parancsnokság	Szeged	MN9145	B
MN 87. Önálló Műszaki Technikai Zászlóalj	Szeged	MN3695	M
MN 97. Önálló Deszantátkelő Zászlóalj	Ercsi	MN3727	B
MN 93. Önálló Vegyivédelmi Ezred	Kiskőrös	MN1677	B
MN 9. Önálló Vegyivédelmi Zászlóalj	Szekszárd	MN9951	B
MN 5. Önálló Légvédelmi Vezetési Század	Székesfehérvár	MN7150	B
MN 5. Önálló Rádiótechnikai Zászlóalj	Szolnok	MN9238	B
MN 17. Önálló Térképező Zászlóalj	Székesfehérvár	MN6814	B
MN 41. Önálló Speciális Propagandaszázad	Székesfehérvár	MN2525	M
MN 190. Tartalékdandár Parancsnokság	Kaposvár	MN4514	M
MN 1. Személygyűjtő Állomás	Kaposvár	MN2328	M
MN 2. Személygyűjtő Állomás	Kaposvár	MN2563	M
MN 5. Hadsereg, hadsereggközvetlen hadtápcsapatok ⁸⁴			
MN 4. Önálló Hadtáp Híradózászlóalj	Székesfehérvár	MN8546	M
MN 16. Önálló Vontató és Javítózászlóalj	Devecser	MN2290	B
MN 18. Önálló Vontató és Javítózászlóalj	Tata	MN9012	M
MN 47. Önálló Fegyverzetjavító Zászlóalj	Székesfehérvár	MN5500	B
MN 86. Önálló Híradóanyag Javítószázad	Székesfehérvár	MN9078	B
MN 5. Ellátódandár Parancsnokság	Székesfehérvár	MN8485	M
MN 75. Önálló Egészségügyi Ezred Parancsnokság	Marcali	MN4296	M
MN 154. Önálló Közúti Komendánszászlóalj	Devecser	MN3087	M
MN 155. Önálló Közúti Komendánszászlóalj	Kaposvár	MN3020	M
MN 156. Önálló Közúti Komendánszászlóalj	Győr	MN5055	M
MN 1. Hadifogolygyűjtő Állomás	Alsóörs	MN2070	M
Az MN 5. Hadsereg alárendeltségébe tartozó kiképző központok			
MN Tüzérkiképző Központ	Várpalota	MN7300	B
MN Csapatlégvédelmi Kiképző Központ	Nagyoroszi	MN7486	B
Az MN Hátországvédelmi Parancsnokságtól (HVP) „HVHKSZ” esetén átalárendelt magasabbegység			
MN 15. Stratégiai Pontonos Dandár Parancsnokság	Szentes	MN2348	B
Az MNVK Mozdósítási és Hadkiegészítési Csoportfőnökség alárendeltségébe tartozó és „HVHKSZ” esetén az 5. Hadsereggel együttműködő magasabbegység			
MN 85. tartalékképző gépkocsizó lövészhadosztály	Békéscsaba	MN9699	M
Az MNVK Hadtáp Főnökség alárendeltségébe tartozó és „HVHKSZ” esetén az 5. Hadsereggel együttműködő, frontközvetlen magasabbegység			
MN Táborig Hadtáp Parancsnokság	Budapest	MN7030	M

⁸⁴ A javítócsapatokat a hadrend szerint a hadtápalakulatok közé osztották be.

7.1 Az MN 5. Hadsereg alárendeltségébe tartozó fontosabb hadrendi elemek és főbb haditechnikai eszközök (1987. február 28-ig)

7.1.1 MN 8. gépesített lövészadosztály

A hadosztály 1958. szeptember 1-jén alakult meg Békéscsabán (MNVK 002310/58. intézkedése alapján), Zalaegerszegre 1963. szeptember 1-jén diszlokált át (MNVK 001000/63. intézkedése alapján). A jogelőd szervezetnek az 5/3. Lövészzászlóaljat határozta meg az előljáró. A megalakulásakor a hadosztály fedőszáma MN3010 volt. Az 5. Hadsereg alárendeltségébe 1961. október 1-jén került. Felszámolták 1987. március 1-jén az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00225/1986. számú intézkedés 4. melléklete alapján.⁸⁵

A szárazföldi csapatok személyi állománnyal legjobban feltöltött és legmodernebb fegyverzettel ellátott gépesített lövészadosztálya volt.

MN 8. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság			
Helyőrség: Zalaegerszeg		Fedőszám: MN4891	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 14. Gépesített Lövészezred	Nagykanizsa	MN4730	B
MN 33. Gépesített Lövészezred	Zalaegerszeg	MN8931	B
MN 63. Gépesített Lövészezred	Nagyatád	MN3335	B
MN 8. Harckocsiezred	Tapolca	MN6904	B
MN 20. Tüzérezred	Marcali	MN8284	B
MN 18. Légvédelmi Tüzérezred	Nagykanizsa	MN2485	B
MN 93. Páncéltörő Tüzérosztály	Szombathely	MN2131	B
MN 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Tapolca	MN2167	B
MN 42. Felderítőzászlóalj	Szombathely	MN9027	B
MN 134. Híradózászlóalj	Zalaegerszeg	MN4268	B
MN 98. Rendészeti Komendánszászlóalj	Zalaegerszeg	MN2075	B
MN 36. Műszaki Utászzászlóalj	Marcali	MN7187	B
MN 73. Vegyivédelmi Század	Szombathely	MN6504	B
MN 8. Rádiótechnikai Század	Zalaegerszeg	MN3131	B
MN 84. Javítózászlóalj	Zalaegerszeg	MN5638	B
MN 95. Ellátózászlóalj	Zalaegerszeg	MN8486	B
MN 59. Egészségügyi Zászlóalj	Nagykanizsa	MN2442	B

MN 14. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN4730
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozyika önjáró tarack, 1 db D-442 FUG jármű
Vegyes páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű

⁸⁵ A 8. gépesített lövészadosztály hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/2. számon.

Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum, 1 db BRDM–2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D–944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D–442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás
Komendáncszázad	1 db D–944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM–2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D–442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 33. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN8931
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db BMP–1 harcjármű, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 18 db 9K310 Iгла–1E kézi légvédelmi rakétaindító
Harcokocsizászlóalj	31 db T–55A harcokocsi és 1 db BMP–1 harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérsztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozyika önjáró tarack, 1 V12 Masina tűzvezető rendszer
Vegyés páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D–442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM–2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db BMP–1F harcjármű ⁸⁶
Vegyivédelmi szakasz	5 db D–442 VS-FUG jármű
híradószázad	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás
Komendáncszázad	1 db BMP–1 harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM–2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D–442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

⁸⁶ A BMP–1K3 parancsnoki felderítő-harcjárművek mennyiségét külön nem részletezem a hadrendben, azok mennyiségét a BMP–1F felderítő-harcjárművek darabszáma tartalmazza.

MN 63. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Nagyatád	Fedőszám: MN3335
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack, 1 db D-442 FUG jármű
Vegyés páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 8. Harckocsiezred	
Helyőrség: Tapolca	Fedőszám: MN6904
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harckocsizászlóalj	93 db T-55A harckocsi, 3 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
Önjáró légvédelmi tüzérüteg	4 db 23 mm-es ZSzU-23-4 Silka önjáró légvédelmi géppágyú
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	1 db T-55A harckocsi (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 20. Tüzérezred	
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN8284
Alárendeltek	Fegyverzet
Három ágyútarackos tüzérosztály	54 db 152 mm-es D-20 ágyútarack
Sorozatvető-üteg	6 db 122 mm-es 9K51 BM-21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű, 2 db SZNÁR-10 mozgócél-felderítő lokátor
Torzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 18. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN2485
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi rakétaüteg	3 db 2K12 KUB M2 és 1 db KUB M1 légvédelmi rakétakomplexum (üteg)
Biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU–2 légvédelmi géppuska
Tüzértörzsüteg, híradószakasz, légvédelmi rakéatechnikai üteg, időszakos beszabályozócsoport, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 93. Páncéltörő Tüzérosztály	
Helyőrség: Szombathely	Fedőszám: MN2131
Alegységek	Fegyverzet
Két páncéltörő tüzérüteg	12 db 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú
Páncéltörő rakétaüteg	6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D–442 FUG jármű
Törzsszakasz	1 db D–442 FUG jármű (osztályparancsnok)
Híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj (harcászati rakétaosztály)	
Helyőrség: Tapolca	Fedőszám: MN2167
Alegységek	Fegyverzet
Három harckocsi-felderítő század	3 db ⁸⁷ 9K52 (R–70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Légvédelmi rakétaszakasz ⁸⁸	3 db 9K32M Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindító
Őr- és biztosítószázad	2 db D–442 FUG jármű
Törzsüteg, rakéatechnikai biztosítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 42. Felderítőzászlóalj⁸⁹	
Helyőrség: Szombathely	Fedőszám: MN9027
Alegységek	Fegyverzet
Két csapatfelderítő század	2 db BRM–1K és 18 db BMP–1F harcjármű
Felderítő deszantszázad, ⁹⁰ rádiófelderítő és rádiótechnikai felderítőszázad, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 36. Műszaki Utászászlóalj	
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN7187
Alegységek és páncéloseszközök	
Műszaki felderítőszakasz	3 db MTLB-U harcjármű
Híradószakasz, utászszázad, állásépítő század, út- és hídépítő század, pontonos század, deszant-átkelőszázad, javítószázad, ellátószakasz, segélyhely.	

⁸⁷ Lásd a 17. fejezetben Luna-M komplexum.

⁸⁸ Rendszeresítve a 00160/1986. számú Bakony-I. hadrenddel, 1986.07.01. és 1986.08.31. között. A 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/64. számon. A 13.–28.–31. Harckocsi Felderítőzászlóaljknál szintén ekkor lett rendszeresítve ilyen alegység. A HM HIM Központi Irattár V/048328/27., V/048328/64. és V/048328/46. számú hadrendi nyilvántartó lapok alapján.

⁸⁹ A felderítő-zászlóalj harcjárműdarabszámát Somkutas Róbert nyugállományú alezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján adtam meg. A BRM–1K felderítő parancsnoki harcjárművek mennyiségi adatait Szollár János nyugállományú alezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján adtam meg.

⁹⁰ Mélységi felderítőszázad.

MN 134. Híradózászlóalj	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN4268
Alegységek	Páncéloseszközök
Mozgó hírközpont század	2 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás
Parancsnoki rádiószakasz, tábori hírközpont század, EVP hírközpont század, vonalépítő század, hadtáp-híradószakasz, hadosztály rejtjelző alosztály, híradó biztonsági ellenőrző állomás, komendánsraj, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 73. Vegyivédelmi Század	
Helyőrség: Szombathely	Fedőszám: MN6504
Alegységek	Fegyverzet
Vegyifelderítőszakasz	6 db VS-BRDM–2 harcjármű
Két vegyi mentesítő szakasz.	

MN 8. Rádiótechnikai Század	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN3131
Alegységek	Páncéloseszközök
Rádiótechnikai szakasz	1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont
Híradószakasz, ellátóraj, segélyhely.	

MN 98. Rendészeti Komendánszászlóalj	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN2075
Alegységek	Páncéloseszközök
Komendánsszázad	1 db D–944 PSZH harcjármű (hadosztályparancsnok), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont (hadosztály légvédelmi főnök), 4 db D–442 FUG és 2 db D–442 VS-FUG jármű (tábori futárposta, vegyi sugárfelderítő raj)
Híradószakasz, állásépítő szakasz, őr- és biztosítószakasz, szállítószakasz, adatfeldolgozó központ, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 84. Javítózászlóalj	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN5638
Alegységek	
Törzsszázad, fegyverzetjavító század, gép- és harcjárműjavító század, vontatószakasz, híradóanyag-javító szakasz, vegyivédelmianyag-javító szakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 95. Ellátózászlóalj	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN8486
Alegységek	
Két szállítószakasz, rakodó- és szállítmánykísérő század, hadosztályraktárak, sütőüzem, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 59. Egészségügyi Zászlóalj	
Helyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN2442
Alegységek	
Három egészségügyi osztag, gyógyszertár, híradószakasz, ellátószakasz.	

Az MN 8. gépesített lövészadosztály fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BMP-1, BMP-1F és BRM-1K harcjármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	T-55A közepes harckocsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	Fagot páncéltörő rakétarendszer	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Majjutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZSzU-23-4 önjáró lgv. gépágyú	KUB önjáró légvédelmi rakétatüteg	Szirela-1M önjáró légvédelmi rakéták.	Szirela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító
MN 14. Gépesített Lövészezred	108	9	-	1	1	1	2	-	31	12	12	4	-	6	27	12	18	-	-	-	-	-	-	4	18	-
MN 33. Gépesített Lövészezred	-	8	108	1	1	1	2	-	31	-	-	4	-	6	-	12	18	-	-	-	-	-	-	4	-	18
MN 63. Gépesített Lövészezred	108	9	-	1	1	1	2	-	31	12	12	4	-	6	27	12	18	-	-	-	-	-	-	4	18	-
MN 8. Harckocsiezred	13	7	-	1	1	1	-	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
MN 20. Tüzérezred	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	6	-	-	-	-	-	-	-
MN 18. Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	4	-	-	-
MN 93. Páncéltörő Tüzérosztály	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	-
MN 42. Felderítőzászlóalj	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb hadosztályközvetlenek	1	6	-	2	2	1	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	230	53	128	6	6	5	12	3	187	24	24	12	12	24	54	36	54	54	6	3	12	4	4	12	39	18

7.1.2 MN 9. gépesített lövészadosztály

A hadosztály 1950. március 15-én Tabon alakult meg (MNVK 0356/50. számú intézkedése alapján), majd 1951. április 10-én diszlokált Marcaliba (MNVK 0400/51. számú intézkedése alapján), végleges helyőrségébe Kaposvárra 1953. október 15-én költözött (MNVK 0950/53. számú intézkedése alapján). 1987. március 1-jén 2. Gépesített Hadtestparancsnoksággá szervezték át.⁹¹

A hadosztály haditechnikai ellátottsága, valamint a személyi állomány feltöltöttségi szintje megközelítette a személyi állománnyal legjobban feltöltött és az MN-ben legmodernebb eszközökkel ellátott 8. gépesített lövészadosztályét.

MN 9. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság			
Helyőrség: Kaposvár	Fedőszám: MN7203		B
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 22. Gépesített Lövészezred	Pécs	MN8677	B
MN 26. Gépesített Lövészezred	Lenti	MN6783	B
MN 108. Gépesített Lövészezred	Baja	MN7809	B
MN 69. Harckocsiezred	Nagyatád	MN7818	B
MN 101. Tüzérezred	Pécs	MN3437	B
MN 15. Légvédelmi Tüzérezred	Kalocsa	MN2314	B
MN 27. Páncéltörő Tüzérosztály	Nagykanizsa	MN5808	B
MN 13. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Nagykanizsa	MN5612	B
MN 54. Felderítőzászlóalj	Lenti	MN7842	B
MN 45. Híradózászlóalj	Kaposvár	MN2690	B
MN 99. Rendészeti Komendánszászlóalj	Kaposvár	MN2992	B
MN 76. Műszaki Utászzászlóalj	Baja	MN3235	B
MN 79. Vegyivédelmi Század	Lenti	MN9607	B
MN 9. Rádiótechnikai Század	Kaposvár	MN5332	B
MN 82. Javítózászlóalj	Kaposvár	MN6022	B
MN 68. Ellátózászlóalj	Kaposvár	MN6193	B
MN 57. Egészségügyi Zászlóalj	Pécs	MN3262	B

A 8. gépesített lövészadosztálynál rendszeresített alakulatokéval megegyező típus-szervezeti voltak az alábbi csapatoknak:

- MN 45. Híradózászlóalj,
- MN 99. Rendészeti Komendánszászlóalj (rendelkezett egy 6 db Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindítóval ellátott légvédelmi rakétaszakasszal is),
- MN 76. Műszaki Utászzászlóalj,
- MN 79. Vegyivédelmi Század,
- MN 9. Rádiótechnikai Század,
- MN 82. Javítózászlóalj,
- MN 68. Ellátózászlóalj,
- MN 57. Egészségügyi Zászlóalj.

⁹¹ A 9. gépesített lövészadosztály hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/21. számon.

MN 22. Gépesített Lövészezred⁹²	
Helyőrség: Pécs	Fedőszám: MN8677
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db D-944 PSZH, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsiaszlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 26. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Lenti	Fedőszám: MN6783
Alegységek	Fegyverzet
Két gépesített lövészászlóalj	64 db BMP-1 harcjármű, 8 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 9K310 Iгла-1E kézi légvédelmi rakétaindító
Egy gépesített lövészászlóalj	32 db D-944 PSZH harcjármű, 9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 8 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 6 db 9K310 Iгла-1E kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsiaszlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozdgyika önjáró tarack, 1V12 Masina tűzvezető rendszer
Vegyes páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű

⁹² A 26. Gépesített Lövészezred 3. gépesített lövészászlóalja az átszervezés idején még D-944 PSZH harcjárművekkel rendelkezett. Az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00225/1986. számú szervezési intézkedés 4. számú mellékletének 70. oldala azt tartalmazza, hogy a 26. Gépesített Lövészezred átad a 65. Gépesített Lövészdandárnak egy gépesített lövészászlóaljat. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913. Az MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986-87. 0070/1986 számú okmány, 2. számú mellékelt kimutatás 8. oldala azt tartalmazza, hogy a 26. Gépesített Lövészezred a 65. Gépesített Lövészdandárnak átad 36 db D-944 PSZH harcjárművet és 9 db 37M 82 mm-es aknavetőt, valamint a 35. Harckocsidandárnak átad 8 db SzPG-9D HSN löveget. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

Híradószázad	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás
Komendáncsszázad	1 db D–944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM–2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D–442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 108. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Baja	Fedőszám: MN7809
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db D–944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG–9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harcokocsizászlóalj	31 db T–55A harcokocsi és 1 db D–944 PSZH harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérsztyály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozdgyika önjáró tarack, 1 db D–442 FUG jármű
Vegyés páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D–442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM–2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D–944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D–442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás
Komendáncsszázad	1 db D–944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM–2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D–442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 69. Harckocsiezred	
Helyőrség: Nagyatád	Fedőszám: MN7818
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harcokocsizászlóalj	93 db T–55A harcokocsi, 3 db D–944 PSZH harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
Önjáró légvédelmi tüzéruveg	4 db 23 mm-es ZSzU–23–4 Silka önjáró légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D–944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D–442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás
Komendáncsszázad	1 db T–55A harcokocsi (ezredparancsnok), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D–442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 101. Tüzérezred	
Helyőrség: Pécs	Fedőszám: MN3437
Alárendeltek	Fegyverzet
Három ágyútarackos tüzérosztály	54 db 152 mm-es D–20 ágyútarack
Sorozatvető-üteg	6 db 122 mm-es 9K51 BM–21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D–442 FUG jármű, 2 db SZNÁR–10 mozgócél-felderítő lokátor
Törzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 15. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Kalocsa	Fedőszám: MN2314
Alegységek	Fegyverzet
Három légvédelmi rakétaüteg	3 db 2K12 KUB M1 légvédelmi rakétakomplexum (üteg)
Biztosítószázad	10 db 14,5 mm-es ZU–2 légvédelmi géppuska
Tüzértörzsüteg, híradószakasz, légvédelmi rakétatechnikai üteg, időszakos beszabályozócsoporthoz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 27. Páncéltörő Tüzérosztály	
Helyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN5808
Alegységek	Fegyverzet
Két páncéltörő tüzéruveg	12 db 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú
Páncéltörő rakétaüteg	6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 1 db D–442 FUG jármű
Törzszakasz	1 db D–442 FUG jármű (osztályparancsnok)
Híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 13. Harckocsi Felderítőzászlóalj (harcászati rakétaosztály)	
Helyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN5612
Alegységek	Fegyverzet
Három harckocsi-felderítő század	3 db 9K52 LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószázad	2 db D–442 FUG jármű
Légvédelmi rakétaszakasz	3 db 9K32M Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindító
Törzsüteg, rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 54. Felderítőzászlóalj	
Helyőrség: Lenti	Fedőszám: MN7842
Alegységek	Fegyverzet
Két csapatfelderítő század	20 db BMP–1F harcjármű
Felderítő deszantszázad, rádiófelderítő és rádiótechnikai felderítőszázad, híradószakasz, komendánszszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

Az MN 9. gépesített lövészadosztály fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BMP-1 és BMP-1F harcjármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	T-55A közepes harckocsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	Fágot páncéltörő rakétarendszer	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Majutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZSü-23-4 önjáró lgv. géppágyú	KUB önjáró légvédelmi rakétaiteg	Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakéták.	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító
MN 22. Gépesített Lövészrezd	108	8	-	1	1	1	2	-	31	12	12	4	-	6	27	12	18	-	-	-	-	-	-	-	4	18	-
MN 26. Gépesített Lövészrezd	44	8	64	1	1	1	2	-	31	8	-	4	-	6	9	12	-	18	-	-	-	-	-	-	4	-	18
MN 108. Gépesített Lövészrezd	108	9	-	1	1	1	2	-	31	12	12	4	-	6	27	12	-	18	-	-	-	-	-	-	4	18	-
MN 69. Harckocsiezred	13	7	-	1	1	1	-	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
MN 101. Tüzérezred	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	6	-	-	-	-	-	-	-
MN 15. Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	3	-	-	-
MN 27. Páncéltörő Tüzérsztály	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 13. Harckocsi Felderítőzászlóalj	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	-
MN 54. Felderítőzászlóalj	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb hadosztályközvetlenek	1	6	-	2	2	1	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Összesen:	274	52	84	6	6	5	12	3	187	32	24	12	12	24	63	36	18	36	54	6	3	10	4	3	12	45	18

7.1.3 MN 11. harckocsihadosztály

A hadosztály 1961. szeptember 1-jén alakult meg (MNVK 001300/61. számú intézkedése alapján) Tatán. 1987. március 1-jén 1. Gépesített Hadtestparancsnoksággá szervezték át.⁹³

A szárazföldi csapatok legnagyobb tüzerővel rendelkező összefegyvernemi magasabbegysége volt. A hadosztálynak alárendelt gépesített lövészezred volt mindig a szárazföldi csapatok legkorszerűbb fegyverzetével felszerelt gépesített lövészezred.

MN 11. Harckocsihadosztály Parancsnokság			
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN2284		B
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 25. Harckocsiezred	Tata	MN9935	B
MN 31. Harckocsiezred	Rétság	MN9001	B
MN 145. Harckocsiezred	Szabadszállás	MN7038	B
MN 15. Gépesített Lövészezred	Szombathely	MN3715	B
MN 22. Tüzérezred	Cegléd	MN2598	B
MN 14. Légvédelmi Tüzérezred	Győr	MN5532	B
MN 31. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Tata	MN8478	B
MN 74. Felderítőzászlóalj	Győr	MN9550	B
MN 57. Híradózászlóalj	Tata	MN9260	B
MN 100. Rendészeti Komendánszászlóalj	Tata	MN3632	B
MN 18. Műszaki Utászászlóalj	Győr	MN5286	B
MN 114. Vegyivédelmi Század	Tata	MN6808	B
MN 11. Rádiótechnikai Század	Tata	MN2123	B
MN 78. Rádiózavaró Század	Győr	MN3710	B
MN 131. Javítózászlóalj	Tata	MN4989	B
MN 120. Ellátózászlóalj	Tata	MN7287	B
MN 56. Egészségügyi Zászlóalj	Vác	MN1047	B

A 8. gépesített lövészhadosztálynál rendszeresített alakulatokéval megegyező típusvezetési voltak az alábbi csapatoknak:

- MN 57. Híradózászlóalj,
- MN 100. Rendészeti Komendánszászlóalj (rendelkezett egy 6 db Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindítóval ellátott légvédelmi rakétaszakasszal is, illetve az 1 db D-944 PSZH harcjármű helyett 2 db T-55A típusú harckocsi is volt rendszeresítve a hadosztályparancsnok és helyettese részére a zászlóaljnál),
- MN 18. Műszaki Utászászlóalj,
- MN 114. Vegyivédelmi Század,
- MN 11. Rádiótechnikai Század,
- MN 131. Javítózászlóalj,
- MN 120. Ellátózászlóalj,
- MN 56. Egészségügyi Zászlóalj.

⁹³ A 11. harckocsihadosztály hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/40. számon.

MN 25. Harckocsiezred⁹⁴	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN9935
Alárendeltek	Fegyverzet
Négy harckocsizászlóalj	124 db T-72 harckocsi, 4 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
122 mm-es önjáró tarackos tüzérsztyály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	2 db T-72 harckocsi (ezredparancsnok és helyettese), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 3 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta, tüzérfőnök)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 31. Harckocsiezred⁹⁵	
Helyőrség: Rétság	Fedőszám: MN9001
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harckocsizászlóalj	93 db T-55A harckocsi, 3 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
Önjáró légvédelmi tüzérüteg	4 db 23 mm-es ZSzU-23-4 Silka önjáró légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	1 db T-55A harckocsi (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

⁹⁴ Az MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési alapokmányok 1983-85. 00160/1986.számú Intézkedés a Bakony-I. feladat végrehajtására 3. oldalán azt tartalmazza, hogy a 25. Harckocsiezred szervezetében 1986-ban megalakították a 4. harckocsizászlóaljat és a 122 mm-es önjáró tarackos tüzérsztyályt. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 569. Őrzési egység száma: 848.

⁹⁵ A 31. Harckocsiezredet, majd -dandárt kezdték el először modernizált T-55AM harckocsikkal ellátni, ezredszervezetben nincs pontos információ arról, hogy az egység rendelkezett-e T-55AM típusú harckocsikkal, ha rendelkezett is, az csak néhány kiképző példány lehetett a típusváltás előkészítésére. Az 1987-ben dandárszervezetre fejlesztett alakulat 1988. december 31-én 99 db T-55AM és 27 db T-55A típusú harckocsival rendelkezett. MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. A Magyar Néphadsereg létszámadatai 1989. 01. 01-én. 00186/57/1989. nyilvántartási számon, „Harckocsi dandárok békelétszáma és főbb technikai adatai (1989. január 01-i helyzet)”. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

MN 145. Harckocsiezred	
Helyőrség: Szabadszállás	Fedőszám: MN7038
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harckocsizászlóalj	93 db T-55A harckocsi, 3 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
Önjáró légvédelmi tüzerűteg	4 db 23 mm-es ZSzU-23-4 Silka önjáró légvédelmi géppágyú
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendáncszázad	1 db T-55A harckocsi (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 15. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Szombathely	Fedőszám: MN3715
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db BMP-1 harcjármű, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 18 db 9K310 Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db BMP-1 harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzerosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack, 1V12 Masina tűzvezető rendszer
Vegyés páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K35 Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakétakomplexum ⁹⁶ (ebből 1 db parancsnoki altípus)
Felderítőszázad	10 db BMP-1F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendáncszázad	1 db BMP-1 harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 22. Tüzérezred	
Helyőrség: Cegléd	Fedőszám: MN2598
Alárendeltek	Fegyverzet
Három ágyútarackos tüzerosztály	54 db 152 mm-es D-20 ágyútarack
Sorozatvető-üteg	6 db 122 mm-es 9K51 BM-21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű, 2 db SZNÁR-10 mozgócélfelderítő lokátor
Törzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

⁹⁶ Rendszeresítették a 00130/1985. számú Mátza-V. hadrenddel 1985-ben. 15. Gépesített Lövészezred hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/44. számon.

MN 31. Harckocsi Felderítőzászlóalj (harcászati rakétaosztály)	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN8478
Alegységek	Fegyverzet
Három harckocsi-felderítő század	3 db 9K52 (R-70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószázad	2 db D-442 FUG jármű
Légyvédelmi rakétaszakasz	3 db 9K32M Sztrela-2M kézi légyvédelmi rakétaindító
Törzsüteg, rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 14. Légyvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Győr	Fedőszám: MN5532
Alegységek	Fegyverzet
Négy légyvédelmi rakétaüteg	4 db 2K12 KUB légyvédelmi rakétakomplexum (3 db M2 és 1 db M1)
Biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU-2 légyvédelmi géppuska
Törzsüteg, híradószakasz, légyvédelmi rakétatechnikai üteg, időszakos beszabályozócsoport, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 74. Felderítőzászlóalj ⁹⁷	
Helyőrség: Győr	Fedőszám: MN9550
Alegységek	Fegyverzet
Két csapatfelderítő század	2 db BRM-1K és 18 db BMP-1F harcjármű
Légyvédelmi rakétaszakasz	6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légyvédelmi rakétaindító
Felderítő deszantszázad, rádiófelderítő és rádiótechnikai felderítőszázad, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 78. Rádiózavaró Század	
Helyőrség: Győr	Fedőszám: MN3710
Alegységek és páncéloseszközök	
URH-zavarószakasz	2 db MTLB-U R330P URH-rádiózavaró állomás
Célmegjelölő és iránymérő szakasz, vezetési csoport, rádiógyújtó zavarócsoport, fedélzeti URH-rádiózavaró állomás, híradószakasz, javítóraj, ellátóraj, segélyhely.	

⁹⁷ Somkutas Róbert nyugállományú alezredes: A csapatfelderítés átalakítása hadműveleti-harcászati felderítéssé „A Bakony-I hadrend keretében a győri zászlóalj állományát kiegészítették egy légyvédelmi rakétaszakasszal (Sztrela-2).” Felderítő Szemle XIII. évfolyam 4. szám, 76. oldal.

Az MN 11. harckocsihadosztály fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BMP-1, BMP-1F és BRM-1K harcjármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	T-55A, illetve T-55AM ⁹⁸ közepes harckocsi	T-72 közepes harckocsi	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	Majjutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZSU-23-4 önjáró lgv. géppágyú	KUB önjáró légvédelmi rakétaütteg	Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakéták.	Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakéták.	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító
	MN 25. Harckocsiezred	14	8	-	2	1	1	1	-	-	126	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	4	-	-
MN 31. Harckocsiezred	13	7	-	1	1	1	-	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
MN 145. Harckocsiezred	13	7	-	1	1	1	-	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
MN 15. Gépesített Lövészezred	-	8	108	1	1	1	1	-	31	-	6	6	12	18	-	-	-	-	-	-	-	4	-	18
MN 22. Tüzérezred	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	6	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 14. Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	4	-	-	-	-
MN 31. Harckocsi Felderítőzászlóalj	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-
MN 74. Felderítőzászlóalj	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Egyéb hadosztályközvetlenek	-	6	-	2	2	1	6	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Összesen:	40	48	128	7	6	5	8	3	221	126	6	6	12	36	54	6	3	12	8	4	4	4	15	18

⁹⁸ Lásd az előzőekben az MN 31. Harckocsiezrednél.

7.1.4 MN 7. gépesített lövészadosztály

A hadosztály 1950. november 1-jén alakult meg (MNVK 02500/50. számú intézkedése alapján) Kiskunfélegyházán. A hadosztály eredeti fedőszáma MN3519 volt, a végleges fedőszámát 1960. december 1-jén kapta meg. Felszámolták 1987. március 1-jén az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00225/1986. számú intézkedés 4. melléklete alapján.⁹⁹

A hadosztály volt az 5. Hadseregben egyedüliként II. harckészültségi kategóriába sorolva a hadosztályok közül. A hadrendekben alacsonyabb hadrendi száma ellenére a 11. harcoksiadosztály után következett a felsorolásokban. Ennek az egy gépesített lövészadosztálynak volt mind a három gépesített lövészszerege teljesen azonos haditechnikai eszközökkel ellátva, mind a típusok, mind a mennyiség tekintetében. Kevésbé volt jól felszerelt, mint az 5. Hadsereg másik két gépesített lövészadosztálya, a személyi állományának feltöltöttségi szintje is alacsonyabb volt békében.

MN 7. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság			
Helyőrség: Kiskunfélegyháza	Fedőszám: MN4127		B
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 5. Gépesített Lövészszerege	Mezőtúr	MN7042	B
MN 37. Budapesti Forradalmi Ezred	Kalocsa	Nem volt!	B
MN 62. Gépesített Lövészszerege	Hódmezővásárhely	MN4228	B
MN 24. Harckocsierege	Kalocsa	MN1549	B
MN 10. Tüzérezred	Kiskőrös	MN3930	B
MN 102. Légvédelmi Tüzérezred	Jánoshalma	MN4510	B
MN 21. Páncéltörő Tüzérosztály	Szeged	MN3793	B
MN 28. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Szentés	MN5980	B
MN 113. Felderítőzászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN1914	B
MN 36. Híradózászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN5023	B
MN 101. Rendészeti Komendánszászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN3670	B
MN 28. Műszaki Utászzászlóalj	Csongrád	MN2826	B
MN 75. Vegyivédelmi Század	Kiskunfélegyháza	MN5174	B
MN 7. Rádiótechnikai Század	Kiskunfélegyháza	MN4133	B
MN 89. Javítózászlóalj	Kalocsa	MN3351	B
MN 64. Ellátózászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN2312	B
MN 58. Egészségügyi Zászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN4012	B

A 8. gépesített lövészadosztálynál rendszeresített alakulatokéval megegyező típus szerkezeti és azonos technikai eszközei voltak az alábbi csapatoknak:

- MN 36. Híradózászlóalj,
- MN 101. Rendészeti Komendánszászlóalj,
- MN 28. Műszaki Utászzászlóalj,
- MN 75. Vegyivédelmi Század,
- MN 7. Rádiótechnikai Század,
- MN 89. Javítózászlóalj,
- MN 64. Ellátózászlóalj,
- MN 58. Egészségügyi Zászlóalj.

⁹⁹ A 7. gépesített lövészadosztály hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/58. számon.

MN 5. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Mezőtúr	Fedőszám: MN7042
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsiaszlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök) 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 37. Budapesti Forradalmi Ezred¹⁰⁰ (gépesített lövészezred)	
Helyőrség: Kalocsa	Fedőszám: Nem volt!¹⁰¹
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsiaszlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás

¹⁰⁰ Az egység nevét a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1957. évi 1.-2. határozatával adományozta, amit a honvédelmi miniszter a 13/1957. számú parancsával elrendelt, így az egység nevét megvonni nem lehetett, ezért az átszervezés után az ezred jogutódjának a 15. Gépesített Lövészezredet határozták meg, 37. Budapesti Forradalmi Dandár néven. MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési okmányok. Az MNVK főnök 0239/1986. számú levele a honvédelmi miniszternek. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Dobozszám: 569. Őrzési egység száma: 848.

¹⁰¹ Az MN szárazföldi csapatainak egyetlen béke- és hadi fedőszám nélküli alakulata volt 1957. május 4-től. A 37. Budapesti Forradalmi Ezred hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/60. számon.

Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 62. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Hódmezővásárhely	Fedőszám: MN4228
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök), 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 24. Harckocsiezred	
Helyőrség: Kalocsa	Fedőszám: MN1549
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harckocsizászlóalj	93 db T-55A és 3 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtörzsfőnökök)
Önjáró légvédelmi tüzérüteg ¹⁰²	6 db 57 mm-es ZSzU-57-2 Büszke önjáró légvédelmi gépágyú ¹⁰³
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendáncsszázad	1 db T-55A harckocsi (ezredparancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta)
Híradószázad, műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹⁰² A Mátra-V. hadrend keretében 1985.07.01. és 1985.08.31. között a 24. Harckocsiezred önjáró légvédelmi tüzérütegét Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexumokkal kívánták átfegyverezni, átszervezve az alegységet önjáró légvédelmi rakétaüteggé. A HM HIM Központi Irattár, V/028328/61. számú hadrendi nyilvántartó lapja alapján. Az átfegyverzés nem lett végrehajtva, maradt az 57 mm-es ZSzU-57-2 önjáró légvédelmi tüzérüteg rendszerben az ezred felszámolásáig. Cserhádi Ákos nyugállományú mérnök alezredes úr (akkor az MN 24. Harckocsiezred parancsnokának fegyverzettechnikai helyettese) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján.

¹⁰³ Az átszervezés végrehajtása után az 57 mm-es ZSzU-57-2 Büszke önjáró légvédelmi gépágyúkat a hadrendből kivonták és hadműveleti tartalékba kerültek.

MN 10. Tüzérezred	
Helyőrség: Kiskőrös	Fedőszám: MN3930
Alárendeltek	Fegyverzet
Három ágyútarackos tüzérosztály	54 db 152 mm-es D–20 ágyútarack
Sorozatvető-üteg	6 db 122 mm-es 9K51 BM–21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D–442 FUG jármű, 2 db SZNÁR–10 mozgócél-felderítő lokátor
Törzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 102. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Jánoshalma	Fedőszám: MN4510
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi tüzerüteg	24 db 57 mm-es Sz–60 légvédelmi gépágyú
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 28. Harckocsi Felderítőzászlóalj (harcászati rakétaosztály)	
Helyőrség: Szentes	Fedőszám: MN5980
Alegységek	Fegyverzet
Három harckocsi-felderítő század	3 db 9K52 (R–70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószázad	2 db D–442 FUG jármű
Légvédelmi rakétaszakasz	3 db 9K32M Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindító
Törzsüteg, rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 21. Páncéltörő Tüzérosztály	
Helyőrség: Szeged	Fedőszám: MN3793
Alegységek	Fegyverzet
Három páncéltörő tüzerüteg	18 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú
Törzsszakasz	1 db D–442 FUG jármű (osztályparancsnok)
Híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 113. Felderítőzászlóalj	
Helyőrség: Kiskunfélegyháza	Fedőszám: MN1914
Alegységek	Fegyverzet
Két csapatfelderítő század	20 db D–944 PSZH-F harcjármű
Felderítő deszantszázad, rádiófelderítő és rádiótechnikai felderítőszázad, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

Az MN 7. gépesített lövészadosztály fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	T-55A közepes harckocsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	Fagot páncéltörő rakétarendszer	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	Maljotka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	57 mm-es ZSZU-57-2 önjáró lgv. gépágyú	57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	Sztrrela-1M önjáró légvédelmi rakéták.	Sztrrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
MN 5. Gépesített Lövészezred	108	8	1	1	1	2	-	31	12	12	4	6	27	12	18	-	-	-	-	-	4	18
MN 37. Budapesti Forradalmi Ezred	108	8	1	1	1	2	-	31	12	12	4	6	27	12	18	-	-	-	-	-	4	18
MN 62. Gépesített Lövészezred	108	8	1	1	1	2	-	31	12	12	4	6	27	12	18	-	-	-	-	-	4	18
MN 24. Harckocsiezred	13	7	1	1	1	-	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
MN 10. Tüzérezred	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	6	-	-	-	-	-
MN 102. Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-
MN 21. Páncéltörő Tüzérosztály	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 28. Harckocsi Felderítőzászlóalj	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3
MN 113. Felderítőzászlóalj	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb hadosztályközvetlenek	1	6	2	2	1	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	358	50	6	6	5	12	3	187	36	36	30	18	81	36	54	54	6	3	6	24	12	57

7.1.5 MN 5. Hadsereg, hadseregközvetlenek¹⁰⁴

MN 5. Önálló Harckocsiezred (hadműveleti-harcászati rakétadandár)		
Helyőrség: Tapolca	Fedőszám: MN1480	B
Alegységek	Fegyverzet	
MN 1. Önálló Harckocsizászlóalj	4 db 9K72 R–17 (R–300) hadműveleti-harcászati rakétakomplexum	
MN 2. Önálló Harckocsizászlóalj	4 db 9K72 R–17 (R–300) hadműveleti-harcászati rakétakomplexum	
Vegyivédelmi szakasz	4 db D–442 VS-FUG jármű	
Komendánszászlóalj, híradószázad, időjárásjelző üteg, állásépítő század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 44. Tüzérdandár Parancsnokság		
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN5079	B
Alárendeltségében		
MN 27. Ágyútarackos Tüzérosztály		
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN6043	B
Alárendeltek	Fegyverzet	
Három ágyútarackos tüzérüteg	18 db 152 mm-es D–20 ágyútarack	
Törzsüteg.		
MN 43. Önjáró Tarackos Tüzérosztály		
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN7025	B
Alárendeltek	Fegyverzet	
Három önjáró tarackos tüzérüteg	18 db 152 mm-es 2Sz3M Akácija önjáró tarack, 1 db D–442 FUG jármű	
Törzsüteg		
MN 89. Ágyútarackos Tüzérosztály		
Helyőrség: Várpalota	Fedőszám: MN6491	B
Alárendeltek	Fegyverzet	
Három ágyútarackos tüzérüteg	18 db 152 mm-es D–20 ágyútarack	
Törzsüteg		
MN 90. Sorozatvető Osztály		
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN1971	B
Alárendeltek	Fegyverzet	
Három sorozatvető-üteg	18 db 122 mm-es 9K51 BM–21 Grad sorozatvető harci gép	
Törzsüteg		
Dandárközvetlen alegységek		
Alárendeltek	Fegyverzet	
Tüzérfelderítő üteg	13 db D–442 FUG jármű, 2 db SZNÁR–10 mozgócél-felderítő lokátor	
Tüzértörzsüteg, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

¹⁰⁴ A hadseregközvetlen alakulatok közül csak azokat tüntetem fel, amelyek rendelkeztek a főbb fegyverzeti eszközök valamelyikével, vagy önálló hadrendi és fedőszámmal rendelkező alárendelt alegységük vagy egységük volt.

MN 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred		
Helyőrség: Kiskunhalas	Fedőszám: MN8920	B
Alegységek	Fegyverzet	
Három páncéltörő tüzérüteg	18 db 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú	
Két páncéltörő rakétaüteg	6 db 9P133 Maljutka-P és 6 db 9P148 Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű, 2 db D–442 FUG jármű	
Törzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 52. Önálló Páncéltörő Tüzérezred		
Helyőrség: Kiskunhalas	Fedőszám: MN9839	M
Alegységek	Fegyverzet	
Öt páncéltörő tüzérüteg ¹⁰⁵	30 db 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú	
Törzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 147. Fegyverbázis		
Helyőrség: Kaposvár	Fedőszám: MN9983	B
Alegységek	Fegyverzet	
Őr- és biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU–2 légvédelmi géppuska	
Forgalomszabályzó szakasz	4 db D–442 FUG jármű	
Rakétatároló és -szállító osztály, technikai üteg, híradószázad, állásépítő szakasz, javítószázad, ellátószakasz, segélyhely.		

MN 5. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred		
Helyőrség: Szolnok	Fedőszám: MN7587	B
Alegységek	Fegyverzet	
Hat légvédelmi tüzérüteg	36 db 57 mm-es Sz–60 légvédelmi gépágyú	
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 7. Önálló Légvédelmi Tüzérezred		
Helyőrség: Keszthely	Fedőszám: MN9351	B
Alegységek	Fegyverzet	
Két légvédelmi rakétaosztály	6 db 2K11 Krug légvédelmi rakétakomplexum (üteg)	
Biztosítószázad	20 db 14,5 mm-es ZU–2 légvédelmi géppuska	
Vegyivédelmi szakasz	2 db D–442 VS-FUG jármű	
Törzsüteg, híradószakasz, légvédelmi rakétatechnikai osztály, légvédelmi rakétakiképző üteg, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 8. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred		
Helyőrség: Jánoshalma	Fedőszám: MN7455	M
Alegységek	Fegyverzet	
Hat légvédelmi tüzérüteg	36 db 57 mm-es Sz–60 légvédelmi gépágyú	
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

¹⁰⁵ Az 1.,2. üteget a Mátra-V.-feladat keretében, a 3.,4.,5. üteget a Bakony-I.-feladat keretében átfegyverzték 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyúkkal. MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési alapokmányok 1983–85. 00160/1986. Intézkedés a Bakony-I. feladat végrehajtására, 3. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 569. Őrzési egység száma: 848.

MN 9. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred ¹⁰⁶			
Helyőrség: Szolnok		Fedőszám: MN8814	
Alegységek		Fegyverzet	
Hat légvédelmi tüzérüteg	36 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú		
Biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska		
Törzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

MN 34. Önálló Felderítőzászlóalj			
Helyőrség: Szolnok		Fedőszám: MN3100	
Alegységek		Fegyverzet	
Három mélységi felderítőszázad, kiképző század, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.			

MN 37. Önálló Pontonos Hidászezred			
Helyőrség: Ercsi		Fedőszám: MN6119	
Alegységek		Páncéloseszközök	
Műszaki felderítőszázad	6 db MTLB-U harcjármű		
Két pontonos hidászászlóalj, hadihídszállító szakasz, útépítő szakasz, híradószázad, vegyivédelmi szakasz, komendánsszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

MN 60. Műszaki Utászdzandár Parancsnokság			
Helyőrség: Szeged		Fedőszám: MN9145	
Alárendeltségében		Helyőrség	Fedőszám
MN 100. Műszaki Utászászlóalj	Szeged	MN1753	B
MN 103. Műszaki Utászászlóalj	Szeged	MN1171	M
MN 104. Műszaki Utászászlóalj	Szeged	MN4765	M
MN 105. Műszaki Zártelépítő Zászlóalj	Szeged	MN7852	B
MN 106. Út és Hídépítő Zászlóalj	Szeged	MN8459	B
MN 110. Állásépítő Zászlóalj	Szeged	MN6481	B
Dandárközvetlen alegységek			
Alegységek		Páncéloseszközök	
Műszaki felderítőszázad	10 db MTLB-U harcjármű		
Híradószázad, komendánsszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

MN 93. Önálló Vegyivédelmi Ezred			
Helyőrség: Kiskőrös		Fedőszám: MN1677	
Alegységek		Fegyverzet	
Vegyimentesítő század	2 db D-442 VS-FUG jármű		
Könnyű lángszórós zászlóalj	216 db LPO-50 könnyű gyalogsági lángszóró		
Vegyisugárfelderítő század	20 db D-442 VS-FUG jármű		
Híradószázad, komendánsszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

¹⁰⁶ Az ezred az MNVK Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség alárendeltségébe tartozott, háború esetén az MN Táborigádparancsnokság csapatainak légvédelmi oltalmazására volt kijelölve. A Bakony-II. hadrend szerint már az MN 5. Hadsereg alárendeltségébe került, háború esetén feladata továbbra is az MN Központi Hadtáp Előretolt Lépcső alárendelt csapatainak légvédelmi oltalmazása lett volna. MN 5. Hadseregparancsnokság: Hadrendek 1982., Mátra-III., 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 2614. Őrzési egység száma: 3785.

MN 43. Önálló Híradóezred		
Helyőrség: Székesfehérvár	Fedőszám: MN9729	B
Alegységek	Páncéloseszközök	
Tábori hírközpont zászlóalj	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 8 db BTR–60 R–145 rádióállomás, 2 db BTR–60 R–975 repülőgép-irányító pont	
Mozgó hírközpont és lecsatlakozó zászlóalj, vonalépítő század, híradóbiztonsági ellenőrző állomás, hadsereg rejtjelző szolgálat, javítószázad, ellátószázad, komendánsszakasz, propagandaraj, segélyhely.		

MN 5. Önálló Rádiótechnikai Zászlóalj		
Helyőrség: Szolnok	Fedőszám: MN9238	B
Alegységek	Fegyverzeti eszközök	
Őr- és biztosítószázad	10 db 14,5 mm-es ZU–2 légvédelmi géppuska	
Öt rádiótechnikai század, híradószázad, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.		

MN 69. Önálló Rádiózavaró Zászlóalj		
Helyőrség: Békéscsaba	Fedőszám: MN9068	B
Alegységek	Páncéloseszközök	
URH-zavarószázad	2 db MTLB-U R330P URH-rádiózavaró állomás	
Harcálláspont, célfelderítő, célmegjelölő és iránymérő század, híradószázad, őrszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, szállítóraj, segélyhely.		

MN 5. Önálló Rendészeti Komendánsezred		
Helyőrség: Székesfehérvár	Fedőszám: MN7391	B
Alegységek	Páncéloseszközök	
Vezetési szakasz	1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont	
Vegyisugárfelderítő szakasz	5 db D–442 VS-FUG jármű	
Légvédelmi rakétaszakasz	6 db 9K32M Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindító	
Komendánszászlóalj	10 db D–442 FUG jármű	
Híradószakasz, műszaki utászszázad, szállítózászlóalj, adatfeldolgozó központ, őr- és szállítószázad, sugárhelyzet-értékelő és -tájékoztató központ, közlekedési diszpécser szolgálat, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 5. Ellátódandár Parancsnokság¹⁰⁷			
Helyőrség: Székesfehérvár		Fedőszám: MN8485	
Alárendeltségében		Helyőrség	Fedőszám
MN 16. Híradószázad	Székesfehérvár	MN4668	M
MN 17. Műszaki Utászszázad	Ercsi	MN3254	M
MN 18. Vegyivédelmi Zászlóalj	Szekszárd	MN7415	M
MN 61. Kiszolgáló és Ellátószázad	Balatonalmádi	MN8431	M
MN 137. Rakodó és Szállítmánykísérő Zászlóalj	Kapoly	MN6146	M
MN 127. Rakodó és Szállítmánykísérő Zászlóalj	Győr	MN6932	M
MN 53. Gépkocsi Szállítózászlóalj	Kapoly	MN8597	M
MN 65. Gépkocsi Szállítózászlóalj	Pécsvárad	MN9933	M
MN 72. Gépkocsi Szállítózászlóalj	Ménfőcsanak	MN1769	M
MN 67. Üzemanyagszállító Zászlóalj	Veszprém	MN9962	M
MN 153. Üzemanyagszállító Zászlóalj	Felcsút	MN3967	M
MN 9. Tábori Lőszerraktár	Kapoly	MN8866	B
MN 19. Tábori Páncélos és Gépjárműanyag Raktár	Devecser	MN7477	B
MN 12. Tábori Műszakianyag Raktár	Ercsi	MN9969	B
MN 21. Tábori Vegyivédelmi Anyagraktár	Szekszárd	MN5440	B
MN 20. Tábori Híradóanyag Raktár	Székesfehérvár	MN9078	B
MN 57. Felderítőszakanyag Javító és Ellátószázad	Szombathely	MN1825	B
MN 2. Tábori Élelmezési Anyagraktár és Üzem	Pannonhalma	MN8258	M
MN 24. Tábori Vegyes Raktár	Pannonhalma	MN8001	M
MN 62. Tábori Üzemanyagraktár	Eplény	MN8936	M
MN 108. Tábori Egészségügyi Anyagraktár	Nagykanizsa	MN8064	M
MN 105. Üzemanyagtöltő Század	Eplény	MN5396	M
MN 20. Technika Javítóműhely	Zalaegerszeg	MN2275	M
MN 97. Csapatrepülő Ellátószázad	Szentkirályszabadja	MN5811	M

¹⁰⁷ Az „M” törzseknél hadihelyőrségben alakították meg a csapatokat, a dandárparancsnokság „M” törzse békében Székesfehérváron állomásozott, HVHKSZ esetén Balatonalmádiban tért át a hadiszervezetre.

MN 75. Egészségügyi Ezred Parancsnokság			
Hadihelyőrség: Marcali	Fedőszám: MN4296		M
Alárendeltségében	Helyőrség	Fedőszám	
MN 59. Kiszolgáló és Ellátószázad	Nagykanizsa	MN3044	M
MN 29. Vérellátó Állomás	Keszthely	MN4531	M
MN 90. Egészségügyi Osztag	Szigetvár	MN1350	M
MN 91. Egészségügyi Osztag	Nagykanizsa	MN7333	M
MN 117. Egészségügyi Osztag	Nagykanizsa	MN2162	M
MN 118. Egészségügyi Osztag	Csopak	MN1244	M
MN 119. Egészségügyi Osztag	Csopak	MN1037	M
MN 194. Egészségügyi Osztag	Kiskunfélegyháza	MN3571	M
MN 195. Egészségügyi Osztag	Vác	MN9317	M
MN 197. Egészségügyi Osztag	Keszthely	MN5673	M
MN 198. Egészségügyi Osztag	Keszthely	MN8152	M
MN 315. Egészségügyi Osztag	Győrszemere	MN6151	M
MN 316. Egészségügyi Osztag	Győrszemere	MN9705	M
MN 89. Állategészségügyi Osztag	Keszthely	MN7234	M
MN 70. Egészségügyi Járványvédelmi Osztag	Keszthely	MN4045	M
MN 77. Szakorvosi Megerősítő Osztag	Keszthely	MN5539	M
MN 81. Sebesültszállító Gépkocsiszázad	Keszthely	MN5541	M
MN 61. Fürdető-Fertőtlenítő Század	Keszthely	MN3941	M

MN 190. Tartalékdandár Parancsnokság¹⁰⁸			
Helyőrség: Kaposvár	Fedőszám: MN4514		B
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 192. Tartalék Gépesített Lövészet	Nagyatád	MN3887	M
MN 195. Tartalék Gépesített Lövészet	Pécs	MN4658	M
MN 196. Tartalék Harckocsizet	Tata	MN1923	M
MN 198. Tartalék Tüzér és Páncéltörő Tüzérezred	Pécs	MN4352	M
MN 199. Tartalék Légvédelmi Tüzérezred	Keszthely	MN4867	M
MN 205. Tartalék Műszaki és Vegyivédelmi Ezred	Tolna	MN6957	M
MN 200. Tartalék Híradózászlóalj	Kaposvár	MN5660	M
MN 210. Tartalék Kiszolgáló Alegységek Zászlóalj	Kaposvár	MN9865	M
MN 237. Tartalék Sütőde	Kaposvár	MN9866	M
MN 203. Tartalék Tiszti Zászlóalj	Szekszárd	MN9972	M
Közvetlenek: híradószázad, komendánszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

¹⁰⁸ A dandár feladata az 5. Hadsereg személyi veszteségeinek pótlása lett volna, nehézfegyverzettel nem rendelkezett.

7.1.6 Átalárendelt és együttműködő magasabbegységek

MN 15. Stratégiai Pontonos Dandár Parancsnokság			
Helyőrség: Szentes		Fedőszám: MN2348	
Alárendeltségében		Helyőrség	Fedőszám
MN 145. Pontonos Zászlóalj	Szentes	MN8175	B
MN 146. Pontonos Zászlóalj	Szentes	MN7080	B
MN 147. Pontonos Zászlóalj	Kalocsa	MN7257	M
MN 149. Pontonos Zászlóalj	Kalocsa	MN7064	M
MN 159. Út és Hidépítő Század	Szentes	MN7526	B
Dandárközvetlen alegységek			
Alegységek		Páncéloseszközök	
Műszaki felderítőszázad		10 db D-442 FUG jármű	
Híradószázad, komendánsszázad, deszant-átkelőszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

MN 85. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészadosztály Parancsnokság¹⁰⁹			
Helyőrség: Békéscsaba		Fedőszám: MN9699	
Alárendelt alakulat		Hadihelyőrség	Fedőszám
MN 125. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészezred	Mezőtúr	MN1010	M
MN 130. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészezred	Hódmezővásárhely	MN1821	M
MN 131. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészezred	Balmazújváros ¹¹⁰	MN5826	M
MN 126. Tartalékképző Harckocsiezred	Verpelét	MN4050	M
MN 132. Tartalékképző Tüzér és Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas	MN5916	M
MN 128. Tartalékképző Légvédelmi Tüzérezred	Nagyoroszi	MN7719	M
MN 96. Tartalékképző Műszaki Utászezred	Orosháza	MN8766	M
MN 133. Tartalékképző Felderítőzászlóalj	Eger	MN5936	M
MN 138. Tartalékképző Vegyvédelmi Zászlóalj	Bugac ¹¹¹	MN2615	M
MN 137. Tartalékképző Gépkocsivezető Ezred	Abasár	MN1614	M
MN 134. Tartalékképző Egészségügyi Zászlóalj	Békéscsaba	MN3337	M
MN 156. Tartalékképző Sütőde	Békéscsaba	MN6036	M
MN 70. Tartalékképző Tiszti Ezred	Rétság	MN1103	M
Hadosztályközvetlen alegység: kiszolgálószázad.			

¹⁰⁹ A hadosztály csak a kiképzéshez szükséges haditechnikai eszközökkel rendelkezett, azok mennyiségét nem tüntetem fel, mivel nem a szárazföldi csapatok állományába tartozott a hadosztály. Később ugyanígy a Tartalékképző Alakulatok Parancsnokságának alárendelt csapatoknál sem.

¹¹⁰ Békében az „M” törzse Debrecenben állomásozott, Orbán Károly nyugállományú vezérőrnagy úr (7. gépesített lövészadosztály majd a Tartalék Alakulatok Parancsnokságának parancsnoka. Később a 3. Gépesített Hadtest parancsnoka) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján.

¹¹¹ Békében az „M” törzse Kiskunfélegyházán állomásozott, szintén Orbán Károly nyugállományú vezérőrnagy úr visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján.

Az MN 5. Hadsereg, hadseregközvetlenek fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	R-17 hadműveleti-harcászati rakétakomplexum	152 mm-es D-20 ágyútarack	152 mm-es 2Sz3M önjáró tarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harc gép	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Maljutka-P páncéltörő rakétaindlító harcjármű	Konkursz páncéltörő rakétaindlító harcjármű	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	57 mm-es Sz-60 légvédelmi géppágyú	Szirela-2M kézi légvédelmi rakétaindlító	Krug önjáró légvédelmi rakétakomplexum (títeg)	BTR-50PU és PK páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60R-145 rádióállomás	BTR-60R-975 repülőirányító pont	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	MTLB-U harcjármű	LPO-50 könnyű gyalogsági lángszóró
MN 5. Önálló Harckocsiezred	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
MN 44. Tüzérandár	-	36	18	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-
MN 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	-	-	-	-	18	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
MN 52. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 5., 8., 9. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezredek	-	-	-	-	-	-	-	12	108	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 7. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	6	-	-	-	-	2	-	-
MN 60. Műszaki Utászandár	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-
MN 37. Önálló Pontonos Hidászrezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
MN 93. Önálló Vegyvédelmi Ezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-	216
MN 5. Önálló Rendészeti Komendánsrezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	15	-	-
Egyéb hadseregközvetlenek	-	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	1	-	8	2	-	-	-
Összesen:	8	36	18	18	48	6	6	54	108	6	6	1	1	8	2	58	16	216

7.2 Az MN 3. Hadtest hadrendi elemei

(1987. február 28-ig)

A hadtestparancsnokság 1966. november 1-jén alakult meg a honvédelmi miniszter 0028/1966. számú parancsa alapján. 1987. március 1-jén 3. Gépesített Hadtestparancsnoksággá szervezték át és a honvédelmi miniszter közvetlen alárendeltségéből az 5. Hadsereg alárendeltségébe került.¹¹²

Az MN 3. Hadtestparancsnokság feladata békében a hosszabb készenléti idejű hadosztályok vezetése, az ezzel járó tervezés, szervezés, és ellenőrzések végrehajtása. A hadtestnek csak az előbb felsoroltakhoz voltak közvetlen alárendelt csapatai. Háború esetére nem voltak olyan közvetlen csapatai, amelyekkel a harctevékenység függvényében az alárendelt hadosztályok harcát tudta volna támogatni, ezeket a megerősítő erőket valószínűleg a fronttartalékból biztosították volna a hadtest részére.

MN 3. Hadtestparancsnokság			
Helyőrség: Cegléd	Fedőszám: MN6639		B
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 3. Hadtest, hadműveleti rendeltetésű csapatok			
MN 4. gépesített lövészadosztály	Gyöngyös	MN1394	B
MN 15. gépkocsizó lövészadosztály	Nyíregyháza	MN7314	B
MN 3. Hadtest, hadműveleti rendeltetésű tartalékcsoportok			
MN 27. tartalék gépkocsizó lövészadosztály	Miskolc	MN1812	M
MN 39. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Aszód	MN5368	M
MN 41. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Aszód	MN5356	M
MN 3. Hadtest, hadtestközvetlen csapatok			
MN 66. Önálló Híradószázlój	Cegléd	MN1319	B
MN 3. Önálló Rendészeti Komendánszászlój	Cegléd	MN1086	B

7.2.1 MN 3. Hadtest, hadtestközvetlen csapatok

MN 66. Önálló Híradószázlój		
Helyőrség: Cegléd	Fedőszám: MN1319	
Alegységek	Páncéloseszközök	
Mozgó hírközpont század	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás	
Parancsnoki rádiószakasz, tábori hírközpont század, EVP hírközpont század, vonalépítő század, hadtáp híradószakasz, hadtest rejtjelző alosztály, híradóbiztonsági ellenőrző állomás, komendánsraj, javítószakasz, ellátószakasz.		

MN 3. Önálló Rendészeti Komendánszászlój		
Helyőrség: Cegléd	Fedőszám: MN1086	
Alegységek	Páncéloseszközök	
Komendánszászad	1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont (hadtest légvédelmi főnök), 6 db D–442 FUG jármű (tábori futárposta)	
Híradószakasz, állásépítő szakasz, őrszázad, szállítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.		

¹¹² A 3. Hadtest hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irrattár V/048328/141. számon

7.2.2 MN 4. gépesített lövészadosztály

A hadosztály jogelődje, az MN 18. páncélosadosztály 1950. november 1-jén alakult meg (MNVK 02500/50. számú intézkedése alapján). 1961. október 1-jén került az 5. Hadsereg (MNVK 01300/61. számú intézkedése alapján), 1967. január 2-án pedig a 3. Hadtest (MNVK 0094/7/66. számú intézkedése alapján) alárendeltségébe. Felszámolták 1987. március 1-jén, az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00225/1986. számú intézkedés 4. melléklete alapján.¹¹³

A hadosztály utolsóként 1977-ben lett gépkocsizóból gépesített lövészadosztály. A 15. gépkocsizó lövészadosztály több egységét és alegységét is a 4. gépesített lövészadosztály állította volna fel mozgósítás esetén. Az 5. Hadsereg hadosztályai közül a 7. gépesített lövészadosztály haditechnikai minőségi szintjét közelítette meg. A személyi állomány feltöltöttségi szintje alacsony volt, csak a hadosztály „keretét” biztosította békében.

MN 4. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság			
Helyőrség: Gyöngyös		Fedőszám: MN1394	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 6. Gépesített Lövészezred	Eger	MN4419	B
MN 53. Gépesített Lövészezred	Szabadszállás	MN6671	B
MN 80. Gépesített Lövészezred	Eger	MN2564	M
MN 35. Harckocsiezred	Verpelét	MN7965	B
MN 50. Tüzérezred	Jászberény	MN7943	B
MN 6. Légvédelmi Tüzérezred	Karcag	MN1932	B
MN 12. Páncéltörő Tüzérosztály	Karcag	MN4659	B
MN 92. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Jászberény	MN1216	B
MN 24. Felderítőzászlóalj	Eger	MN3855	B
MN 20. Híradózászlóalj	Gyöngyös	MN3506	B
MN 102. Rendészeti Komendánszászlóalj	Gyöngyös	MN4610	B
MN 16. Műszaki Utászászlóalj	Szolnok	MN1775	B
MN 72. Vegyivédelmi Század	Gyöngyös	MN1986	B
MN 4. Rádiótechnikai Század	Verpelét	MN4019	B
MN 85. Javítózászlóalj	Gyöngyös	MN6878	B
MN 63. Ellátózászlóalj	Gyöngyös	MN4556	B
MN 51. Egészségügyi Zászlóalj	Gyöngyös	MN3136	M

A 8. gépesített lövészadosztálynál rendszeresített alakulatokéval megegyező típus szerkezetei voltak az alábbi csapatoknak:

- MN 20. Híradózászlóalj,
- MN 102. Rendészeti Komendánszászlóalj (BTR–60PU–12 harcjármű helyett a hadosztály légvédelmi főnökének légvédelmi-FUG jármű volt rendszeresítve),
- MN 16. Műszaki Utászászlóalj (a zászlóalj műszaki felderítőszakaszánál nem MTLB-U harcjárművek hanem D–442 FUG járművek voltak rendszeresítve),
- MN 72. Vegyivédelmi Század (nem VS-BRDM–2 harcjárművek hanem D–442 VS-FUG járművek voltak rendszeresítve),
- MN 4. Rádiótechnikai Század (BTR–60PU–12 harcjárművel nem rendelkezett),
- MN 85. Javítózászlóalj,
- MN 63. Ellátózászlóalj,
- MN 51. Egészségügyi Zászlóalj.

¹¹³ A 4. gépesített lövészadosztály hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/79. számon.

MN 6. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Eger	Fedőszám: MN4419
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 24 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55 harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyés páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-442 FUG jármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont
Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 4 db D-442 FUG jármű (tüzérfőnök, légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 53. Gépesített Lövészezred	
Helyőrség: Szabadszállás	Fedőszám: MN6671
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 24 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55 harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyés páncéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-442 FUG jármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont
Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 4 db D-442 FUG jármű (tüzérfőnök, légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 80. Gépesített Lövészezred¹¹⁴	
Helyőrség: Eger	Fedőszám: MN2564
Alegységek	Fegyverzet
Egy gépesített lövészzászlóalj	32 db D-944 PSZH harcjármű, 9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 8 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Két gépkocsizó lövészzászlóalj	4 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljparancsnokok és -törzsfőnökök) 18 db 82 mm-es 37M aknavető, 8 db 120 mm-es 43M aknavető, 16 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harcokocsizászlóalj	31 db T-55 harcokcsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérsztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyepancéltörő üteg	4 db 85 mm-es D-44 pancéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P pancéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-442 FUG jármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU pancélozott vezetési pont
Komendánszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 4 db D-442 FUG jármű (tüzérfőnök, légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 35. Harckocsiezred	
Helyőrség: Verpelét	Fedőszám: MN7965
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harcokocsizászlóalj	93 db T-55A harcokcsi, 3 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtörzsfőnökök)
Önjáró légvédelmi tüzérüteg	6 db 57 mm-es ZSU-57-2 Büszke önjáró légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-442 FUG harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU pancélozott vezetési pont
Komendánszázad	1 db T-55A harcokcsi (ezredparancsnok), 3 db D-442 FUG jármű (légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹¹⁴ Az ezred megalakításáért részben felelős 6. Gépesített Lövészezred (majd dandár) volt törzsfőnökének, Farkas Gábor nyugállományú alezredes úrnak a visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján az ezrednek csak az első zászlóalja volt D-944 PSZH-val ellátva, a 2.,3. zászlóalj gépkocsizó lövészzászlóalj volt.

MN 50. Tüzérezred	
Helyőrség: Jászberény	Fedőszám: MN7943
Alárendeltek	Fegyverzet
Két ágyútarackos tüzérosztály	36 db 152 mm-es D-20 ágyútarack
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Sorozatvető-üteg	6 db 122 mm-es 9K51 BM-21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű
Törzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 92. Harckocsi Felderítőzászlóalj (harcászati rakétaosztály)	
Helyőrség: Jászberény	Fedőszám: MN1216
Alegységek	Fegyverzet
Két harckocsi-felderítő század	2 db ¹¹⁵ 9K52 (R-70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószázad	2 db D-442 FUG jármű
Törzsüteg, rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 6. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Karcag	Fedőszám: MN1932
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi tüzerüteg	24 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 12. Páncéltörő Tüzérosztály	
Helyőrség: Karcag	Fedőszám: MN4659
Alegységek	Fegyverzet
Három páncéltörő tüzerüteg ¹¹⁶	18 db 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú
Törzszakasz	1 db D-442 FUG jármű (osztályparancsnok)
Híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 24. Felderítőzászlóalj¹¹⁷	
Helyőrség: Eger	Fedőszám: MN3855
Alegységek	Fegyverzet
Két csapatfelderítő század	20 db D-944 PSZH-F harcjármű
Hallgatói század ¹¹⁸	1 db BRM-1K és 3 db BMP-1F harcjármű
Felderítő deszantszázad, rádiófelderítő század, híradószakasz, komendánszszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

¹¹⁵ Lásd a 17. fejezetben 9K52 (R-70) Luna-M harcászati rakétakomplexum.

¹¹⁶ 00130/1985. Mátra-V. hadrend alapján 1985.07.01. és 1985.08.31. között 18 db 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyút rendszeresítették, a 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyúkat pedig kivonták az osztálytól. A 12. Páncéltörő Tüzérosztály hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM KI V/048328/84. számon.

¹¹⁷ Somkutas Róbert nyugállományú alezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján, a 24. és 67. Felderítőzászlóalj (MN 3. Hadtest) nem rendelkezett rádiótechnikai felderítőszakasszal.

¹¹⁸ Csak a békehadrend szerinti szervezetben.

Az MN 4. gépesített lövészadosztály fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BRM-1K és BMP-1F harcjármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	T-55 közepes harckocsi	T-55A közepes harckocsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Maljutka-P páncéltörő rakétaindító hímű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi géppágyú	57 mm-es ZSU-57-2 önjáró lgv. géppágyú	57 mm-es Sz-60 légvédelmi géppágyú	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
MN 6. Gépesített Lövészrezd	98	20	-	1	-	31	-	24	4	-	6	27	12	18	-	-	-	6	-	-	18
MN 53. Gépesített Lövészrezd	98	20	-	1	-	31	-	24	4	-	6	27	12	18	-	-	-	6	-	-	18
MN 80. Gépesített Lövészrezd	38	20	-	1	-	31	-	24	4	-	6	27	12	18	-	-	-	6	-	-	18
MN 35. Harckocsirezd	3	18	-	1	-	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
MN 50. Tüzérezd	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	36	6	-	-	-	-	-
MN 6. Légvédelmi Tüzérezd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-
MN 12. Páncéltörő Tüzérosztály	-	1	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 92. Harckocsi Felderítőzászlóalj	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
MN 24. Felderítőzászlóalj	20	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb hadosztályközvetlenek	1	16	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	258	107	4	6	1	93	94	72	12	18	18	81	36	72	36	6	2	18	6	24	54

7.2.3 MN 15. gépkocsizó lövészadosztály¹¹⁹

A hadosztály 1961. szeptember 1-jén alakult meg Békéscsabán (MNVK 001300/61. számú intézkedése alapján), az első fedőszáma MN5490 volt, a végleges fedőszámát 1963. július 15-én kapta meg. Nyíregyházára 1963. július 22-én diszlokált át (MNVK 001000/63. számú intézkedése alapján). Az 5. Hadsereg alárendeltségébe 1962. október 25-én (MNVK 001000/62. számú intézkedése alapján), a 3. Hadtest alárendeltségébe pedig 1967. január 2-án (MNVK 0094/7/1966. számú intézkedése alapján) került. Felszámolták 1987. március 1-jén az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00225/1986. számú intézkedés 4. melléklete alapján.¹²⁰

A magasabbegység fennállása alatt végig gépkocsizó lövészadosztály maradt. Teljesen keretjellegű magasabbegység volt, az erre jellemző alacsony személyi feltöltöttséggel. A hadosztálynak alárendelt tizenhét alakulat közül hét csak mozgósítási törzsszel rendelkezett békében. A 4. gépesített lövészadosztály haditechnikai szintjét közelítette meg, bár a D–944 PSZH harcjárművekből jóval kevesebbel rendelkezett a magasabbegység.

MN 15. Gépkocsizó Lövészadosztály Parancsnokság			
Helyőrség: Nyíregyháza		Fedőszám: MN7314	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 45. Gépkocsizó Lövészrezd		Nyíregyháza	MN6769 M
MN 48. Gépkocsizó Lövészrezd		Debrecen	MN8536 B
MN 65. Gépesített Lövészrezd		Nyíregyháza	MN5125 B
MN 44. Harckocsiezred		Abasár	MN2520 B
MN 17. Tüzérezred		Jászberény	MN9763 M
MN 87. Légvédelmi Tüzérezred		Karcag	MN1976 M
MN 71. Páncéltörő Tüzérosztály		Karcag	MN8009 M
MN 94. Harckocsi Felderítőzászlóalj		Nyíregyháza	MN4827 B
MN 67. Felderítőzászlóalj		Nyíregyháza	MN5328 B
MN 115. Híradózászlóalj		Nyíregyháza	MN3402 B
MN 103. Rendészeti Komendánszászlóalj		Nyíregyháza	MN6383 B
MN 23. Műszaki Utászászlóalj		Orosháza	MN5581 B
MN 81. Vegyvédelmi Század		Nyíregyháza	MN7760 M
MN 15. Rádiótechnikai Század		Verpelét	MN5668 M
MN 83. Javítózászlóalj		Nyíregyháza	MN5129 B
MN 61. Ellátózászlóalj		Nyíregyháza	MN6862 B
MN 55. Egészségügyi Zászlóalj		Nyíregyháza	MN5084 M

A 8. gépesített lövészadosztálynál rendszeresített alakulatokéval megegyező típus-szervezeti voltak az alábbi csapatoknak:

- MN 115. Híradózászlóalj,
- MN 103. Rendészeti Komendánszászlóalj (BTR–60PU–12 harcjármű helyett a hadosztály légvédelmi főnökének légvédelmi-FUG jármű volt rendszeresítve),
- MN 23. Műszaki Utászászlóalj (a zászlóalj műszaki felderítőszakaszánál nem MTLB-U harcjárművek hanem D–442 FUG járművek voltak rendszeresítve),

¹¹⁹ Az általam látott és olvasott, a korból származó összes hadrend gépkocsizó lövészként és nem gépesített lövészként említi a hadosztályt. Ezt megerősítette Molnár Albert nyugállományú ezredes úr (15. gépkocsizó lövészadosztály páncélos- és gépjárműtechnikai szolgálatfőnök-helyettese) majd a 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár parancsnok fegyverzettechnikai helyettese) és Tasnádi János nyugállományú alezredes úr (65. Gépesített Lövészdandár parancsnok fegyverzettechnikai helyettese) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján.

¹²⁰ A 15. gépkocsizó lövészadosztály hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/95. számon.

- MN 81. Vegyivédelmi Század (nem VS-BRDM–2 harcjárművek hanem D–442 VS-FUG járművek voltak rendszeresítve),
- MN 15. Rádiótechnikai Század (BTR–60PU–12 harcjárművel nem rendelkezett),
- MN 83. Javítózászlóalj,
- MN 61. Ellátózászlóalj,
- MN 55. Egészségügyi Zászlóalj.

MN 45. Gépkocsizó Lövészezred¹²¹	
Helyőrség: Nyíregyháza	Fedőszám: MN6769
Alegységek	Fegyverzet
Három gépkocsizó lövészszázlój	27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 24 db 73 mm-es SzPG–9D HSN löveg
Harcokocsizászlóalj	31 db T–54M Tűzok harcokcsi és 1 db D–944 PSZH harcjármű
120 mm-es aknavetőosztály ¹²²	18 db 120 mm-es 43M aknavető
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú, 4 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D–442 FUG jármű
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU–23–2 légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D–442 FUG jármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D–442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont
Komendánszázad	1 db D–944 PSZH harcjármű és 4 db D–442 FUG jármű (tüzerfőnök, légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹²¹ Az ezred két darab D–944 PSZH harcjárművel rendelkezett, az ezredparancsnoki és a harcokocsizászlóalj-törzsfőnöki PSZH-val. A 45. és 48. Gépkocsizó Lövészezred gépkocsizó lövészszázlójainál légvédelmi lövészszakaszt nem rendszeresítettek az eszközök hiányában, a későbbiekben kívánták ellátni ezeket az ezredeket az 5. Hadseregnek beszerzett Iglá–1E típus beérkezése után, az ott felszabaduló Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindítókkal. Hétfős mozgósítás-előkészítő törzssel rendelkezett az alakulat. Az MN szárazföldi csapatainak leggyengébb fegyverzetű ellátott gépkocsizó lövészere volt.

¹²² Ennél az egy gépkocsizó (illetve gépesített) lövészereknél volt 122 mm-es tarackos (vagy önjáró tarackos) tüzérosztály helyett aknavetőosztály rendszeresítve. Tasnádi János nyugállományú alezredes úr (a 65. Gépesített Lövészezred, majd dandár parancsnokának fegyverzettechnikai helyettese) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján. A Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest 2014, 288. oldalán leírtak szintén megerősítik az információt, miszerint „A 45. Gépkocsizó Lövészezrednél aknavetőosztályt hoztak létre.”

MN 48. Gépkocsizó Lövészezred	
Helyőrség: Debrecen	Fedőszám: MN8536
Alegységek	Fegyverzet
Három gépkocsizó lövészászlóalj	6 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljparancsnokok és törzsfőnökök) 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 24 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg
Harckocsizászlóalj	31 db T-54M Tűzok harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 4 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-442 FUG jármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont
Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 4 db D-442 FUG jármű (tüzérfőnök, légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 65. Gépesített Lövészezred¹²³	
Helyőrség: Nyíregyháza	Fedőszám: MN5125
Alegységek	Fegyverzet
Két gépesített lövészászlóalj	64 db D-944 PSZH harcjármű, 18 db 82 mm-es 37M aknavető, 8 db 120 mm-es 43M aknavető, 16 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Egy gépkocsizó lövészászlóalj	5 db D-944 PSZH harcjármű, 9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 8 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-54M Tűzok harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 4 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db D-442 FUG jármű
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont
Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (ezredparancsnok), 4 db D-442 FUG jármű (tüzérfőnök, légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹²³Tasnádi János nyugállományú alezredes úr (a 65. Gépesített Lövészdzandár parancsnokának fegyverzettechnikai helyettese) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján az ezred 3. gépesített lövészászlóaljának csak 5 db D-944 PSZH harcjárműve volt (parancsnok, törzsfőnök és a három századparancsnok harcjárműve). Az ezred hadrendi nyilvántartó lapjában leírtak alapján az MN 65. Gépesített Lövészezred 3. gépkocsizó lövészászlóaljának D-944 PSZH harcjárművekkel történő átfegyverzésére vonatkozó parancsot 1981. év elején visszavonták. Az említett hadrendi nyilvántartó lap tartalmazza még, hogy az ezred harckocsizászlóaljától 1985. 07. 01. és 1985. 08. 31. között a 00130/1985. Mátra-V. hadrend alapján a T-55 típusú harckocsikat átcsoportosítják és T-54M típusú harckocsikat rendszeresítenek helyette újra az alegységnél. HM HIM Központi Irattár V/048328/96. számon.

MN 44. Harckocsiezred¹²⁴	
Helyőrség: Abasár	Fedőszám: MN2520
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harckocsizászlóalj	93 db T-55 harckocsi, 3 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
Önjáró légvédelmi tüzéruteg	6 db 57 mm-es ZSzU-57-2 Büszke önjáró légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	10 db D-442 FUG jármű
Vegyivédelmi szakasz	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont
Komendáncsszázad	1 db T-55 harckocsi (ezredparancsnok), 3 db D-442 FUG jármű (légvédelmi főnök, tábori futárposta)
Műszaki utászszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 17. Tüzérezred¹²⁵	
Helyőrség: Jászberény	Fedőszám: MN9763
Alárendeltek	Fegyverzet
Két 152 mm-es tarackos tüzérosztály	36 db 152 mm-es 43M D-1 tarack
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Sorozatvető-üteg	6 db 122 mm-es 9K51 BM-21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű
Torzsüteg, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 94. Harckocsi Felderítőzászlóalj (harcászati rakétaosztály)	
Helyőrség: Nyíregyháza	Fedőszám: MN4827
Alegységek	Fegyverzet
Két harckocsi-felderítő század	2 db ¹²⁶ 9K52 (R-70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószázad	2 db D-442 FUG jármű
Torzsüteg, rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 87. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Karcag	Fedőszám: MN1976
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi tüzéruteg	24 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú
Torzsüteg, biztosítószázad, híradószakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹²⁴ A leírtakat Mádi János nyugállományú ezredes úr (a 44. Harckocsiezred, majd a 80. Gépesített Lövészdandár parancsnoka) és Szoboszlai Endre nyugállományú ezredes úr (a 4. gépesített lövészadosztály parancsnokának fegyverzettechnikai helyettese, később a 80. Gépesített Lövészdandár parancsnokának fegyverzettechnikai helyettese) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján megerősítette.

¹²⁵ Ez az egy tüzérezred rendelkezett 152 mm-es D-1 típusú tarackokkal, az átszervezés után ezeket az eszközöket kivonták a hadrendből és hadműveleti tartalékba kerültek.

¹²⁶ Lásd a 17. fejezetben: 9K52 (R-70) Luna-M harcászati rakétakomplexum.

MN 71. Páncéltörő Tüzérsztyály	
Helyórség: Karcag	Fedószám: MN8009
Alegységek	Fegyverzet
Három páncéltörő tüzérüteg	18 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú
Törzsszakasz	1 db D-442 FUG jármű (osztályparancsnok)
Híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 67. Felderítőzászlóalj	
Helyórség: Nyíregyháza	Fedószám: MN5328
Alegységek	Fegyverzet
Két csapatfelderítő század	20 db D-944 PSZH-F harcjármű
Felderítő deszantszázad, rádiófelderítő század, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

Az MN 3. Hadtest, hadtestközvetlenek páncéloseszközeinek mennyisége	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás
MN 66. Önálló Híradózászlóalj	-	1	-	1
MN 3. Önálló Rendészeti Komendánszászlóalj	6	-	1	-
Összesen:	6	1	1	1

Az MN 15. gépkocsizó lövészadosztály fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	T-54M közepes harcokcsi	T-55 közepes harcokcsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	Maljotka-P páncéltörő rakétaindító hímű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	152 mm-es 43M D-1 tarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	57 mm-es ZSU-57-2 önjáró lgv. gépágyú	57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
MN 45. Gépkocsizó Lövészezred	2	19	1	-	31	-	24	6	4	27	30	-	-	-	-	6	-	-	-
MN 48. Gépkocsizó Lövészezred	8	20	1	-	31	-	24	6	4	27	12	18	-	-	-	6	-	-	-
MN 65. Gépesített Lövészezred	81	10	1	-	31	-	24	6	4	27	12	18	-	-	-	6	-	-	18
MN 44. Harckocsiezred	3	18	1	-	-	94	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
MN 17. Tüzérezred	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	36	6	-	-	-	-	-
MN 87. Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-
MN 71. Páncéltörő Tüzérosztály	-	1	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 94. Harckocsi Felderítőzászlóalj	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
MN 67. Felderítőzászlóalj	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb hadosztályközvetlenek	1	16	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	115	96	6	1	93	94	72	36	12	81	54	54	36	6	2	18	6	24	18

7.2.4 MN 3. Hadtest, tartalékcsapatok

A hadtest–dandár szervezetre történő átszervezés megvalósításának képlékenységét jelzi, hogy a Mátra-V. feladat keretében a 00130/1985. nyilvántartási számú¹²⁷ szervezési intézkedés alapján 1985. december 31-i határidővel létre kellett hozni egy tartalék gépkocsizó lövészhadosztályt,¹²⁸ valamint két önálló tartalék gépkocsizó lövészezredet. Amikor már az előzetes tervek és tanulmányok az új szárazföldi hadsereg szervezet megalakítására a végleges fázis közelében voltak, a katonai felső vezetés hadosztály- és ezredszervezetű alakulatokat hozott létre. Valószínűleg a szovjetek „kérésére”. Ezek a tartalék alakulatok a 3. Hadtest alárendeltségébe kerültek. Az említett intézkedés 28. pontja meghatározza a feladatokat is: mozgósítási törzsek megalakítását, tartalékos állomány és fegyverzeti eszközök lebiztosítását a szükséges okmányok kidolgozása érdekében. A tartalék csapatok főbb fegyverzeti eszközeinek típusát és mennyiségét az MNVK 00182/1986. nyilvántartási számú *Az MN mozgósítási feladatai megszervezése és végrehajtása 1986* című okmány 10. melléklete tartalmazza.¹²⁹ A 27. tartalék gépkocsizó lövészhadosztály kis létszámú „M” törzse a miskolci 240. Őr és Biztosító Ezred laktanyájában települt néhány irodában. A hadosztálynak alárendelt csapatoknak és az önálló tartalék gépkocsizó lövészezredeknek néhány fős „M” törzsük volt. A települési helyükön lévő csapatok adtak át személyi állományt a tartalék alakulatok mozgósításának végrehajtására. Haditechnikai eszközeik, amennyiben az „anyaalakulat” objektumában nem volt elég tárolóhely, abban az esetben tárintézetekben voltak mint „MZ” készlet tárolva, a meghatározott harckészültségi fokozat elrendelése esetén vették át ezeket az anyagokat a tartalék csapatok. Harckészültségi besorolásuk ezeknek az alakulatoknak III. kategória volt, tehát „*hosszabb készenléti idejű, keret állományú*” készenléti idejük M–10(15)/24 lehetett. Fegyverzetként a „maradék” jutott ezeknek az alakulatoknak. A 27. tartalék gépkocsizó lövészhadosztály a többi összefegyvernemi hadosztályhoz viszonyítva nem rendelkezett a következő egységekkel és alegységekkel: harcoksziezred, légvédelmi tüzérezred, harcászati rakétaosztály, rádiótechnikai század, vegyivédelmi század.

MN 27. tartalék gépkocsizó lövészhadosztály

MN 27. Tartalék Gépkocsizó Lövészhadosztály Parancsnokság			
Helyőrség: Miskolc	Fedőszám: MN1812		M
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 16. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Debrecen	MN3068	M
MN 19. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Mezőtúr	MN2511	M
MN 35. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Nyíregyháza	MN2491	M
MN 18. Tartalék Tüzérezred	Verpelét	MN4071	M
MN 55. Tartalék Páncéltörő Tüzérosztály	Karcag	MN4219	M
MN 26. Tartalék Felderítőzászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN5468	M
MN 31. Tartalék Híradózászlóalj	Miskolc–Aszaló	MN5109	M
MN 32. Tartalék Rendészeti Komendánszászlóalj	Miskolc	MN3995	M
MN 47. Tartalék Műszaki Utászzászlóalj	Szolnok	MN4569	M
MN 10. Tartalék Javítózászlóalj	Tápiószecső	MN4065	M
MN 72. Tartalék Ellátózászlóalj	Miskolc–Aszaló	MN4887	M
MN 21. Tartalék Egészségügyi Zászlóalj	Miskolc–Aszaló	MN4905	M

¹²⁷ MNVK Szervezési Csoportfőnökség. Szervezési alapokmányok, 1983–85. 00130/1985. számú Intézkedés a Mátra-V. feladat végrehajtására, 6. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 569. Őrzési egység száma: 848.

¹²⁸ Ugyanott, helyesbítő ív 2–6. oldal.

¹²⁹ MNVK Szervezési Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatai megszervezése és végrehajtása. Az MN mozgósítási készsége, 10. melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei főbb haditechnikai eszközeinek, anyagainak hadiszükségletéről és biztosításáról, 16–18. és 28–31. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

MN 16. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	
Helyőrség: Debrecen	Fedőszám: MN3068
Alegységek	Fegyverzet
Három gépkocsizó lövészzászlóalj	18 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyú ¹³⁰
Harcokocsizászlóalj	31 db T–34M harcokocsi ¹³¹ és 1 db D–442 FUG jármű
76 mm-es könnyűágyús tüzérüteg	6 db 76 mm-es ZiSz–3 könnyűágyú
Páncéltörő tüzérüteg	8 db 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyú
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU–23–2 légvédelmi gépágyú
Komendánszászad	1 db D–442 FUG jármű (ezredparancsnok)
Felderítőszázad, vegyivédelmi század, híradószázad, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 19. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	
Helyőrség: Mezőtúr	Fedőszám: MN2511
Alegységek	Fegyverzet
Három gépkocsizó lövészzászlóalj	18 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyú
Harcokocsizászlóalj	31 db T–34M harcokocsi és 1 db D–442 FUG jármű
76 mm-es könnyűágyús tüzérüteg	6 db 76 mm-es ZiSz–3 könnyűágyú
Páncéltörő tüzérüteg	8 db 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyú
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU–23–2 légvédelmi gépágyú
Komendánszászad	1 db D–442 FUG jármű (ezredparancsnok)
Felderítőszázad, vegyivédelmi század, híradószázad, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 35. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	
Helyőrség: Nyíregyháza	Fedőszám: MN2491
Alegységek	Fegyverzet
Három gépkocsizó lövészzászlóalj	18 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyú
Harcokocsizászlóalj	31 db T–34M harcokocsi és 1 db D–442 FUG jármű
76 mm-es könnyűágyús tüzérüteg	6 db 76 mm-es ZiSz–3 könnyűágyú
Páncéltörő tüzérüteg	8 db 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyú
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU–23–2 légvédelmi gépágyú
Komendánszászad	1 db D–442 FUG jármű (ezredparancsnok)
Felderítőszázad, vegyivédelmi század, híradószázad, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹³⁰ Az 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyúkat, valamint a 76 mm-es ZiSz–3 könnyűágyúkat az átszervezés végrehajtásával a hadrendből kivonták és hadműveleti tartalékba kerültek. Mindkét eszköz közel negyven évig volt a hadsereg hadrendjében.

¹³¹ A T–34M típusú harcokocsikat az MN-ben történt rendszeresítésük után közel negyven évvel, az átszervezés végrehajtásával a hadrendből kivonták és hadműveleti tartalékba kerültek.

MN 18. Tartalék Tüzérezred	
Hadihelyőrség: Verpelét	Fedőszám: MN4071
Alárendeltek	Fegyverzet
Két 76 mm-es könnyűágyús tüzérosztály	36 db 76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyú
120 mm-es aknavetőosztály	18 db 120 mm-es 43M aknavető
Tüzérfelderítő üteg, törzsüteg, híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 55. Tartalék Páncéltörő Tüzérosztály	
Hadihelyőrség: Karcag	Fedőszám: MN4219
Alegységek	Fegyverzet
Három páncéltörő tüzérüteg	18 db 57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú
Törzszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 26. Tartalék Felderítőzászlóalj	
Hadihelyőrség: Kiskunfélegyháza	Fedőszám: MN5468
Alegységek	Fegyverzet
Két csapatfelderítő század	14 db D-442 FUG jármű
Híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 47. Tartalék Műszaki Utászászlóalj	
Hadihelyőrség: Szolnok	Fedőszám: MN4569
Alegységek és páncéloseszközök	
Műszaki felderítőszakasz, híradószakasz, utászszakasz, állásépítő század, út- és hidépítő század, pontonos század, deszant-átkelőszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 31. Tartalék Híradózászlóalj	
Hadihelyőrség: Miskolc-Aszaló	Fedőszám: MN5109
Alegységek és páncéloseszközök	
Mozgó hírközpont század	1 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Parancsnoki rádiószakasz, tábori hírközpont század, EVP-hírközpont század, vonalépítő század, hadtáp-híradószakasz, hadosztály rejtjelző alosztály, híradóbiztonsági ellenőrző állomás, komendánsraj, javítószakasz, ellátószakasz.	

MN 32. Tartalék Rendészeti Komendánszászlóalj	
Hadihelyőrség: Miskolc	Fedőszám: MN3995
Alegységek	Páncéloseszközök
Komendánsszakasz	2 db D-442 FUG jármű (hadosztályparancsnok és helyettese)
Híradószakasz, állásépítő szakasz, őr- és biztosítószakasz, szállítószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 10. Tartalék Javítózászlóalj	
Helyőrség: Tápiószecső	Fedőszám: MN4065
Alegységek	
Törzszakasz, fegyverzetjavító század, gép- és harcjárműjavító század, vontatószakasz, híradóanyag-javító szakasz, vegyvédelmianyag-javító szakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 72. Tartalék Ellátózászlóalj	
Helyőrség: Miskolc-Aszaló	Fedőszám: MN4887
Alegységek	
Két szállítószázad, rakodó- és szállítmánykísérő század, hadosztályraktárak, sütőüzem, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószázad, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 21. Tartalék Egészségügyi Zászlóalj	
Helyőrség: Miskolc-Aszaló	Fedőszám: MN4905
Alegységek	
Három egészségügyi osztag, gyógyszertár, híradószakasz, ellátószakasz.	

Önálló tartalék gépkocsizó lövészek

MN 39. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészek		
Helyőrség: Aszód	Fedőszám: MN5368	M
Alegységek	Fegyverzet	
Három gépkocsizó lövészzászlóalj	18 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	
Harcokocsizászlóalj	22 db T-54M Tűzok harcokcsi és 1 db D-442 FUG jármű	
76 mm-es könnyűágyús tüzéreg	6 db 76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyú	
Páncéltörő tüzéreg	8 db 57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	
Könnyű légvédelmi tüzéreg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	
Komendánsszázad	1 db D-442 FUG jármű	
Felderítőszázad, vegyivédelmi szakasz, híradószázad, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 41. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészek		
Helyőrség: Aszód	Fedőszám: MN5356	M
Alegységek	Fegyverzet	
Három gépkocsizó lövészzászlóalj	18 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	
Harcokocsizászlóalj	22 db T-54M Tűzok harcokcsi és 1 db D-442 FUG jármű	
76 mm-es könnyűágyús tüzéreg	6 db 76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyú	
Páncéltörő tüzéreg	8 db 57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	
Könnyű légvédelmi tüzéreg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	
Komendánsszázad	1 db D-442 FUG jármű	
Felderítőszázad, vegyivédelmi szakasz, híradószázad, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

A 3. Hadtest, tartaléks csapatok fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-442 FUG jármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	T-34M közepes harkocsi	T-54M közepes harkocsi	57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyú	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú
MN 16. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	2	-	-	31	-	20	6	18	-	6
MN 19. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	2	-	-	31	-	20	6	18	-	6
MN 35. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	2	-	-	31	-	20	6	18	-	6
MN 18. Tartalék Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	36	-	18	-
MN 55. Tartalék Páncéltörő Tüzérsztyály	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-
MN 26. Tartalék Felderítőzászlóalj	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb hadosztályközvetlenek	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
MN 39. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	2	-	-	-	22	20	6	18	-	6
MN 41. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	2	-	-	-	22	20	6	18	-	6
Összesen:	26	1	1	93	44	118	66	90	18	30

7.3 Az MN Tábori Hadtáp Parancsnokság alárendelt alakulatai a Bakony-I. hadrend szerint

Az MN Tábori Hadtáp nem tartozott a szárazföldi csapatok szervezetébe, békében az MNVK hadtápfőnök irányítása alá tartozott, a csapatokat és mozgósítási törzseket a szakági szolgálatfőnökök vezették. Az előírt anyagi készletek megalakításáért és tárolásáért szintén a hadtápszakágak főnökei voltak a felelősek. Egyes javítószervezetek is a Tábori Hadtáp alárendeltségébe kerültek volna HVHKSZ esetén, ezek békében az MNVK híradófőnök, illetve a különböző technikai szolgálatfőnökségek alárendeltségébe voltak utalva. Közvetlen légvédelmi oltalmazására egy könnyű légvédelmi tüzérezred volt kijelölve, az ezred békében az MNVK légvédelmi rakéta- és tüzérfőnök alárendeltségébe tartozott.

„Az elvonuló szárazföldi csapatok minden oldalú biztosításának szerves részét képezte volna azok tevékenységének folyamatos hadtápbiztosítása.

A szárazföldi csapatok hadműveleti hadtápbiztosítását részben az összefegyvernemi hadseregek állományába tartozó hadsereg hadtáp szervezetek, részben a fronthattáp szervezetek végezték volna. Az MN viszonylatában a front hadtáp tagozat szerepét a Tábori Hadtáp töltötte be.”¹³²

MN Tábori Hadtáp Parancsnokság			
Helyőrség: Budapest	Fedőszám: MN7030		M
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
Az MNVK hadtápfőnök alárendeltségében			
MN 240. Őr és Biztosító Ezred ¹³³	Miskolc	MN3786	B
MN 2. Hadifogolygyűjtő Állomás	Zánka	MN4227	M
MN 165. Ellátódandár	Sikonda	MN2899	M
Az MNVK egészségügyi szolgálatfőnök alárendeltségében			
MN 1. Egészségügyi Dandár	Oroszlány	MN5310	M
MN 2. Egészségügyi Dandár	Komló	MN1618	M
MN 3. Egészségügyi Dandár	Dabas	MN2212	M
MN 1. Sebesültszállító Vonat	Maglód	MN7252	M
MN 2. Sebesültszállító Vonat	Mór	MN4911	M
MN 3. Sebesültszállító Vonat	Dunaharaszti	MN4893	M
MN 4. Sebesültszállító Vonat	Taksony	MN4923	M
MN 5. Sebesültszállító Vonat	Dömsöd	MN6313	M
MN 6. Sebesültszállító Vonat	Kunszentmiklós	MN7095	M
MN 7. Sebesültszállító Vonat	Fülöpszállás	MN7119	M
MN 8. Sebesültszállító Vonat	Kunszentmiklós	MN5898	M
MN 9. Sebesültszállító Vonat	Pusztavám	MN6511	M
MN 10. Sebesültszállító Vonat	Bodajk	MN4896	M
MN 11. Sebesültszállító Vonat	Ajka	MN6444	M
MN 12. Sebesültszállító Vonat	Ajka	MN5042	M
MN 13. Sebesültszállító Vonat	Oroszlány	MN6467	M
MN 14. Sebesültszállító Vonat	Alsóórs	MN5561	M
MN 15. Sebesültszállító Vonat	Csengőd	MN5552	M
MN 16. Sebesültszállító Vonat	Ágasegyháza	MN4048	M
MN 17. Sebesültszállító Vonat	Zánka	MN5017	M
MN 18. Sebesültszállító Vonat	Soltvadkert	MN3331	M

¹³² Dr Csabai Károly ezredes, a hadtudományok kandidátusa: A tábori hadtápcsapatok felkészítésének néhány kérdéséről. Hadtápbiztosítás – 9. évfolyam, 3. szám (1976), 3. oldal.

¹³³ Az ezred híradózászlóalja Aszalón állomásozott.

Egészségügyi tartalék (Fronttartalék)			
MN 74. Tábori Sebészeti Kórház	Dömsöd	MN5111	M
MN 75. Tábori Sebészeti Kórház	Dömsöd	MN5186	M
MN 76. Tábori Sebészeti Kórház	Dömsöd	MN5240	M
MN 101. Tábori Sebészeti Kórház	Dunavarsány	MN7308	M
MN 103. Tábori Sebészeti Kórház	Dunavarsány	MN8539	M
MN 121. Tábori Sebészeti Kórház	Dunavarsány	MN1635	M
MN 122. Tábori Sebészeti Kórház	Dunavarsány	MN5926	M
MN 123. Tábori Sebészeti Kórház	Taksony	MN3247	M
MN 124. Tábori Sebészeti Kórház	Taksony	MN3118	M
MN 133. Tábori Sebészeti Kórház	Taksony	MN3583	M
MN 164. Tábori Belgyógyászati Kórház	Dunavarsány	MN1040	M
MN 116. Tábori Belgyógyászati Kórház	Taksony	MN1927	M
MN 179. Tábori Fertőző Kórház	Dömsöd	MN3753	M
MN 180. Tábori Fertőző Kórház	Dömsöd	MN8862	M
MN 148. Könnyűsebesült Kórház	Dömsöd	MN3957	M
MN 102. Könnyűsebesült Kórház	Dunavarsány	MN7213	M
MN 87. Osztályozó – Kiürítő Állomás	Dunavarsány	MN7309	M
Az MN közlekedési szolgálatfőnök alárendeltségében			
MN 47. Vasúti Komendánsdandár Parancsnokság	Újszász	MN2865	M
MN 51. Közúti Komendánsdandár Parancsnokság	Cegléd	MN2110	M
Gépkocsiszállító tartalék (Fronttartalék)			
MN 145. Önálló Gépkocsi Szállítózászlóalj	Biatorbágy	MN1947	M
MN 146. Önálló Gépkocsi Szállítózászlóalj	Tállya	MN7266	M
MN 147. Önálló Üzemanyagszállító Zászlóalj	Ócsa	MN4030	M
MN 148. Önálló Gépkocsi Szállítózászlóalj	Derecske	MN8638	M
MN 149. Önálló Gépkocsi Szállítózászlóalj	Zsámbék	MN3061	M
Az MNVK híradófőnök alárendeltségében			
MN 88. Tábori Híradóanyag Javítóüzem	Gödöllő	MN1773	M
Az MNVK fegyverzeti és technikai főcsoportfőnök alárendeltségében			
MN 87. Tábori Műszakianyag Javítóüzem	Ercsi	MN1321	M
Az MNVK fegyverzeti szolgálatfőnök alárendeltségében			
MN 107. Önálló Szállítóosztály	Nyírtelek	MN4163	B
MN 15. Fegyverzetjavító Üzem	Tápiószecső	MN6524	M
Az MNVK páncélos- és gépjárműtechnikai szolgálatfőnök alárendeltségében			
MN 82. Önálló Harekocsi és Gépkocsivontató Zászlóalj	Kalocsa	MN4174	M
MN 83. Önálló Harekocsi és Gépkocsivontató Zászlóalj	Kalocsa	MN1026	M
MN 84. Mozgó Harekocsi és Gépkocsijavító Üzem	Szabadszállás	MN1115	M
MN 85. Mozgó Harekocsi és Gépkocsijavító Üzem	Szabadszállás	MN1310	M
Az MNVK légvédelmi rakéta- és tüzérfőnök alárendeltségéből „HVHKSZ” esetén átalárendelt alakulat			
MN 9. Könnyű Légvédelmi Tüzérezred ¹³⁴			

¹³⁴ Hadrendje az 5. Hadsereg, hadseregek közvetleneknél szerepel.

MN 165. Ellátó dandár Parancsnokság			
Helyőrség: Sikonda		Fedőszám: MN2899	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 47. Híradószázad	Sikonda	MN2916	M
MN 45. Műszaki Utászszázad	Ercsi	MN1023	M
MN 46. Kiszolgáló és Ellátó zászlóalj	Sikonda	MN2354	M
MN 289. Rakodó és Szállítmánykísérő Zászlóalj	Gyömrő	MN2480	M
MN 301. Rakodó és Szállítmánykísérő Zászlóalj	Mezőkeresztes	MN7360	M
MN 69. Gépkocsi Szállító zászlóalj	Újlengyel	MN8581	M
MN 70. Gépkocsi Szállító zászlóalj	Verseg	MN2928	M
MN 71. Gépkocsi Szállító zászlóalj	Táborfalva	MN6891	M
MN 108. Üzemanyagszállító Zászlóalj	Békéscsaba	MN6682	M
MN 322. Üzemanyagszállító Zászlóalj	Monor	MN6098	M
MN 79. Rakétahajtóanyag Ellátószázad	Felesút	MN3336	M
MN 105. Csapatrepülő Ellátószázad	Alap	MN6525	M
MN 227. Tábori Fegyver és Lőszeraktár	Törökbálint	MN8112	M
MN 50. Tábori Fegyver és Lőszeraktár	Pusztavacs	MN2050	M
MN 229. Tábori Páncélos és Gépjárműanyag Raktár	Devecser	MN2935	M
MN 76. Tábori Vegyvédelmi Anyagraktár	Kiskőrös	MN1073	M
MN 75. Tábori Híradóanyag Raktár	Sárbogárd	MN5760	M
MN 230. Tábori Műszakianyag Raktár	Devecser	MN1556	M
MN 231. Tábori Élelmezési Anyagraktár	Győrújbarát	MN2115	M
MN 77. Tábori Vegyes Raktár	Dombóvár	MN6350	M
MN 157. Tábori Élelmezési Üzem	Gönyű	MN2508	M
MN 267. Tábori Egészségügyi Anyagraktár	Győrújbarát	MN8225	M
MN 228. Tábori Üzemanyagraktár	Felcsút	MN5617	M
MN 171. Tábori Textiltisztító és Javítóüzem	Táborfalva	MN2490	M
MN 99. Tábori Gépjárműjavító Üzem	Kiskunfélegyháza	MN5761	M
MN 89. Hadtáptechnikai Üzem	Kunbaracs	MN4340	M

MN 1. Egészségügyi Dandárparancsnokság			
Helyőrség: Oroszlány		Fedőszám: MN5310	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 222 Híradószázad	Oroszlány	MN7377	M
MN 201. Műszaki Utászszázad	Zánka	MN6041	M
MN 209. Kiszolgáló és Ellátó zászlóalj	Oroszlány	MN8672	M
MN 232. Vérellátó Állomás	Oroszlány	MN7368	M
MN 110. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Tatabánya	MN4925	M
MN 111. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Tatabánya	MN4964	M
MN 112. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Tatabánya	MN4974	M
MN 129. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Tatabánya	MN3761	M
MN 132. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Tatabánya	MN3322	M
MN 143. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Tatabánya	MN7104	M
MN 70. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Balatonalmádi	MN5336	M
MN 71. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Balatonalmádi	MN5442	M
MN 144. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Balatonalmádi	MN6908	M
MN 191. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Balatonalmádi	MN6570	M
MN 80. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Tata	MN6013	M
MN 81. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Tata	MN5815	M
MN 82. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Balatonfüred	MN5888	M

MN 169. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Balatonfüred	MN3572	M
MN 69. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Balatonfüred	MN4486	M
MN 88. Könnyűsebesült Kórház	Tata	MN7559	M
MN 147. Könnyűsebesült Kórház	Tata	MN4258	M
MN 159. Könnyűsebesült Kórház	Balatonfüred	MN6165	M
MN 84. Tábori Fertőző Kórház	Tata	MN5736	M
MN 184. Tábori Fertőző Kórház	Balatonfüred	MN4852	M
MN 86. Osztályozó – Kiürítő Állomás	Tata	MN1357	M
MN 149. Osztályozó – Kiürítő Állomás	Balatonfüred	MN3255	M
MN 99. Egészségügyi – Járványvédelmi Osztág	Balatonkenese	MN5038	M
MN 234. Szakorvosi Megerősítő Zászlóalj	Balatonkenese	MN8015	M
MN 151. Sebesültszállító Gépkocsiszázad	Balatonkenese	MN4063	M
MN 120. Egészségügyi Osztág	Kisbér	MN1354	M
MN 196. Egészségügyi Osztág	Kisbér	MN8867	M
MN 239. Állategészségügyi Osztág	Kisbér	MN5665	M

MN 2. Egészségügyi Dandárparancsnokság			
Helyőrség: Komló	Fedőszám: MN1618		M
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 223. Híradószázad	Komló	MN5124	M
MN 205. Műszaki Utászszázad	Komló	MN3394	M
MN 216. Kiszolgáló és Ellátózászlóalj	Komló	MN9739	M
MN 233. Vérellátó Állomás	Komló	MN7562	M
MN 77. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Szekszárd	MN5301	M
MN 145. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Szekszárd	MN6885	M
MN 99. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Szekszárd	MN8184	M
MN 100. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Szekszárd	MN7986	M
MN 113. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Szekszárd	MN1240	M
MN 114. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Szekszárd	MN1038	M
MN 104. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Vasas	MN7485	M
MN 105. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Vasas	MN8837	M
MN 157. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Mecseknádasd	MN2258	M
MN 158. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Mecseknádasd	MN1078	M
MN 174. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Sásd	MN1119	M
MN 175. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Sásd	MN2310	M
MN 165. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Szekszárd	MN1561	M
MN 171. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Szekszárd	MN3346	M
MN 176. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Szekszárd	MN4199	M
MN 200. Könnyűsebesült Kórház	Bonyhád	MN4811	M
MN 151. Könnyűsebesült Kórház	Bonyhád	MN4294	M
MN 253. Könnyűsebesült Kórház	Bonyhád	MN4988	M
MN 146. Tábori Fertőző Kórház	Bonyhád	MN5615	M
MN 181. Tábori Fertőző Kórház	Bonyhád	MN9714	M
MN 150. Osztályozó – Kiürítő Állomás	Szekszárd	MN3612	M
MN 227. Osztályozó – Kiürítő Állomás	Szekszárd	MN5008	M
MN 119. Egészségügyi – Járványvédelmi Osztág	Szekszárd	MN4285	M
MN 235. Szakorvosi Megerősítő Zászlóalj	Szentlőrinc	MN9257	M
MN 93. Sebesültszállító Gépkocsiszázad	Hird	MN6164	M
MN 210. Egészségügyi Osztág	Szentlőrinc	MN3473	M

MN 3. Egészségügyi Dandárparancsnokság			
Helyőrség: Dabas		Fedőszám: MN2212	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 237. Híradószázad	Dabas	MN8606	M
MN 208. Műszaki Utászszázad	Lajosmizse	MN3997	M
MN 238. Kiszolgáló és Ellátózászlóalj	Dabas	MN3770	M
MN 107. Vérellátó Állomás	Dabas	MN9502	M
MN 136. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Dabas	MN3911	M
MN 137. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Dabas	MN3674	M
MN 138. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Dabas	MN3982	M
MN 139. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Dabas	MN8555	M
MN 125. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Dabas	MN5569	M
MN 126. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Kiskundorozsma	MN1030	M
MN 127. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Kiskundorozsma	MN1441	M
MN 128. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Kiskundorozsma	MN5956	M
MN 153. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Ópusztaszer	MN3784	M
MN 154. Tábori Többprofilú Sebészeti Kórház	Ópusztaszer	MN1716	M
MN 115. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Lajosmizse	MN1915	M
MN 172. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Lajosmizse	MN7495	M
MN 83. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Kerekegyháza	MN5909	M
MN 166. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Kerekegyháza	MN7017	M
MN 167. Tábori Többprofilú Belgyógyászati Kórház	Kerekegyháza	MN7764	M
MN 185. Könnyűsebesült Kórház	Lajosmizse	MN3240	M
MN 271. Könnyűsebesült Kórház	Lajosmizse	MN5588	M
MN 293. Könnyűsebesült Kórház	Lajosmizse	MN5604	M
MN 178. Tábori Fertőző Kórház	Kerekegyháza	MN1799	M
MN 182. Tábori Fertőző Kórház	Kerekegyháza	MN3893	M
MN 190. Osztályozó – Kiürítő Állomás	Örkény	MN3110	M
MN 219. Osztályozó – Kiürítő Állomás	Örkény	MN4944	M
MN 208. Egészségügyi – Járványvédelmi Osztag	Örkény	MN6917	M
MN 92. Szakorvosi Megerősítő Zászlóalj	Örkény	MN8008	M
MN 206. Sebesültszállító Gépkocsiszázad	Örkény	MN8564	M
MN 211. Egészségügyi Osztag	Ópusztaszer	MN1071	M

MN 47. Vasúti Komendánsdandár Parancsnokság			
Helyőrség: Újszász		Fedőszám: MN2865	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 49. Felépítmény Zászlóalj	Jánosháza	MN9998	M
MN 56. Felépítmény Zászlóalj	Tamási	MN5014	M
MN 52. Hídépítő Zászlóalj	Jászládány	MN6059	M
MN 58. Vasútüzemi Zászlóalj	Zagyvarékas	MN3004	M
MN 54. Távközlő és Biztosítóberendezést Helyreállító Század	Újszász	MN6008	M
MN 50. Vasúti Technikai Bázis	Dombóvár	MN4559	M

MN 51. Közúti Komendánsdandár Parancsnokság			
Helyőrség: Cegléd		Fedőszám: MN2110	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 150. Útépítő Zászlóalj		Pilis	MN2874
MN 152. Hídépítő Zászlóalj		Albertirsa	MN2881
MN 153. Hídépítő Zászlóalj		Albertirsa	MN4617
MN 55. Közúti Komendánszászlóalj		Cegléd	MN2155
MN 57. Közúti Komendánszászlóalj		Cegléd	MN9936
MN 68. Közúti Komendánszászlóalj		Törtel	MN8771
MN 151. Közúti Technikai Bázis		Százhalombatta	MN3057

8. Bakony-I. hadrend szerinti összesített haditechnikai harcérték és a harcoló egységek, valamint alegységek száma¹³⁵

Harc-, vezetési és felderítőjárművek mennyisége¹³⁶	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	BMP-1, BMP-1F és BRM-1K harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	BTR-50PU és PK páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BTR-60 R-975 repülőirányító pont	Összesen:
7. gépesített lövészadosztály	358	-	50	12	3	6	6	5	-	440
8. gépesített lövészadosztály	230	128	53	12	3	6	6	5	-	443
9. gépesített lövészadosztály	274	84	52	12	3	6	6	5	-	442
11. harckocsihadosztály	40	128	48	8	3	7	6	5	-	245
4. gépesített lövészadosztály	258	4	107	-	-	6	-	1	-	376
15. gépkocsizó lövészadosztály	115	-	96	-	-	6	-	1	-	218
3. Hadtest, tartalékcsoportok	-	-	26	-	-	1	-	1	-	28
5. Hadsereg, hadseregközvetlenek	-	-	58	-	16	1	1	8	2	86
3. Hadtest, hadtestközvetlenek	-	-	6	-	-	1	1	1	-	9
Szárazföldi csapatok összesen:	1275	344	496	44	28	40	26	32	2	2287
Központi készlet: ¹³⁷	46	12	61	15	4	5	2	-	2	147
MN összesen:	1321	356	557	59	32	45	28	32	4	2434

¹³⁵ Az MN és a szárazföldi csapatok „összesen” mennyiségi adatait, az MNVK 000182/1986. az MN mozgósítási készsége (Mátra-V feladat alapján, az 1986. 01. 01-i helyzetnek megfelelően, a 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) című dokumentum 5–53. oldalán leírtak alapján adtam meg, a fejezetben szereplő technikai eszközök tekintetében. A harcjárművek mennyisége a dokumentum 29–31. oldalain található. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

¹³⁶ Az MTLB-U, BTR-50PU és PK, BTR-60PU-12, BTR-60 R-145 és BTR-60 R-975 járművek mennyiségi adatait a *Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én* című dokumentum 10. oldalán található adatok alapján adtam meg. Ezeknek az eszközöknek a mennyiségéről nem találtam más hiteles forrást.

¹³⁷ Központi készlet alatt a tárintézetekben, felsőfokú katonai tanintézetekben, tiszthelyettesképzőkben, kiképző központokban, tartalékképző alakulatoknál, illetve a nem a szárazföldi csapatoknak alárendelt szervezetekhez tartozó katonai alakulatoknál lévő főbb haditechnikai eszközöket értem (HM-közvetlenek, honi légvédelem, csapatrepülő, hátszágvédelem, polgári védelem).

Harcokocsik¹³⁸ mennyisége	T-34M közepes harcokcsi	T-54M közepes harcokcsi	T-55 közepes harcokcsi	T-55A közepes harcokcsi	T-72 közepes harcokcsi	PT-76B úszó harcokcsi	Összesen:
7. gépesített lövészadosztály	-	-	-	187	-	-	187
8. gépesített lövészadosztály	-	-	-	187	-	-	187
9. gépesített lövészadosztály	-	-	-	187	-	-	187
11. harcokcsihadosztály	-	-	-	221	126	-	347
4. gépesített lövészadosztály	-	-	93	94	-	-	187
15. gépkocsizó lövészadosztály	-	93	94	-	-	-	187
3. Hadtest, tartalékcsoportok	93	44	-	-	-	-	137
Szárazföldi csapatok összesen:	93	137	187	876	126	-	1419
Központi készlet:	-	21	31	44	7	-	103
Hadműveleti tartalék:	-	-	-	-	-	80 ¹³⁹	80
MN összesen:	93	158	218	920	133	80	1602

¹³⁸ Az MNVK 000182/1986. az MN mozgósítási készsége (Mátra-V feladat alapján, az 1986. 01. 01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) című dokumentum 28. oldalán 104 db T-72 harcokcsit említ 1986-ban, ehhez még beszerzésre került 28 db harcokcsi, véleményem szerint 105 db-nak kellett lenni (Lásd utolsó fejezet: T-72 harcokcsi). A T-55 harcokcsik mennyiségét ugyanezen az oldalon 215 db-ban, a T-55A harcokcsik mennyiségét 918 db-ban adja meg az említett dokumentum. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

Ellentmondások az adatok, mert 1989. január 1-jén T-55 harcokcsiból 218 db-bal rendelkezett az MN, T-55A és T-55AM harcokcsiból az összes darabszám 921 db volt, amiből egy darab T-55AM harcokcsit a Szovjetuniótól vásároltunk, más T-55 vagy T-55A beszerzés már nem történt az időszakban. Az MN létszámadatai 1989. január 1. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

¹³⁹ A PT-76B harcokcsik selejtezése csak 1989-ben történt meg, addig hadműveleti tartalékban voltak. Szollár János nyugállományú alezredes úr (a korban a 35. Harcokcsidandár törzsfőnöke) kutatásai és szóbeli közlése alapján.

Tüzérségi eszközök, rakétakomplexumok, valamint aknavetők mennyisége¹⁴⁰	R-17 hadműveleti-harcászati rakétakomplexum	Luna-M harcászati rakétakomplexum	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	152 mm-es 43M D-1 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	152 mm-es 2Sz3M önjáró tarack	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyú	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	Összesen:
7. gépesített lövészadosztály	-	3	6	-	54	-	54	-	-	81	36	234
8. gépesített lövészadosztály	-	3	6	-	54	-	-	54	-	54	36	207
9. gépesített lövészadosztály	-	3	6	-	54	-	18	36	-	63	36	216
11. harckocsihadosztály	-	3	6	-	54	-	-	36	-	-	12	111
4. gépesített lövészadosztály	-	2	6	-	36	-	72	-	-	81	36	233
15. gépkocsizó lövészadosztály	-	2	6	36	-	-	54	-	-	81	54	233
3. Hadtest, tartalékcsapatok	-	-	-	-	-	-	-	-	66	90	18	174
5. Hadsereg, hadseregeközvetlenek	8	-	18	-	36	18	-	-	-	-	-	80
Szárazföldi csapatok összesen:	8	16	54	36	288	18	198	126	66	450	228	1488
Központi készlet:	1	2	8	15	20	-	39	6	38	107	32	268
MN összesen:	9	18	62	51	308	18	237	132	104	557	260	1756

¹⁴⁰ Az MNVK 000182/1986. az MN mozgósítási készsége (Mátra-V. feladat alapján, az 1986.01.01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) című dokumentum 16–18. oldalán 43 db 152 mm-es D-1 tarackot, 209 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarackot, 59 db 122 mm-es BM-21 sorozatvetőt, 102 db 76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyút, 249 db 120 mm-es 43M aknavetőt és 524 db 82 mm-es 37M aknavetőt tartalmaz. MNVK 000182/1986, 10. melléklet, 16–18. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

Ellentmondások az adatok, mert 1989. január 1-jén 51 db 152 mm-es D-1 tarackkal, 237 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarackkal, 62 db 122 mm-es BM-21 sorozatvetővel, 104 db 76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyúval, 260 db 120 mm-es 43M aknavetővel és 557 db 82 mm-es 37M aknavetővel rendelkezett az MN, és ezekből az eszközökből beszerzés már nem történt az időszakban. Az MN létszámadatai 1989. január 1. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9–10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

A 122 mm-es 2Sz1 önjáró tarackból 114 db-ot tartalmaz a dokumentum 1986. január 1-jére, ebből a típusból 18 db beszerzése történt meg év közben. MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési alapokmányok 1983–85. 00160/1986. Intézkedés a Bakony-I. feladat végrehajtására 3. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 569. Őrzési egység száma: 848.

Páncéltörő tűzérőszközök és páncéltörő rakétaindítók mennyisége¹⁴¹	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Fagot páncéltörő rakétarendszer	Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű	Összesen:
7. gépesített lövészadosztály	36	-	30	-	36	18	-	120
8. gépesített lövészadosztály	24	-	12	12	24	24	-	96
9. gépesített lövészadosztály	32	-	12	12	24	24	-	104
11. harckocsihadosztály	-	-	6	-	-	6	-	12
4. gépesített lövészadosztály	72	-	12	18	-	18	-	120
15. gépkocsizó lövészadosztály	72	-	36	-	-	12	-	120
3. Hadtest, tartalékcsoportok	-	118	-	-	-	-	-	118
5. Hadsereg, hadseregek közvetlenek	-	-	-	48	-	6	6	60
Szárazföldi csapatok összesen:	236	118	108	90	84	108	6	750
Központi készlet:	21	14	55	2	5	9	3	109
MN összesen:	257	132	163	92	89	117	9	859

¹⁴¹ Az MNVK 000182/1986. az MN mozgósítási készsége (Mátra-V. feladat alapján, az 1986.01.01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) című dokumentum 16. oldalán 153 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyút, a 9. oldalán 111 db Maljutka-P páncéltörő rakétakomplexumot tartalmaz 1986. január 1-i állapot szerint. MNVK 000182/1986, 10. melléklet, 16. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

Ellentmondások az adatok, mert egyik típusból sem történt már beszerzés az időszakban és 1989. január 1-jén az MN 163 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyúval és 117 db Maljutka-P páncéltörő rakétaindítóval rendelkezett. Az MN létszámadatai 1989. január 1. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), 1980-89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

A 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyúból 1985-ben 36 db beszerzése történt meg, ezt a mennyiséget sem tartalmazza a forrásként megjelölt okmány. Lásd az 5. Hadsereg, hadseregek közvetlenek, 52. Önálló Páncéltörő Tüzérezred és a 4. gépesített lövészadosztály, 12. Páncéltörő Tüzérezred szervezeti felépítésénél.

Légyvédelmi tüzészközök, légyvédelmi rakétaindítók, illetve -komplexumok mennyisége ¹⁴²	14,5 mm-es ZU-2 légyvédelmi géppuska	23 mm-es ZU-23-2 légyvédelmi géppágyú	23 mm-es ZSU-23-4 önjáró légyvédelmi géppágyú	57 mm-es ZSU-57-2 önjáró légyvédelmi géppágyú	57 mm-es Sz-60 légyvédelmi géppágyú	Sztrela-1M önjáró légyvédelmi rakétakomplexum	Sztrela-10 önjáró légyvédelmi rakétakomplexum	Sztrela-2M kézi légyvédelmi rakétaindító	Igla-1E kézi légyvédelmi rakétaindító	KUB-M1 és KUB-M2 önjáró légyvédelmi rakétakomplexum (ütegg)	Krug önjáró légyvédelmi rakétakomplexum (ütegg)	Összesen:
7. gépesített lövészadosztály	-	-	-	6	24	12	-	57	-	-	-	99
8. gépesített lövészadosztály	12	-	4	-	-	12	-	39	18	4	-	89
9. gépesített lövészadosztály	10	-	4	-	-	12	-	45	18	3	-	92
11. harcokcsihadosztály	12	-	8	-	-	4	4	15	18	4	-	65
4. gépesített lövészadosztály	-	18	-	6	24	-	-	54	-	-	-	102
15. gépkocsizó lövészadosztály	-	18	-	6	24	-	-	18	-	-	-	66
3. Hadtest, tartalékcsapatok	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30
5. Hadsereg, hadsereggközvetlenek	54	-	-	-	108	-	-	6	-	-	6	174
Szárazföldi csapatok összesen:	88	66	16	18	180	40	4	234	54	11	6	717
Központi készlet:	72	42	6	2	9	6	-	12	12	-	-	161
MN összesen:	160	108	22	20	189	46	4	246	66	11	6	878

Lángszórók mennyisége	MN 5. Hadsereg, hadsereggközvetlenek	Központi készlet	Összesen:
LPO-50 könnyű gyalogsági lángszóró	216	4	220

¹⁴² Az MNVK 000182/1986. az MN mozgósítási készsége (Mátra-V. feladat alapján, az 1986. 01. 01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) című dokumentum 14. oldalán 44 db Sztrela-1M önjáró légyvédelmi rakétakomplexumot tartalmaz. MNVK 000182/1986, 10. melléklet, 14. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Dobozszám: 566. Örzési egység száma: 841.

Ellentmondásos az adat, mert 1989. január 1-jén az MN 46 darabban rendelkezett Sztrela-1M önjáró légyvédelmi rakétakomplexumokból és beszerzés már nem történt az eszközökből az időszakban. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 12. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Dobozszám: 233. Örzési egység száma: 412.

1986-ban év közben beszerzésre kerülhetett még 48 db Igla-1E kézi légyvédelmi rakétaindító, ebből a 26. és 33. Gépesített Lövészrezdet láthatták el 18-18 db eszközzel.

A szárazföldi csapatoknak a CSRP-től „HVHKSZ” esetén átalárendelt helikopterek mennyisége ¹⁴³	5. Hadseregparancsnokság	122. Önálló Tábori Futár Posta Zászlóalj	8. gépesített lövészadosztály	9. gépesített lövészadosztály	11. harcoksiadosztály	7. gépesített lövészadosztály	4. gépesített lövészadosztály	15. gépkocsizó lövészadosztály	Összesen:
Mi-2 futárhelikopter ¹⁴⁴	-	10	3	3	3	3	3	3	28
Mi-9 Ivolga légi vezetési pont ¹⁴⁵	1	-	-	-	-	-	-	-	1

¹⁴³ Az MNVK 000182/1986. az MN mozgósítási készsége (Mátra-V. feladat alapján, az 1986.01.01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) című dokumentum, 6. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

¹⁴⁴ Az összefegyvernemi hadosztályok rendészeti komendánszászlóaljainak és a 122. Önálló Tábori Futár Posta Zászlóalj állományába átalárendelésre kerülő Mi-2 típusú futárhelikoptereket a CSRP-nek alárendelt börgöndi 90. Vezetésbiztosító és Futárhelikopter Ezred adta volna át, minősített időszakban.

¹⁴⁵ A hadseregközvetlen 5. Önálló Rendészeti Komendánszeregnek átalárendelésre kerülő Mi-9 típusú „légi vezetési pontot” a CSRP-nek alárendelt szentkirályszabadjai 87. Harci Helikopterezred adta volna át, minősített időszakban.

A harcoló egységek és alegységek száma	gépesített lövészzászlóalj	gépkocsizó lövészzászlóalj	tartalék gépkocsizó lövészzászlóalj	harckocsizászlóalj	tartalék harckocsizászlóalj	tábori (és önjáró) tüzéreg	sorozatvető-üteg	aknavetőüteg	gépesített lövészzászlóalj, aknavetőszakasz	páncéltörő rakétaüteg	páncéltörő tüzéreg	ezred vegyes páncéltörő üteg	lövészzászlóalj, páncéltörő tüzéreg	tartalék lövészzászlóalj, páncéltörő tüzéreg	önjáró légvédelmi rakétaüteg	légvédelmi lövés- és rakétaszakasz (kézi)	önjáró légvédelmi tüzéreg	könnyű légvédelmi tüzéreg	légvédelmi tüzéreg	légvédelmi géppuskával ellátott biztosítósasz
tizennégy gépesített lövészezred ¹⁴⁶	39	3	-	14	-	42	-	42	102	-	-	14	34	-	10	42	-	4	-	-
két gépkocsizó lövészezred	-	6	-	2	-	3	-	9	18	-	-	2	6	-	-	-	-	2	-	-
öt tartalék gépkocsizó lövészezred	-	-	15	-	5	5	-	15	-	-	5	-	-	15	-	-	-	5	-	-
nyolc harckocsiezred	-	-	-	25	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	7	-	-	-
egy tüzérezred	-	-	-	-	-	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
hat tüzérezred	-	-	-	-	-	54	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
egy tartalék tüzérezred	-	-	-	-	-	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
két páncéltörő tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
öt páncéltörő tüzérosztály	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
egy tartalék páncéltörő tüzérosztály	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
négy légvédelmi rakétaezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	4
hat légvédelmi tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	1
Egyéb csapatok:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	2
Összesen:	39	9	15	41	5	122	9	69	120	4	29	16	40	15	28	50	7	11	30	7
Összesítve:	63		46		200/120				104				76/50/7							

¹⁴⁶ A 65. Gépesített Lövészezrednek egy, a 80. Gépesített Lövészezrednek két zászlóalja gépkocsizó lövészzászlóalj volt.

9. A Rubin-feladat végrehajtása, a Bakony-II. hadiszervezet megalakítása¹⁴⁷ (hadtest–dandár szervezet)

Tapasztalatom szerint sokan a Rubin-feladat végrehajtását és az ezáltal kialakított új szervezeti felépítést hibásan Rubin hadrendnek nevezik. A Rubin-feladat – amely a Bakony-I. hadrend időszakában került végrehajtásra és legfontosabb elemeiben csak a szárazföldi csapatokat érintette – a Bakony-II. hadiszervezet megalakítását eredményezte 1987. augusztus 31-re. Az MNVKF által 00115/1987. nyilvántartási számon¹⁴⁸ kiadott *Intézkedés a Bakony-II. feladat végrehajtására* című okmányban a feladat végrehajtásának az idejét 1987. július 1. és 1987. október 31. között határozta meg. Ez az intézkedés a Rubin-feladatban is párhuzamosan érintett néhány szárazföldi katonai szervezet haditechnikai fejlesztését határozza meg, illetve a többi parancsnokság alárendeltségébe tartozó alakulatoknál minimálisan módosította a szervezetek állománytábláját. Ezzel az 1987-es hadrendi korrekcióval lesz teljes a Rubin-feladat végrehajtása után az MN Bakony-II. hadrendjének megalakítása, illetve a hadiszervezet megalakítási terve.

A bevezetésben említett 0021/1986. nyilvántartási számú *Parancs a Rubin feladat végrehajtására* csak az átszervezés főbb irányait határozta meg, a *hadsereg–hadosztály–ezred–zászlóalj* szervezetről a *hadsereg–hadtest–dandár–zászlóalj* szervezetre történő áttérést és a szervezeti, valamint vezetési rendszer korszerűsítését szabta meg feladatul. Az említett parancs végrehajtására az MNVK főnöke 1986. szeptember 11-én kiadta az MNVK Szervezési Csoportfőnöksége által jóváhagyásra felterjesztett 00225/1986 nyilvántartási számú *Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására* című dokumentumot, annak mellékleteivel. Ez az intézkedés már pontosan meghatározta az átszervezéssel járó feladatokat.

A szervezési intézkedés meghatározta:

- A *hadsereg–hadosztály–ezred–zászlóalj* szervezetről a *hadsereg–hadtest–dandár–zászlóalj* szervezetre történő áttérést.
- A feladat végrehajtásának előkészítését 1986. október 1-től 1987. február 28-ig.
- A feladat végrehajtását 1987. március 1-től 1987. augusztus 31-ig (a 0070/62/1986. nyilvántartási számú *Terv az 5. Hadsereg csapatai átszervezésének és átcsoportosításának végrehajtására* az MNVK Hadműveleti Csoportfőnöksége által készített okmány az átszervezést két ütemben határozta meg: 1. ütem 1. mozzanat: 1987. március 1. – 1987. április 15. között 38 katonai szervezet; 1. ütem 2. mozzanat: 1987. április 15. – június 15. között 25 katonai szervezet; 2. ütem :1987. június 15. – 1987. augusztus 31. között 15 katonai szervezet részére).¹⁴⁹
- A szervezési feladat végrehajtása alatt a harckészültség folyamatos fenntartását.
- Az 5. Hadseregparancsnok részére meghatározta, hogy készítsen a csapatai átszervezésére részletes ütemtervet, ebből adjon ki kivonatot a rájuk vonatkozó mértékben és küldje azt meg a 9. gépesített lövészadosztály, a 11. harckocsihadosztály és a 3. Hadtest parancsnokának,

¹⁴⁷ MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986–87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. MN alakulatai "BAKONY-II" hadi szervezetének megalakítása. 00225/1986. nyilvántartási számú intézkedés, 1–28. oldal és mellékletei alapján. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

¹⁴⁸ MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések. 00115/1987. nyilvántartási számú Intézkedés a Bakony-II. feladat végrehajtására, 2. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89 Doboyszám: 626. Őrzési egység száma: 914.

¹⁴⁹ MNVK Hadműveleti Főcsoportfőnökség. A Rubin-feladat anyaga, 1986–87. Terv az 5. Hadsereg csapatai átszervezésének és átcsoportosításának végrehajtására, 6. oldal. MNVK Hadműveleti Főcsoportfőnökség: Rubin feladat anyaga 1986–87. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

akik a feladat végrehajtásával párhuzamosan kezdjék meg az 1., 2. és 3. Gépesített Hadtestparancsnokságok megalakítását.

- A 3. Hadtest 1987. március 1-től az 5. Hadsereg alárendeltségébe kerül, de az átszervezéssel kapcsolatos feladatait már 1986. október 1-től az 5. Hadsereg parancsnoka határozta meg.
- Az 5. Hadsereg parancsnoka intézkedjen a 80. Gépesített Lövészezred „M” Törzséből és a 87. Légvédelmi Tüzérezred „M” Törzséből, a békében is meglévő 80. Gépesített Lövészdandár és 87. Légvédelmi Tüzérezred előkészítő törzseinek megalakítására.
- Meghatározta a harckészültségi feladatokat és a harckészültségi tervek elkészítését.
- A felszámoló bizottságok megalakítását, irányításukat, feladataikat.
- Az új hadrend kialakításához szükséges dokumentumok, az állománytáblák és egyéb okmányok elkészítését.
- Az új hadrendi elemek megalakítását, a magasabb szervezeti formára történő áttéréseket, az átalárendeléseket, a hadrendi megnevezésváltozásokat, az átdiszlokálásokat, a megszűnő hadrendi elemek felszámolását.
- Az átdiszlokálások és az álcázások szabályait.
- A főbb szervezeti változásokat: a 11. Harckocsihadosztály Parancsnokság átalakítását 1. Gépesített Hadtestparancsnoksággá; a 9. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság átalakítását 2. Gépesített Hadtestparancsnoksággá; a 3. Hadtestparancsnokság átalakítását 3. Gépesített Hadtestparancsnoksággá.
- Elrendelte a 4., 7. és 8. gépesített lövészadosztály, a 15. gépkocsizó lövészadosztály, valamint a 27. tartalék gépkocsizó lövészadosztály felszámolását.
- A 14., 15., 26., 33., 63., 80., 108. Gépesített Lövészezred kiegészítését egy harckocsizászlóaljjal és gépesített lövészdandárra szervezését. Az 5., 6., 62., 65. Gépesített Lövészezred kiegészítését egy gépesített lövészzászlóaljjal és gépesített lövészdandárra szervezését.
- A 48. Gépkocsizó Lövészezred kiegészítését egy gépkocsizó lövészzászlóaljjal, valamint egy harckocsizászlóaljjal, és hadseregekönként önálló gépkocsizó lövészdandárra szervezését.
- A 22., 37., 53. Gépesített Lövészezred és a 45. Gépkocsizó Lövészezred felszámolását.
- A 8., 25., 31., 35. Harckocsiezred kiegészítését egy gépesített lövészzászlóaljjal, egy harckocsizászlóaljjal, valamint egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztállyal és harckocsidandárra szervezését.
- A 145. Harckocsiezred kiegészítését egy gépesített lövészzászlóaljjal, egy gépkocsizó lövészzászlóaljjal, egy harckocsizászlóaljjal, valamint egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztállyal és hadseregekönként önálló harckocsidandárra szervezését.
- A 24., 44. és 69. Harckocsiezred felszámolását.
- A harckocsik gyártmány szerinti átcsoportosítását úgy, hogy egy dandárnál lehetőleg azonos gyártmányúak (gyártó ország és típus szerint) legyenek.
- A BMP–1 gyalogsági harcjárművekkel ellátott gépesített lövészdandárok és harckocsidandárok 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztállyal történő ellátását, a vontatott tarackok átcsoportosítását.
- A mozgósítás és utaltság rendjének változásaival kapcsolatos feladatokat.
- A hivatásos, továbbszolgáló és polgári alkalmazott állomány beosztásba helyezését, a személyügyi feladatokat.
- A sorállomány áthelyezését, mozgatását.
- A híradás szabályait.
- Az anyagi-technikai és pénzügyi biztosítás rendjét.
- Az átszervezéssel érintett laktanyákban ideiglenes építő-, karbantartó és kiszolgáló alegységek megalakítását a csapatépítkezések végrehajtására.

A szóbeszéd szerint a szovjeteknek egy fontos kikötésük volt az átszervezéssel kapcsolatban, a harcoló (gépesített és gépkocsizó lövész-, valamint harckocsi-) zászlóaljak száma nem csökkenhet. Hadosztályszervezetben az MN szárazföldi csapatainak 41 harckocsi- (ebbe a

mennyiségbe a 25. Harckocsiezrednél a Bakony-I. hadrend keretében megalakított 4. harckocsizászlóaljat is számításba vettem), 39 gépesített lövész- és 9 gépkocsizó lövészzászlóalja volt. Hadtest–dandár szervezetben 40 harckocsi, 42 gépesített és 5 gépkocsizó lövészzászlóalja, valamint egy légiszállítású lövész- (MN 5. Önálló Deszant Rohamzászlóalj, Szolnok) zászlóaljjal rendelkeztek. Mind a két szervezeti felépítés szerint 88 harcoló zászlóalj (a 25. Harckocsiezred 4. harckocsizászlóalja nélkül) volt, a tartalékokat nem számítva. A hadtest–dandár szervezés szerint az önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárok még 10 összefegyvernemi zászlóaljjal rendelkeztek. A napjainkban is hadrendben lévő dandárok szervezete ekkor lett megalapozva.

9.1 A gépesített hadtest szervezete¹⁵⁰

- Hadtestparancsnokság és törzs,
- gépesített lövészdandár (az 1. gépesített hadtestnél három, a 2. és 3. gépesített hadtestnél négy),
- harckocsidandár (az 1. gépesített hadtestnél kettő, a 2. és 3. gépesített hadtestnél egy),
- tüézdandár,
- légvédelmi rakétaezred,
- légvédelmi tüzérezred,
- rakétaosztály,
- páncéltörő tüzérezred,
- felderítő-zászlóalj,
- műszaki ezred,
- híradózászlóalj,
- vonalépítő híradószázad (a békehadrend szerint a hadtest-híradózászlóalj szervezetében),
- hadtáp-híradószázad (a békehadrend szerint a hadtest-híradózászlóalj szervezetében),
- rádiózavaró század (a 3. gépesített hadtestnél hiányzott ez a szervezeti elem),
- vegyivédelmi zászlóalj,
- rádiótechnikai század,
- rendészeti komendánszászlóalj,
- javítózászlóalj,
- ellátóezred,
- két egészségügyi zászlóalj,
- helikopterszázad.

---

¹⁵⁰ MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986–87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. MN alakulatai BAKONY-II. hadi szervezetének megalakítása. 00225/1986. számon, 5. melléklet, 5–142. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

9.2 Az összefegyvernemi alegységek és dandárok szervezete

Az új hadtest–dandár szervezetben a gépesített lövészdandároknak alárendelt D–944 PSZH-val felszerelt gépesített lövészraj, -szakasz, -század és -zászlóalj szervezete változatlan maradt. Ez alól kivételt képeztek a 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandárnak alárendelt gépkocsizó lövésszászlóalj szervezeteiben rendszeresített aknavető és páncéltörő tüzerütegek, az alegységekben 8 db 120 mm-es 43M aknavetőt, illetve 8 db SzPG–9D HSN löveget rendszeresítettek. Ezek az alegységek légvédelmi lövésszakasszal nem rendelkeztek.

A 35. Harckocsidandárnak és a 145. Önálló Harckocsidandárnak alárendelt D–944 típusú PSZH-val felszerelt gépesített, illetve gépkocsizó lövésszászlóalj szervezeteiben páncéltörő tüzerüteget rendszeresítettek 8 db SzPG–9D HSN löveggel. A 8. és 31. Harckocsidandárok gépesített lövésszászlóaljainak szervezeteiben vegyes páncéltörő üteg volt rendszeresítve. A gépesített lövészdandároknak és harckocsidandároknak alárendelt BMP–1 gyalogsági harcjárművel felszerelt gépesített lövészraj, -szakasz, -század és -zászlóalj szervezete szintén változatlan maradt az új hadtest–dandár szervezetben.

A gépesített lövészdandárok szervezete:

- Az 1. és 2. gépesített hadtestnek alárendelt dandároknál három gépesített lövésszászlóalj szerveztek. A 3. gépesített hadtestnek alárendelt dandároknál és a hadseregközvetlen 48. Önálló Gépesített Lövészdandárnál négy gépesített lövésszászlóalj volt a magasabbegységek szervezeteiben.
- Az 1. és 2. gépesített hadtestnek alárendelt dandároknál és a hadseregközvetlen 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandárnál két harckocsizászlóalj, a 3. gépesített hadtestnek alárendelt dandároknál egy harckocsizászlóalj lett szervezve.
- A BMP–1 gyalogsági harcjárművekkel ellátott gépesített lövészdandároknál az önjáró tüzerosztály 18 db eszközzel rendelkezett. A D–944 PSZH-val ellátott gépesített lövészdandárok tüzerosztályainak szintén 18 db, de vontatott tarack volt a szervezeteiben.
- Vegyes páncéltörő ütegeknek 6 páncéltörő löveg, 6 önjáró páncéltörő rakétakomplexum, 1 db ütegarancsnoki harcjármű lett a szervezeteiben.
- Önjáró légvédelmi rakétaütegeknek (vagy könnyű légvédelmi tüzerütegeknek) 4 db önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db ütegarancsnoki harcjármű lett a szervezeteiben. A 3. gépesített hadtest egyes könnyű légvédelmi tüzerütegei és a hadseregközvetlen 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár ilyen alegysége 6 db légvédelmi gépágyúval rendelkezett.
- A felderítőszázadban 13 db felderítő-harcjármű volt.
- A komendánsszázadban 1 db harcjármű (dandárparancsnok), 1 db BTR–60PU légvédelmi vezetési pont (dandár légvédelmi főnök) és még 3 db harcjármű volt a dandár vezetésének biztosítására.
- Híradószázad: 2 db BTR–50PU vezetési pont (dandárparancsnok és helyettese) és 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás volt páncélozott vezetési eszközként.
- Vegyivédelmi század: 5 db D–442 VS-FUG harcjármű maradt (a vegyifelderítő-szakaszban), a században két vegyimentesítő szakaszt szerveztek.
- A műszaki század, javítószázad, ellátószázad és a segélyhely szervezete is kibővült.

A tartalék gépkocsizó lövésszászlóalj szervezete:

- Zászlóalj-parancsnokság és törzs.
- Három gépkocsizó lövésszászad: 9 db 82 mm-es 37M aknavető.
- Aknavetőüteg: 4 db 120 mm-es 43M aknavető.
- Páncéltörő üteg: 6 db SzPG–9D HSN löveg.
- Híradószakasz, ellátószakasz, javítóraj, segélyhely.

Az önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárok szervezete:

- Négy gépkocsizó lövészzászlóalj.
- Harckocsizászlóalj: 31 db harckocsi, 1 db harcjármű (zászlóalj-törzsfőnök).
- Tüzérosztály: 18 db vontatott tarack.
- Páncéltörő üteg: 12 db páncéltörő ágyú.
- Könnyű légvédelmi tüzerüteg: 6 db légvédelmi gépágyú.
- Felderítőszázad: 13 db felderítő-harcjármű.
- Komendánsszázad: 1 db harcjármű (parancsnok), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont (ezred légvédelmi főnök) és 3 db D–442 FUG jármű.
- Híradószázad: 1 db BTR–50PU vagy PK páncélozott vezetési pont (dandárparancsnok) és 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás.
- Vegyivédelmi század: 5 db D–442 VS-FUG jármű (vegyifelderítő-szakasz), két vegyimentesítő szakasz.
- Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.

Mind a gépesített lövész, mind a harckocsidandárok alárrendelt harckocsiraj, harckocsiszakasz, harckocsiszázad és harckocsizászlóalj szervezete a hadosztály–ezred szervezethez viszonyítva változatlan maradt.

A harckocsidandárok szervezete:

- Négy harckocsizászlóalj.
- Egy gépesített lövészzászlóalj. A hadseregek közvetlen 145. Önálló Harckocsidandár alárendeltségébe egy gépesített lövész-¹⁵¹ és egy gépkocsizó lövészzászlóaljat szerveztek.
- Önjáró tüzerosztály: 18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack.
- Önjáró légvédelmi tüzer- vagy rakétaüteg: 4 db önjáró légvédelmi gépágyú vagy 4 db Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum.
- Felderítőszázad: 13 db felderítő-harcjármű.
- Híradószázad: 2 db BTR–50PU páncélozott vezetési pont (dandárparancsnok és helyettese) és 1 db BTR–60 R–145 rádióállomás.
- Vegyivédelmi század: 5 db D–442 VS-FUG jármű (vegyifelderítő-szakasz), két vegyimentesítő szakasz.
- Komendánsszázad: 2 db harckocsi (dandárparancsnok és helyettese harckocsija, ezzel a harckocsik összes darabszáma a dandároknál: 126 db), 1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont (dandár légvédelmi főnök), 3 db D–442 FUG jármű (tüzerfőnök, 2 db tábori futárposta).
- Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.

9.3 A szárazföldi csapatok (és átalárrendelt csapatok) harckészültségi besorolása

I. harckészültségi kategória:

- MN 1., 2. gépesített hadtest (a 108. Gépesített Lövész- és a 31. Harckocsidandár kivételével),
- MN 5. Önálló Rakétadandár (az előkészítő törzs kivételével),
- rakétaosztályok és a 6. Rakétaosztály Előkészítő Törzs,
- légvédelmi rakétaezredek.

---

¹⁵¹ „1988. április 1-jén az 1. gépesített lövészzászlóaljat is gépkocsizó lövészzászlóaljjá szervezték át. Ennek során átadásra került 32 db PSZH.” Végh Ferenc: Páncélosfészek az aranyhomokon. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016, 196. oldal.

II. harckészültségi kategória:

- MN 5. Hadsereg közvetlenek (az I. harckészültségi kategóriába soroltakon és az „M” törzseket alkotókon kívül),
- MN 108. Gépesített Lövészdandár,
- MN 31. Harckocsidandár.

III. harckészültségi kategória:

- MN 3. gépesített hadtest,
- az „M” törzsek,
- az önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárok.

9.4 Az átszervezés¹⁵²

A főbb változások a következők voltak a békében és egyes, csak háborús veszély harckészültség, vagy teljes harckészültség elrendelése esetén megalakítandó hadrendi elemeknél:

- Megszűnt a hét összefegyvernemi hadosztályparancsnokságból (ebből egy tartalék gépkocsizó lövészadosztály-parancsnokság) öt hadosztály-parancsnokság (4., 7., 8., 15. és 27.), két hadosztály-parancsnokság (9. és 11.) pedig gépesített hadtestparancsnoksággá alakult át. A ceglédi 3. Hadtestet 3. Gépesített Hadtestparancsnoksággá alakították át az önállóságát megszüntetve, az 5. Hadsereg alárendeltségébe került. Az 5. Hadsereg alárendeltségében így megalakult az 1. (Tata), 2. (Kaposvár) és a 3. (Cegléd) Gépesített Hadtestparancsnokság.
- A meglévő tizennégy gépesített lövészrezdből (ebből egy „M” törzs) és két gépkocsizó lövészrezdből (ebből egy „M” törzs), valamint a 44. Harckocsiezrezdből (80. Gépesített Lövészdandár) tizenkét gépesített lövészdandár alakult meg. A megszűnt 22. Gépesített Lövészrezd részeiből megalakult a 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár. A 37. Budapesti Forradalmi Ezredet felszámolták (Kalocsa), hadrendi számát és nevét a szombathelyi 15. Gépesített Lövészrezd kapta meg, az átszervezés után, mint 37. Budapesti Forradalmi Dandár. A 45. Gépkocsizó Lövészrezd „M” Törzs (Nyíregyháza) megszűnt. Az 53. Gépesített Lövészrezdet (Szabadszállás) felszámolták, de részeiből létrehozták az 53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandárt. A 80. Gépesített Lövészrezd „M” Törzs (Eger) átdiszlokált Gyöngyös–Abasár helyőrségbe, ahol részeiből, illetve a 44. Harckocsiezrezd és a 22. Gépesített Lövészrezd részeiből megalakult a 80. Gépesített Lövészdandár.
- Megalakult az 1. gépesített hadtest alárendeltségében a 33. (Zalaegerszeg), 37. (Szombathely) és a 80. (Gyöngyös–Abasár) Gépesített Lövészdandár, a 2. gépesített hadtest alárendeltségében a 14. (Nagykanizsa), 26. (Lenti), 63. (Nagyatád) és a 108. (Baja–Pécs) Gépesített Lövészdandár, a 3. gépesített hadtest alárendeltségében az 5. (Mezőtúr), 6. (Eger), 62. (Hódmezővásárhely) és a 65. (Nyíregyháza) Gépesített Lövészdandár. A 48. Gépkocsizó Lövészrezdből alakult meg a hadseregközvetlen 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár (Debrecen). Szintén hadseregközvetlen lett a 22. és 53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár. Újonnan felállított önálló lövészalegység volt a rövid életű, 1990-ben felszámolt, Szolnokon állomásozó 5. Önálló Deszant Rohamzászlóalj.
- A nyolc harckocsiezrezdből öt harckocsidandár alakult meg, a maradék harckocsikat a típusok és gyártási helyek figyelembevételével a gépesített lövészdandárokhoz csoportosították át. Megszűnt a 24. (Kalocsa), a 44. (Abasár), valamint a 69. (Nagyatád) Harckocsiezrezd. Megalakult az 1. gépesített hadtest alárendeltségében a 25. (Tata), valamint a 31. (Rétság) Harckocsidandár. A 2. gépesített hadtest alárendeltségében a 8. Harckocsidandár (Tapolca). A 3. gépesített hadtest alárendeltségében a 35. Harckocsidandár (Verpelét). A 145.

---

¹⁵² MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986–87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. MN alakulatai BAKONY-II. hadi szervezetének megalakítása. 00225/1986. számon, 4. melléklet, 5–79 oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 625. Őrzési egység száma: 913

- Harcokcsiezredből alakult meg a hadseregközvetlen 145. Önálló Harcokcsidandár (Szabadszállás).
- A hadosztályok és a hadsereg alárendeltségébe tartozó egy tüzérdandárt, öt tüzérezredet és egy tüzérezred „M” törzset felszámolták, illetve átalakították négy tüzérdandárrá. Megszűnt a 10. (Kiskörös), a 17. (Jászberény, „M” törzs) és a 20. (Marcali) Tüzérezred. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségében alakult meg az addig hadseregközvetlen 44. Tüzérdandár Parancsnokságból és a 20. Tüzérezredből a 44. Tüzérdandár. (A 44. Tüzérdandár Parancsnokság önálló hadrendi és fedőszámmal rendelkező különböző tüzérosztályait átszervezték kötelékben lévő tüzérosztályoknak és a megalakított tüzérdandárok között kerültek elosztásra.) A 2. gépesített hadtest alárendeltségében alakult meg a 101. Tüzérezredből a 101. Tüzérdandár (Pécs). A 3. gépesített hadtest alárendeltségében alakult meg az 50. Tüzérezredből az 50. Tüzérdandár (Jászberény). Hadseregközvetlenként alakították meg az 22. Tüzérezredből a 10. Önálló Tüzérdandárt (Cegléd). A Tüzér Kiképző Központ (Várpalota) kibővült szervezettel megmaradt az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében. Hadseregközvetlen maradt még a 67. Önálló Tüzérfelderítő Osztály is, ami Marcaliból átdiszlokált Várpalotára.
  - A hat harcokcsi-felderítő zászlóaljából (harcászati rakétaosztályból) kettőt teljesen felszámoltak. Felszámolták a 38. (Tapolca. A 38. Harcokcsi Felderítőzászlóalj osztálytörzse az 5. rakétadandár szervezetébe integrálódott.) és a 94. (Nyíregyháza) Harcokcsi Felderítőzászlóaljat. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségében a 31. Rakétaosztály (Tata), a 2. gépesített hadtest alárendeltségében a 28. Rakétaosztály (Szentés), a 3. gépesített hadtest alárendeltségében pedig a 92. Rakétaosztály (Jászberény) került, kibővült szervezettel.
  - Hadseregközvetlen maradt az 5. Önálló Rakétadandár (Tapolca), szintén kibővült szervezettel és a 147. Fegyverbázis új nevéen, mint 147. Mozgó Rakéatechnikai Bázis (Kaposvár). A 13. (Nagykanizsa) Harcokcsi Felderítőzászlóalj törzséből szervezték meg a 6. Rakétaosztály Előkészítő Törzset, hadseregközvetlenként. A „rakéta” szó minden alakulat nevébe belekerült.
  - Az öt 12. (Karcag), 21. (Szeged), 27. (Nagykanizsa), 71. (Karcag, „M” törzs), 93. (Szombathely) Páncéltörő Tüzérosztályból kettőt felszámoltak, három bázisán pedig megalakítottak három páncéltörő tüzérezredet.
  - Az 1. gépesített hadtest alárendeltségében a 93. (Szombathely), a 2. gépesített hadtest alárendeltségében a 27. (ami Nagykanizsáról átdiszlokált Marcaliba) és a 3. gépesített hadtest alárendeltségében a 12. (Karcag) Páncéltörő Tüzérezred alakult meg.
  - A két Kiskunhalasi (36. és 52.) önálló páncéltörő tüzérezredből alakították meg, a hadseregközvetlen 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezredet (később dandárt).
  - A légvédelmi rakétaezredek változatlanul megmaradtak. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe a 14. Légvédelmi Rakétaezred (Győr), a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe a 18. Légvédelmi Rakétaezred (Nagykanizsa), a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe pedig a 15. Légvédelmi Rakétaezred (Kalocsa) került. Hadseregközvetlen maradt a 7. Önálló Légvédelmi Rakétaezred. Az ezredek elnevezése „légvédelmi tüzér”-ről „légvédelmi rakéta”-ra változott.
  - A légvédelmi tüzérezredek közül a 87. Légvédelmi Tüzérezred Karcagról átdiszlokált Kiskunfélegyházára és az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került. A 2. gépesített hadtest alárendeltségébe a 102. (Jánoshalma), a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe a 6. (Karcag) légvédelmi tüzérezredet helyezték. Hadseregközvetlen maradt a szolnoki 5. és a jánoshalmi 8. Önálló Légvédelmi Tüzérezred. A 9. (Szolnok) Légvédelmi Tüzérezred az MNVK Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség alárendeltségéből az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került. Az ezredek nevéből a „könnyű” szót törölték. A Csapatlégvédelmi Kiképző Központ (Nagyoroszi) kibővült szervezettel szintén megmaradt a hadsereg közvetlen alárendeltségében.
  - A hadosztályoknak alárendelt felderítő-zászlóaljak közül felszámolták az 54. (Lenti), a 67. (Nyíregyháza) és a 113. (Kiskunfélegyháza) Felderítőzászlóaljat. Az 1. gépesített hadtest

- alárendeltségébe a 74. (Győr), a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe a 42. (Szombathely), a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe a 24. (Eger) Felderítőzászlóalj került kibővült szervezettel.
- Hadseregközvetlen maradt a 34. Önálló Felderítőzászlóalj (Szolnok) és a 2. Önálló Rádiófelderítő Zászlóalj (Szombathely). A 83. Önálló Rádiótechnikai Felderítőzászlóalj (Szombathely) új hadrendi elemként alakították meg.
  - A hadosztályoknak alárendelt műszaki utászzászlóaljak közül a 16. (Szolnok), 23. (Orosháza – bázisán alakult meg az MNVK műszaki főnök alárendeltségében a Műszaki Kiképző Központ) és a 36. (Marcali) Műszaki Utászzászlóaljat felszámolták. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségében a 18. Műszaki Utászzászlóaljból (Győr) megalakult a 18. Műszaki Ezred. A 2. gépesített hadtest alárendeltségében a 76. Műszaki Utász-zászlóaljból (Baja) megalakult a 76. Műszaki Ezred. A 3. gépesített hadtest alárendeltségében a 28. Műszaki Utászzászlóaljból (Csongrád) alakult meg a 28. Műszaki Ezred. A megalakult ezredek nevében az „utász” szó már nem szerepelt.
  - Hadseregközvetlen maradt a 60. Önálló Műszaki Dandár (Szeged), de a dandárnak alárendelt zászlóaljak saját hadrendi és fedőszámukat elveszítették, kötelékben lévő zászlóaljakká szervezték át őket; ez alól kivétel volt a 106. Út és Hídépítő Zászlóalj, aminek bázisán megalakult a 113. Önálló Út és Hídépítő Ezred (Szeged). Szintén hadseregközvetlen maradt a 37. Önálló Pontonos Hidászezred (Ercsi) valamint a 87. Önálló Műszaki Technikai Zászlóalj (Szeged). A 97. Önálló Deszantátkelő Zászlóalj (Ercsi) önállóságát elveszítette és beépült a 37. Önálló Pontonos Hidászezredbe, mint kötelékzászlóalj. A 17. Önálló Műszaki Zászlóalj (Szentés) a CSRP alárendeltségéből az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került. Békében HVP-alárendelt maradt a 15. Önálló Stratégiai Pontonos Dandár (Szentés), neve 15. Önálló Pontonos Hidászdandárra módosult.
  - A hadosztályoknak alárendelt híradózászlóaljak közül a 20. (Gyöngyös), 36. (Kiskunfélegyháza), 115. (Nyíregyháza) és a 134. (Zalaegerszeg) Híradózászlóaljat felszámolták. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe az 57. (Tata), a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe a 45. (Kaposvár) és a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe a 66. Híradózászlóalj (Cegléd) került. Új hadrendi elemek: 1. gépesített hadtest: 39. Vonalépítő Híradószázad (Tata) és a 40. Hadtáp Híradószázad (Tata). 2. gépesített hadtest: 30. Vonalépítő Híradószázad (Kaposvár), 31. Hadtáp Híradószázad (Kaposvár) és a 29. Rádiózavaró Század (Nagykanizsa). 3. gépesített hadtest: 18. Vonalépítő Híradószázad (Cegléd), 19. Hadtáp Híradószázad (Cegléd). Az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe a már meglévő 78. Rádiózavaró Század (Győr) került.
  - Hadseregközvetlen maradt a 43. Önálló Híradóezred (Székesfehérvár), a 123. Önálló Rádiórelé és Kábelépítő Zászlóalj (Ercsi) (ez utóbbit szervezeti fejlesztése után a 123. Önálló Vonalépítő Híradóezreddé szervezték át), a 119. Önálló Vonal Csatlakoztató Zászlóalj (Ercsi), a 4. Hadtáp Híradózászlóalj (Székesfehérvár) és a 122. Önálló Futár és Tábori Posta Zászlóalj (Székesfehérvár – neve „központzászlóaljra” módosult.). Szintén a hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt a 69. Önálló Rádiózavaró Zászlóalj (Békéscsaba) is.
  - A hadosztályoknak alárendelt rendészeti komendánszászlóaljak közül a 98. (Zalaegerszeg), 101. (Kiskunfélegyháza), a 102. (Gyöngyös) és a 103. (Nyíregyháza) Rendészeti Komendánszászlóaljat felszámolták. Kibővült szervezettel az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került a 100. (Tata), a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került a 99. (Kaposvár), a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került a 3. Rendészeti Komendánszászlóalj (Cegléd).
  - Hadseregközvetlen maradt az 5. Önálló Rendészeti Komendánszezred (Székesfehérvár), és a 49. Önálló Tábori Rendészeti Zászlóalj (Szentendre).
  - A hadosztályoknak alárendelt vegyivédelmi századok közül a 73. (Szombathely), 75. (Kiskunfélegyháza), 79. (Lenti), és a 81. (Nyíregyháza, „M” törzs) századot felszámolták. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségében a 114. Vegyivédelmi Század bázisán (Zalaegerszegen) megalakult a 114. Vegyivédelmi Zászlóalj. A 2. gépesített hadtest alárendeltségébe a 9.

Vegyivédelmi Zászlóalj került, ami Szekszárdról Kiskunfélegyházára diszlokált át. Szekszárdon békében is meglévő katonai alakulat a Tolna Megyei Hadkiegészítési és Területvédelmi Parancsnokságon kívül nem maradt. A 3. gépesített hadtest alárendeltségébe a 72. Vegyivédelmi Század (Gyöngyös) került, ami átdiszlokált Mezőtúrra és megalakították belőle a 72. Vegyivédelmi Zászlóaljat. Hadseregközvetlen maradt a 93. Önálló Vegyivédelmi Ezred (Kiskőrös).

- A hadosztályoknak alárendelt rádiótechnikai századok közül a 4. (Verpelét), a 8. (Zalaegerszeg) és a 15. (Verpelét, „M” törzs) századot felszámolták. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe a 11. (Tata), a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe a 9. (Kaposvár), a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe a 7. (Kiskunfélegyháza) Rádiótechnikai Század került.
- Hadseregközvetlen maradt: 5. Önálló Légvédelmi Vezetési Század, amely zászlóaljszervezetre tért át (Székesfehérvár). Az 5. Önálló Rádiótechnikai Zászlóalj (Szolnok) és az 51. Önálló Rádiótechnikai Zavaró Zászlóalj (Békéscsaba) szintén hadseregközvetlen alakulat maradt.
- A hadosztályoknak alárendelt javítózászlóaljak közül a 84. (Zalaegerszeg), a 85. (Gyöngyös) és a 89. (Kalocsa) Javítózászlóaljat felszámolták. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe a 131. (Tata), a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe a 82. (Kaposvár), a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe a 83. (Nyíregyháza) Javítózászlóalj került.
- Hadseregközvetlen maradt: 47. Önálló Fegyverzetjavító Zászlóalj (Székesfehérvár), a 16. Önálló Páncélos és Gépjármű Javítózászlóalj (Devecser) és a 86. Önálló Híradóanyag Javítószázad (Székesfehérvár). Új hadrendi elemként megalakult a 49. (Kalocsa) Önálló Mozgó Vegyes Javítózászlóalj. A 18. Önálló Vontató és Javítózászlóalj „M” Törzs neve 18. Önálló Mozgó Vegyes Javítózászlóalj „M” Törzsre változott, Tata helyett Zalaegerszeg lett a hadihelyőrsége.
- A hadosztályoknak alárendelt ellátózászlóaljak közül a 63. (Gyöngyös), a 68. (Kaposvár) és a 120. (Tata) zászlóaljat felszámolták. Az 1. gépesített hadtest alárendeltségében, a 95. Ellátózászlóalj (Nagykanizsa) bázisán megalakult a 95. Ellátóezred. A 2. gépesített hadtest alárendeltségében, a 64. Ellátózászlóalj (Kiskunfélegyháza) bázisán megalakult a 64. Ellátóezred. A 3. gépesített hadtest alárendeltségében, a 61. Ellátózászlóalj (Nyíregyháza) bázisán alakult meg a 61. Ellátóezred.
- Hadseregközvetlen maradt az 5. Ellátódandár (Székesfehérvár), valamint a 154. (Devecser), 155. (Kaposvár) és a 156. (Győr) Önálló Közúti Komendánszászlóaljak.
- Az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe az 51. (Tata) és az 56. (Vác) Egészségügyi Zászlóalj került. A 2. gépesített hadtest alárendeltségébe az 57. (Pécs) és az 59. (Nagykanizsa) Egészségügyi Zászlóalj lett alárendelve, ami diszlokált Kaposvárra. A 3. gépesített hadtest alárendeltségébe az 55. (Nyíregyháza) és az 58. (Kiskunfélegyháza) Egészségügyi Zászlóaljakat osztották be.
- Hadseregközvetlen maradt a 75. Önálló Egészségügyi Ezred (Marcali, „M” törzs), amit dandárrá fejlesztettek és átdiszlokált Nagykanizsára, néhány alárendelt egészségügyi osztaga is más hadihelyőrségbe települt át.
- A 27. tartalék gépkocsizó lövészhadosztály mozgósítás-előkészítő törzsét (Miskolc) az alárendeltekkel együtt, valamint a két önálló tartalék gépkocsizó lövészezredet (Aszód) felszámolták. Két önálló tartalék gépkocsizó lövészdandár alakult: a 22. (Pécs) és az 53. (Szabadszállás) Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandárok. Ezek a dandárok négy gépkocsizó lövész- és egy harcokocsizászlóaljjal rendelkeztek a különféle tüzer-, harcbiztosító és logisztikai alegységeken kívül. A fegyverzetük csak a „maradék” volt. A 85. tartalékképző gépkocsizó lövészhadosztály (Békéscsaba) átdiszlokált Kiskunhalasra és átszervezték Tartalék Alakulatok Parancsnokságának. Hadseregközvetlen maradt a 190. Tartalék-dandárból megalakult 190. Személyitartalék Dandár (Kaposvár).
- Hadseregközvetlen maradt még a 17. Önálló Térképező Zászlóalj (Szolnok, egyes részei Székesfehérváron állomásoztak) és a 41. Önálló Speciális Propagandaszázad, amely zászlóaljszervezetre tért át és átdiszlokált Kalocsára. Az 1. és 2. Személygyűjtő Állomás

(Feladata a fogságba esett katonák őrzése, szállítása, átadása a hadifogolytáboroknak.), valamint az 1. Hadifogolygyűjtő Állomás.

- Új hadrendi elemként jelent meg: az 1., 2., 3. (a hadtestek számozása szerint) Helikopterszázad Előkészítő Törzs és az 5. Önálló Vezetési és Futár Helikopterszázad Előkészítő Törzs. A börgöndi 90. Vezetésbiztosító és Futárhelikopter Ezred, valamint a szentkirályszabadjai 87. Harcihelikopter Dandár adott át állományt és technikát a századok megalakítására, HVHKSZ esetén. HVHKSZ esetén átalárendelték az 5. Hadseregnek a CSRP állományából a 101. Önálló Felderítő Repülőszázadot és a 87. Harcihelikopter Dandárt. A szintén HVHKSZ esetén polgári vállalatoktól bevonultatott KA-26 helikopterekből és nagyobbrészt behívott tartalékosokból felállított 29. Vegyi Sugár-Felderítő és Mentésítő Helikopterszázad szintén az 5. Hadsereg alárendeltségébe került volna.

Az összefegyvernemi, a tüzér- és felderítőcsapatok megalakítása, felszámolása¹⁵³

Az átszervezés során szervezetszerű összefegyvernemi zászlóaljakat, illetve tüzérütegeket vagy -osztályokat (rakéta-, sorozatvető-, tábori tüzér-, páncéltörő, légvédelmi), felderítőszázadokat vagy szakaszokat mozgattak, illetve rendelték alá más egységnek, illetve magasabbegységnek. Attól függetlenül, hogy azok milyen létszámfeltöltöttséggel vagy békében csak technikai eszközökkel rendelkeztek.

Lövészcsapatok

Az **5. Gépesített Lövészezred** megnevezése **5. Gépesített Lövészdandárra** változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Mezőtúr maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosítást igényelte:

- átvett az 53. Gépesített Lövészezredtől egy gépesített lövésszászlóaljat.

A **6. Gépesített Lövészezred** megnevezése **6. Gépesített Lövészdandárra** változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Eger maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 37. Budapesti Forradalmi Ezredtől egy gépesített lövésszászlóaljat és egy felderítőszázadot.

A **14. Gépesített Lövészezred** megnevezése **14. Gépesített Lövészdandárra** változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Nagykanizsa maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 63. Gépesített Lövészezredtől egy harckocsizászlóaljat,
- átvett az 50. Tüzérezredtől egy 122 mm-es tarackos tüzérosztályt,
- átadott a 8. Harckocsidandárnak egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztályt.

A **15. Gépesített Lövészezred** megnevezése **37. Budapesti Forradalmi Dandárra**¹⁵⁴ változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Szombathely maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 69. Harckocsiezredtől egy harckocsizászlóaljat,

---

¹⁵³ MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986–87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. MN alakulatai "BAKONY-II" hadi szervezetének megalakítása. 00225/1986. számon, 4. melléklet. 3–79. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

¹⁵⁴ Az először kiadott Bakony-II. hadrendben 15. Gépesített Lövészdandár megnevezéssel szerepel. Az 5. Hadsereg által 1987. 02. 27-én kiadott 298/0055 nyilvántartási számú „Rubin Hadrend” 37. Budapesti Forradalmi Dandárként sorolja fel az alakulatot. MN 5. Hadseregszervezési hadrendek 1987. „Rubin” Hadrend, 2. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 2614. Őrzési egység száma: 3785.

- a Mátra-V. feladat keretében önjáró légvédelmi rakétaütegét Sztrela–1M rendszerről Sztrela–10 rendszerre fegyverezték át, a Sztrela–1M rendszerét a 25. Harckocsiezrednek adta át.

A 22. Gépesített Lövészezred megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta a 108. Gépesített Lövészdandárnak egy gépesített lövészászlóalját és egy harckocsizászlóalját,
- átadta a 80. Gépesített Lövészdandárnak két gépesített lövészászlóalját, felderítőszázadát és önjáró légvédelmi rakétaütegét,
- átadta a 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandárnak egy 122 mm-es tarackos tüzérosztályát,
- átadta a 27. Páncéltörő Tüzérezrednek egy Maljutka-P páncéltörő rakétaütegét,¹⁵⁵
- átadta központi készletbe egyéb technikai eszközeit.

A 26. Gépesített Lövészezred megnevezése **26. Gépesített Lövészdandárra** változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Lenti maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvette központi készletből egy gépesített lövészászlóalj (BMP–1) technikai eszközeit,
- átadta a 65. Gépesített Lövészdandárnak egy gépesített lövészászlóalj harcjárműveit,
- átvett a 145. Harckocsiezredtől egy harckocsizászlóalját.

A 33. Gépesített Lövészezred megnevezése **33. Gépesített Lövészdandárra** változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Zalaegerszeg maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosítást igényelte:

- átvett a 37. Budapesti Forradalmi Ezredtől (gépesített lövészezred) egy harckocsizászlóalját.

A 37. Budapesti Forradalmi Ezred (gépesített lövészezred) megszűnt, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átadta a 62. Gépesített Lövészdandárnak és a 31. Harckocsidandárnak egy-egy gépesített lövészászlóalját,
- átadta a 6. Gépesített Lövészdandárnak egy gépesített lövészászlóalját és felderítőszázadát,
- átadta a 33. Gépesített Lövészdandárnak egy harckocsizászlóalját,
- átadta a 108. Gépesített Lövészdandárnak a 122 mm-es tarackos tüzérosztályát,
- átadta a 31. Harckocsidandárnak az önjáró légvédelmi rakétaütegét,
- átadta a 93. Páncéltörő tüzérezrednek a Maljutka-P páncéltörő rakétaütegét,
- átadta központi készletbe egyéb technikai eszközeit.

A 45. Gépkocsizó Lövészezred „M” Törzs megszűnt, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átadta a 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandárnak egy gépkocsizó lövészászlóalj és a harckocsizászlóalj technikai eszközeit,
- átadta a 145. Önálló Harckocsidandárnak egy gépkocsizó lövészászlóalj technikai eszközeit,
- egyéb technikai eszközeit központi készletbe leadta.

---

¹⁵⁵ Külön Maljutka-P ütege a gépesített lövészezredeknek nem volt, az ezred vegyes páncéltörő ütegének volt egy 4–6 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyúkkal rendelkező alegysége (ezeket az eszközöket 2 db-os mennyiségben mozgatták a csapatok között az átszervezés alatt) és egy 4–6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjárművel rendelkező alegysége. Az ütegek különböző típusú fegyverzettel rendelkező alegységeit az átszervezés során – ha indokolt volt – külön mozgatták, és ezért nevezhették a szervezési intézkedés mellékletében a 4–6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjárművet Maljutka-P irányított páncéltörő rakétaütegnek.

A **48. Gépkocsizó Lövészezred** megnevezése **48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár**ra változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került, helyőrsége Debrecen maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvette a 45. Gépkocsizó Lövészezredtől egy gépkocsizó lövészzászlóalj és egy harckocsizászlóalj technikai eszközeit.

Az **53. Gépesített Lövészezred** megszűnt, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átadta a 145. Önálló Harckocsidandárnak egy gépesített lövészzászlóalját és egy harckocsizászlóalját,
- átadta az 5. Gépesített Lövészdandárnak és a 35. Harckocsidandárnak egy-egy gépesített lövészzászlóalját,
- átadta az 53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandárnak a 122 mm-es tarackos tüzérosztályát,
- átadta a 12. Páncéltörő Tüzérezrednek Maljutka-P páncéltörő rakétaütegét,
- egyéb technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A **62. Gépesített Lövészezred** megnevezése **62. Gépesített Lövészdandár**ra változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Hódmezővásárhely maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átadta a 8. Harckocsidandárnak a harckocsizászlóalját,
- átvett a 37. Budapesti Forradalmi Ezredtől egy gépesített lövészzászlóalját,
- átvett a 24. Harckocsiezredtől egy harckocsizászlóalját.

A **63. Gépesített Lövészezred** megnevezése **63. Gépesített Lövészdandár**ra változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Nagyatád maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 69. Harckocsiezredtől két harckocsizászlóalját,
- átvett központi készletből egy 122 mm-es tarackos tüzérosztályt,
- átadta a 35. Harckocsidandárnak a 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztályát,
- átadta a 14. Gépesített Lövészezrednek egy harckocsizászlóalját.

A **65. Gépesített Lövészezred** megnevezése **65. Gépesített Lövészdandár**ra változott a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Nyíregyháza maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 26. Gépesített Lövészezredtől egy gépesített lövészzászlóalj megalakításához szükséges D-944 PSZH harcjárműveket,
- átvett központi készletből harcjárműveket (D-944 PSZH harcjárműveket),
- átvett a 24. Harckocsiezredtől egy harckocsizászlóalját,
- átadta a 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandárnak a harckocsizászlóalját.

A **80. Gépesített Lövészezred** megnevezése **80. Gépesített Lövészdandár**ra változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, Egerből Gyöngyös–Abasár helyőrségbe diszlokált át. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- a mozgósítás-előkészítő törzset felfejlesztették békében meglévő dandárnak,
- az ezred szervezetében meglévő egy gépesített lövészzászlóalj, a tüzérosztály és a vegyes páncéltörő üteg a dandár alárendeltségében maradt,
- két gépkocsizó lövészzászlóalj technikai eszközeit központi készletbe leadta,
- átvette a 22. Gépesített Lövészezredtől két gépesített lövészzászlóalját, felderítőszázadát és az önjáró légvédelmi rakétaütegét,

- átvett a 44. Harckocsiezredtől két harckocsizászlóaljat,
- átadta a harckocsizászlóalját a 35. Harckocsidandárnak.

A **108. Gépesített Lövészezred** megnevezése **108. Gépesített Lövészdandár**ra változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Baja és Pécs lett. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 22. Gépesített Lövészezredtől egy gépesített lövészzászlóaljat és egy harckocsizászlóaljat,
- átvett a 37. Budapesti Forradalmi Ezredtől (gépesített lövészezred) egy 122 mm-es tarackos tüzérosztályt,
- átadta a 145. Önálló Harckocsidandárnak a 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztályát,
- átadta a 8. Harckocsidandárnak egy gépesített lövészzászlóalját.

Új lövésalakulatként jelent meg a hadrendben az **5. Önálló Deszant Rohamzászlóalj**, ami az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került, helyőrségének Szolnokot határozták meg.

- technikai eszközeit központi készletből csoportosították át.

A **22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár „M” Törzs** új hadrendi elem volt, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került. Helyőrsége Pécs lett. Az alábbi technikai eszközöket vette át:

- átvett egy 122 mm-es tarackos tüzérosztályt a 22. Gépesített Lövészezredtől,
- átvett egy harckocsizászlóaljat a 65. Gépesített Lövészezredtől,
- átvett központi készletből egyéb technikai eszközöket.

Az **53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár „M” Törzs** szintén új hadrendi elem volt, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került. Helyőrsége Szabadszállás lett. Az alábbi technikai eszközöket vette át:

- átvett egy 122 mm-es tarackos tüzérosztályt az 53. Gépesített Lövészezredtől,
- átvette központi készletből egy harckocsizászlóalj technikai eszközeit,
- átvette központi készletből egyéb technikai eszközeit.

Páncéloscsapatok

A **8. Harckocsiezred** megnevezése **8. Harckocsidandár**ra változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Tapolca maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 108. Gépesített Lövészezredtől egy gépesített lövészzászlóaljat,
- átvett a 62. Gépesített Lövészezredtől egy harckocsizászlóaljat,
- átvett a 14. Gépesített Lövészezredtől egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztályt.

A **24. Harckocsiezred** megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadott a 62. és 65. Gépesített Lövészdandárnak egy-egy harckocsizászlóaljat,
- átadta a 145. Önálló Harckocsidandárnak egy harckocsizászlóalját,
- központi készletbe leadta egyéb technikai eszközeit.

A **25. Harckocsiezred** megnevezése **25. Harckocsidandár**ra változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Tata maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- 1986. évben még ezredszervezetben megalakításra került a negyedik harckocsizászlóalja, egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály és egy önjáró légvédelmi rakétaüteg,

- központi készletből átvett gyalogsági és felderítő-harcjárműveket, valamint, egyéb technikai eszközöket a gépesített lövészzászlóalj megalakítására és a felderítőszázad átfegyverzésére,
- központi készletbe leadta az önjáró légvédelmi tüzerütegének technikai eszközeit.

A **31. Harckocsiezred** megnevezése **31. Harckocsidandár**ra változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Rétság maradt. Új szervezetre tér át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvette központi készletből egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály technikáját,
- átvett a 37. Budapesti Forradalmi Ezredtől egy gépesített lövészzászlóaljat és egy önjáró légvédelmi rakétaüteget,
- átvett a 145. Harckocsiezredtől egy harckocsizászlóaljat,
- átadta az önjáró légvédelmi tüzerütegének eszközeit a 35. Harckocsidandárnak.

A **35. Harckocsiezred** megnevezése **35. Harckocsidandár**ra változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Verpelét maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett az 53. Gépesített Lövészezredtől egy gépesített lövészzászlóaljat,
- átvett a 80. Gépesített Lövészezredtől egy harckocsizászlóaljat,
- átvett a 63. Gépesített Lövészezredtől egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztályt,
- átadta központi készletbe önjáró légvédelmi tüzerüteget,
- átvett a 31. Harckocsiezredtől egy önjáró légvédelmi tüzerüteget,
- átvette központi készletből egy felderítőszázad harcjárműveit.

A **44. Harckocsiezred** megszűnt, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átadta az ezredtörzsét és két harckocsizászlóalját a 80. Gépesített Lövészdandárnak,
- átadta a 145. Önálló Harckocsidandárnak egy harckocsizászlóalját,
- egyéb technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A **69. Harckocsiezred** megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta a 37. Budapesti Forradalmi Dandárnak egy harckocsizászlóalját,
- átadta a 63. Gépesített Lövészdandárnak két harckocsizászlóalját,
- egyéb technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A **145. Harckocsiezred** megnevezése **145. Önálló Harckocsidandár**ra változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került, helyőrsége Szabadszállás maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett az 53. Gépesített Lövészezredtől egy gépesített lövészzászlóaljat és egy harckocsizászlóaljat,
- átvette a 45. Gépkocsizó Lövészezredtől egy gépkocsizó lövészzászlóalj technikai eszközeit,
- átvett a 24. és 44. Harckocsiezredtől egy-egy harckocsizászlóaljat,
- átvett a 108. Gépesített Lövészezredtől egy 122 mm-es önjáró tarackos osztályt,
- átadta a 26. Gépesített Lövészdandárnak és a 31. Harckocsidandárnak egy-egy harckocsizászlóalját.

Rakétatüzérség

Az **5. Önálló Harckocsiezred** megnevezése **5. Önálló Rakétadandár**ra változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt, helyőrsége Tapolca. Új szervezetre tért át:

- átvette a 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj osztálytörzsét, ami megalakította a dandár szervezetében az „Oka” osztály előkészítő törzset.¹⁵⁶

Új hadrendi elemként alakult meg a **6. Önálló Rakétaosztály Előkészítő Törzs**,¹⁵⁷ az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében. Helyőrsége Nagykanizsa. Átcsoportosítás: átvette a 13. Harckocsi Felderítőzászlóalj osztálytörzsét.

A 13. Harckocsi Felderítőzászlóalj megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta a 28. Rakétaosztálynak három R–70 Luna-M üteget,
- az osztálytörzse Nagykanizsán megalakította a 6. Önálló Rakétaosztály Előkészítő Törzset.

A 28. Harckocsi Felderítőzászlóalj megnevezése **28. Rakétaosztályra** változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Szentes maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átszervezték 6 indítóállványos osztálynak,
- átvette a 13. Harckocsi Felderítőzászlóalj technikáját, három R–70 Luna-M üteget.

A 31. Harckocsi Felderítőzászlóalj megnevezése **31. Rakétaosztályra** változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Tata maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átszervezték 6 indítóállványos osztálynak,
- átvett a 38. Harckocsi Felderítőzászlóaljtól három R–70 Luna-M üteget.

A 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta a 31. Rakétaosztálynak három R–70 Luna-M üteget,
- az osztálytörzsét az 5. Önálló Rakétadandárhoz csoportosították át.

A 92. Harckocsi Felderítőzászlóalj megnevezése **92. Rakétaosztályra** változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Jászberény maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- szervezete négy indítóállványos osztályra változott,
- átvett a 94. Harckocsi Felderítőzászlóaljtól két R–70 Luna-M üteget,
- szervezetében hallgatói üteget alakítottak meg.

A 94. Harckocsi Felderítőzászlóalj megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta két R–70 Luna-M üteget a 92. Rakétaosztálynak,
- egyéb technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A 147. Fegyverbázis megnevezése **147. Mozgó Rakéatechnikai Bázisra** változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt, helyőrsége Kaposvár. Új szervezetre tért át, szervezetét kibővítették.

Tábori, valamint sorozatvető-tüzérség

A 10. Tüzérezred megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta a 10. Önálló Tüzérdandárnak egy 152 mm-es ágyútarackos tüzérosztályát,
- átadta az 50. Tüzérdandárnak két 152 mm-es ágyútarackos tüzérosztályát,
- átadta a 101. Tüzérdandárnak a sorozatvető-üteget.

¹⁵⁶ Lásd 10.2.4 MN 5. Hadsereg, hadseregeközvetlenek, 5. Önálló Rakétadandárnál.

¹⁵⁷ Lásd 10.2.4 MN 5. Hadsereg, hadseregeközvetlenek, 6. Önálló Rakétaosztály Előkészítő Törzsnél.

A 17. Tüzérezred „M” Törzs megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta az 50. Tüzérdandárnak a sorozatvető-ütegét,
- egyéb technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A 20. Tüzérezred megszűnt, állományát és technikáját átcsoportosították:

- átadta a 44. Tüzérdandárnak három 152 mm-es ágyútarackos tüzérosztályát,
- átadta a 101. Tüzérdandárnak a sorozatvető-ütegét.

A 22. Tüzérezred megnevezése **10. Önálló Tüzérdandárra**¹⁵⁸ változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került, helyőrsége Cegléd maradt, a 4. Ágyútarackos Tüzérosztálya Kiskőrösön, az 5. Önjáró Tarackos Tüzérosztálya Várpalotán állomásozott. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 10. Tüzérezredtől egy ágyútarackos tüzérosztályt,
- átvette a 43. Önjáró Tarackos Tüzérosztályt, amelyet a dandár egyik kötelékosztályának szerveztek át,
- átadta a sorozatvető-ütegét az 50. Tüzérdandárnak,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A 44. Tüzérdandár Parancsnokság (az alárendeltségébe tartozó önálló hadrendi számmal rendelkező tüzérosztályokkal) neve **44. Tüzérdandárra** változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Marcali maradt. Új szervezetre tért át:

- átvette a 20. Tüzérezred három ágyútarackos tüzérosztályát,
- a 27. Ágyútarackos Tüzérosztályt a 44. Tüzérdandár kötelékosztályának szervezték át,
- a 89. Ágyútarackos Tüzérosztályt a 101. Tüzérdandár kötelékosztályának szervezték át,
- a 43. Önjáró Tarackos Tüzérosztályt a 10. Önálló Tüzérdandár kötelékosztályának szervezték át,
- a 90. Sorozatvető Osztályt a 44. Tüzérdandár kötelékosztályának szervezték át,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

Az **50. Tüzérezred** megnevezése **50. Tüzérdandárra** változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Jászberény maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 17. és 22. Tüzérezredtől egy-egy sorozatvető-üteget és megalakította sorozatvető-osztályát,
- átvett a 10. Tüzérezredtől két ágyútarackos tüzérosztályt,
- átadta a 14. Gépesített Lövészezrednek egy 122 mm-es tarackos tüzérosztályát,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A 101. Tüzérezred megnevezése **101. Tüzérdandárra** változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Pécs maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvette a 89. Ágyútarackos Tüzérosztályt, ami a dandár egyik kötelékosztályává szerveztek át,
- átvett egy-egy sorozatvető-üteget a 10. és 20. Tüzérezredtől, megalakította a sorozatvető-osztályát,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

---

¹⁵⁸Az elsőnek kiadott Bakony-II. hadrendben 22. Önálló Tüzérdandár megnevezéssel szerepel. Az 5. Hadsereg által 1987. 02. 27-én kiadott 298/0055 nyilvántartási számú „Rubin Hadrend” már mint „10. Önálló Tüzérdandár”-t sorolja fel az alakulatot. MN 5. Hadseregparancsnokság hadrendek 1987. „Rubin Hadrend”, 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 2614. Őrzési egység száma: 3785.

Páncéltörő tüzérség

A **12. Páncéltörő Tüzérosztály** megnevezése **12. Páncéltörő Tüzérezredre** változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Karcag maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett az 53. Gépesített Lövészezredtől és a 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezredtől egy-egy Maljutka-P páncéltörő rakétaüteget,
- híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **21. Páncéltörő Tüzérosztály** megszűnt: technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A **27. Páncéltörő Tüzérosztály** megnevezése **27. Páncéltörő Tüzérezredre** változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, átdiszlokált Marcaliba. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 22. Gépesített Lövészezredtől egy Maljutka-P páncéltörő rakétaüteget,
- átvett központi készletből egy 100 mm-es MT–12 páncéltörő tüzérüteg technikai eszközeit,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred** az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt, helyőrsége továbbra is Kiskunhalas volt. Új szervezetre tért át:

- szervezetében osztálytagozódást hoztak létre, két vegyes páncéltörő tüzérosztállyal és egy páncéltörő tüzérosztállyal,
- átadta Maljutka-P páncéltörő rakétaüteget a 12. Páncéltörő Tüzérezrednek,
- átvett az 52. Önálló Páncéltörő Tüzérezredtől négy 100 mm-es páncéltörő tüzérüteget,
- átvette központi készletből egy Konkursz páncéltörő rakétaüteg technikai eszközeit,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

Az **52. Önálló Páncéltörő Tüzérezred „M” Törzs** megszűnt:

- átadta a 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezrednek négy 100 mm-es páncéltörő tüzérüteget,
- egy 100 mm-es páncéltörő tüzérüteget és egyéb technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A **71. Páncéltörő Tüzérosztály „M” Törzs** megszűnt, állományát átcsoportosították, technikai eszközeit központi készletbe leadta.

A **93. Páncéltörő Tüzérosztály** megnevezése **93. Páncéltörő Tüzérezredre** változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Szombathely maradt. Új szervezetre tért át, ami a következő fontosabb átcsoportosításokat igényelte:

- átvett a 37. Budapesti Forradalmi Ezredtől (gépesített lövészezred) egy Maljutka-P páncéltörő rakétaüteget,
- átvett központi készletből egy 100 mm-es MT–12 páncéltörő tüzérüteg technikai eszközeit,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

Légvédelmi tüzérség

Az **5. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred** megnevezése **5. Önálló Légvédelmi Tüzérezredre** változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt, helyőrsége Szolnok. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad kerül kialakításra.

A **6. Légvédelmi Tüzérezred** a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Karcag maradt. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **7. Önálló Légvédelmi Tüzérezred** megnevezése **7. Önálló Légvédelmi Rakétaezredre** változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt, helyőrsége Keszthely. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **8. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred „M” Törzs** megnevezése **8. Önálló Légvédelmi Tüzérezred „M” Törzsre** változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt, helyőrsége Jánoshalma. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **9. Önálló Könnyű Légvédelmi Tüzérezred „M” Törzs** megnevezése **9. Önálló Légvédelmi Tüzérezred „M” Törzsre** változott, az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségébe került, helyőrsége Szolnok. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **14. Légvédelmi Tüzérezred** megnevezése **14. Légvédelmi Rakétaezredre** változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Győr maradt. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **15. Légvédelmi Tüzérezred** megnevezése **15. Légvédelmi Rakétaezredre** változott, a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Kalocsa maradt. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **18. Légvédelmi Tüzérezred** megnevezése **18. Légvédelmi Rakétaezredre** változott, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Nagykanizsa maradt. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **87. Légvédelmi Tüzérezred „M” Törzs** megnevezése **87. Légvédelmi Tüzérezredre** változott, az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, Karcagról átdiszlokált Kiskunfélegyházára. Új szervezetre tért át:

- a mozgósítás-előkészítő törzset felfejlesztették békében meglévő ezrednek,
- a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

A **102. Légvédelmi Tüzérezred** a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Jánoshalma maradt. Új szervezetre tért át: a híradószakaszából híradószázad került kialakításra.

Csapatfelderítő és mélységi felderítőalakulatok

A **24. Felderítőzászlóalj** a 3. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Eger maradt. Új szervezetre tért át:

- átvett D-944 PSZH-F harcjárműveket a 3. csapatfelderítő század megalakításához,
- a mélységi felderítőszázadnál a mélységi felderítőcsoportok száma 6-ról 9-re nőtt,
- átvett kiképzőket a tiszthelyettesképzés érdekében a 34. Önálló Felderítőzászlóaljtól.

A **34. Önálló Felderítőzászlóalj** az 5. Hadsereg közvetlen alárendeltségében maradt, helyőrsége Szolnok. Új szervezetre tért át: átcsoportosított kiképzőket a tiszthelyettesképzés érdekében a 24. Felderítőzászlóaljhoz.

A **42. Felderítőzászlóalj** új szervezetre tért át, a 2. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Szombathely maradt. Új szervezetre tért át:

- átvett az 54. Felderítőzászlóaljtól egy csapatfelderítő századot,
- átvett a légvédelmi lövészzakasza megalakításához a központi készletből technikát,

- a mélységi felderítőszázadnál a mélységi felderítőcsoportok száma 6-ról 9-re nőtt,
- átadta a 2. Rádiófelderítő Zászlóaljnak a rádiótechnikai felderítőszakaszát.

Az 54. Felderítőzászlóalj megszűnt:

- átadott egy-egy csapatfelderítő századot a 42. és 74. Felderítőzászlóaljnak,
- átadta a 2. Rádiófelderítő Zászlóaljnak a rádiótechnikai felderítőszakaszát.
- egyéb eszközeit központi készletbe leadta.

A 67. Felderítőzászlóalj megszűnt: átadta központi készletbe technikai eszközeit.

A 74. Felderítőzászlóalj az 1. gépesített hadtest alárendeltségébe került, helyőrsége Győr maradt. Új szervezetre tért át:

- átvett az 54. Felderítőzászlóaljtól egy csapatfelderítő századot,
- a mélységi felderítőszázadnál a mélységi felderítőcsoportok száma 6-ról 9-re nőtt,
- átadta a 2. Rádiófelderítő Zászlóaljnak a rádiótechnikai felderítőszakaszát.

A 113. Felderítőzászlóalj megszűnt:

- átadta a 2. Rádiófelderítő Zászlóaljnak a rádiótechnikai felderítőszakaszát,
- átadta központi készletbe egyéb technikai eszközeit.

Tartalék gépkocsizó lövészcsapatok

A rövid életű 27. Tartalék Gépkocsizó Lövészadosztály Parancsnokságot az összes alárendelt alakulatával együtt felszámolták. A 39. és 41. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészrezdek az átszervezés során szintén megszűntek. A tartalék alakulatok személyi állományát új beosztásba helyezték, a még rendszerben tartható technikai eszközeit átcsoportosították, egyéb eszközeit központi készletbe vonták.

10. Az MN 5. Hadsereg fontosabb hadrendi elemei az átszervezés után

(Az 1987. március 1-től érvényes Bakony-I. hadrend, illetve az 1987. július 1-től Bakony-II. hadrend.¹⁵⁹)

MN 5. Hadseregparancsnokság			
Helyőrség: Székesfehérvár	Fedőszám: MN5232		B
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 5. Hadsereg hadműveleti rendeltetésű csapatok			
MN 1. gépesített hadtest	Tata	MN2284	B
MN 2. gépesített hadtest	Kaposvár	MN7203	B
MN 3. gépesített hadtest	Cegléd	MN6639	B
MN 5. Hadsereg hadműveleti rendeltetésű, hadsereggközvetlen csapatok			
MN 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár	Debrecen	MN8536	B
MN 145. Önálló Harckocsidandár	Szabadszállás	MN7038	B
MN 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár	Pécs	MN1714	M
MN 53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár	Szabadszállás	MN3116	M
MN 5. Önálló Deszant Rohamzászlóalj	Szolnok	MN6540	B
MN 5. Hadsereg, hadsereggközvetlen személyitartalék-magasabbegység			
MN 190. Személyitartalék Dandár Parancsnokság	Kaposvár	MN2900	M
MN 5. Hadsereg, hadsereggközvetlen csapatok			
MN 5. Önálló Rakétadandár	Tapolca	MN1480	B
MN 147. Mozgó Rakétatechnikai Bázis ¹⁶⁰	Kaposvár	MN9983	B
MN 6. Önálló Rakétaosztály Előkészítő Törzs	Nagykanizsa	MN5612	B
MN 10. Önálló Tüzérdandár	Cegléd	MN2598	B
MN 67. Önálló Tüzérfelderítő Osztály	Várpalota	MN5942	B
MN 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas	MN8920	B
MN 5. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	Szolnok	MN7587	B
MN 7. Önálló Légvédelmi Rakétaezred	Keszthely	MN9351	B
MN 8. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	Jánoshalma	MN7455	M
MN 9. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	Szolnok	MN8814	M
MN 34. Önálló Felderítőzászlóalj	Szolnok	MN3100	B
MN 2. Önálló Rádiófelderítő Zászlóalj	Szombathely	MN8609	B
MN 83. Önálló Rádiótechnikai Felderítőzászlóalj	Szombathely	MN4255	M
MN 51. Önálló Rádiótechnikai Zavaró Zászlóalj	Békéscsaba	MN2683	B
MN 69. Önálló Rádiózavaró Zászlóalj	Békéscsaba	MN9068	B
MN 43. Önálló Híradóezred	Székesfehérvár	MN9729	B
MN 123. Önálló Vonalépítő Híradóezred	Ercsi	MN1048	B
MN 119. Önálló Vonal Csatlakoztató Zászlóalj	Ercsi	MN1378	M
MN 122. Önálló Futár és Táborig Posta Központzászlóalj	Székesfehérvár	MN4000	M
MN 5. Önálló Rendészeti Komendánsezred	Székesfehérvár	MN7391	B
MN 49. Önálló Táborig Rendészeti Zászlóalj	Szentendre	MN1250	M
MN 37. Önálló Pontonos Hidászezred	Ercsi	MN6119	B
MN 60. Önálló Műszaki Dandár	Szeged	MN9145	B

¹⁵⁹ MN 5. Hadsereg Parancsnokság: Hadrendek 1987. „Rubin Hadrend”, 2 –22 oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 2614. Őrzési egység száma: 3785.

¹⁶⁰ Háború esetén a 147. Mozgó Rakétatechnikai Bázis saját szervezetéből két egységet alakított volna meg, a 147. Szárazföldi Mozgó Rakétatechnikai Bázist és a 148. Légvédelmi Mozgó Rakétatechnikai Bázist. Az „M” törzsek felállítását az okmány 1990-re határozta meg. MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. A „Rubin”-feladat anyaga 1986–87. Az 5. Hadsereg „Bakony” hadrendje béke és háború idejére 1990-ig, 0070/5/1986. számon 1. melléklet, 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

MN 113. Önálló Út és Hídépítő Ezred ¹⁶¹	Szeged	MN8459	B
MN 17. Önálló Műszaki Zászlóalj	Szentes	MN1919	M
MN 87. Önálló Műszaki Technikai Zászlóalj	Szeged	MN3695	M
MN 93. Önálló Vegyvédelmi Ezred	Kiskőrös	MN1677	B
MN 5. Önálló Légvédelmi Vezetési Zászlóalj	Székesfehérvár	MN7150	B
MN 5. Önálló Rádiótechnikai Zászlóalj	Szolnok	MN9238	B
MN 17. Önálló Térképező Zászlóalj	Szolnok ¹⁶²	MN6814	B
MN 41. Önálló Speciális Propaganda Zászlóalj	Kalocsa	MN2525	M
MN 1. Személygyűjtő Állomás	Kaposvár	MN2328	M
MN 2. Személygyűjtő Állomás	Kaposvár	MN2563	M
MN 5. Hadsereg, hadseregek közvetlen fegyverzettechnikai biztosító csapatok			
MN 16. Önálló Páncélos és Gépjármű Javítózászlóalj	Devecser	MN2290	B
MN 18. Önálló Mozgó Vegyes Javítózászlóalj	Zalaegerszeg	MN9012	M
MN 49. Önálló Mozgó Vegyes Javítózászlóalj	Kalocsa	MN7316	M
MN 47. Önálló Fegyverzetjavító Zászlóalj	Székesfehérvár	MN5500	B
MN 86. Önálló Híradóanyag Javítószázad	Székesfehérvár	MN9078	B
MN 5. Hadsereg, hadseregek közvetlen hadtápcsapatok			
MN 4. Önálló Hadtáp Híradózászlóalj	Székesfehérvár	MN8546	M
MN 5. Ellátódandár Parancsnokság	Székesfehérvár	MN8485	M
MN 75. Egészségügyi Dandár Parancsnokság	Nagykanizsa	MN4296	M
MN 154. Önálló Közúti Komendánszászlóalj	Devecser	MN3087	M
MN 155. Önálló Közúti Komendánszászlóalj	Kaposvár	MN3020	M
MN 156. Önálló Közúti Komendánszászlóalj	Győr	MN5055	M
MN 1. Hadifogyógyűjtő Állomás	Alsóörs	MN2070	M
Az MN 5. Hadsereg alárendeltségébe tartozó kiképző központok			
MN Tüzériképző Központ	Váralota	MN7300	B
MN Csapatlégvédelmi Kiképző Központ	Nagyoroszi	MN7486	B
Az MN Csapatrepülő Parancsnokságtól „HVHKSZ” esetén átalárendelt csapatok			
MN 101. Önálló Felderítő Repülőszázad	Taszár	MN1929	B
MN 87. Harcihelikopter Dandár	Szentkirályszabadja	MN6690	B
MN 29. Vegyi Sugár-Felderítő és Mentésítő Helikopterszázad	Pér	MN3226	M
MN 5. Önálló Vezetési és Futár Helikopterszázad	Börgönd	MN1128	M
Az MN Hátországvédelmi Parancsnokságtól (HVP) „HVHKSZ” esetén átalárendelt magasabbegység			
MN 15. Önálló Pontonos Hidász dandár	Szentes	MN2348	B
Az MNVK Mozdósítási és Hadkiegészítési Csoportfőnökség alárendeltségébe tartozó és „HVHKSZ” esetén az 5. Hadsereggel együttműködő magasabbegység			
MN Tartalék Alakulatok Parancsnoksága	Kiskunfélegyháza	MN9699	B
Az MNVK Hadtáp Főnökség alárendeltségébe tartozó és „HVHKSZ” esetén az 5. Hadsereggel együttműködő, frontközvetlen magasabbegység			
MN Központi Hadtáp Előretolt Lépcső Parancsnokság	Budapest	MN7030	M
Az MNVK műszaki főnök alárendeltségébe tartozó kiképző központ			
MN Műszaki Kiképző Központ	Orosháza	MN5581	B

¹⁶¹ A békehadrend szerint zászlóaljszervezet.

¹⁶² A zászlóalj térképkiadó csoportja Székesfehérváron állomásozott.

10.1 Az MN 5. Hadsereg és a Központi Hadtáp (valamint technikai) Előretolt Lépcső rendszeresített béke- és hadilétszáma hadtest–dandár szervezetben¹⁶³

Katonai szervezet	Békelétszám	Hadilétszám
MN 5. Hadseregparancsnokság	328 fő	442 fő
MN 1. gépesített hadtest	14 654 fő	26 015 fő
MN 2. gépesített hadtest	15 276 fő	26 865 fő
MN 3. gépesített hadtest	4175 fő	27 689 fő
MN 5. Hadsereg, hadseregközvetlen csapatok	15 341 fő	75 768 fő
MN 5. Hadsereg összesen: ¹⁶⁴	49 774 fő	156 779 fő
Központi Hadtáp Előretolt Lépcső Parancsnokság ¹⁶⁵	515 fő	34 993 fő
Technikai Előretolt Lépcső	230 fő	4993 fő
Összesen:	50 519 fő	196 765 fő

Az 5. Hadsereg békefeltöltöttsége a Rubin-feladat végrehajtása után ¹⁶⁶	
Katonai szervezet	Békefeltöltöttség aránya
MN 5. Hadseregparancsnokság	74,2%
MN 1. gépesített hadtest	56,3%
MN 2. gépesített hadtest	56,8%
MN 3. gépesített hadtest	15,1%
MN 5. Hadsereg, hadseregközvetlen csapatok	20,2%

¹⁶³ Az MN békelétszámát (csak katonalétszámát) 129 800 főben, a háborús létszámát 367 000 főben határozták meg 1990-re. MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. A Rubin-feladat anyaga 1986–87, 0070/5/1986 hadrend, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

¹⁶⁴ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. A Rubin-feladat anyaga 1986–87, 00547/3/1987. nyilvántartási számú okmány, 2. számú melléklet „Kimutatás” 1987.09.24. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

¹⁶⁵ A Központi Hadtáp Előretolt Lépcső, valamint a Technikai Előretolt Lépcső létszámadatait Horváth Miklós – Kovács Vilmos Magyarország az atomháború árnyékában. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016, CD-melléklet, 13. táblázat, létszámadatok 1989. 01. 01-én alapján adtam meg.

¹⁶⁶ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. A Rubin-feladat anyaga 1986–87, 00547/3/1987. nyilvántartási számú okmány, 2. számú melléklet „Kimutatás” 1987.09.24. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

10.2 Az MN 5. Hadsereg alárendeltségébe tartozó fontosabb hadrendi elemek és főbb haditechnikai eszközök (1987. március 1-től)

10.2.1 MN 1. gépesített hadtest

MN 1. Gépesített Hadtestparancsnokság			
Helyőrség: Tata		Fedőszám: MN2284	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 33. Gépesített Lövészdandár	Zalaegerszeg	MN8931	B
MN 37. Budapesti Forradalmi Dandár	Szombathely	MN3715	B
MN 80. Gépesített Lövészdandár	Gyöngyös–Abasár	MN1394	B
MN 25. Harckocsidandár	Tata	MN9935	B
MN 31. Harckocsidandár	Rétság	MN9001	B
MN 44. Tüzérdandár	Marcali	MN5079	B
MN 14. Légvédelmi Rakétaezred	Győr	MN5532	B
MN 87. Légvédelmi Tüzérezred	Kiskunfélegyháza	MN1976	B
MN 93. Páncéltörő Tüzérezred	Szombathely	MN2131	B
MN 31. Rakétaosztály	Tata	MN8478	B
MN 74. Felderítőzászlóalj	Győr	MN9550	B
MN 57. Híradózászlóalj	Tata	MN9260	B
MN 39. Vonalépítő Híradószázad	Tata	MN3540	M
MN 40. Hadtáp Híradószázad	Tata	MN3545	M
MN 78. Rádiózavaró Század	Győr	MN3710	B
MN 100. Rendészeti Komendánszászlóalj	Tata	MN3632	B
MN 18. Műszaki Ezred	Győr	MN5286	B
MN 114. Vegyvédelmi Zászlóalj	Zalaegerszeg	MN6609	B
MN 11. Rádiótechnikai Század	Tata	MN2123	B
MN 131. Javítózászlóalj	Tata	MN4989	B
MN 95. Ellátóezred	Zalaegerszeg	MN8486	B
MN 51. Egészségügyi Zászlóalj	Tata	MN3136	B
MN 56. Egészségügyi Zászlóalj	Vác	MN1047	B
Az MN Csapatrepülő Parancsnokságtól „HVHKSZ” esetén átalárendelt alegység			
MN 1. Helikopterszázad	Szentkirályszabadja	MN2775	M

MN 33. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN8931
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db BMP–1 harcjármű, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 18 db 9K310 Iгла–1E kézi légvédelmi rakétaindító
Két harckocsizászlóalj	62 db T–55A harckocsi és 2 db BMP–1 harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozdgyika önjáró tarack, 1V12 Masina tűzvezető rendszer ¹⁶⁷
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM–2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM–2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db BMP–1F harcjármű

¹⁶⁷ A dandár 1990. évi felszámolásakor az 1V12 Masina tűzvezető rendszerét a 25. Harckocsidandár vette át.

Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	1 db BMP-1 harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta) 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 37. Budapesti Forradalmi Dandár (gépesített lövészdandár)	
Helyőrség: Szombathely	Fedőszám: MN3715
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db BMP-1 harcjármű, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 18 db 9K310 Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító
Két harcokszászlóalj	62 db T-55A harcoksi és 2 db BMP-1 harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérsztyály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvoogyika önjáró tarack, 1V12 Masina tüzvezető rendszer
Vegyés páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K35 Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakétakomplexum (ebből egy darab parancsoki altípus)
Felderítőszázad	13 db BMP-1F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	1 db BMP-1 harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta) 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 80. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Gyöngyös-Abasár¹⁶⁸	Fedőszám: MN1394
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészzászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Két harcokszászlóalj	62 db T-55 harcoksi és 2 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérsztyály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyés páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás

¹⁶⁸ A dandár három gépesített lövészzászlóalja, valamint a két harcokszászlóalja Abasáron állomásozott.

Komendánsszárad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 25. Harckocsidandár	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN9935
Alárendeltek	Fegyverzet
Négy harckocsizászlóalj	124 db T-72 harckocsi, 4 db BMP-1 harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
Gépesített lövésszászlóalj	32 db BMP-1 harcjármű, 4 db 120mm-es 43M aknavető, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
122 mm-es önjáró tarackos tüzérsztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack, 1 db D-442 VS-FUG jármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum, 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db BMP-1F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszárad	2 db T-72 (parancsnok és helyettes) harckocsi, 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 31. Harckocsidandár¹⁶⁹	
Helyőrség: Rétság	Fedőszám: MN9001
Alárendeltek	Fegyverzet
Négy harckocsizászlóalj	124 db T-55A harckocsi, 4 db BMP-1 harcjármű (zászlóaljtorzsfőnökök)
Gépesített lövésszászlóalj	32 db D-944 PSZH harcjármű, 9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 4 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 4 db SzPG-9D HSN löveg, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
122 mm-es önjáró tarackos tüzérsztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack, 1 V12 Masina tűzvezető rendszer
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum, 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	5 db BMP-1F, 8 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszárad	2 db T-55A harckocsi (parancsnok és helyettese), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹⁶⁹ Az alakulatot 1987-től fokozatosan T-55AM harckocsikkal fegyverezték át. Lásd a 31. Harckocsiszegrednél.

MN 44. Tüzérdandár	
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN5079
Alárendeltek	Fegyverzet
Négy ágyútarackos tüzérosztály	72 db 152 mm-es D-20 ágyútarack
Sorozatvető-osztály	18 db 122 mm-es 9K51 BM-21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű, 2 db SZNÁR-10 mozgócél-felderítő lokátor
Törzsüteg, híradószázad, hangfelderítő üteg, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 14. Légvédelmi Rakétaezred	
Helyőrség: Győr	Fedőszám: MN5532
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi rakétaüteg	3 db 2K12 KUB (M2) és 1 db KUB (M1) légvédelmi rakétakomplexum (üteg)
Biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska
Törzsüteg, híradószázad, légvédelmi rakétatechnikai üteg, időszakos beszabályozócsoport, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 87. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Kiskunfélegyháza	Fedőszám: MN1976
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi tüzerüteg	24 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószázad, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 31. Rakétaosztály	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN8478
Alegységek	Fegyverzet
Három rakétaüteg	6 db 9K52 (R-70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószázad	2 db D-442 FUG jármű
Légvédelmi rakétaszakasz	6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Törzsüteg, rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószázad, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 93. Páncéltörő Tüzérezred	
Helyőrség: Szombathely	Fedőszám: MN2131
Alegységek	Fegyverzet
Három páncéltörő tüzerüteg	18 db 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú
Két páncéltörő rakétaüteg	12 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 2 db BRDM-2 MTF harcjármű
Törzsüteg, híradószázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 18. Műszaki Ezred	
Helyőrség: Győr	Fedőszám: MN5286
Alegységek	Fegyverzet
Műszaki felderítőszázad	6 db MTLB-U harcjármű
Híradószázad, komendánsszakasz, két műszaki század, két út- és hídépítő század, két pontonos század, deszant-átkelőszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 74. Felderítőzászlóalj¹⁷⁰	
Helyőrség: Győr	Fedőszám: MN9950
Alegységek	Fegyverzet
Három csapatfelderítő század	3 db BRM-1K és 27 db BMP-1F harcjármű
Mélyégi felderítőszázad	1 db BRM-1K és 9 db BMP-1F harcjármű
Légyvédelmi rakétaszakasz	6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légyvédelmi rakétaindító
Komendánsszakasz	1 db BRM-1K harcjármű (zászlóaljparancsnok)
Rádiófelderítő század, híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 114. Vegyivédelmi Zászlóalj	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN6609
Alegységek	Fegyverzet
Vegyifelderítő-század	10 db VS-BRDM-2 harcjármű
Két vegyimentesítő század, két bemérő- és sugárfelderítő század, sugárhelyzet-értékelő és -tájékoztató központ, törzsszázad, ellátószakasz, javítószakasz, segélyhely.	

MN 57. Híradózászlóalj	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN9260
Alegységek	Páncéloseszközök
Mozgó hírközpont század	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Két parancsnoki rádiószakasz, tábori hírközpont század, EVP-hírközpont század, hadtest rejtjelző alosztály, híradóbiztonsági ellenőrző állomás, repülő-harcirányító csoport, repülőirányítást biztosító szakasz, komendánssraj, javítószázad, ellátószázad, segélyhely. Békében a 39. Vonalépítő Híradószázad, valamint a 40. Hadtáp Híradószázad is a zászlóaljnak volt alárendelve, „HVHKSZ” elrendelésétől önállóan hajtották végre a feladataikat.	

MN 11. Rádiótechnikai Század	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN2123
Alegységek	Páncéloseszközök
Rádiótechnikai szakasz	1 db BTR-60PU-12 légyvédelmi vezetési pont
Híradószakasz, ellátóraj, segélyhely.	

MN 78. Rádiózavaró Század	
Helyőrség: Győr	Fedőszám: MN3710
Alegységek	
URH-zavarószakasz	2 db MTLB-U R330P URH-rádiózavaró állomás
Célmegjelölő és iránymérő szakasz, két vezetési csoport, rádiógyújtó zavaró csoport, fedélzeti URH-rádiózavaró állomás, híradószakasz, javítóraj, ellátóraj, segélyhely.	

¹⁷⁰ A felderítő-zászlóaljak harcjárműdarabszámát Somkutas Róbert nyugállományú alezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján adtam meg. A BMP-1K3 típusú felderítő-harcjárművek darabszámát nem szerepeltetem külön, azok a BMP-1F harcjárművek darabszámában szerepelnek. A BRM-1K típusú felderítő parancsnoki harcjárművek darabszámát Szollár János nyugállományú alezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján adtam meg.

MN 131. Javítózászlóalj	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN4989
Alegységek	
Törzsszárad, két fegyverzetjavító század, gépjárműjavító század, lánctalpasharcjármű-javító század, vontatószázad, híradóanyag-javító század, vegyivédelmianyag-javító szakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 100. Rendészeti Komendánszászlóalj	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN3632
Alegységek	
Páncéloseszközök	
Komendánsszárad	1 db BTR–60PU–12 légvédelmi vezetési pont (hadtest légvédelmi főnök), 6 db D–442 FUG jármű (tábori futárposta)
Vegyisugárfelderítő szakasz	5 db D–442 VS-FUG jármű
Légvédelmi rakétaszakasz	3 db 9K32M Sztrela–2M kézi légvédelmi rakétaindító
Híradószakasz, állásépítő szakasz, két őr- és biztosítószázad, szállítószázad, adatfeldolgozó központ, javítószakasz, két ellátószakasz, segélyhely.	

MN 95. Ellátóezred¹⁷¹	
Helyőrség: Zalaegerszeg	Fedőszám: MN8486
Alegységek	
Két gépkocsiszállító zászlóalj, rakodó- és szállítmánykísérő század, hadtestraktárak, sütőüzem, híradószázad, komendánsszárad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 51. Egészségügyi Zászlóalj	
Helyőrség: Tata	Fedőszám: MN3136
Alegységek	
Három egészségügyi osztag, gyógyszertár, híradószakasz, őr- és biztosítószakasz, ellátószakasz.	

MN 56. Egészségügyi Zászlóalj	
Helyőrség: Vác	Fedőszám: MN1047
Alegységek	
Három egészségügyi osztag, gyógyszertár, híradószakasz, őr- és biztosítószakasz, ellátószakasz.	

MN 1. Helikopterszárad¹⁷²	
Helyőrség: Szentkirályszabadja	Fedőszám: MN2775
A század megalakításához „HVHKSZ” esetén a két helikopterezred adott volna át eszközöket (4 db Mi–8 és 6 db Mi–2 helikoptert) és személyi állományt. Az alegység mozgósítás esetén rendelkezett 3 db 23 mm-es ZU–23–2 légvédelmi gépágyúval is. A 2. és 3. gépesített hadtestnek átalárendelésre kerülő 2. és 3. Helikopterszáradot ugyanígy alakították volna meg.	

¹⁷¹ A 95. Ellátóezred 2. gépkocsi szállítózászlóalja és a hadtestraktárak egyes részei Tatán állomásoztak.

¹⁷² MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. 00547/3/1987. okmány 4. számú melléklete, „Kimutatás az 5. Hadsereg főbb harci-technikai eszközeiről” tartalmazza a helikopterek, valamint a légvédelmi gépágyúk mennyiségét. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

Az MN 1. gépesített hadtest fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BMP-1, BMP-1F és BRM-1K harcjármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	T-55 közepes harckocsi	T-55A és T-55AM közepes harckocsi	T-72 közepes harckocsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	Fagot páncéltörő rakétarendszer	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Majjuka-P páncéltörő rakétaindító hímű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	KUB önjáró légvédelmi rakétaüteg	Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakéták.	Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakéták.	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító		
MN 33. Gépesített Lövészdandár	-	7	112	2	1	1	2	-	-	62	-	-	-	6	-	6	-	12	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	18	
MN 37. Budapesti Forradalmi Dandár	-	7	112	2	1	1	3	-	-	62	-	-	-	6	-	6	-	12	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	18
MN 80. Gépesített Lövészdandár	112	7	-	2	1	1	3	-	62	-	-	12	12	6	-	6	27	12	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	18	-	
MN 25. Harckocsidandár	-	8	49	2	1	1	2	-	-	-	126	-	-	-	-	-	-	4	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	6	-	
MN 31. Harckocsidandár	40	7	9	2	1	1	2	-	-	126	-	4	4	-	-	-	9	4	18	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	6	-	-	
MN 44. Tüzérdandár	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
MN 14. Légvédelmi Rakétaezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	4	-	-	-	-	-	
MN 87. Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	-	
MN 93. Páncéltörő Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	18	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
MN 31. Rakétaosztály	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	6	-	
MN 74. Felderítőzászlóalj	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	
Egyéb hadtestközvetlenek	-	17	-	2	2	1	10	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	-	-	
Összesen:	152	65	323	12	7	6	24	6	62	250	126	16	16	18	18	30	36	44	72	18	72	18	6	12	3	24	4	16	4	45	36		

10.2.2 MN 2. gépesített hadtest

MN 2. Gépesített Hadtestparancsnokság			
Helyőrség: Kaposvár		Fedőszám: MN7203	
Alárendelt alakulat		Helyőrség	Fedőszám
MN 14. Gépesített Lövészdandár	Nagykanizsa	MN4730	B
MN 26. Gépesített Lövészdandár	Lenti	MN6783	B
MN 63. Gépesített Lövészdandár	Nagyatád	MN3335	B
MN 108. Gépesített Lövészdandár	Baja–Pécs	MN7809	B
MN 8. Harckocsidandár	Tapolca	MN6904	B
MN 101. Tüzérdandár	Pécs	MN3437	B
MN 18. Légvédelmi Rakétaezred	Nagykanizsa	MN2485	B
MN 102. Légvédelmi Tüzérezred	Jánoshalma	MN4510	B
MN 27. Páncéltörő Tüzérezred	Nagykanizsa	MN5808	B
MN 28. Rakétaosztály	Szentes	MN5980	B
MN 42. Felderítőzászlóalj	Szombathely	MN9027	B
MN 45. Híradózászlóalj	Kaposvár	MN2960	B
MN 30. Vonalépítő Híradószázad	Kaposvár	MN3620	M
MN 31. Hadtáp Híradószázad	Kaposvár	MN1965	M
MN 29. Rádiózavaró Század	Nagykanizsa	MN8520	B
MN 99. Rendészeti Komendánszászlóalj	Kaposvár	MN2992	B
MN 76. Műszaki Ezred	Baja	MN3235	B
MN 9. Vegyivédelmi Zászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN9951	B
MN 9. Rádiótechnikai Század	Kaposvár	MN5332	B
MN 82. Javítózászlóalj	Kaposvár	MN6022	B
MN 64. Ellátóezred	Kiskunfélegyháza	MN2312	B
MN 57. Egészségügyi Zászlóalj	Pécs	MN3262	B
MN 59. Egészségügyi Zászlóalj	Kaposvár	MN2442	B
Az MN Csapatrepülő Parancsnokságtól „HVHKSZ” esetén átalárendelt alegység			
MN 2. Helikopterszázad	Szentkirályszabadja	MN2126	M

Az MN 1. gépesített hadtestnél rendszeresített alakulatokéval megegyező típusszervezetük és azonos technikai eszközeik voltak az alábbi csapatoknak:

- MN 45. Híradózászlóalj (és a háborúban önálló két híradószázad „M” törzs),
- MN 29. Rádiózavaró Század,
- MN 99. Rendészeti Komendánszászlóalj,
- MN 76. Műszaki Ezred,
- MN 9. Vegyivédelmi Zászlóalj,
- MN 9. Rádiótechnikai Század,
- MN 82. Javítózászlóalj,
- MN 64. Ellátóezred,¹⁷³
- MN 57., 59. Egészségügyi Zászlóalj,
- MN 2. Helikopterszázad.

¹⁷³A 64. Ellátóezred 2. gépkocsiszállító zászlóalja és a hadtestraktárak egyes részei Kaposváron állomásoztak.

MN 14. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN4730
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Két harckocsiaszlóalj	62 db T-55A harckocsi és 2 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 26. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Lenti	Fedőszám: MN6783
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db BMP-1 harcjármű, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 9K310 18 db Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító
Két harckocsiaszlóalj	62 db T-55A harckocsi és 2 db BMP-1 harcjármű
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozdgyika önjáró tarack, 1V12 Masina tűzvezető rendszer
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db BMP-1F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánszázad	1 db BMP-1 harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 63. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Nagyatád	Fedőszám: MN3335
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Két harckocsizászlóalj	62 db T-55A harckocsi és 2 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 108. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Baja-Pécs¹⁷⁴	Fedőszám: MN7809
Alegységek	Fegyverzet
Három gépesített lövészászlóalj	96 db D-944 PSZH harcjármű, 27 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 120 mm-es 43M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 18 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Két harckocsizászlóalj	62 db T-55A harckocsi és 2 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹⁷⁴ A dandár 3. gépesített lövészászlóalja, valamint a 2. harckocsizászlóalja Pécsen állomásozott.

MN 8. Harckocsidandár¹⁷⁵	
Helyőrség: Tapolca	Fedőszám: MN6904
Alárendeltek	Fegyverzet
Négy harckocsizászlóalj	124 db T-55A harckocsi, 4 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtörzsfőnökök)
Gépesített lövészzászlóalj	32 db D-944 PSZH harcjármű, 9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 4 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 4 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi tüzérüteg	4 db 23mm-es ZSZU-23-4 önjáró légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	2 db T-55A harckocsi (parancsnok és helyettese), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 101. Tüzérdandár	
Helyőrség: Pécs	Fedőszám: MN3437
Alárendeltek	Fegyverzet
Négy ágyútarackos tüzérosztály	72 db 152 mm-es D-20 ágyútarack
Sorozatvető-osztály	18 db 122 mm-es 9K51 BM-21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű, 2 db SZNÁR-10 mozgócél-felderítő lokátor
Törzsüteg, híradószázad, hangfelderítő üteg, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 18. Légvédelmi Rakétaezred	
Helyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN2485
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi rakétaüteg	3 db 2K12 KUB (M2) és 1 db KUB (M1) légvédelmi rakétakomplexum (üteg)
Biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska
Törzsüteg, híradószázad, légvédelmi rakétatechnikai üteg, időszakos beszabályozócsoport, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

¹⁷⁵ A 00225/1986. számú szervezési intézkedés, 5. melléklete a dandár új szervezetében önjáró légvédelmi rakétaüteget határoz meg. Nem lehetett így, mert nem állt rendelkezésre annyi Sztrela-1M komplexum, hogy a dandárnál meg tudják alakítani az önjáró légvédelmi rakétaüteget, a vonatkozó intézkedés (00225/1986. 4. melléklet) sem tartalmazza, hogy kitől vegye át a dandár az üteg felállításához szükséges technikai eszközöket. Nacsa Ferenc nyugállományú törzsszászlós úr (a 8. Harckocsidandár ügyviteli alosztályvezetője) visszaemlékezése alapján, ezt szóban megerősítette. A számvetésem így 23 mm-es ZSZU-23-4 Silka önjáró légvédelmi tüzérüteget tartalmaz, mint légvédelmi alegységet a dandárnak. MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986-87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. Az MN alakulatai BAKONY-II. hadi szervezetének megalakítása 00225/1986. számon, 5. melléklet, 44. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

MN 102. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Jánoshalma	Fedőszám: MN4510
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi tüzerűteg	24 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú
Törzsűteg, biztosítószakad, híradószakad, javítószakad, ellátószakad, segélyhely.	

MN 28. Rakétaosztály	
Helyőrség: Szentos	Fedőszám: MN5980
Alegységek	Fegyverzet
Három rakétaűteg	6 db 9K52 (R-70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószakad	2 db D-442 FUG jármű
Légvédelmi rakétaszakasz	6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Törzsűteg, rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószakad, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 27. Páncéltörő Tüzérezred	
Helyőrség: Marcali	Fedőszám: MN5808
Alegységek	Fegyverzet
Három páncéltörő tüzerűteg	18 db 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú
Két páncéltörő rakétaűteg	12 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 2 db BRDM-2 MTF harcjármű
Törzsűteg, híradószakad, javítószakad, ellátószakad, segélyhely.	

MN 42. Felderítőzászlóalj	
Helyőrség: Szombathely	Fedőszám: MN9027
Alegységek	Fegyverzet
Három csapatfelderítő század	3 db BRM-1K és 27 db BMP-1F harcjármű
Mélységi felderítőszakad	1 db BRM-1K és 9 db BMP-1F harcjármű
Légvédelmi rakétaszakasz	6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Komendánszakasz	1 db BRM-1K harcjármű (zászlóaljparancsnok)
Rádiófelderítő század, híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

Az MN 2. gépesített hadtest fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BMP-1, BMP-1F és BRM-1K harcjármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	T-55A közepes harckocsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	Fagot páncéltörő rakétarendszer	85mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Maljutka-P páncéltörő rakétaindító hímű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	23 mm-es ZSU-23-4 önjáró lgv. gépágyú	57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	KUB önjáró légvédelmi rakétatüteg	Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakéták.	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	Igla-1E kézi légvédelmi rakétaindító	
MN 14. Gépesített I. övészdandár	112	7	-	2	1	1	3	-	62	12	12	6	-	6	27	12	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	18	-
MN 26. Gépesített I. övészdandár	-	7	112	2	1	1	3	-	62	-	-	6	-	6	-	12	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	18
MN 63. Gépesített I. övészdandár	112	7	-	2	1	1	3	-	62	12	12	6	-	6	27	12	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	18	-
MN 108. Gépesített I. övészdandár	112	7	-	2	1	1	3	-	62	12	12	6	-	6	27	12	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	18	-
MN 8. Harckocsidandár	49	8	-	2	1	1	1	-	126	4	4	-	-	-	9	4	18	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	6	-	
MN 101. Tüzérdandár	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 18. Légvédelmi Rakétaezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	4	-	-	-	-
MN 102. Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	-
MN 27. Páncéltörő Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	18	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 28. Rakétaosztály	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	6	-	-
MN 42. Felderítőzászlóalj	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
Egyéb hadtestközvetlenek	-	17	-	2	2	1	10	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	-	-
Összesen:	385	65	153	12	7	6	25	6	374	40	40	24	18	36	90	52	36	54	72	18	6	12	3	4	24	4	16	75	18	

10.2.3 MN 3. gépesített hadtest

MN 3. Gépesített Hadtestparancsnokság			
Helyőrség: Cegléd	Fedőszám: MN6639		B
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 5. Gépesített Lövészdandár	Mezőtúr	MN7042	B
MN 6. Gépesített Lövészdandár	Eger	MN4419	B
MN 62. Gépesített Lövészdandár	Hódmezővásárhely	MN4228	B
MN 65. Gépesített Lövészdandár	Nyíregyháza	MN5125	B
MN 35. Harckocsidandár	Verpelét	MN7965	B
MN 50. Tüzérdandár	Jászberény	MN7943	B
MN 15. Légvédelmi Rakétaezred	Kalocsa	MN2314	B
MN 6. Légvédelmi Tüzérezred	Karcag	MN1932	B
MN 12. Páncéltörő Tüzérezred	Karcag	MN4659	B
MN 92. Rakétaosztály	Jászberény	MN1216	B
MN 24. Felderítőzászlóalj	Eger	MN3855	B
MN 66. Híradózászlóalj	Cegléd	MN1319	B
MN 18. Vonalépítő Híradószázad	Cegléd	MN2157	M
MN 19. Hadtáp Híradószázad	Cegléd	MN2168	M
MN 3. Rendészeti Komendánszászlóalj	Cegléd	MN1086	B
MN 28. Műszaki Ezred	Csongrád	MN2826	B
MN 72. Vegyvédelmi Zászlóalj	Mezőtúr	MN1986	B
MN 7. Rádiótechnikai Század	Kiskunfélegyháza	MN4133	B
MN 83. Javítózászlóalj	Nyíregyháza	MN5129	B
MN 61. Ellátóezred	Nyíregyháza	MN6862	B
MN 55. Egészségügyi Zászlóalj	Nyíregyháza	MN5084	B
MN 58. Egészségügyi Zászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN4012	B
Az MN Csapatrepülő Parancsnokságtól „HVHKSZ” esetén átalárendelt alegység			
MN 3. Helikopterszázad	Börgönd	MN2963	M

Az MN 1. gépesített hadtestnél rendszeresített alakulatokéval megegyező típuszervezeti voltak az alábbi csapatoknak:

- MN 66. Híradózászlóalj (és a háborúban önálló két híradószázad „M” törzs),
- MN 3. Rendészeti Komendánszászlóalj,
- MN 28. Műszaki Ezred 176 (a 6 db MTLB-U harcjármű helyett 6 db D-442 FUG jármű volt rendszeresítve),
- MN 72. Vegyvédelmi Zászlóalj,
- MN 7. Rádiótechnikai Század,
- MN 83. Javítózászlóalj,
- MN 61. Ellátóezred,
- MN 55., 58. Egészségügyi Zászlóalj,
- MN 3. Helikopterszázad (2 db Mi-8 és 8 db Mi-2 típusú helikopterrel rendelkezett).

¹⁷⁶ A 28. Műszaki Ezrednek alárendelt két pontonos század Ópusztaszeren állomásozott.

MN 5. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Mezőtúr	Fedőszám: MN7042
Alegységek	Fegyverzet
Négy gépesített lövészzászlóalj	128 db D-944 PSZH harcjármű, 36 db 82 mm-es 37M aknavető, 16 db 120 mm-es 43M aknavető, 16 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 16 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 24 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 6. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Eger	Fedőszám: MN4419
Alegységek	Fegyverzet
Négy gépesített lövészzászlóalj	128 db D-944 PSZH harcjármű, 36 db 82 mm-es 37M aknavető, 16 db 120 mm-es 43M aknavető, 16 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 16 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 24 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsizászlóalj	31 db T-55 harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Könnyű légvédelmi tüzerüteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendáncsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 62. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Hódmezővásárhely	Fedőszám: MN4228
Alegységek	Fegyverzet
Négy gépesített lövészászlóalj	128 db D-944 PSZH harcjármű, 36 db 82 mm-es 37M aknavető, 16 db 120 mm-es 43M aknavető, 16 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 16 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 24 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsiaszlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Önjáró légvédelmi rakétaüteg	4 db 9K31M Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum és 1 db BRDM-2 harcjármű
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 65. Gépesített Lövészdandár	
Helyőrség: Nyíregyháza	Fedőszám: MN5125
Alegységek	Fegyverzet
Négy gépesített lövészászlóalj	128 db D-944 PSZH harcjármű, 36 db 82 mm-es 37M aknavető, 16 db 120 mm-es 43M aknavető, 16 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 16 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer, 24 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Harckocsiaszlóalj	31 db T-55A harckocsi és 1 db D-944 PSZH harcjármű
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű
Könnyű légvédelmi tüzérüteg ¹⁷⁷	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú

¹⁷⁷ A 00225/1986. számú szervezési intézkedés 5. melléklete a dandár új szervezetében önjáró légvédelmi rakétaüteget határoz meg. Nem lehetett így, mert nem állt rendelkezésre annyi Sztrela-1M komplexum, hogy a dandárnál meg tudják alakítani az önjáró légvédelmi rakétaüteget, a vonatkozó intézkedés (00225/1986. 4. melléklet) sem tartalmazza, hogy kitől vegye át a dandár az üteg felállításához szükséges technikai eszközöket. Tasnádi János nyugállományú alezredes úr (a 65. Gépesített Lövészdandár parancsnokának fegyverzettechnikai helyettese) visszaemlékezése alapján ezt szóban megerősítette. A számvetésem így 23 mm-es ZU-23-2 könnyű légvédelmi tüzérüteget tartalmaz mint légvédelmi alegységet a dandárnak. MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986-87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. Az MN alakulatai BAKONY-II. hadi szervezetének megalakítása 00225/1986. számon, 5. melléklet, 72. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 35. Harckocsidandár	
Helyőrség: Verpelét	Fedőszám: MN7965
Alárendeltek	Fegyverzet
Három harckocsizászlóalj	93 db T-55A harckocsi, 3 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtörzsfőnökök)
Egy harckocsizászlóalj	31 db T-55 harckocsi, 1 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtörzsfőnök)
Gépesített lövészzászlóalj	32 db D-944 PSZH harcjármű, 9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 8 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi tüzérüteg	4 db 23 mm-es ZSzU-23-4 önjáró légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	1 db T-55A (parancsnok) 1 db T-55 (parancsnokhelyettes) harckocsi, 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 50. Tüzérdandár	
Helyőrség: Jászberény	Fedőszám: MN7943
Alárendeltek	Fegyverzet
Négy ágyútarackos tüzérosztály	72 db 152 mm-es D-20 ágyútarack
Sorozatvető-osztály	18 db 122 mm-es 9K51 BM-21 Grad sorozatvető harci gép
Tüzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű, 2 db SZNÁR-10 mozgócél-felderítő lokátor
Törzsüteg, híradószázad, hangfelderítő üteg, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 15. Légvédelmi Rakétaezred	
Helyőrség: Kalocsa	Fedőszám: MN2314
Alegységek	Fegyverzet
Három légvédelmi rakétaüteg	3 db 2K12 KUB (M1) légvédelmi rakétakomplexum (üteg)
Biztosítószázad	10 db 14,5 mm-es ZU–2 légvédelmi géppuska
Törzsüteg, híradószázad, légvédelmi rakétatechnikai üteg, időszakos beszabályozócsoport, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 6. Légvédelmi Tüzérezred	
Helyőrség: Karcag	Fedőszám: MN1932
Alegységek	Fegyverzet
Négy légvédelmi tüzerüteg	24 db 57 mm-es Sz–60 légvédelmi gépágyú
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószázad, műszaki utászszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 12. Páncéltörő Tüzérezred	
Helyőrség: Karcag	Fedőszám: MN4659
Alegységek	Fegyverzet
Három páncéltörő tüzerüteg	18 db 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú
Két páncéltörő rakétaüteg	12 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű és 2 db BRDM–2 MTF harcjármű
Törzsüteg, híradószázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 92. Rakétaosztály	
Helyőrség: Jászberény	Fedőszám: MN1216
Alegységek	Fegyverzet
Két rakétaüteg	4 db 9K52 (R–70) LUNA-M harcászati rakétakomplexum
Őr- és biztosítószázad	2 db D–442 FUG jármű
Törzsüteg, hallgatói üteg, ¹⁷⁸ rakétatechnikai biztosítószakasz, javítószázad, ellátószakasz, segélyhely.	

MN 24. Felderítőzászlóalj	
Helyőrség: Eger	Fedőszám: MN3855
Alegységek	Fegyverzet
Három csapatfelderítő század	30 db D–944 PSZH-F harcjármű
Mélyégi felderítőszázad	10 db D–944 PSZH-F harcjármű
Komendánsszakasz	1 db D–944 PSZH-F harcjármű
Hallgatói század ¹⁷⁹	1 db BRM–1K és 3 db BMP–1F harcjármű
Rádiófelderítő század, híradószakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.	

¹⁷⁸ Csak a békehadrend szerinti szervezésben.

¹⁷⁹ Csak a békehadrend szerinti szervezésben.

Az MN 3. gépesített hadtest fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BRM-1K és BMP-1F harcjármű	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	T-55 közepes harcokcsi	T-55A közepes harcokcsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	Fagot páncéltörő rakétarendszer	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Maljotka-P páncéltörő rakétaindító hímű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	122 mm-es 38/68MM-30 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	Luna-M harcászati rakétakomplexum	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZSU-23-4 önjáró lgv. géppuska	57 mm-es Sz-60 légvédelmi géppuska	KUB önjáró légvédelmi rakétatűt	Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakéták	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	
	MN 5. Gépesített Lövészandár	143	7	-	2	1	1	3	-	31	16	16	6	-	6	36	16	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
MN 6. Gépesített Lövészandár	143	7	-	2	1	1	2	31	-	16	16	6	-	6	36	16	-	18	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	24
MN 62. Gépesített Lövészandár	143	7	-	2	1	1	3	-	31	16	16	6	-	6	36	16	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	24
MN 65. Gépesített Lövészandár	143	7	-	2	1	1	2	-	31	16	16	6	-	6	36	16	-	18	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	24
MN 35. Harcokcsidandár	49	8	-	2	1	1	1	32	94	8	-	-	-	-	9	4	18	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	6	
MN 50. Tüzérezdandár	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 15. Légvédelmi Rakétaezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	3	-	-
MN 6. Légvédelmi Tüzérezd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-
MN 12. Páncéltörő Tüzérezd	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	18	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 92. Rakétaosztály	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 24. Felderítőzászlóalj	41	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb hadtestközvetlenek	-	23	-	2	2	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Összesen:	662	71	4	12	7	6	23	63	187	72	64	24	18	36	153	68	18	72	72	18	4	10	15	4	24	3	8	102	

10.2.4 MN 5. Hadsereg, hadseregek közvetlenek¹⁸⁰

MN 48. Önálló Gépkocsizó Lovászdandár¹⁸¹		
Helyőrség: Debrecen		Fedőszám: MN8536
		B
Alegységek	Fegyverzet	
Négy gépkocsizó lövészászlóalj	4 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljparancsnokok), 36 db 82 mm-es 37M aknavető, 32 db 120 mm-es 43M aknavető, 32 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	
Két harckocsizászlóalj	62 db T-54M Tűzök harckocsi és 2 db D-944 PSZH harcjármű	
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack	
Vegyes páncéltörő üteg	6 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú, 6 db 9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű, 1 db BRDM-2 MTF harcjármű	
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű	
Vegyivédelmi század	6 db D-442 VS-FUG jármű	
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás	
Komendánsszázad	1 db D-944 PSZH harcjármű (parancsnok), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)	
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 145. Önálló Harckocsidandár¹⁸²		
Helyőrség: Szabadszállás		Fedőszám: MN7038
		B
Alárendeltek	Fegyverzet	
Két harckocsizászlóalj	62 db T-55A harckocsi, 2 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtörzsfőnökök)	
Két harckocsizászlóalj	62 db T-55 harckocsi, 2 db D-944 PSZH harcjármű (zászlóaljtörzsfőnökök)	

¹⁸⁰ A hadseregek közvetlen alakulatok közül csak azokat tüntetem fel, amelyek rendelkeztek a főbb fegyverzeti eszközök valamelyikével vagy önálló hadrendi számmal rendelkező alárendelt alakulatuk volt.

¹⁸¹ A 48. Önálló Gépkocsizó Lovászdandár szervezetére és fegyverzetére vonatkozó adatokat Molnár Albert nyugállományú ezredes úr (a 48. Önálló Gépkocsizó Lovászdandár parancsnokának fegyverzettechnikai helyettese) visszaemlékezése alapján szóban megerősítette.

¹⁸² Az átszervezés után a 145. Önálló Harckocsidandár lett a szárazföldi csapatok legnagyobb tüzérvél rendelkező összefegyvernemi harcászati magasabbegysége. A meggondolatlan átszervezések első áldozata volt, 1989-ben felszámolták, a legenda szerint azért, mert a bejelentéskor az akkori honvédelmi miniszternek nem jutott eszébe Verpelét neve, de ez valószínűleg csak szóbeszéd lehetett. A dandarra nagy szükség lett volna diszlokációja miatt a kilencvenes évek délszláv válságai idején. Az alakulat akkori parancsnoka Végh Ferenc alezredes úr volt. Dr. Végh Ferenc nyugállományú vezérezredes (Hajdúszoboszló, 1948.12.10.) 1971-től honvédtiszt, illetve nyugállományba vonulásáig honvéd tábormok. A harckocsizakasz-parancsnoki beosztástól a hadtestparancsnoki (katonai kerület parancsnoki) beosztásig végigszolgált a ranglétrán. 1996.június 6. és 1999. augusztus 1. között a Magyar Honvédség parancsnokaként és a Honvéd Vezérkar főnökeként előkészítette hazánk NATO-csatlakozását és belépését a szövetségbe. Nevéhez kötődik még a sorozott tömeghadseregről a professzionális haderőre történő áttérés előkészítése, az ehhez kötődő átszervezés megtervezése és végrehajtása, a vezénylőzászlósi rendszer bevezetése, illetve a katonák akkori illetményfejlesztési programjának megkezdése. Parancsnoksága idején 1997-ben érkezett be 100 db használt, de akkor még modernnek számító T-72M1 típusú harckocsi Fehéroroszországból (az eszközök beérkezése után, a T-55A és T-55AM típusú harckocsikat a hadrendből kivonták), valamint tervek készültek a még korszerűsíthetőnek ítélt szovjet haditechnikai eszközök modernizálására. 2000 és 2002 között hazánk törökországi nagykövete volt.

Egy gépesített lövészászlóalj	32 db D-944 PSZH harcjármű, 9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 8 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
Egy gépkocsizó lövészászlóalj	9 db 82 mm-es 37M aknavető, 4 db 120 mm-es 43M aknavető, 8 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg, 6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 2Szl 1 Gvozdgyika önjáró tarack, 1 db D-442 FUG jármű
Önjáró légvédelmi tüzérüteg	4 db 23 mm-es ZSzU-23-4 Silka önjáró légvédelmi gépágyú
Felderítőszázad	13 db D-944 PSZH-F harcjármű
Vegyivédelmi század	6 db D-442 VS-FUG jármű
Híradószázad	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás
Komendánsszázad	2 db T-55A harckocsi (parancsnok és helyettese), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont, 2 db D-442 FUG jármű (tábori futárposta), 1 db BRDM-2 MTF harcjármű (tüzérfőnök)
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészandár¹⁸³		
Helyőrség: Pécs		Fedőszám: MN1714
		M
Alegységek	Fegyverzet	
Négy gépkocsizó lövészászlóalj	4 db D-442 FUG jármű (zászlóaljparancsnokok), 36 db 82 mm-es 37M aknavető, 16 db 120 mm-es 43M aknavető, 24 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	
Harckocsizászlóalj ¹⁸⁴	31 db T-54M Tűzok harckocsi és 1 db D-442 FUG jármű	
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack	
Páncéltörő tüzérüteg	12 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db 23mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	
Felderítőszázad	13 db D-442 FUG jármű	
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű	
Híradószázad	1 db BTR-50PU (vagy PK) páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás	
Komendánsszázad	4 db D-442 FUG jármű (parancsnok, tüzérfőnök, tábori futárposta), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

¹⁸³ A 22. és 53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészandároknek 11-11 fős mozgósítás-előkészítő törzsük volt. MNVK Hadművelési Csoportfőnökség 00514/1989. nyilvántartási számú, „A Magyar Néphadsereg létszámadatai 1989. 01. 01.” 9. táblázat, 4. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-1989. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

¹⁸⁴ Egyes források és visszaemlékezések szerint a dandár harckocsizászlóalja T-55 harckocsikkal rendelkezett, ennek ellentmond a hivatkozott kimutatás, miszerint a nyíregyházi 65. Gépesített Lövészrezd a Rubin-feladat végrehajtása során átad a pécsi 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészandárnak 31 db T-54M harckocsit. A számvetést Bakony-I. hadrend szerint a 65. Gépesített Lövészrezdnek, Bakony-II. hadrend szerint a 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészandárnak is így készítettem el, T-54M harckocsikkal. MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, A Rubin-feladat anyaga. 0070/62/1986. számon, 2. számú mellékelt Kimutatás, 14. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

A 65. Gépesített Lövészrezd hadrendi nyilvántartó lapja szerint is a T-55 típusú harckocsikat 1985-ben T-54M típusú harckocsikra cserélték. MN 65. Gépesített Lövészrezd hadrendi nyilvántartó lap. HM HIM Központi Irattár V/048328/96. számon.

MN 53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár			
Helyőrség: Szabadszállás		Fedőszám: MN3116	M
Alegységek	Fegyverzet		
Négy gépkocsizó lövésszállóalj	4 db D-442 FUG jármű (zászlóaljparancsnokok), 36 db 82 mm-es 37M aknavető, 16 db 120 mm-es 43M aknavető, 24 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg		
Harcocsizászlóalj	31 db T-54M Tűzok harcocszi és 1 db D-442 FUG jármű		
122 mm-es tarackos tüzérosztály	18 db 122 mm-es 38/68M M-30 tarack		
Páncéltörő tüzéruteg	12 db 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú		
Könnyű légvédelmi tüzéruteg	6 db 23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi gépágyú		
Felderítőszázad	13 db D-442 FUG jármű		
Vegyivédelmi század	5 db D-442 VS-FUG jármű		
Híradószázad	1 db BTR-50PU (vagy PK) páncélozott vezetési pont, 1 db BTR-60 R-145 rádióállomás		
Komendáncszázad	4 db D-442 FUG jármű (parancsnok, tüzérfőnök, tábori futárposta), 1 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont		
Műszaki század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

MN 5. Önálló Rakétadandár			
Helyőrség: Tapolca		Fedőszám: MN1480	B
Alegységek	Fegyverzet		
Két rakétaosztály	8 db 9K72 R-17 (R-300) hadműveleti-harcászati rakétakomplexum (egy osztály: 2 rakéta- és 1 rakétatechnikai üteg), 4 db D-442 FUG jármű		
Komendáncszázad	2 db D-442 FUG jármű		
Vegyivédelmi szakasz	2 db D-442 VS-FUG jármű		
Oka rakétaosztály előkészítő törzs: ¹⁸⁵ az osztálynak négy Oka komplexum beszerzését tervezték. ¹⁸⁶ Az osztály kétüteges szervezetű lett volna a tervek szerint.			
Híradószázad, időjárásjelző üteg, állásépítő század, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

MN 6. Önálló Rakétaosztály Előkészítő Törzs¹⁸⁷			
Helyőrség: Nagykanizsa		Fedőszám: MN5612	B
Az osztálynak négy Tocska harcászati rakétakomplexum beszerzését tervezték. Az osztály kétüteges szervezetű lett volna a tervek szerint.			

MN 10. Önálló Tüzérdandár¹⁸⁸			
Helyőrség: Cegléd		Fedőszám: MN2598	B
Alegységek	Fegyverzet		
Négy ágyútarackos tüzérosztály	72 db 152 mm-es D-20 ágyútarack		
Önjáró tarackos tüzérosztály	18 db 152 mm-es 2Sz3M Akácija önjáró tarack, 1 db D-442 FUG		

¹⁸⁵ Előkészítő törzs: egy új alakulat felállításáért felelős katonai szervezet. Felelős volt a szükséges személyi állomány biztosításáért, kiképzéséért, a szükséges okmányok kidolgozásáért, az alakulat elhelyezéséért, az anyagi készletek felhalmozásáért, a mindenoldalú biztosítás megszervezéséért.

¹⁸⁶ Az Oka osztály előkészítő törzset a technika beszerzésének elmaradása miatt 1989-ben felszámolták.

¹⁸⁷ Az MN 6. Önálló Rakétaosztály Előkészítő Törzset a Tocska komplexumok beszerzésének elmaradása miatt 1989-ben felszámolták.

¹⁸⁸ A dandár 4. ágyútarackos tüzérosztálya Kiskőrösön, az 5. önjáró tarackos tüzérosztálya Várpalota-Kincsestáborban állomásozott. MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986-87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. MN alakulatai BAKONY-II. hadi szervezetének megalakítása. 00225/1986. számon, 4. melléklet, 26. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

Tűzérfelderítő üteg	10 db D-442 FUG jármű, 2 db SZNÁR-10 mozgócél-felderítő lokátor
Törzsüteg, híradószázad, hangfelderítő üteg, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.	

MN 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred¹⁸⁹		
Helyőrség: Kiskunhalas		Fedőszám: MN8920
Alegységek	Fegyverzet	
1. Vegyes páncéltörő tüzérosztály	12 db 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú, 6 db 9P148 Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű és 2 db BRDM-2 MTF harcjármű	
2. Vegyes páncéltörő tüzérosztály	12 db 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú, 6 db 9P148 Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű és 2 db BRDM-2 MTF harcjármű	
3. Páncéltörő tüzérosztály	18 db 100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú és 1 db BRDM-2 MTF harcjármű	
Törzsüteg, híradószázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 147. Mozgó Rakétatechnikai Bázis		
Helyőrség: Kaposvár		Fedőszám: MN9983
Alegységek	Fegyverzet	
Őr- és biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	
Forgalomszabályzó szakasz	4 db D-442 FUG jármű	
Rakétatároló és -szállító osztály, technikai üteg, híradószázad, állásépítő szakasz, javítószázad, ellátószakasz, segélyhely.		

MN 5. Önálló Légvédelmi Tüzérezred		
Helyőrség: Szolnok		Fedőszám: MN7587
Alegységek	Fegyverzet	
Hat légvédelmi tüzérüteg	36 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 7. Önálló Légvédelmi Rakétaezred		
Helyőrség: Keszthely		Fedőszám: MN9351
Alegységek	Fegyverzet	
Két légvédelmi rakétaosztály	6 db 2K11 Krug légvédelmi rakétakomplexum (üteg)	
Biztosítószázad	20 db 14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	
Vegyivédelmi szakasz	2 db D-442 VS-FUG jármű	
Törzsüteg, híradószázad, légvédelmi rakétatechnikai osztály, műszaki század, légvédelmi rakétakiképző üteg, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

¹⁸⁹ Az ezredet 1988-89-ben dandárrá fejlesztették. Mindhárom osztályát vegyes páncéltörő tüzérosztálynak szervezték át. Az első átszervezés során mindhárom osztály 6 db Konkursz önjáró páncéltörő rakétakomplexummal lett ellátva, a páncéltörő ágyúk mellett. A dandár következő átszervezésekor, az osztályok alárendeltségébe tartozó irányított páncéltörő rakétaütegek közül az 1., 2. osztály ütegei 9-9 db Konkursz, a 3. osztály ütege 9 db Maljutka-P páncéltörő rakétakomplexummal lett ellátva. Az MN 36. Páncéltörő Tüzérezred hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/112 számon.

MN 8. Önálló Légvédelmi Tüzérezred		
Helyőrség: Jánoshalma	Fedőszám: MN7455	M
Alegységek	Fegyverzet	
Hat légvédelmi tüzérüteg	36 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	
Törzsüteg, biztosítószázad, híradószázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 9. Önálló Légvédelmi Tüzérezred		
Helyőrség: Szolnok	Fedőszám: MN8814	M
Alegységek	Fegyverzet	
Hat légvédelmi tüzérüteg	36 db 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	
Biztosítószázad	12 db 14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	
Törzsüteg, híradószázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 5. Önálló Deszant Rohamzászlóalj¹⁹⁰		
Helyőrség: Szolnok	Fedőszám: MN6540	B
Alegységek	Fegyverzet	
Négy lövészsorozat	16 db 82 mm-es 37M aknavető, 12 db 73 mm-es SzPG-9D HSN löveg (Egy század: három lövészsorozatból, egy aknavetőszakaszból és egy páncéltörő tüzérsorozatból állt.)	
Aknavetőüteg	6 db 120 mm-es 43M aknavető	
Páncéltörő rakétaüteg	12 db 9K111 Fagot páncéltörő rakétarendszer	
Könnyű lángszórós szakasz	Az eszközei a 93. Vegyvédelmi Ezrednél voltak tárolva, „HVHKSZ” esetén személyi állománnyal együtt kerültek volna átadásra a zászlóalj számára.	
Híradószakasz, komendánsraj, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.		

MN 34. Önálló Felderítőzászlóalj		
Helyőrség: Szolnok	Fedőszám: MN3100	B
Alegységek		
Három mélységi felderítőszázad, kiképzőszázad, híradószakasz, komendánsszakasz, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.		

MN 60. Önálló Műszaki Dandár		
Helyőrség: Szeged	Fedőszám: MN9145	B
Alegységek	Fegyverzet	
Műszaki felderítőszázad	12 db MTLB-U harcjármű	
Három műszaki zászlóalj, műszaki zártelepítő zászlóalj, műszaki állásépítő zászlóalj, híradószázad, komendánssorozat, javítószázad, ellátószázad, segélyhely		

MN 37. Önálló Pontonos Hidászezred		
Helyőrség: Ercsi	Fedőszám: MN6119	B
Alegységek	Fegyverzet	
Műszaki felderítőszázad	6 db MTLB-U harcjármű	
Deszant-átkelőzászlóalj, két pontonos zászlóalj, hadihídszállító szakasz, híradószázad, komendánsszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

¹⁹⁰ Az MN első légi szállítású lövészalakulata volt az MN 62. Önálló Ejtőernyős Zászlóalj 1954-es megszüntetése után, 1990-ben az elsők között számolták fel az 5. Önálló Deszant Rohamzászlóaljat.

MN 5. Önálló Rádiótechnikai Zászlóalj		
Helyőrség: Szolnok	Fedőszám: MN9238	B
Alegységek	Fegyverzeti eszközök	
Őr- és biztosítószázad	10 db 14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	
Öt rádiótechnikai század, híradószázad, javítószakasz, ellátószakasz, segélyhely.		

MN 43. Önálló Híradóezred		
Helyőrség: Székesfehérvár	Fedőszám: MN9729	B
Alegységek	Fegyverzet	
Tábori hírközpont zászlóalj	2 db BTR-50PU páncélozott vezetési pont, 8 db BTR-60 R-145 rádióállomás, 2 db BTR-60 R-975 repülésirányító pont	
Mozgó hírközpont és lecsatlakozó zászlóalj, vonalépítő század, két híradóbiztonsági ellenőrző állomás, hadsereg rejtjelző szolgálat, javítószázad, ellátószázad, komendánsszakasz, propagandaraj, segélyhely.		

MN 93. Önálló Vegyivédelmi Ezred		
Helyőrség: Kiskőrös	Fedőszám: MN1677	B
Alegységek	Fegyverzet	
Vegyivédelmi zászlóalj	22 db D-442 FUG jármű	
Könnyű lángszórós zászlóalj	216 db LPO-50 könnyű gyalogsági lángszóró	
Vegyisugárfelderítő század	10 db VS-BRDM-2 harcjármű	
Híradószázad, komendánsszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 5. Önálló Rendészeti Komendánsvezred		
Helyőrség: Székesfehérvár	Fedőszám: MN7391	B
Alegységek	Fegyverzet	
Komendánszászlóalj	2 db BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	
Légvédelmi rakétaszakasz	6 db 9K32M Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	
Vegyisugárfelderítő szakasz	5 db VS-BRDM-2 harcjármű	
Híradószakasz, műszaki század, vezetési szakasz, szállítózászlóalj, adatfeldolgozó központ, őr- és szállítószázad, sugárhelyzet-értékelő és -tájékoztató központ, közlekedési diszpécser szolgálat, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 5. Ellátóparancsnokság			
Helyőrség: Székesfehérvár	Fedőszám: MN8485		M
Alárendeltségében	Helyőrség	Fedőszám	
MN 16. Híradószázad	Székesfehérvár	MN4668	M
MN 17. Műszaki Század	Ercsi	MN3254	M
MN 18. Vegyivédelmi Zászlóalj	Kiskunfélegyháza	MN7415	M
MN 61. Kiszolgáló és Ellátózászlóalj	Balatonalmádi	MN8431	M
MN 137. Rakodó és Szállítványkísérő Zászlóalj	Kapoly	MN6146	M
MN 127. Rakodó és Szállítványkísérő Zászlóalj	Győr	MN6932	M
MN 53. Gépkocsi Szállítózászlóalj	Kapoly	MN8597	M
MN 65. Gépkocsi Szállítózászlóalj	Pécsvárad	MN9933	M
MN 72. Gépkocsi Szállítózászlóalj	Ménfőcsanak	MN1769	M
MN 67. Üzemanyagszállító Zászlóalj	Veszprém	MN9962	M
MN 153. Üzemanyagszállító Zászlóalj	Felcsút	MN3967	M
MN 9. Tábori Lőszeraktár	Kapoly	MN8866	B
MN 19. Tábori Páncélos és Gépjárműanyag Raktár	Devecser	MN7477	B
MN 12. Tábori Műszakianyag Raktár	Ercsi	MN9969	B

MN 21. Tábori Vegyivédelmi Anyagraktár	Kiskunfélegyháza	MN5440	B
MN 20. Tábori Híradóanyag Raktár	Székesfehérvár	MN9078	B
MN 57. Felderítőszakanyag Javító és Ellátószázad	Szombathely	MN1825	B
MN 2. Tábori Élelmezési Anyagraktár és Üzem	Pannonhalma	MN8258	M
MN 24. Tábori Vegyes Raktár	Pannonhalma	MN8001	M
MN 62. Tábori Üzemanyagraktár	Eplény	MN8936	M
MN 108. Tábori Egészségügyi Anyagraktár	Nagykanizsa	MN8064	M
MN 105. Üzemanyagtöltő Század	Eplény	MN5396	M
MN 20. Technika Javítóműhely	Zalaegerszeg	MN2275	M
MN 97. Csapatrepülő Ellátószázad	Szentkirályszabadja	MN5811	M

MN 75. Egészségügyi Dandár Parancsnokság			
Hadihelyőrség: Nagykanizsa	Fedőszám: MN4296		M
Alárendeltségében	Helyőrség	Fedőszám	
MN 59. Kiszolgáló és Ellátószázad	Nagykanizsa	MN3044	M
MN 29. Vérellátó Állomás	Keszthely	MN4531	M
MN 90. Egészségügyi Osztag	Szigetvár	MN1350	M
MN 91. Egészségügyi Osztag	Nagykanizsa	MN7333	M
MN 117. Egészségügyi Osztag	Nagykanizsa	MN2162	M
MN 118. Egészségügyi Osztag	Nagyatád	MN1244	M
MN 119. Egészségügyi Osztag	Nagyatád	MN1037	M
MN 194. Egészségügyi Osztag	Kiskunfélegyháza	MN3571	M
MN 195. Egészségügyi Osztag	Vác	MN9317	M
MN 197. Egészségügyi Osztag	Gyöngyös	MN5673	M
MN 198. Egészségügyi Osztag	Debrecen	MN8152	M
MN 199. Egészségügyi Osztag	Nagykanizsa	MN6553	M
MN 315. Egészségügyi Osztag	Nyíregyháza	MN6151	M
MN 316. Egészségügyi Osztag	Győrszemere	MN9705	M
MN 89. Állategészségügyi Osztag	Keszthely	MN7234	M
MN 70. Egészségügyi Járványvédelmi Osztag	Keszthely	MN4045	M
MN 77. Szakorvosi Megerősítő Osztag	Keszthely	MN5539	M
MN 81. Sebesültszállító Gépkocsiszázad	Keszthely	MN5541	M
MN 61. Fürdető-Fertőtlenítő Század	Keszthely	MN3941	M

MN 190. Személyitartalék Dandár Parancsnokság			
Helyőrség: Kaposvár	Fedőszám: MN4514		M
Alárendelt alakulat	Helyőrség	Fedőszám	
MN 192. Gépesített Lövész Személyitartalék Központ	Nagyatád	MN3887	M
MN 195. Gépesített Lövész Személyitartalék Központ	Pécs	MN4658	M
MN 196. Harcokocsizó Személyitartalék Központ	Tata	MN1923	M
MN 198. Tüzér és Páncéltörő Tüzér Személyitartalék Központ	Pécs	MN4352	M
MN 199. Légvédelmi Tüzér Személyitartalék Központ	Keszthely	MN4867	M
MN 205. Műszaki és Vegyivédelmi Személyitartalék Központ	Kiskőrös	MN6957	M
MN 200. Híradó Személyitartalék Zászlóalj	Kaposvár	MN5660	M
MN 210. Kiszolgáló Alegységek Személyitartalék Zászlóalj	Kaposvár	MN9865	M
MN 203. Tiszti Személyitartalék Zászlóalj	Szekszárd	MN9972	M
Dandárközvetlen alegységek			
Híradószázad, komendánsszázad, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.			

10.2.5 Átalárendelt és együttműködő csapatok

MN 5. Önálló Vezetési és Futár Helikopterszázad		
Helyőrség: Börgönd	Fedőszám: MN1128	M
A század megalakításához „HVHKSZ” esetén a két helikopterezred adott volna át eszközöket (1 db Mi-9 és 12 db Mi-2 helikoptert), valamint személyi állományt.		

MN 87. Harcihelikopter Dandár		
Helyőrség: Szentkirályszabadja	Fedőszám: MN6690	B
Alegységek	Fontosabb fegyverzet	
Két harcihelikopter-század	29 db Mi-24D és 10 db Mi-24V harci helikopter	
Szállítóhelikopter-század	20 db Mi-8 szállítóhelikopter és 1 db Mi-9 „légi vezetési pont” helikopter	
Könnyű légvédelmi tüzérüteg	6 db ZU-23-2 légvédelmi gépágyú	
Híradószázad	2 db BTR-60 R-975 repülőirányító pont, 3 db D-442 FUG jármű	
Repülő-harc kiképzési osztály, FRISZ század, rádiótechnikai század, mérnök-műszaki szolgálat, ejtőernyős-szolgálat, zavarószázad, ör- és biztosítószázad, tűzoltószakasz, fegyverzettechnikai raktárak, propagandaraj, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

MN 101. Önálló Felderítő Repülőszázad		
Helyőrség: Taszár	Fedőszám: MN1929	B
Fontosabb fegyverzet		
12 db Szu-22M3 vadászbombázó repülőgép és 3 db Szu-22UM3 harci gyakorló-repülőgép.		

MN 29. Önálló Vegyi Sugár-Felderítő és Mentésítő Helikopterszázad		
Helyőrség: Pér	Fedőszám: MN3226	M
A század részére a Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Minisztérium Repülőgépes Szolgálat adta át tartalékos személyi állományt és 21 db KA-26-os könnyű szállítóhelikoptert minősített időszakban, a vegyi-sugárfelderítő és mentésítő feladatok végrehajtására. Az alegység „HVHKSZ” elrendelése esetén került volna megalakításra.		

MN 15. Önálló Pontonos Hidász dandár		
Helyőrség: Szent-Kalocsa¹⁹¹	Fedőszám: MN2348	B
Alegységek	Fegyverzet	
Műszaki felderítőszázad	10 db D-442 FUG jármű	
Deszant-átkelőszázad, négy pontonos zászlóalj, út- és hídépítő század, hadihídszállító szakasz, híradószázad, komendánsszakasz, javítószázad, ellátószázad, segélyhely.		

¹⁹¹ Két pontonos zászlóalj mozgósítás-előkészítő törzse Kalocsán állomásozott.

MN Tartalék Alakulatok Parancsnoksága¹⁹²			
Helyőrség: Kiskunfélegyháza		Fedőszám: MN9699	
Alárendelt alakulat		Hadihelyőrség	Fedőszám
MN 125. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészezred	Mezőtúr	MN1010	M
MN 130. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészezred	Hódmezővásárhely	MN1821	M
MN 131. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészezred	Balmazújváros ¹⁹³	MN5826	M
MN 126. Tartalékképző Harckocsiezred	Verpelét	MN4050	M
MN 132. Tartalékképző Tüzér és Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas	MN5916	M
MN 128. Tartalékképző Légvédelmi Tüzérezred	Nagyoroszi	MN7719	M
MN 96. Tartalékképző Műszaki Ezred	Orosháza	MN8766	M
MN 133. Tartalékképző Felderítőzászlóalj	Eger	MN5936	M
MN 138. Tartalékképző Vegyivédelmi Zászlóalj	Bugac	MN2615	M
MN 137. Tartalékképző Gépkocsivezető Ezred	Abasár	MN1614	M
MN 134. Tartalékképző Egészségügyi Zászlóalj	Békéscsaba	MN3337	M
MN 156. Tartalékképző Sütőde	Békéscsaba	MN6036	M
MN 70. Tartalékképző Tiszti Ezred	Rétság	MN1103	M
Közvetlen alegység: kiszolgálószázad.			

10.3 MN Központi Hadtáp Előretolt Lépcső Parancsnokság

MN Központi Hadtáp Előretolt Lépcső Parancsnokság		
Helyőrség: Budapest		Fedőszám: MN7030
Az új szervezés szerint a parancsnokság és néhány alárendelt neve változott meg (a 69., 167., 176. Tábortöbbprofilú Belgyógyászati Kórházak neve például 69., 167., 176. Tábortöbbprofilú Belgyógyászati Repülőkórházra változott), kisebb állománytábla- és létszámkorrekcióra került sor mind a béke-, mind a háborús hadrend szerint.		
Az MN 5. Hadsereg alárendeltségéből „HVHKSZ” esetén átalárendelt csapat: MN 9. Légvédelmi Tüzérezred.		

MN Technikai Előretolt Lépcső
Az MNVK különböző technikai szolgálatfőnökségeinek alárendeltségébe tartozó nyolc zászlóaljszintű javítószervezet. „HVHKSZ” elrendelése esetén az MN Központi Hadtáp Előretolt Lépcső Parancsnokság alárendeltségébe kerültek volna az alegységek.

¹⁹² Az MN-ben csak ennél a magasabbegységnél maradt meg az összefegyvernemi egységek ezred megnevezése.

¹⁹³ Békében a 131. Tartalékképző Gépkocsizó Lövészezred „M” törzse Debrecenben, a 138. Tartalékképző Vegyivédelmi Zászlóalj „M” törzse Kiskunfélegyházán állomásozott. Orbán Károly nyugállományú vezérőrnagy úr (a Tartalék Alakulatok Parancsnokságának akkori parancsnoka) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján.

Az MN 5. Hadsereg, hadseregközvetlen hadműveleti rendeltetésű csapatok fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BTR-50PU és PK páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BRDM-2 MTF harcjármű	T-54M közepes harckocsi	T-55 közepes harckocsi	T-55A közepes harckocsi	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	Fagot páncéltörő rakétarendszer	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	Majjutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi géppágyú	23 mm-es ZSzU-23-4 önjáró légvédelmi géppágyú	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító
MN 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár	20	8	2	1	1	2	62	-	-	32	-	6	6	36	32	-	18	6	-	-
MN 145. Önálló Harckocsidandár	49	8	2	1	1	1	-	62	64	16	-	-	-	18	8	18	-	-	4	12
MN 22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár	-	24	1	1	1	-	31	-	-	24	-	12	-	36	16	-	18	6	-	-
MN 53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár	-	24	1	1	1	-	31	-	-	24	-	12	-	36	16	-	18	6	-	-
MN 5. Önálló Deszant Rohamzászlóalj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12	-	-	16	6	-	-	-	-	-
Összesen:	69	64	6	4	4	3	124	62	64	108	12	30	6	142	78	18	54	18	4	12

Az MN 5. Hadsereg, hadsereggközvetlen csapatok fontosabb haditechnikai eszközeinek mennyisége	R-17 hadműveleti-harcászati rakétakomplexum	152 mm-es D-20 ágyútarack	152 mm-es 2Sz3M önjáró tarack	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	Krug önjáró légvédelmi rakétakomplexum (ütege)	BTR-50PU páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BTR-60 R-975 repülőirányító pont	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	LPO-50 könnyű gyalogsági lángszóró
MN 5. Önálló Rakétadandár	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-
MN 147. Mozgó Rakétatechnikai Bázis	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
MN 10. Önálló Tüzérdandár	-	72	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-
MN 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	-	-	-	42	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
MN 5. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 7. Önálló Légvédelmi Rakétaezred	-	-	-	-	-	20	-	-	6	-	-	-	-	2	-	-	-
MN 8. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 9. Önálló Légvédelmi Tüzérezred	-	-	-	-	-	12	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MN 60. Önálló Műszaki Dandár	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-
MN 37. Önálló Pontonos Hidászezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
MN 93. Önálló Vegyvédelmi Ezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	10	-	216
MN 5. Önálló Rendészeti Komendánszezred	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	2	-	-	-	5	-	-
MN 43. Önálló Híradóezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	8	2	-	-	-	-
MN 5. Önálló Rádiótechnikai Zászlóalj	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	8	72	18	42	12	54	108	6	6	2	2	8	2	47	20	18	216

11. A Bakony-II. hadrend szerinti összesített haditechnikai harcérték, valamint a harcoló magasabbegységek, egységek és alegységek száma¹⁹⁴

Harc-, vezetési és felderítőjárművek mennyisége ¹⁹⁵	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	BMP-1, BMP-1F és BRM-1K ¹⁹⁶ harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BRDM-2 és VS-BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	BTR-50PU és PK páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BTR-60 R-975 reptűlöirányító pont	Összesen:
MN 1. gépesített hadtest	152	323	65	24	6	12	7	6	-	595
MN 2. gépesített hadtest	385	153	65	25	6	12	7	6	-	659
MN 3. gépesített hadtest	662	4	71	23	-	12	7	6	-	785
MN 5. Hadsereg, hadseregek közvetlenek	69	-	111	24	18	8	6	12	2	250
Szárazföldi csapatok összesen:	1268	480	312	96	30	44	27	30	2	2289
Központi készlet:	53	22	27	64	2	1	1	2	4	176
MN összesen:	1321	502	339	160	32	45	28	32	6	2465

Harcokocsik mennyisége	T-34M közepes harcokocsi	T-54M közepes harcokocsi	T-55 közepes harcokocsi	T-55A és AM közepes harcokocsi	T-72 közepes harcokocsi	PT-76B úszó harcokocsi	Összesen:
MN 1. gépesített hadtest	-	-	62	250	126	-	438
MN 2. gépesített hadtest	-	-	-	374	-	-	374
MN 3. gépesített hadtest	-	-	63	187	-	-	250
MN 5. Hadsereg, hadseregek közvetlenek	-	124	62	64	-	-	250
Szárazföldi csapatok összesen:	-	124	187	875	126	-	1312
Központi készlet:	-	34	31	46	12	-	123
Hadműveleti tartalék:	93	-	-	-	-	80 ¹⁹⁷	173
MN összesen:	93	158	218	921	138	80	1608

¹⁹⁴ A fejezetben szereplő fontosabb technikai eszközök tekintetében az összesített darabszámokat az MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség, 00514/1989. nyilvántartási számú, „Az MN létszámadatai 1989. 01. 01-én”, A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 8 - 12 oldala alapján adtam meg. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980-89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

¹⁹⁵ Az MTLB-U, BTR-50PU és PK, BTR-60PU-12, BTR-60 R-145 és BTR-60 R-975 járművek mennyiségi adatait a Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én című dokumentum 10. oldalán található adatok alapján adtam meg.

¹⁹⁶ A BRM-1K felderítő-harcjárművekből 12 db volt az MN hadrendjében. Az első hat darab BRM-1K 1984 decemberben, a következő három harcjármű 1986 decemberében, az utolsó három harcjármű 1987 szeptemberében került beszerzésre. A felderítő parancsnoki harcjárműből 5-5 db volt a 42. és 74. Felderítőzászlóalj, 1 db volt a Kossuth Lajos Katonai Főiskola, illetve 1 db volt a 24. Felderítőzászlóalj hallgatói alegységének (felderítőtiszthelyettes-képző iskola) állományában. Szollár János nyugállományú alezredes úr kutatásai és közlése alapján.

¹⁹⁷ 1989-től selejtként tartották nyilván a típus meglévő példányait. Szollár János nyugállományú alezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján.

Tüzérségi eszközök, rakétakomplexumok és aknavetők mennyisége	R-17 hadműveleti-harcászati rakétakomplexum	Luna-M harcászati rakétakomplexum	122 mm-es BM-21 sorozatvető harci gép	152 mm-es D-1 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	152 mm-es 2Sz3M önjáró tarack	122 mm-es 38/68M M-30 tarack	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyú	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	Összesen:
MN 1. gépesített hadtest	-	6	18	-	72	-	18	72	-	36	44	266
MN 2. gépesített hadtest	-	6	18	-	72	-	54	36	-	90	52	328
MN 3. gépesített hadtest	-	4	18	-	72	-	72	18	-	153	68	405
MN 5. Hadsereg, hadseregeközvetlenek	8	-	-	-	72	18	54	18	-	142	78	390
Szárazföldi csapatok összesen:	8	16	54	-	288	18	198	144	-	421	242	1389
Központi készlet:	1	2	8	-	20	-	39	10	-	136	18	234
Hadműveleti tartalék:	-	-	-	51	-	-	-	-	104	-	-	155
MN összesen:	9	18	62	51	308	18	237	154	104	557	260	1778

Páncéltörő tüzezerszerek és páncéltörő rakétaindítók mennyisége¹⁹⁸	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Fagot páncéltörő rakétarendszer	Majjuka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű	Összesen:
MN 1. gépesített hadtest	16	-	18	18	16	30	-	98
MN 2. gépesített hadtest	40	-	24	18	40	36	-	158
MN 3. gépesített hadtest	72	-	24	18	64	36	-	214
MN 5. Hadsereg, hadseregeközvetlenek	108	-	30	42	12	6	12	210
Szárazföldi csapatok összesen:	236	-	96	96	132	108	12	680
Központi készlet:	28	-	67	10	42	9	9	165
Hadműveleti tartalék:	-	132	-	-	-	-	-	132
MN összesen:	264	132	163	106	174	117	21	977

¹⁹⁸ Fagot kézi páncéltörő rakétarendszerekből és Konkursz önjáró páncéltörő rakétakomplexumokból csak a Rubin-feladat végrehajtása után érkezett be szovjet importból akkora mennyiség, hogy az alakulatokat egységesen el tudják látni az eszközökkel. A 35. Harcoksidandár gépesített lövészszázaljának és a tartalék gépkocsizó lövészszázaljának páncéltörő tüzerütegének kivételével minden ilyen alegységet elláttak az eszközzel 1988 végéig.

Légyvédelmi tüzezeszközök, légyvédelmi rakétaindítók és -komplexumok mennyisége	14,5 mm-es ZU-2 légyvédelmi géppuska	23 mm-es ZU-23-2 légyvédelmi géppuska	23 mm-es ZSU-23-4 önjáró légyvédelmi géppuska	57 mm-es ZSU-57-2 önjáró légyvédelmi géppuska	57 mm-es Sz-60 légyvédelmi géppuska	Szirela-1M önjáró légyvédelmi rakétakomplexum	Szirela-10 önjáró légyvédelmi rakétakomplexum	Szirela-2M kézi légyvédelmi rakétaindító	Igla-1E kézi légyvédelmi rakétaindító	KUB-M1 és KUB-M2 önjáró légyvédelmi rakétakomplexum (ütég)	Krug önjáró légyvédelmi rakétakomplexum (ütég)	Összesen:
MN 1. gépesített hadtest	12	3	-	-	24	16	4	45	36	4	-	144
MN 2. gépesített hadtest	12	3	4	-	24	16	-	75	18	4	-	156
MN 3. gépesített hadtest	10	15	4	-	24	8	-	102	-	3	-	166
MN 5. Hadsereg, hadseregek közvetlenek	54	18	4	-	108	-	-	18	-	-	6	208
Szárazföldi csapatok összesen:	88	39	12	-	180	40	4	240	54	11	6	674
Központi készlet:	72	69	10	-	9	6	-	6	12	-	-	184
Hadműveleti tartalék:	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	20
MN összesen:	160	108	22	20	189	46	4	246	66	11	6	878

Lángszórók mennyisége	Szárazföldi csapatok összesen:	Központi készlet	MN összesen:
LPO-50 könnyű gyalogsági lángszóró	216	4	220

Az 5. Hadseregnek a CSRP-től „HVHKSZ” esetén átalárendelt helikopterek és repülőgépek mennyisége¹⁹⁹	1. Helikopterszáhad	2. Helikopterszáhad	3. Helikopterszáhad	5. Önálló Vezetési és Futár Helikopterszáhad	29. Önálló Vegyi Sugár-Felderítő és Mentésítő Helikopter száhad	87. Harcihelikopter Dandár	101. Önálló Felderítő Repülőszáhad	Összesen:
Mi-2 futár helikopter	6	6	8	12	-	-	-	32
Ka-26 futárhelikopter	-	-	-	-	21	-	-	21
Mi-8 szállítóhelikopter	4	4	2	-	-	10	-	20
Mi-9 Ivolga légi vezetési pont	-	-	-	1	-	-	-	1
Mi-24D harci helikopter	-	-	-	-	-	29	-	29
Mi-24V harci helikopter	-	-	-	-	-	10	-	10
Szu-22M3 felderítő-repülőgép	-	-	-	-	-	-	12	12
Szu-22UM3 harci gyakorló-repülőgép	-	-	-	-	-	-	3	3
Összesen:	10	10	10	13	21	49	15	128

¹⁹⁹ Az 1., 2., 3. Helikopterszáhad, az 5. Önálló Vezetési és Futár Helikopterszáhad, valamint a 29. Önálló Vegyi Sugár-Felderítő és Mentésítő Helikopterszáhad eszközeinek darabszámát az MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség, jelentés a Rubin-feladat végrehajtásáról, 00547/3/1987. nyilvántartási számú okmány, 2. számú melléklet, *Kimutatás* 1987. 09. 24-én alapján adtam meg. A Mi-8 szállítóhelikoptereket (és az 1 db Mi-9 légi vezetési pontot) a 87. Harcihelikopter Dandár adta volna át ezeknek az alegységeknek. A Mi-2 helikoptereket a börgöndi 90. Vezetésbiztosító és Futárhelikopter Ezred adta volna át, a Ka-26 helikoptereket pedig polgári vállalatoktól vonultatták volna be minősített időszakban ezeknek a helikopterszáhadoknak. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

A 87. Harci Helikopter dandár és a 101. Önálló Felderítő Repülőszáhad eszközeinek darabszámát az MNVK 000182/1986. az MN mozgósítási készsége (Mátra-V feladat alapján, az 1986. 01. 01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) című dokumentum 4–6. oldala alapján adtam meg. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

A harcoló magasabbegységek, egységek és alegységek száma	gépesített lövészászlóalj	gépkocsizó lövészászlóalj	tartalék gépkocsizó lövészászlóalj	harcokszászlóalj	tartalék harcokszászlóalj	tábori (és önjáró) tüzéretűeg	sorozatvető-tűteg	gépesített lövészászlóalj, aknavetőtűteg	gépesített lövészázad, aknavetőszakasz	páncéltörő rakétaűteg	páncéltörő tüzéretűeg	gépesített lövészázad, páncéltörő szakasz	dandár vegyes páncéltörő űteg	gépesített lövészászlóalj, páncéltörő tüzéretűeg	tartalék gépkocsizó lövészászlóalj, páncéltörő tüzéretűeg	önjáró légvédelmi rakétaűteg	légvédelmi lövész, vagy rakétaszakasz (kézi)	önjáró légvédelmi tüzéretűeg	könnyű légvédelmi tüzéretűeg	légvédelmi tüzéretűeg	légvédelmi géppuskával ellátott biztosítószakasz
tizenegy gépesített lövészdandár	37	-	-	18	-	33	-	37	84	-	-	-	11	28	-	9	37	-	2	-	-
egy önálló gépkocsizó lövészdandár	-	4	-	2	-	3	-	4	12	-	-	-	1	4	-	-	-	-	1	-	-
két önálló tartalék gépkocsizó lövészdandár	-	-	8	-	2	6	-	8	24	-	2	-	-	-	8	-	-	-	2	-	-
egy deszant rohamzászlóalj	-	1	-	-	-	-	-	1	4	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
öt harcoksidandár	5	1	-	20	-	15	-	6	15	-	-	-	-	5	-	2	6	3	-	-	-
négy tüzérdandár	-	-	-	-	-	51	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
négy páncéltörő tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
négy légvédelmi rakétaezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	4
hat légvédelmi tüzérezred	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	1
Egyéb csapatok:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	2
Összesen:	42	6²⁰⁰	8	40	2	108	9	56	139	9	18	4	12	37	8	28	50	3	5	30	7
Összesítve:	56		42		173/139			84/4				66/50/7									

²⁰⁰ A szolnoki MN 5. Deszant Rohamzászlóaljat is ideszámítva (amely légi szállítású lövészászlóalj volt).

12. Az átszervezés eredményei, összegzése

Az átszervezéssel egy időre elkerülték a szovjetek által folyamatosan kért, újabb hadrendi elemek létrehozását, a „keretesítések” miatt a teljesen hadrafoghatatlan alakulatokat felszámolták, a személyi állományt és a fegyverzetet koncentrálták. Olyan szervezeti felépítést hoztak létre, ami a várható hadszíntéren alkalmazhatóbb. A hadtest és dandárparancsnokok elhatározásait önállóbban tudták meghozni, mert a vezetett szervezetek felépítése és a rendelkezésére álló élőerő, valamint tüzerő nagyobb mozgásteret biztosított számukra, mint a *hadosztály–ezred* szervezet esetén. A parancsnokoknak viszont az új struktúrában a nagyobb önállóság mellett nagyobb kreativitásra is szükségük volt mind a harc vezetésében, mind a magasabbegységük békevezetésében. Alakulatonként tipizálták a fegyverzetet. A vezetési szinteket csökkentették, így az információáramlás egyszerűsödött, illetve ideje lerövidült a vezető szervek és végrehajtók között. A szárazföldi csapatok hadrendi elemeinek száma békében negyvennel (143-ról 103-ra), a háborús hadrendi elemek pedig ötvenkettővel (236-ról 184-re) csökkentek. Az átszervezés során létrehoztak békében 9, háborúban 19 hadrendi elemet. Magasabb szervezeti formára szerveztek át békében 35, háborúban 39 hadrendi elemet. Átdiszlokáltak 8 béke- és 22 hadiszervezetet. Megszüntettek békében 48, háborúban 75 katonai szervezetet²⁰¹ (a táblázatokhoz hasonlóan a számszaki eltérést az okozza, hogy több önálló hadrendi számmal rendelkező katonai szervezet, kötelék alegység lett vagy a megszűnő alakulat törzséből előkészítő törzs alakult meg). A harcoló alegységek száma csökkent, de a csökkenés oka az addig szinte csak papíron létező tartalékcsoportok (27. tartalék gépkocsizó lövészhadosztály, önálló tartalék gépkocsizó lövészezredek) felszámolása miatt jelentkezik a számadatokban. Az említett tartalékcsoportok helyett létrehoztak két önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárt, amelyek a kor követelményeinek még megfelelő technikai eszközökkel rendelkeztek. Tartalékot jelentett a hadseregparancsnok kezében a közvetlenül neki alárendelt 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár és a 145. Önálló Harckocsidandár is. Átláthatóbbá vált a szervezet.

Az átszervezés végrehajtása során a csapatok központi készletből átvettek 141 db főbb fegyverzeti, 1293 páncélos- és gépjárműtechnikai, 244 db műszaki technikai és 155 db vegyvédelmi technikai eszközt, valamint 1417 tonna szak- és hadianyagot. Központi készletbe a csapatok leadtak 124 db főbb fegyverzeti, 586 db páncélos és gépjármű technikai, 125 db műszaki technikai és 20 db vegyvédelmi technikai eszközt, valamint 599 tonna szak- és hadianyagot. A csapatok között átcsoportosításra került 764 db főbb fegyverzeti, 6002 db páncélos- és gépjárműtechnikai, 704 db műszaki technikai és 155 db vegyvédelmi technikai eszköz, valamint 8552 tonna szak- és hadianyag. A központi szervek a feladat végrehajtása érdekében átcsoportosítottak 2123 tonna szak- és hadianyagot²⁰².

Néhány, már elavult haditechnikai eszköztípust kivontak a hadrendből és hadműveleti tartalékba kerültek: ilyen volt például a T-34M harckocsi, a 152 mm-es D-1 tarack, a 57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú, illetve a 76 mm-es ZiSz-3 könnyűágyú (csak a HVP területvédelmi ezredeiből ötnél maradt még rövid ideig hadrendben a könnyűágyúkból harminc darab) vagy az 57 mm-es ZSzU-57-2 Büszke légvédelmi gépágyú. Szintén jelentős számú D-442 FUG jármű került ki a hadrendből, amelyeket fokozatosan különböző típusú (BRDM-2, MTLB-U) fegyvernemi járművekkel kezdték el pótolni. Amennyiben megvizsgáljuk a két hadrendben a haditechnikai eszközök darabszáma közötti eltérést, akkor az a következtetés vonható le (hasonlóan a harcoló alegységek számának csökkenéséhez), hogy a 27. tartalék gépkocsizó lövészhadosztálynak (és a két önálló tartalék gépkocsizó lövészezrednek) raktárakban lebiztosított fegyverzet mennyiségével, illetve a 152 mm-es 43M D-1 tarackoknak a hadrendből

²⁰¹MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség, a „Rubin” feladat anyaga, 1986.–87. Az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 0032/40/1986. nyilvántartási számú jelentése, 3. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

²⁰² Ugyanott. Az MNVK Fegyverzeti és Technikai Főcsoportfőnökség 003594/27/1986. nyilvántartási számú jelentése, 2. oldal.

történt kivonásával csökkent, főként a rendszerben lévő fontosabb fegyverzeti eszközök mennyisége a szárazföldi csapatoknál. Történtek haditechnikai beszerzések is, főleg azért, hogy a technika mennyiségét a szervezethez tudják igazítani (főleg modernebb páncéltörő eszközök, BMP–1 gyalogsági harcjárművek). A szükséges beruházások mai értéken súlyos milliárdokba kerülhettek (körletek, irodák, technikai kiszolgálóállomások, lakások stb.), az elkészült jelentésekben összesített pénzüsszeg nem volt feltüntetve. A szárazföldi csapatok közel 11 500 fős hivatásos tiszti és tiszthelyettesi állományából 3141 tiszt és 3538 tiszthelyettes új beosztásba került, a feltöltetlen beosztások száma így is magas maradt (1057 tiszti és 1187 tiszthelyettesi beosztás).²⁰³ Az átszervezés során 53 tiszt és 113 tiszthelyettes került áthelyezésre a belügyi szervekhez vagy vált ki a hadseregből.²⁰⁴

„Az új szervezetek első nagy gyakorlótéri próbája a BAZALT–87 bemutató módszertani gyakorlat volt 1987 október hónapban a 33. Gépesített Lövészdandár és a 25. Harckocsidandár részvételével. A gyakorlat során bemutatásra került Várpalota nyugati Nagymező térségében az „M” állományú gépesített lövészdandár teljes állományával és technikájával (kiegészítés a hadtest szinte minden alakulatától igénybevitelre került). Képzítették a védelem több elemét, közte egy gépesített lövésszázalóalj teljes védőkörletét. Bemutatásra került a dandár második lépcső harckocsiszázalóalj ellenlökése, majd a hadtest második lépcső harckocsidandár (25. Harckocsidandár) ellencsapása. A bemutatott harcászati gyakorlaton nyújtott teljesítménye alapján a 33. Gépesített Lövészdandár szükségszerűen MEGFELELŐ, a 25. Harckocsidandár elismerésre méltó JÓ értékelést kapott.”²⁰⁵

A módszertani gyakorlatból a következő tapasztalatokat vonták le: a dandárszervezet nagysága és bonyolultsága miatt nem vezethető fegyvernemi ezred szinten. A hadtest vezetésének nagyobb önállóságot kell biztosítani a dandár vezetésének. A dandárok vezetését, légvédelmét, felderítését és műszaki erőit meg kell erősíteni. Az előljáró parancsnokságok, amennyire lehetőségeik megengedték, a gyakorlat tapasztalatai alapján a későbbiekben módosították az állománytáblákat.

Az átszervezés egyik pozitív következménye volt, hogy fiatal, jól képzett tisztek kerültek a megalakult dandárok parancsnoki, parancsnokhelyettesi, törzsfőnöki, fegyverzettechnikai helyettesi és más fontos beosztásainak nagy részébe.

Az 5. Hadsereg létszáma a hadosztály–ezred felépítéshez képest mind a békében rendszeresített létszám, mind a háborúban rendszeresített létszám tekintetében kismértékben növekedett. A csapatok feltöltöttsége egyenletesebbé vált.

---

²⁰³ Ugyanott. Az MNVK Személyügyi Főcsoportfőnökség 00607/37/1986. nyilvántartási számú jelentése, 2. és 8. oldal.

²⁰⁴ Ugyanott. Az MNVK Személyügyi Főcsoportfőnökség 00607/37/1986. nyilvántartási számú jelentése, 3. oldal.

²⁰⁵ Bártfai Ilona – Homor György – vitéz Petroszényi Tibor – vitéz Polgár Sándor – Szekeres József – Váradi György: Tata katonái 1869–1999. Tata Helyőrség Nyugállományúak Klubja, 1999, 299–300. oldal.

13. Összehasonlító táblázatok egyes csapatokról, valamint a fontosabb haditechnikai eszközök mennyiségéről a szárazföldi csapatoknál

Harc-, vezetési és felderítőjárművek mennyisége	D-944 PSZH és D-944 PSZH-F harcjármű	BMP-1, BMP-1F és BRM-1K harcjármű	D-442 FUG és D-442 VS-FUG jármű	BRDM-2 harcjármű	MTLB-U harcjármű	BTR-50PU és PK páncélozott vezetési pont	BTR-60PU-12 légvédelmi vezetési pont	BTR-60 R-145 rádióállomás	BTR-60 R-975 repülőirányító pont	Összesen:
A Rubin-feladat végrehajtása előtt										
Szárazföldi csapatok összesen:	1275	344	496	44	28	40	26	32	2	2287
A Rubin-feladat végrehajtása után										
Szárazföldi csapatok összesen:	1268	480	312	96	30	44	27	30	2	2289

Harcokocsik mennyisége	T-34M közepes harcokcsi	T-54M közepes harcokcsi	T-55 közepes harcokcsi	T-55A közepes harcokcsi	T-72 közepes harcokcsi	PT-76B úszó harcokcsi	Összesen:
A Rubin-feladat végrehajtása előtt							
Szárazföldi csapatok összesen:	93	137	187	876	126	-	1419
A Rubin-feladat végrehajtása után							
Szárazföldi csapatok összesen:	-	124	187	875	126	-	1312

Lángszórók mennyisége	LPO-50 könnyű gyalogsági lángszóró összesen:
A Rubin-feladat végrehajtása előtt:	216
A Rubin-feladat végrehajtása után:	216

Tüzérségi eszközök, rakétakomplexumok és aknavetők mennyisége	R-17 hadműveleti rakétakomplexum	Luna-M harcászati rakétakomplexum	122 mm-es BM-21 sorozatvető	152 mm-es 43M D-1 tarack	152 mm-es D-20 ágyútarack	152 mm-es 2Sz3M önjáró tarack	122 mm-es M-30 tarack	122 mm-es 2Sz1 önjáró tarack	76 mm-es ZiSz-3 kömnyüágyú	82 mm-es 37M aknavető	120 mm-es 43M aknavető	Összesen:
	A Rubin-feladat végrehajtása előtt											
Szárazföldi csapatok összesen:	8	16	54	36	288	18	198	126	66	450	228	1488
A Rubin-feladat végrehajtása után												
Szárazföldi csapatok összesen:	8	16	54	-	288	18	198	144	-	421	242	1389

Páncéltörő tüzér eszközök és páncéltörő rakétaindítók mennyisége	73 mm-es SzPG-9D HSN löveg	57 mm-es ZiSz-2 páncéltörő ágyú	85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú	100 mm-es MT-12 páncéltörő ágyú	Fagot páncéltörő rakétarendszer	Majjutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű	Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű	Összesen:
	A Rubin-feladat végrehajtása előtt							
Szárazföldi csapatok összesen:	236	118	108	90	84	108	6	750
A Rubin-feladat végrehajtása után								
Szárazföldi csapatok összesen:	236	-	96	96	132	108	12	680

Légvédelmi tüzér eszközök, légvédelmi rakétaindítók és - komplexumok mennyisége	14,5 mm-es ZU-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZU-23-2 légvédelmi géppuska	23 mm-es ZSZU-23-4 önjáró légvédelmi géppuska	57 mm-es ZSZU-57-2 önjáró légvédelmi géppuska	57 mm-es Sz-60 légvédelmi géppuska	Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum	Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakétakomplexum	Sztrela-2M kézi légvédelmi rakétaindító	Igla-IE kézi légvédelmi rakétaindító	KUB-M1 és M2 önjáró légvédelmi rakétakomplexum (ütegg)	Krug önjáró légvédelmi rakétakomplexum (ütegg)	Összesen:
	A Rubin-feladat végrehajtása előtt											
Szárazföldi csapatok összesen:	88	66	16	18	180	40	4	234	54	11	6	717
A Rubin-feladat végrehajtása után												
Szárazföldi csapatok összesen:	88	39	12	-	180	40	4	240	54	11	6	674

A harcoló alegységek száma mindkét szervezés szerint	gépesített lövészászlóalj	gépkocsizó lövészászlóalj	tartalék gépkocsizó lövészászlóalj	harckocsizó lövészászlóalj	tartalék harckocsizó lövészászlóalj	tábori (és önjáró) tüzéreg	sorozatvető-űteg	aknavetőűteg	gépesített lövészszázad, aknavetőszakasz	páncéltörő rakétaűteg	páncéltörő tüzéreg	lövészszázad, páncéltörő tüzérszakasz	ezred–dandár, vegyes páncéltörő űteg	zászlóalj páncéltörő tüzéreg	tartalék gépkocsizó lövészászlóalj, páncéltörő tüzéreg	önjáró légvédelmi rakétaűteg	légvédelmi lövész- és rakétaszakasz (kézi)	önjáró légvédelmi tüzéreg	könnyű légvédelmi tüzéreg	légvédelmi tüzéreg	légvédelmi géppuskával ellátott biztosítaszakasz
A Rubin-feladat végrehajtása előtt a szárazföldi csapatoknál																					
Összesen:	39	9	15	41	5	122	9	69	120	4	29	-	16	40	15	28	50	7	11	30	7
Összesítve:	63		46		200/120			104				76/50/7									
A Rubin-feladat végrehajtása után a szárazföldi csapatoknál																					
Összesen:	42	6²⁰⁶	8	40	2	108	9	56	139	9	18	4	12	37	8	28	50	3	5	30	7
Összesítve:	56		42		173/139			84/4				66/50/7									
Az 1979-ben tervezett hadtest–dandár szervezet alapján a harcoló alegységek száma a szárazföldi csapatoknál²⁰⁷																					
Összesen:	38	13	-	39	-	84	12	51	153	8	19	-	11	44	-	27	51	8	6	30	7
Összesítve:	51		39		147/153			82				71/51/7									

²⁰⁶ A szolnoki MN 5. Deszant Rohamzászlóaljat is ide számítva (amely légi szállítású lövészászlóalj volt).

²⁰⁷ A szerző saját számvetése. A tervben hadműveleti rendeltetésű tartalék csapatok felállítására vonatkozó utalást nem találtam. MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyivédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzérfőnökség) szervezési tervek (Bakony, Mátra). A Tisza–80 időszak feladatainak teljesítése, javaslat a Mátra–85 időszak feladataira, 2. számú melléklet alapján. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

Ezred–dandár parancsnokság: harcjármű.	Három gépesített lövészászlóalj				Ezrednél egy, dandárnál kettő harcokszászlóalj: harcokcsi/ harcjármű.	Tüzérosztály: löveg.	Vegyes páncéltörő üteg: páncéltörő eszköz.	Légvédelmi üteg: légvédelmi eszköz.	Felderítoszázad: harcjármű.	Vegyvédelmi alegység: harcjármű.
	páncélozott szállító harcjármű	aknavető	zászlóaljközvetlen páncéltörő eszköz	kézi légvédelmi rakétaindító						
Az MN 7., 8., 9. gépesített lövészadosztályoknak alárendelt D–944 PSZH-val ellátott gépesített lövészezred főbb fegyverzete										
1	96	39	24	18	31/1	18	10	4	10	5
Az MN 1., 2. gépesített hadtesteknek alárendelt D–944 PSZH-val ellátott gépesített lövészdandár főbb fegyverzete										
1	96	39	24	18	62/2	18	12	4	13	5

Ezred–dandár parancsnokság: harcokcsi.	Ezrednél három, dandárnál négy harcokszászlóalj: harcokcsi/ harcjármű.	Gépesített ²⁰⁸ lövészászlóalj				Tüzérosztály: löveg.	Légvédelmi üteg: légvédelmi eszköz.	Felderítoszázad: harcjármű.	Vegyvédelmi alegység: harcjármű.
		páncélozott szállító harcjármű	aknavető	zászlóaljközvetlen páncéltörő eszköz	kézi légvédelmi rakétaindító				
A gépesített lövészadosztályoknak alárendelt harcokcsiezredek főbb fegyverzete									
1	93/3	-	-	-	-	-	4	10	5
A gépesített hadtesteknek alárendelt harcokcsidandárok főbb fegyverzete									
2	124/4	32	13	8	6	18	4	13	5

Dandár–ezred parancsnokság: harcjármű.	Három gépesített lövészászlóalj				Harcokszászlóalj (a magyar dandárnál kettő): harcokcsi/ harcjármű.	Tüzérosztály: önjáró és vontatott löveg.	Sorozatvető-üteg: harci gép.	Vegyes páncéltörő üteg: páncéltörő eszköz.	Légvédelmi üteg: légvédelmi eszköz.	Felderítoszázad: úszó harcokcsi/harcjármű.
	páncélozott szállító harcjármű	aknavető	zászlóaljközvetlen páncéltörő eszköz	kézi légvédelmi rakétaindító						
Az MN 14. Gépesített Lövészdandár főbb fegyverzete										
1	96	39	24	18	62/2	18	0	12	4	0/13
VSZ EFE alárendelt szovjet páncélozott szállító harcjárművel ellátott gépesített lövészezred főbb fegyverzete										
1	96	36	27	27	41/1	24	6	9	8	3/3

²⁰⁸ D–944 PSZH harcjárművel ellátott gépesített lövészászlóalj szervezeti felépítésű.

Ezred-dandár parancsnokság: harckocsi.	Harckocsizászlóalj (a magyar dandárnál négy): harckocsi/ harcjármű.	Gépesített lövészászlóalj			Önjáró üzérosztály: önjáró és vontatott löveg.	Sorozatvető-üteget: harci gép.	Légvédelmi üteget: légvédelmi eszköz.	Felderítősorozat: úszó harckocsi/harcjármű.	Vegyivédelmi alegység: harcjármű.
		PSZH vagy gyalogsági harcjármű	aknavető	kézi légvédelmi rakétaindító					
Az MN 8. Harckocsidandár főbb fegyverzete									
2	124/4	32	13	6	18	0	4	0/13	5
VSZ EFE alárendelt szovjet harckocsiezred főbb fegyverzete									
1	93/3	32	12	9	24	6	8	3/3	6

14. Az új szervezetre áttérő fontosabb alakulatok átadott és átvett eszközeinek, valamint anyagainak mennyisége²⁰⁹

A katonai szervezet megnevezése	Átvett	Átadott
5. Gépesített Lövészdandár	Technika: 84 db Anyag: 62 t	Technika: 2 db Anyag: -
6. Gépesített Lövészdandár	Technika: 90 db Anyag: 63 t	Technika: 10 db Anyag: 8 t
14. Gépesített Lövészdandár	Technika: 136 db Anyag: 208 t	Technika: 47 db Anyag: 77 t
26. Gépesített Lövészdandár	Technika: 80 db Anyag: 142 t	Technika: 54 db Anyag: 14 t
33. Gépesített Lövészdandár	Technika: 76 db Anyag: 144 t	Technika: 1 db Anyag: -
37. Gépesített Lövészdandár	Technika: 81 db Anyag: 139 t	Technika: - Anyag: -
62. Gépesített Lövészdandár	Technika: 156 db Anyag: 187 t	Technika: 62 db Anyag: 121 t
63. Gépesített Lövészdandár	Technika: 256 db Anyag: 261 t	Technika: 127 db Anyag: 204 t
65. Gépesített Lövészdandár	Technika: 174 db Anyag: 183 t	Technika: 40 db Anyag: 131 t
80. Gépesített Lövészdandár	Technika: 313 db Anyag: 369 t	Technika: 75 db Anyag: 147 t
108. Gépesített Lövészdandár	Technika: 199 db Anyag: 232 t	Technika: 104 db Anyag: 146 t
48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár	Technika: 112 db Anyag: 188 t	Technika: 1 db Anyag: -
22. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár	Technika: 97 db Anyag: 227 t	Technika: 337 db Anyag: 289 t

²⁰⁹ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. 0070/62/1986. számú okmány 2. számú melléklet, *Kimutatás*, 2–22. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

53. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészdandár	Technika: 78 db Anyag: 168 t	Technika: 210 db Anyag: 196 t
8. Harckocsidandár	Technika: 208 db Anyag: 255 t	Technika: - Anyag: -
25. Harckocsidandár	Technika: 69 db Anyag: 260 t	Technika: 18 db Anyag: 4 t
31. Harckocsidandár	Technika: 199 db Anyag: 233 t	Technika: 11 db Anyag: 12 t
35. Harckocsidandár	Technika: 197 db Anyag: 263 t	Technika: 10 db Anyag: 21 t
145. Önálló Harckocsidandár	Technika: 348 db Anyag: 528 t	Technika: 157 db Anyag: 237 t
10. Önálló Tüzérdandár	Technika: 66 db Anyag: 228 t	Technika: 6 db Anyag: -
44. Tüzérdandár	Technika: 54 db Anyag: 285 t	Technika: 65 db Anyag: 225 t
50. Tüzérdandár	Technika: 197 db Anyag: 361 t	Technika: 52 db Anyag: 65 t
101. Tüzérdandár	Technika: 148 db Anyag: 268 t	Technika: - Anyag: -
28. Rakétaosztály	Technika: 71 db Anyag: 27 t	Technika: - Anyag: 2 t
31. Rakétaosztály	Technika: 58 db Anyag: 28 t	Technika: - Anyag: 2 t
92. Rakétaosztály	Technika: 45 db Anyag: 21 t	Technika: - Anyag: -
12. Páncéltörő Tüzérezred	Technika: 12 db Anyag: 75 t	Technika: - Anyag: -
27. Páncéltörő Tüzérezred	Technika: 38 db Anyag: 31 t	Technika: - Anyag: -
36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	Technika: 30 db Anyag: 90 t	Technika: 6 db Anyag: 6 t
93. Páncéltörő Tüzérezred	Technika: 38 db Anyag: 15 t	Technika: - Anyag: -
24. Felderítőzászlóalj	Technika: 76 db Anyag: 34 t	Technika: 3 db Anyag: 1 t
42. Felderítőzászlóalj	Technika: 52 db Anyag: 24 t	Technika: 3 db Anyag: -
74. Felderítőzászlóalj	Technika: 53 db Anyag: 28 t	Technika: 3 db Anyag: -
18. Műszaki Ezred	Technika: 161 db Anyag: 58 t	Technika: 1 db Anyag: -
28. Műszaki Ezred	Technika: 127 db Anyag: 31 t	Technika: 1 db Anyag: -
76. Műszaki Ezred	Technika: 125 db Anyag: 33 t	Technika: 1 db Anyag: -

15. Helyőrségváltást végrehajtó katonai szervezetek²¹⁰

Katonai szervezet megnevezése	Régi helyőrség	Új helyőrség
80. Gépesített Lövészezred	Eger	Gyöngyös–Abasár
27. Páncéltörő Tüzérosztály	Nagykanizsa	Marcali
87. Légvédelmi Tüzérezred	Karcag	Kiskunfélegyháza
9. Vegyivédelmi Zászlóalj	Szekszárd	Kiskunfélegyháza
18. Vegyivédelmi Zászlóalj	Szekszárd	Kiskunfélegyháza
21. Tábori Vegyivédelmi Anyagraktár	Szekszárd	Kiskunfélegyháza
43. Önjáró Tarackos Tüzérosztály	Marcali	Várpalota
89. Ágyútarackos Tüzérosztály	Várpalota	Pécs
67. Önálló Tüzérfelderítő Osztály	Marcali	Várpalota
114. Vegyivédelmi Század	Tata	Zalaegerszeg
72. Vegyivédelmi Század	Gyöngyös	Mezőtúr
59. Egészségügyi Zászlóalj	Nagykanizsa	Kaposvár
51. Egészségügyi Zászlóalj	Gyöngyös	Tata
41. Önálló Propaganda Század	Székesfehérvár	Kalocsa
75. Egészségügyi Ezred Parancsnokság	Marcali	Nagykanizsa
118. Egészségügyi Osztag	Csopak	Nagyatád
119. Egészségügyi Osztag	Csopak	Nagyatád
197. Egészségügyi Osztag	Keszthely	Gyöngyös
198. Egészségügyi Osztag	Keszthely	Debrecen
315. Egészségügyi Osztag	Győrszemere	Nyíregyháza
205. Tartalék Műszaki és Vegyivédelmi Ezred	Tolna	Kiskőrös

²¹⁰ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. 0070/62/1986. számú okmány, 2. számú melléklet, *Kimutatás*, 23. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

16. Megszűnt katonai szervezetek²¹¹

Megszűnt katonai szervezetek²¹²	Helyőrség
4. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság	Gyöngyös
7. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság	Kiskunfélegyháza
8. Gépesített Lövészadosztály Parancsnokság	Zalaegerszeg
15. Gépkocsizó Lövészadosztály Parancsnokság	Nyíregyháza
27. Tartalék Gépkocsizó Lövészadosztály Parancsnokság	Miskolc
16. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Debrecen
19. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Mezőtúr
35. Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Nyíregyháza
18. Tartalék Tüzérezred	Verpelét
55. Tartalék Páncéltörő Tüzérosztály	Karcag
26. Tartalék Felderítőzászlóalj	Kiskunfélegyháza
31. Tartalék Híradózászlóalj	Miskolc–Aszaló
32. Tartalék Rendészeti Komendánszászlóalj	Miskolc
47. Tartalék Műszaki Utászászlóalj	Szolnok
10. Tartalék Javítózászlóalj	Tápiószecső
72. Tartalék Ellátózászlóalj	Miskolc–Aszaló
21. Tartalék Egészségügyi Zászlóalj	Miskolc–Aszaló
39. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Aszód
41. Önálló Tartalék Gépkocsizó Lövészezred	Aszód
22. Gépesített Lövészezred	Pécs
37. Budapesti Forradalmi Ezred	Kalocsa
45. Gépkocsizó Lövészezred	Nyíregyháza
53. Gépesített Lövészezred	Szabadszállás
24. Harckocsiezred	Kalocsa
44. Harckocsiezred	Abasár
69. Harckocsiezred	Nagyatád
10. Tüzérezred	Kiskőrös
17. Tüzérezred	Jászberény
52. Önálló Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas
21. Páncéltörő Tüzérosztály	Szeged
71. Páncéltörő Tüzérosztály	Karcag
13. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Nagykanizsa
38. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Tapolca
94. Harckocsi Felderítőzászlóalj	Nyíregyháza
54. Felderítőzászlóalj	Lenti
67. Felderítőzászlóalj	Nyíregyháza
113. Felderítőzászlóalj	Kiskunfélegyháza
20. Híradózászlóalj	Gyöngyös
36. Híradózászlóalj	Kiskunfélegyháza
115. Híradózászlóalj	Nyíregyháza
134. Híradózászlóalj	Zalaegerszeg
73. Vegyivédelmi Század	Szombathely
75. Vegyivédelmi Század	Kiskunfélegyháza

²¹¹MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. 0070/62/1986. számú okmány 2. számú melléklet, *Kimutatás*, 24. oldal. Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

79. Vegyivédelmi Század	Lenti
81. Vegyivédelmi Század	Nyíregyháza
4. Rádiótechnikai Század	Verpelét
8. Rádiótechnikai Század	Zalaegerszeg
15. Rádiótechnikai Század	Verpelét
97. Önálló Deszantátkelő Zászlóalj	Ercsi
16. Műszaki Utászászlóalj	Szolnok
23. Műszaki Utászászlóalj	Orosháza
36. Műszaki Utászászlóalj	Marcali
146. Pontonos Zászlóalj	Ópusztaszer
84. Javítózászlóalj	Zalaegerszeg
85. Javítózászlóalj	Gyöngyös
89. Javítózászlóalj	Kalocsa
63. Ellátózászlóalj	Gyöngyös
68. Ellátózászlóalj	Kaposvár
120. Ellátózászlóalj	Tata
237. Tartalék Sütőde	Kaposvár
98. Rendészeti Komendánszászlóalj	Zalaegerszeg
101. Rendészeti Komendánszászlóalj	Kiskunfélegyháza
102. Rendészeti Komendánszászlóalj	Gyöngyös
103. Rendészeti Komendánszászlóalj	Nyíregyháza

17. A szárazföldi csapatoknál rendszeresített főbb haditechnikai eszközök

A fejezetben a szárazföldi csapatok főbb fegyverzeti eszközeinek fontosabb harcászati és műszaki adatait ismertetem. Néhány olyan adat és információ is szerepel a fejezetben, ami a téma iránt érdeklődő olvasó számára részben vagy teljesen ismeretlen lehetett idáig.

D–944 páncélozott szállító harcjármű (PSZH, PSZH-M, PSZH-F)

Magyar fejlesztésű és gyártású páncélozott szállító harcjármű. A szárazföldi csapatok legnagyobb darabszámban rendszeresített gépesített lövész- és felderítő-harcjárműve volt. Harmincegy (a Rubin-feladat végrehajtása után harminckettő) gépesített lövész-zászlóalj és a csapatfelderítő alegységek nagy része ezzel a típussal volt ellátva. A hetvenes évek elején papíron elkészült a terv egy három- és egy négytengelyes PSZH gyártására (PSZH-II) is, de az csak terv maradt. A PSZH-M típusból 220 db-ot gyártottak, hozzávetőlegesen 200 db-ot alakítottak át PSZH-F változatra. Volt még néhány változata, ilyen volt a század- és zászlóaljparancsnoki PSZH. Hazánkon kívül az NDK (1363 db) és Irak (150 db) is rendszeresítette a harcjárművet. Az NDK a nyolcvanas években segélyként több száz darabot adott át a típusból a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaságnak. 1970 és 1978 között 2846 darabot gyártottak összesen a típusból.²¹³

1. kép D–944 PSZH páncélozott szállító harcjármű

A gyártás befejezésével magyar tulajdonba összesen 1337 db került²¹⁴ (valószínűleg a prototípusokkal együtt, illetve néhány példányt a rendőrség is rendszeresített, majd 1992-ben a honvédség adott át készletéből a határőrségnek a harcjárművekből). 1980-ban az MN 1322 db (1102 db PSZH és 220 db PSZH-M) D–944 PSZH-val rendelkezett²¹⁵. 1985–1986-ban is szintén 1322 db volt az MN-ben rendszeresített mennyiség a harcjárműből.²¹⁶ Az MNVK Szervezési Csoportfőnökség által 1987. szeptember 24-én készített 00547/3/1987 nyilvántartási számú

²¹³ Germuska Pál: A magyar középgépipar – Hadiipar és haditechnikai termelés Magyarországon 1945–1980. Argumentum Kiadó, Budapest 2014, Függelék 7.7. és 7.12. táblázatai alapján.

²¹⁴ Hajdú Ferenc – Sárhidai Gyula: *A Magyar Királyi Honvédség Haditechnikai Intézetéről a HM Technológiai Hivatalig 1920–2005*, 136. oldal.

²¹⁵ Horváth Miklós – Kovács Vilmos: *Magyarország az atomháború árnyékában*. Zrínyi Kiadó, Budapest 2016, 319. oldal.

²¹⁶ A Dr. Helgert Imre – Dr. Mészáros Gyula: *A Magyar Honvédség a rendszerváltás sodrában II. kötet*, 41. oldalán található forrás megjelölés nélküli táblázatában „2. A Magyar Néphadsereg főbb harceszközei (a kimutatás 1985–86. évi adatokat tartalmazza)” az utolsó sorban 1322 db PSZH harcjármű szerepel.

okmány 4. számú mellékletében – *Kimutatás az 5. Hadsereg főbb harci-technikai eszközeiről* – 1268 db PSZH harcjárművet tartalmaz a szárazföldi csapatok szervezetében.²¹⁷

Az MNVK Hadművelési Csoportfőnökség 00514/1989. nyilvántartási számú, *MN létszámadatai 1989. 01. 01.* megnevezésű okmány 5. táblázata 1321 db²¹⁸ harcjárművet tartalmaz az MN-ben összesen. A CFE-egyezmény végrehajtásához 1990. november 19-i állapotot rögzítő jelentés 1045 D–944 PSZH és 176 db parancsnoki változatú PSZH-t jelzett, ez összesen 1221 db D–944 PSZH-t jelentett a Magyar Köztársaság a magyar fegyveres erők hadrendjében.²¹⁹ Többek között az MH 47. Önálló Fegyverzetjavító Zászlóalj Gyöngyösön, illetve később Abasáron állomásozó alegysége ekkor már megkezdte a legrosszabb műszaki állapotban lévő D–944 PSZH-k csapatoktól történt bevonását, majd szétbontását, illetve hatástalanítását.²²⁰

Fontosabb adatok ²²¹	
Személyzet:	9 fő (3+6 fő)
Hosszúság/szélesség/magasság:	5695 mm
Szélesség:	2505 mm
Magasság:	2308 mm
Harci tömeg:	7,48 t
Fegyverzet:	1 db 14,5 mm-es KPVT és 1 db 7,62 mm-es KGKT géppuska
Motorteljesítmény:	100 LE, D–944–00M 110 LE
Legnagyobb sebesség:	Műúton: 80 km/h. Vízben: 9 km/h.
Hatótávolság:	Műúton: 750 km. Földúton: 700 km. Vízen: 60 km.

2. kép D–944 PSZH páncélozott szállító harcjármű

²¹⁷ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

²¹⁸ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség 00514/1989. nyilvántartási számú, *Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete*, 5. táblázat, 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²¹⁹ A Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én Szerződés az európai hagyományos fegyveres erőkről (CFE, magyar változat), 10. oldal.

²²⁰ Ocskay István mérnök ezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján.

²²¹ Gjmú/38 D–944 páncélozott szállító harcjármű anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1970, 8–21. oldal.

D-442 felderítő úszó gépjármű (FUG)²²²

Magyar fejlesztésű és gyártású felderítőjármű, a magyar ipar az MN részére 715 db-ot, a belügyi szerveknek 11 db-ot gyártott a járműből, hozzávetőleg 200 db lett VS-FUG-nak átalakítva. Hazánkon kívül Csehszlovákiában, Irakban, Lengyelországban és az NDK-ban is rendszeresítettek a járművet. Alapvetően a csapatfelderítő alegységek járművének rendszeresítették. A nyolcvanas évek közepén még hét ezredközvetlen felderítőszázad járműve volt. Gyártották különböző fegyvernemi és parancsnoki változatait is: Légvédelmi FUG, MTF-FUG (tüzérfőnöki), P-FUG és P-FUG-I (parancsnoki), REP-FUG (repülőgép-irányító pont), HÍR-FUG (híradó), Z-FUG (zászlóaljparancsnoki) stb. Az MN a szárazföldi csapatokon kívül is alkalmazta a típust (hátországvédelmi csapatok, területvédelem, csapatrepülőök stb.). A nyolcvanas évekre már elavult, beépített fegyverzet nélküli jármű kivonása volt tervben, a BRDM-2 felderítő-harcjárművel tervezték az eszközt leváltani. 1986. 01. 01-én 557 db,²²³ 1989. 01. 01.-én 339 db²²⁴ D-442 FUG járművel rendelkezett az MN. 1963 és 1968 között 2295 darabot gyártottak összesen a típusból.²²⁵

3. kép D-442 FUG felderítő úszó gépjármű

Fontosabb adatok ²²⁶	
Személyzet:	6 fő (2+4 fő)
Hosszúság:	5790 mm
Szélesség:	2500 mm
Magasság:	1910 mm
Harci tömeg:	6,45 t
Páncélzat:	13 mm
Kerékképlet:	4×4, illetve oldalanként egy-egy pár mankókerék
Sebesség:	Műúton: 80 km/h. Vízen: 8–10 km/h.
Motorteljesítmény:	100 LE

²²² Hajdú Ferenc – Sárhaidai Gyula: A Magyar Királyi Honvédség Haditechnikai Intézetétől a HM Technológiai Hivatalig 1920–2005, 133. oldal.

²²³ MNVK Szervezési Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatainak megszervezése és végrehajtása. Az MN mozgósítási készsége (Mátra-V feladat alapján, az 1986. 01. 01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei, fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) 1986. 01. 01-én, 31. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

²²⁴ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség 00514/1989. nyilvántartási számú, MN létszámadatai 1989. 01. 01-én, A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²²⁵ Germuska Pál: A magyar középgépipar – Hadiipar és haditechnikai termelés Magyarországon 1945–1980. Argumentum Kiadó, Budapest 2014, Függelék 7.7. táblázata alapján.

²²⁶ Gjmű/22 A D-442 gépjármű anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1966, 5–17. oldal.

BMP–1 gyalogsági harcjármű (BRM–1K, BMP–1K3 és BMP–1F felderítő-harcjárművek)

Szovjet tervezésű lánctalpas gyalogsági harcjármű. Az MN-ben főleg Csehszlovákiában gyártott változata volt rendszerben. Az 5. Hadsereg három gépesített lövészezrede (később dandárszervezete) és több felderítő-zászlóalj volt a harcjárművel ellátva. A felderítő- (BMP–1F) és felderítő parancsnoki (BMP–1K3) változatot az akkori Gödöllői Gépgyárban alakították át fegyvernemi harcjárművé. Az MN-nél rendszeresített 12 db BRM–1K felderítő parancsnoki harcjármű szovjet gyártmányú volt.²²⁷ Az MN rendszeresített 40 db-ot a BMP–1 VPV műszaki mentő járműből is.²²⁸ A kétezres évek közepén – érthetetlen okból vagy okokból – a fejlesztésre is alkalmas eszközt kivonták a Magyar Honvédség hadrendjéből, eladták, illetve szétbontották a kivont eszközöket. Az MN-ben a legnagyobb mennyiség 490 db volt a BMP–1 gyalogsági harcjárműből.²²⁹

4. kép BMP–1 típusú gyalogsági harcjármű

Fontosabb adatok ²³⁰ (a BRM–1K felderítő parancsnoki harcjármű kivételével)	
Személyzet:	11 fő (3+8 fő)
Hosszúság:	6735 mm
Szélesség:	2940 mm
Magasság:	2068 mm
Harci tömeg:	13 t
Fegyverzet:	1 db 73 mm-es 2A28 ágyú, 1 db 7,62 mm-es PKT harcoksigéppuska, 1 db 9M14M páncéltörő rakéta, egycsatornás irányítási rendszerben 9SZ428 indítóállvánnyal és vezetőóssinnel
Motorteljesítmény:	300 LE
Legnagyobb sebesség:	Műúton: 65 km/h. Földúton: 45 Km/h. Vízen: 7 km/h.
Hatótávolság:	550–600 km

²²⁷ Pánczél Mátyás úr kutatásai és szóbeli közlése alapján.

²²⁸ A Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én. Szerződés az európai hagyományos fegyveres erőkről (CFE, magyar változat), 10. oldal.

²²⁹ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01-én, A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²³⁰ Pc/27 A BMP–1 harcjármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása I. kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1980, 20–23. oldal.

MTLB-U páncélozott szállító harcjármű és változatai

Szovjet tervezésű lánctalpas páncélozott szállító harcjármű. Az MN-ben főleg Bulgáriában gyártott változata volt rendszerben. A Rubin-feladat végrehajtásának idején egyes műszaki felderítő-alegységek harcjárműveként volt rendszeresítve 30 db²³¹ az eszközből. Az MN rendelkezett még 4 db MTLB-U R330P URH rádiózavaró állomással²³² is. Egy darab MTLB-U harcjárműre Árpád tűzvezető rendszert telepítettek. Egyes tüzérezredek, illetve -dandárok tüzérfelderítő ütegébe MTLB-U platformon SZNÁR-10²³³ tüzérfelderítő állomásokat rendszeresítettek, ebből az eszközből 10 darabbal rendelkezett az MN.²³⁴

5. kép MTLB-U típusú páncélozott szállító harcjármű

Fontosabb adatok ²³⁵	
Személyzet:	13 fő (2+11 fő)
Hosszúság:	7210 mm
Szélesség:	2850 mm
Magasság:	1905 mm
Harci tömeg:	11,5 t
Fegyverzet:	1 db 7,62 mm-es PKMB-géppuska
Legnagyobb sebesség:	Műúton: 60 km/h. Vízben: 4–6 km/h.
Motorteljesítmény:	300 LE
Hatótávolság:	500 km

²³¹ A Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én. Szerződés az európai hagyományos fegyveres erőkről (magyar változat), 8. oldal.

²³² A Rubin-feladat végrehajtása előtt a 69. Önálló Rádiózavaró Zászlóalj és a 78. Rádiózavaró Század rendelkezett két-két darabbal az eszközből. A Rubin-feladat végrehajtása után a 29. és 78. Rádiózavaró Századot látták el két-két darabbal az eszközből.

²³³ A 44., 50., 101. Tüzérdandár és a 10. Önálló Tüzérdandár a tüzérfelderítő ütegében két-két darab SZNÁR-10 mozgócél-felderítő lokátorral rendelkezett. Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve, 1913–2013. Zrínyi Kiadó, 2014, 299. oldal.

A várpalotai Tüzér Kiképző Központ is rendelkezett két darab SZNÁR-10 mozgócél-felderítő lokátorral, amit THKSZ elrendelése esetén a 67. Önálló Tüzérfelderítő Osztálynak kellett átadnia. MNVK Szervezési Csoportfőnökség, szervezési intézkedések 1986–87. Intézkedés a „RUBIN”-feladat végrehajtására. MN alakulatai BAKONY-II. hadi szervezetének megalakítási terve. 00117/1987. számon, 18. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest) MN 1980–89. Doboyszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

²³⁴ Szollár János nyugállományú alezredes úr (a korban a 35. Harckocsidandár törzsfőnöke) kutatásai és szóbeli közlése alapján adtam meg a darabszámokat.

²³⁵HM Pcfé/251 Az MTLB-U könnyű lánctalpas hordozójármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása. I. könyv. Honvédelmi Minisztérium, 1982. 5–18. oldal. HM Pcfé/259 Az MTLB-U könnyű lánctalpas hordozójármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása III. kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1985, 5–10. oldal.

BRDM–2 úszó felderítő-harcjármű

Szovjet tervezésű és gyártású páncélozott felderítőjármű. A D–442 FUG jármű váltótípusának szerezték be a típust, de nem csak felderítő feladatkörben. Főleg VS-BRDM–2 (vegyszerfelderítő) változatban (magyar átalakítással), illetve BRDM–2-MTF változatban a dandárok tűzérőnökei, önjáró tüzérsztyályok, páncéltörő rakétaütegek, valamint légvédelmi rakétaütegek parancsnokai részére rendszeresítették a szárazföldi csapatoknál. A szárazföldi csapatokon kívül az MN egyéb alakulatainál is rendszerben volt az eszköz. Többek között a HVP alárendelt aszodi 40. Komendánszrednél 10 db BRDM–2-vel váltották le 1987-ben az ezrednél szolgálatban lévő 10 db D–944 PSZH harcjárművet. Az összes változattól 160 db harcjárművel rendelkezett az MN.²³⁶

6. kép BRDM–2 felderítő-harcjármű

Fontosabb adatok²³⁷	
Személyzet:	4 fő
Hosszúság:	5750 mm
Szélesség:	2350 mm
Magasság:	2310 mm
Harci tömeg:	7 t
Kerékképlet:	4×4, illetve oldalanként egy-egy pár segédkerék
Fegyverzet:	1 db 14,5 mm-es KPVT és 1 db 7,62 mm-es KGKT vagy PKT géppuska
Motorteljesítmény:	140 LE
Legnagyobb sebesség:	Műúton: 95 km/h. Vízben: 9–10 km/h (17–19 óra).
Hatótávolság:	750 km

²³⁶ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²³⁷ Kezelési utasítás – A BRDM–2 típusú páncélozott felderítő-harcjármű leírására és kiszolgálására (orosz nyelvű szabályzat). Szovjet Védelmi Minisztérium Katonai Könyvkiadó, Moszkva, 1967, 14–21. oldal.

BTR–50PU (és BTR–50PK) páncélozott vezetési pont

Szovjet tervezésű és gyártású páncélozott vezetési pont. Alapja a BTR–50 páncélozott szállító harcjármű volt, ami a PT–76 úszó harckocsiból került kifejlesztésre. Az összfégyvernemi egység- és magasabbegység-parancsnokok, valamint helyetteseik páncélozott vezetési pontjaként volt rendszeresítve. Az előjárókkal és az alárendeltekkel való kapcsolattartáshoz különböző típusú, beépített katonai rádiókkal rendelkezett. Az MN 43 db BTR–50PU²³⁸ és 2 db BTR–50PK²³⁹ páncélozott vezetési ponttal rendelkezett.

7. kép BTR–50PU típusú páncélozott vezetési pont

Fontosabb adatok²⁴⁰	
Személyzet:	10 fő
Hosszúság:	7070 mm
Szélesség:	3140 mm
Magasság:	2050 mm
Harci tömeg:	14,3 t
Fegyverzet:	1 db 7,62 mm-es SZMGT-géppuska
Motorteljesítmény:	240 LE
Közepes sebesség:	Műúton: 30–35 km/h. Földúton: 20–25 km/h. Vízben: 10 km/h.
Hatótávolság:	Földúton: 180–210 km. Vízben: 60–70 km.

²³⁸ A Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én. Szerződés az európai hagyományos fegyveres erőkről (magyar változat), 10. oldal.

²³⁹ Szollár János nyugállományú alezredes úr (a korban a 35. Harckocsidandár törzsfőnöke) kutatásai és szóbeli közlése alapján.

²⁴⁰ HM Pcfé/56 A BTR–50PU parancsnoki hírközpont anyagismereti és kezelési utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1964, 6–12 oldal.

BTR-60PU-12: szovjet tervezésű és gyártású légvédelmi vezetési pont. Az összfégyvernemi egységek és magasabbegységek légvédelmi főnökeinek vezetési pontjaként szolgált. Az MN 28 db eszközzel rendelkezett.

BTR-60 R-145: szovjet tervezésű és gyártású rádióállomás (az akkori terminológia szerint). Az összfégyvernemi egységeknél és magasabbegységeknél volt rendszeresítve. Az MN 32 db-ot rendszeresített a BTR-60 R-145 rádióállomásból.

BTR-60 R-975:²⁴² szovjet tervezésű és gyártású repülőirányító pont (az akkori terminológia szerint). Az 5. Hadseregparancsnokságot kiszolgáló híradóezrednél, a 87. Harci Helikopterandárnál és a 89. Vegyes Szállító Repülőezrednél volt rendszerben, csapatonként két darab a típusból az adott korban. Összesen 6 db volt rendszerben az MN csapatainál.

Ezeknek a különböző vezetési pontoknak a BTR-60PB harcjármű volt az alapja.

8. kép BTR-60 R-145 típusú rádióállomás

A BTR-60PB PSZH fontosabb adatai²⁴³	
Személyzet (beépített fegyverzettel):	11 fő (3+8 fő)
Hosszúság:	7220 mm
Szélesség:	2825 mm
Magasság (a páncéltestnél):	2055 mm
Harci tömeg:	10,2 t
Fegyverzet (toronyban):	1 db 14,5 mm-es KPVT- és 1 db 7,62 mm-es PKT-géppuska
Kerékképlet:	8×8
Motorteljesítmény:	180 LE
Legnagyobb sebesség:	Műúton: 80 km/h. Vízben: 8–10 km/h.
Hatótávolság:	500 km

²⁴¹ A Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én. Szerződés az európai hagyományos fegyveres erőkről (magyar változat), 10. oldal.

²⁴² Az átszervezés idején meglévő négy darabon kívül kettő darabot 1988. június 8-án szerzett be az MN, Szollár János nyugállományú alezredes úr (a korban a 35. Harekocsidandár törzsfőnöke) kutatásai és szóbeli közlése alapján.

²⁴³ HM Gjmű/144 A BTR-60PB típusú páncélozott szállító harcjármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása I. kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1979, 8–9. oldal.

T-34M (T-34/85) közepes harckocsi

A szovjetek által a második világháborúban kifejlesztett legendás harckocsitípus a Bakony-I. hadrendben volt utoljára rendszerben, a tartalék gépkocsizó lövészezredeknél. A Bakony-II. hadrendben már hadműveleti tartalékban voltak a még meglévő T-34M harckocsik. Az MN-ben szovjet, lengyel és csehszlovák gyártmányúakat is rendszeresítettek.

A legnagyobb mennyiség, amivel rendelkezett az MN a típusból az 1956. október 23-án, a forradalom kitörésének napján nyilvántartott 451 db volt.²⁴⁴

1980-ban a T-34 típusú harckocsik mennyisége 172 db volt²⁴⁵, ez a szám 1985-re 118 db-ra, majd 93 db-ra²⁴⁶ csökkent. 1989. január 1-jén még 93 db-bal rendelkezett az MN a harckocsitípusból.²⁴⁷

9. kép T-34M (T-34/85) típusú közepes harckocsi

A Győztes	
Fontosabb adatok²⁴⁸	
Személyzet:	4 fő
Hosszúság:	8,1 m (előrefordított ágyúval)
Szélesség:	3 m
Magasság:	2,7 m
Harci tömeg:	32 t
Páncélzat:	45–90 mm
Fegyverzet:	85 mm-es SZ53 1944M harckocsiágyú, 2 db 7,62 mm-es DTM-géppuska
Motorteljesítmény:	500 LE
Sebesség:	Műúton: 60 km/h
Hatótávolság:	Földúton 230–320 km. Műúton: 300–400 km.

²⁴⁴ Bonhardt Attila – Páncélz Mátyás – Végh Ferenc – Szekeres József – Hattyár István – Sári Szabolcs: A magyar páncélosalakulatok története. Zrínyi Kiadó, Budapest 2015, *Harcjármű hiány 1956 őszén* című táblázat, 164. oldal.

²⁴⁵ Horváth Miklós – Kovács Vilmos: Magyarország az atomháború árnyékában. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016, 318. oldal.

²⁴⁶ MNVK Szervezési Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatainak megszervezése és végrehajtása. Az MN mozgósítási készsége 1986. január 1-jén MNVK 000182/1986. nyilvántartási számú okmány, 10. melléklet, 29. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

²⁴⁷ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁴⁸ HM Pcf/38 A T-34-85 és T-34-85M harckocsi anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1965, 5–19. oldal.

T-54M Tűzok közepes harckocsi

Szovjet tervezésű és gyártású T-54A közepes harckocsi hetvenes évekbeli fejlesztése a T-54M típus. Az átalakítást az akkori Gödöllői Gépgyár végezte el a harckocsikon. Az MN-ben szovjet, lengyel és csehszlovák gyártmányúak is voltak a T-54A típusú harckocsiból. A vásárolt 248 db eszközből 90 db T-54A harckocsit 1973-ban Szíriának segélyként átadott az MN az *Őszirózsa segélyprogram* keretében²⁴⁹ 12 db MIG-21 F-13 vadászpilótaeggyel együtt, így az időszakban 158 db²⁵⁰ T-54M harckocsival rendelkezett a hadsereg. Az MN a Gödöllői Gépgyártól 1969-ben megrendelte a T-54A típusú harckocsik modernizálását T-54M változatra. A modernizálás követelménye az volt, hogy a típus közelítse meg a T-55A harckocsik szintjét. Ennek érdekében a Gödöllői Gépgyárnak a következőket adták meg a korszerűsítéssel kapcsolatban: „Az üzemanyag tartály átépítése, mint a T-55A harckocsiknál van, így a lőszer 34-ről 43 db-ra növekszik. Új éjjellátó készülékek (TVN-2) beépítése, a cseh szervokormány, forgópadló, indítórendszer, ködfejlesztő beépítése (levegő). A V-54-es motor átépítése V-55-re, a bolygóművek kihajtóművek beépítése, atomvédelmi és tűzoltó berendezés, mint a T-55A-nál (sugárvédelmi bélés nem).”²⁵¹

10. kép T-54A típusú közepes harckocsi

Fontosabb adatok ²⁵²	
Személyzet:	4 fő
Hosszúság:	9000 mm (előrefordított ágyúval)
Szélesség:	3270 mm
Magasság:	2750 m (légvédelmi géppuskával)
Harci tömeg:	36,36 t
Lőszer-javadalmazás a harckocsiágyúhoz:	T-54A: 34 db. T-54M: 43 db.
Fegyverzet:	100 mm-es D10-TG harckocsiágyú, 1 db 12,7 mm-es DSK légvédelmi géppuska 2 db 7,62 mm-es SzGMT-géppuska ²⁵³
Motorteljesítmény:	580 LE
Sebesség:	Műúton: 48–50 km/h. Földúton: 20–25 km/h.
Hatótávolság:	Terepen: 270–290 km. Műúton: 420–440 km.

²⁴⁹ Az MN PCGTEK Története III. rész, 224. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN Különgyűjtemény, A/II-44.

²⁵⁰ Ugyanott, 200. oldal.

²⁵¹ Ugyanott, 134. oldal.

²⁵² HM Pc/2 A T-54A harckocsi anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1960, 11–22 oldal.

²⁵³ A T-54A harckocsik T-54M változatra történt fejlesztésekor a harckocsivezető által kezelt 7,62 mm-es SzGMT-géppuskát az átalakított harckocsikból eltávolították. Így a T-54M harckocsik csak egy darab 7,62 mm-es SzGMT-géppuskával rendelkeztek.

T-55 közepes harckocsi

Szovjet tervezésű és gyártású T-55 közepes harckocsi, a harckocsicsalád első változata, amit az MN rendszeresített. Hat zászlóalj volt hadrendben a korban az eszközből. Az MN részére 318 db-ot vásároltak a típusból, amiből a hatvanas évek végén 100 db-ot²⁵⁴ átsoroltak T-55A változatnak valószínűleg azért, mert az eszközt átvételekor rosszul vették nyilvántartásba, így 218 db-bal²⁵⁵ rendelkezett az MN a harckocsiból. Az MN-ben csak szovjet gyártásúak voltak a T-55 típusú közepes harckocsikból.

11. kép T-55 típusú közepes harckocsi

Fontosabb adatok ²⁵⁶	
Személyzet:	4 fő
Hosszúság:	9000 mm (előrefordított ágyúval)
Szélesség:	3270 mm
Magasság:	2350 mm
Harci tömeg:	36 t
Lőszer-javadalmazás a harckocsiágyúhoz:	43 db
Fegyverzet:	100 mm-es D10-T2Sz harckocsiágyú, 1 db 7,62 mm-es SzGMT- vagy PKT-géppuska
Motorteljesítmény:	580 LE
Sebesség:	Műúton: 50 km/h. Földúton: 22–27 km/h.
Hatótávolság:	Műúton: 485–500 km. Földúton: 290–320 km.

²⁵⁴ Szollár János nyugállományú alezredes úr (a korban a 35. Harckocsidandár törzsfőnöke) kutatásai és szóbeli közlése alapján adtam meg.

²⁵⁵ A Magyar Néphadsereg Páncélos és Gépjármű-technikai Szolgálatfőnökség Története III. fejezet, 200. oldal alapján. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény, A/II/-44.

MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁵⁶ HM Pc/19 A T-55 harckocsi anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1964, 10–21. oldal.

T-55A közepes harckocsi

Szovjet tervezésű és gyártású közepes harckocsi. Az MN-ben ebből a harckocsitípusból rendszeresítették a legtöbbet. A harckocsicsapatok gerincét ez a típus adta. A legnagyobb különbségek a T-55 harckocsihoz viszonyítva: a T-55A harckocsinak fejlettebb a sugárvédelmi rendszere, jobb lövegstabilizátora volt, illetve egyes példányai rendelkeztek légvédelmi géppuskával is. A néphadseregben szovjet, lengyel és csehszlovák gyártmányúak is voltak ezekből a harckocsikból. 1980-ban 920 db²⁵⁷, 1989-ben 921 db²⁵⁸ (ebből 99 db T-55AM) volt a néphadsereg tulajdonában. Egy darab T-55AM harckocsit készen vásároltunk a Szovjetuniótól,²⁵⁹ ezért nőtt a T-55A és T-55AM harckocsik darabszáma, az utolsó nagyobb mennyiség beszerzése 1980 és 1989 között történt.

12. kép T-55A típusú közepes harckocsi

Fontosabb adatok ²⁶⁰	
Személyzet:	4 fő
Hosszúság:	9000 mm (előrefordított ágyúval)
Szélesség:	3270 mm
Magasság:	2350 mm (légvédelmi géppuska nélkül)
Harci tömeg:	36 t
Lőszer-javadalmazás a harckocsiágyúhoz:	43 db
Fegyverzet:	100 mm-es D10-T2Sz harckocsiágyú, 1 db 12,7 mm-es DSK légvédelmi géppuska, ²⁶¹ 1 db 7,62 mm-es SzGMT- vagy PKT-géppuska
Motorteljesítmény:	580 LE
Sebesség:	Műúton: 50 km/h. Földúton: 22–27 km/h.
Hatótávolság:	Műúton: 485–500 km. Földúton: 290–320 km.

²⁵⁷ A Magyar Néphadsereg Páncélos és Gépjármű-technikai Szolgálatfőnökség Története III. fejezet, 200. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN Különgyűjtemény, A/II/-44.

²⁵⁸ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat 8. oldalán 865 db T-55A és 56 db T-55AM szerepel. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁵⁹ Ocskay István mérnök ezredes úr kutatásai és szóbeli közlése alapján.

²⁶⁰ HM Pc/19 A T-55 harckocsi anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1964, 10–21. oldal.

²⁶¹ A T-55A típusú közepes harckocsi nem minden példányra rendelkezett légvédelmi géppuskával.

T-55AM Mosómedve közepes harckocsi²⁶²

A T-55A közepes harckocsi továbbfejlesztett változata (*Klagyivó*, csehszlovák gyártású tűzvezető rendszer, megnövelt páncélzat és motorteljesítmény, ködvetőrendszer, kötényezett futómű). A harckocsik modernizálását a Gödöllői Gépgyár végezte el. 1987-től 1991-ig a 31. Harckocsidandár teljesen, a 37. Budapesti Forradalmi Dandár 1. harckocsizászlóalja pedig részlegesen lett átfegyverezve akkor ezzel a típussal (21 db T-55AM közepes harckocsival). A szovjetek 400 db T-55A harckocsi modernizálását kérték tőlünk, a meglévő T-55A harckocsik átalakításával T-55AM változatra 1990-ig,²⁶³ de 152 db²⁶⁴ harckocsi átépítése után a programot leállították.

13. kép T-55AM típusú közepes harckocsi

Fontosabb adatok²⁶⁵	
Személyzet:	4 fő
Hosszúság:	9000 mm (előrefordított ágyúval)
Szélesség:	3510 mm
Magasság:	2,35 m (légvédelmi géppuska nélkül)
Harci tömeg:	41,5 t
Kiegészítő páncélzat:	Az orrpáncélon és a fenékpáncélon elhelyezett 100 mm-es acél, illetve a torony két oldalán elhelyezett páncélblokk.
Fegyverzet:	100 mm-es D10-T2Sz harckocsiágyú, 1 db 12,7 mm-es DSKM légvédelmi géppuska, 1 db 7,62 mm-es PKT-géppuska, 8 db 8 mm-es ködgránátvető.
Motorteljesítmény:	607 LE
Sebesség:	Műúton: 50 km/h
Hatótávolság:	290 km–320 km

²⁶² Nem teljesen egyértelmű, hogy az adott korszakban, hány darab T-55A harckocsi volt átalakítva T-55AM változatra. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01-én. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5.táblázat 8. oldalán, 56 db szerepel, de a dokumentum MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség által készített 00186/57/1989. nyilvántartási számú okmányában a rétsági 31. Harckocsidandár szervezetében 99 db T-55AM és 27db T-55A harckocsit említ 1989. január 1-jén. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁶³ M. Szabó Miklós: A Magyar Néphadsereg fejlesztésének főbb kérdései és problémái az 1980-as években. Aetas 26. évfolyam 2011. 1. szám, 205. oldal.

²⁶⁴ Bonhardt Attila – Páncél Mátyás – Végh Ferenc – Szekeres József – Hattyár István – Sári Szabolcs: A magyar páncélosalakulatok története. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015, 250. oldal.

²⁶⁵ HM Pc/6 A T-55AM harckocsi anyagismereti és igénybevételi szakutasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1997, 7- 9. oldal.

T-72 közepes harckocsi

Szovjet tervezésű és gyártású közepes harckocsi. Az MN-nél szovjet, lengyel és csehszlovák gyártású is hadrendben volt a típusból. Az időszakban csak a 25. Harckocsiezred, majd -dandár rendelkezett T-72 típusú harckocsikkal. Az addig rendszeresített harckocsiknál modernebb, nagyobb tűzerővel rendelkező típus ára több mint hét és félszerese volt a T-55A harckocsinak,²⁶⁶ egy ezred átfegyverzése több évig tartott. Nagyon át kellett gondolnia a katonai vezetésnek a T-72 harckocsik beszerzését, mert a T-55A-ból évente átlagosan 50 db-ot szereztünk be, az új típussal ez az ütem nem volt tartható.

1983 év végéig 31 db T-72 harckocsit szereztünk be, ezt 1984-ben 30 db, 1985-ben 44 db, 1986-ban 28 db és 1987-ben 5 db beszerzése követte.²⁶⁷ Így alakult ki a 138 db-os, rendszerváltás előtti legnagyobb mennyiség a típusból.²⁶⁸ 1996-ban vásárolt a Magyar Honvédség még 100 db használt, felújított több típusváltozatú T-72M és T-72M1 harckocsit Fehéroroszországból, ezek a harckocsik 1997-ben érkeztek be az országba.

14. kép T-72 típusú közepes harckocsi

Fontosabb adatok²⁶⁹	
Személyzet:	3 fő
Hosszúság:	9530 mm (előrefordított ágyúval)
Szélesség:	3460 mm
Magasság:	2190 mm
Harci tömeg:	41 t
Fegyverzet:	125 mm-es 2A46 harckocsiágyú, 1 db 12,7 mm-es NSZVT légvédelmi géppuska, 1 db 7,62 mm-es PKT-géppuska
Lőszer-javadalmazás a harckocsiágyúhoz:	39 db
Motorteljesítmény:	780 LE
Sebesség:	Műúton: 50 km/h. Terepen: 35–45 km/h.
Hatótávolság:	Műúton: 500 km. Terepen: 320–480 km.

²⁶⁶ Egy darab T-55A harckocsi 5,6 millió forintba, egy darab T-72 harckocsi pedig 42,6 millió forintba került, 1986. évi adatok alapján. Dr. Helgert Imre – Dr. Mészáros Gyula: A Magyar Honvédség a rendszerváltás sodrában, Néphadseregből – Magyar Honvédség. Antológia Kiadó, Lakitelek 2017, II. kötet, 43. oldal.

²⁶⁷ Horváth Miklós – Kovács Vilmos: Magyarország az atomháború árnyékában. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016, 318–319. oldal.

²⁶⁸ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁶⁹ HM Pc/57 A T-72 harckocsi anyagismereti és igénybevételi szakutasítása, első kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1979, 5–24. oldal.

PT–76B úszó harckocsi

Szovjet tervezésű és gyártású úszó harckocsi. Az MN a hatvanas évek elején 81 db-ot szerzett be a típusból,²⁷⁰ amiből egy darabot 1980-ban selejtezték.²⁷¹ Az 5. Hadsereg hadosztályközvetlen felderítő-zászlóaljainak volt egy öt harckocsiból álló úszóharckocsi-százada, illetve az egyes összefegyvernemi ezredek felderítőszázadai rendelkeztek három harckocsiból álló úszóharckocsi-szakasszal. Ezeknél a szakaszoknál az úszó harckocsik száma négyre nőtt, amikor a felderítő-zászlóaljaknál felszámolták az úszóharckocsi-századokat és a harckocsikat elosztották az ezredközvetlen felderítő-alegységek között.²⁷² A kalocsai 24. Harckocsiezrednél 1980-ban 11 db eszközzel megalakított úszóharckocsi-század végezte a PT–76B és BTR–50PU harcjárművezetők kiképzését.²⁷³ A típust 1983-ban utolsóként, a század felszámolásával ettől az alegységtől is kivonták a hadrendből és hadműveleti tartalékba került. 1989-től selejtként tartották nyilván az úszóharckocsi-típus megmaradt példányait.

15. kép PT–76B típusú úszó harckocsi

Fontosabb adatok ²⁷⁴	
Személyzet:	3 fő
Hosszúság:	7625 mm
Szélesség:	3140 mm
Magasság:	2195 mm
Harci tömeg:	14 t
Fegyverzet:	76,2 mm-es D–56TM harckocsiágyú, 1 db 7,62 mm-es SzGMT-géppuska
Motorteljesítmény:	240 LE
Legnagyobb sebesség:	Műúton: 44 km/h. Földúton: 20–25 km/h. Vízen: 10,2 km/h.
Hatótávolság:	240–260 km

²⁷⁰ Bonhardt Attila – Pánczél Mátyás – Végh Ferenc – Szekeres József – Hattyár István – Sári Szabolcs: A magyar páncélosalakulatok története. Zrínyi Kiadó, Budapest 2015, 188. oldal.

²⁷¹ A Magyar Néphadsereg Páncélos és Gépjármű-technikai Szolgálatfőnökség Története III. fejezet, 201. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). Különgyűjtemény, A/II/–44.

²⁷² Somkutas Róbert nyugállományú alezredes: A csapatfelderítés átalakítása hadműveleti-harcászati felderítéssé. Felderítő Szemle, XIII. évfolyam 4. szám. 2014. november, 66. oldal.

²⁷³ Bonhardt Attila – Pánczél Mátyás – Végh Ferenc – Szekeres József – Hattyár István – Sári Szabolcs: A magyar páncélosalakulatok története. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015, 205. oldal.

²⁷⁴ HM Pc/3 A PT–76 és PT–76B úszóharckocsik anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1964, 6–10. oldal.

9K72 R-17 (Elbrus, R-300, SS-1C, SCUD-B) hadműveleti-harcászati rakétakomplexum²⁷⁵

Szovjet tervezésű és gyártású hadműveleti-harcászati rakétakomplexum. Csak a hadseregközvetlen 5. Önálló Rakétadandár (korábban 5. Önálló Harckocsiezred) rendelkezett az eszközzel. Váltására az R-400 Oka rendszer beszerzését tervezték, de ez elmaradt. A néphadsereg 9 db komplexummal rendelkezett összesen.²⁷⁶

A szovjet Déli Hadseregcsoport tárolta hozzá az atomtölteteket, ezeket az atomtölteteket csak meghatározott feladat elrendelése esetén adták volna át az MN részére. Az atomtölteteket egy 1967-ben megkötött szovjet–magyar államközi szerződés értelmében tárolták az országban a szovjet csapatok (a szerződéstől eltérve egy objektum helyett négy objektumban, de ez csak a szovjet csapatok kivonulása után vált világhossá a magyar politikai és katonai vezetés számára).²⁷⁷ Hagyományos és nukleáris robbanófejet is rendszeresítettek a rakétához.

16. kép 9K72 hadműveleti-harcászati rakétakomplexum 9P117M1 típusú indítóállványa

Fontosabb adatok ²⁷⁸	
A rakétatest hossza:	11,16 m
A rakétatest átmérője:	0,88 m
A rakétatest tömege:	6,37 t
Hatótávolság:	300 km
Találati pontosság:	450 m
Robbanófej tömege:	985 kg
Hajtóanyag típusa:	folyékony
Hordozójármű:	MAZ-543

²⁷⁵ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁷⁶ Ugyanott.

²⁷⁷ Borsits László nyugállományú vezérezredes úr visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján.

²⁷⁸ honvedlap.tapolcanet.hu/fegyvertar (a Tapolcai Honvéd Kulturális Egyesület honlapja) Letöltés: 2019.09.07.

9K52 LUNA-M (R-70, Frog-7B) harcászati rakétakomplexum²⁷⁹

Szovjet tervezésű és gyártású rakétakomplexum. A harckocsi-felderítő zászlóalj, igazi nevükön harcászati rakétaosztályok, majd rakétaosztályok hadosztályszervezetben kettő-három, hadtestszervezetben négy-hat komplexummal voltak az eszközből ellátva.

17. kép 9K52 Luna-M harcászati rakétakomplexum 9P113M típusú indítóállványa

1984-ben a 28. Harckocsi Felderítőzászlóalj (Szentes) egy indítóállványa elektromos tűz miatt kiégett, a 38. Harckocsi Felderítőzászlóaljnál (Tapolca) pedig egy indítóállvány felborult és hadihasználhatatlanná vált.²⁸⁰ Ez a két harckocsi-felderítő zászlóalj így csak két R-70 komplexummal rendelkezett. Ez csak rövid ideig volt így, mert a szentesi 28., majd a tapolcai 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj hiányzó indítóállványait is pótolták a ceglédi 3. Hadtest 92. és 94. Harckocsi Felderítőzászlóaljától. Ezt támasztja alá az MNVK rakéta- és tüzérfőnök által 1984. június 20-án az 5. Hadsereg parancsnokának megküldött 01784/9/1985. számú *Intézkedés a Mátra-IV feladatok végrehajtására* című okmány 3. oldalának 5. pontjában olvasható tájékoztatás. Az intézkedés kiadója a következőkről tájékoztatja az 5. Hadsereg parancsnokát: „A 4. gépesített lövészadosztály és a 15. gépkocsizó lövészadosztály harckocsi felderítő-zászlóaljainak hadi állománya 1984.08.01-től kettő-kettő P113 típusú indító berendezésesre, a 8. gépesített lövészadosztály harckocsi felderítőzászlóaljának szervezete pedig három P113 típusú indító berendezésesre módosul”²⁸¹ (a szentesi 28. Harckocsi Felderítőzászlóalj indítóállványát valószínűleg már előbb pótolhatták a 3. Hadtest valamelyik harckocsi-felderítő zászlóaljától).

²⁷⁹ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” Gyűjtőív, 00565/12/1986 nyilvántartási számú „Kimutatás” tartalmazza. HM HIM Hadtörténeti Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység száma: 1588.

²⁸⁰ Szelei György nyugállományú alezredes úr (MNVK Rakéta és Tüzérfőnökség) visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján. Ezt alátámasztja még a Dr. Helgert Imre – Dr. Mészáros Gyula: A Magyar Honvédség a rendszerváltás sodrában II. kötet, 41. oldalán található forrásmegjelölés nélküli táblázatában „2. A Magyar Néphadsereg főbb harceszközei (a kimutatás 1985–86. évi adatokat tartalmazza)” „Van: 16 db Luna-M indítóállvány. Megjegyzés rovat: 2 db indítóállvány 1984-ben hadihasználhatatlanná vált.”

²⁸¹ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyivédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzérfőnökség), szervezési tervek (Bakony, Mátra). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

Az előzőekben leírtakat alátámasztják még az MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség 0070/62/1986. nyilvántartási számú okmány, 2. számú mellékletének, 4. oldalán leírtak, miszerint a felszámolás alatt álló tapolcai 38. Harckocsi Felderítőzászlóalj már három indítóállványt²⁸² ad át a hat indítóállványos szervezetre felfejleszteni kívánt 31. Rakétaosztálynak (Tata).

Központi készletben (tárintézetben) is rendelkezett az MN még két Luna-M komplexummal.²⁸³ Váltótípusának a Tocska harcászati rakétakomplexum volt tervezve. A 70 km hatótávolságú, előbb a hadosztályoknak, majd a hadtesteknek alárendelt komplexumokhoz az atomtölteteket szintén a szovjet Déli Hadseregcsoporthoz adta volna át minősített időszakban. A komplexum által indítható rakéta nukleáris fejen kívül hagyományos és vegyi fejet is célba tudott juttatni.

---

²⁸² MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség, a „Rubin-feladat” anyaga. 0070/62/1986. nyilvántartási számú Kimutatás, 2. számú melléklet, 4. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

²⁸³ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 8. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

18–19. kép Az 1984-ben a szentesi 28. Harckocsi Felderítőzászlóaljnál kiégett Luna-M rendszer 9P113M típusú indítóállványa

Fontosabb adatok ²⁸⁴	
A rakétatest hossza:	9,4 m
A rakétatest átmérője:	540 mm
A rakétatest tömege:	2,486 t
Hatótávolság:	70 km
Találati pontosság:	500–700m
Hajtóanyag típusa:	szilárd
Hordozójármű:	Zil–135 LM

²⁸⁴ honvedlap.tapolcanet.hu/fegyvertar (a Tapolcai Honvéd Kulturális Egyesület honlapja) Letöltés: 2019. 09. 07.

122 mm-es 9K51 BM–21 Grad sorozatvető harci gép

Szovjet tervezésű és gyártású fegyverrendszer. A tüzérezredek egy hat harci gépes üteggel, a 44. tüzérdandár egy 18 harci gépes osztállyal volt ellátva. Dandárszervezetben, a hadtestközvetlen tüzérdandároknak volt egy 18 harci gépes osztályuk. Váltására az RM–70²⁸⁵ szovjet sorozatvetőrendszer beszerzése volt tervben. A többi VSZ-ország a hadosztályaiban egy osztályt rendszeresített a sorozatvetőkből. Az MN összesen 62 db-ot rendszeresített.²⁸⁶

20. kép 9K51 BM–21 Grad típusú sorozatvető harci gép

Fontosabb adatok²⁸⁷	
Űrméret:	122 mm
Tömege:	13,7 t
Hossza:	7350 mm
Szélessége:	2680 mm
Magassága:	3090 mm
Lőtávolság:	20,1 km
Tűzgyorsaság:	40 lövés/20 s
Csővek száma:	40
Hordozójármű:	Ural–375D
Maximális sebesség:	Közúton: 75 km/h. Terepen: 35 km/h.
Kezelők száma:	5 fő

²⁸⁵ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” gyűjtőív. Rakéta és Tüzérfőnökség 00565/12/1986 számú *Protokoll Kimutatás*, táblázata alapján. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység: 1588.

²⁸⁶ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest) MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁸⁷ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség, 1996, 12–13. oldal.

152 mm-es 43M D–1 tarack

Szovjet tervezésű és gyártású tarack. Az adott korban a 3. Hadtest 17. tüzérezredében két osztály volt rendszerben az eszközből. A hadtest–dandár szervezés során kivonták a hadrendből. Az MN az 50-es években 124 db eszközt szerzett be. 70 db-ot 1958-ban a szovjetek visszavásároltak. Futóművét a 70-es évek elején a Diósgyőri Gépgyár modernizálta. A Rubin-feladat végrehajtása során a még megmaradt 51 db tarack hadműveleti tartalékba került²⁸⁸.

21. kép 152 mm-es 43M D–1 tarack

Fontosabb adatok²⁸⁹	
Űrméret:	152,4 mm
A cső teljes hossza:	4207 mm
Tömege harc helyzetben:	3,64 t
Menethelyzetből tűzkészé tétel:	2 perc
Gyakorlati tűzgyorsaság:	3–4 lövés/perc
Csőtorkolati sebesség:	508 m/s
Maximális lőtávolság:	12 400 m
Magassági irányzás:	mínusz 3°, plusz 63,3°
Legnagyobb sebessége vontatva:	40 km/h

²⁸⁸ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁸⁹ HM Tüfe/4 Tüzérismeret. 152 mm-es 43M. tarack Szolgálati utasítás. Honvédelmi Minisztérium, 1955, 343–344. oldal.

152 mm-es D–20 ágyútarack

Szovjet tervezésű és gyártású ágyútarack. A tüzérezredek, később tüzérandárok voltak a hetvenes évek közepétől fokozatosan a típussal ellátva. Az MN-ben a legnagyobb számban ez a tüzérségi eszköz volt rendszerben. A legtöbbet az eszközből 1977-ben állították hadrendbe. Az 5. Hadsereg tüzérezredeinél először ezredenként két osztályt rendszeresítettek (egy 120 mm-es aknavető- és egy 122 mm-es tarackos osztályt pedig a gépesített lövészezredekhez csoportosítottak át), majd az egységek megmaradt tarackos osztályát is ezekkel az ágyútarackokkal látták el (addig a tüzérezredek szervezetében egy 120 mm-es aknavetőosztály és két 122 mm-es tarackos tüzérosztály, valamint egy sorozatvető-üteg volt rendszerben).²⁹⁰ Utoljára a jászberényi 50. Tüzérezred két osztályát látták el az eszközzel, a harmadik osztályánál maradtak a 122 mm-es 38/68M M–30 tarackok rendszeresítve. Az MN 308 db-ot rendszeresített a típusból.²⁹¹

22. kép 152 mm-es D–20 ágyútarack

Fontosabb adatok²⁹²	
Űrméret:	152,4 mm
Tömeg:	5,7 t
A löveg teljes hossza:	8690 mm
A löveg szélessége:	2317 mm
Oldalirányzási szög:	+/- 29°
Emelkedési szög:	-5°-tól +45°-ig
Lőtávolság:	400–17 410 m
Lőszer-javadalmazás:	60 db
Kezelőszemélyzet:	9 fő

²⁹⁰ A 10., 20., 22., 50., és 101. Tüzérezred hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/63., V/048328/7., V/048328/45., V/048328/82. és V/048328/26. számon.

²⁹¹MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁹² MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség 1996, 10–11. oldal.

152 mm-es 2SZ3M Akácija önjáró tarack

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró tarack. A terv az volt – a meg nem erősített információk alapján –, hogy a 44. tüzérdandárt Akácijával fegyverezik át a nyolcvanas évek elején (54 db eszközzel), de ez a fejlesztés nem valósult meg, valószínűleg pénzhiány miatt. Egy önjáró tarack ára akkor 375 000 rubel volt, egy 152 mm-es D–20 ágyútarack pedig 55 500 rubelbe került, így maradt a vontatott tarackok további beszerzése.²⁹³ A szárazföldi csapatok új típusú fegyverzetéből ez az egy típus volt, ami akkori orosz kifejezéssel élve „*magocska*” maradt. Mindkét hadrend szerint a hadseregközvetlen tüzérdandár alárendeltségében volt egy osztály az önjáró tarackkal ellátva. Az MN összesen 18 db 152 mm-es 2SZ3M önjáró tarackkal rendelkezett.²⁹⁴

23. kép 152 mm-es 2SZ3M Akácija önjáró tarack

Fontosabb adatok ²⁹⁵	
Hossza:	7765 mm (előrefordított tarackcsővel)
Szélessége:	325 mm
Magassága:	3050 mm (géppuskával)
Tömeg:	27, 5 t
Fegyverzet:	1 db 2A33 152,4 mm-es tarack, 1 db 7,62 mm-es PKT-géppuska
Lőtávolság (repszgránáttal):	17 300 m
Motorteljesítmény:	520 LE
Legnagyobb sebesség:	60 km/h

²⁹³ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyivédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzérfőnökség) szervezési tervek (Bakony, Mátra). Az MNVK Rakéta és Tüzérfőnökség által 1979. augusztus 10-én 00171/9/1979. nyilvántartási számon felterjesztett „A „Tisza–80” időszak feladatainak teljesítése, javaslat a „Mátra–85” időszak feladataira.” jelentése az MNVK főnökének, 20. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

²⁹⁴ Horváth Miklós – Kovács Vilmos: Magyarország az atomháború árnyékában. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016., 322. oldal. MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁹⁵ HM Tüfe/353 A 152 mm-es 2S3M önjáró tarack anyagismereti és üzemeltetési szakutasítása 1. könyv. Honvédelmi Minisztérium, 1982, 10–15. oldal.

122 mm-es 38/68M M-30 tarack

Szovjet tervezésű, de hazánkban is gyártott 122 mm-es tarack. A korban egyes gépesített lövészezredek, később -dandárok tüzérsztyályai rendelkeztek az eszközzel. A 152 mm-es D-20 ágyútarackok rendszeresítéséig a tüzérezredek alaplövege volt. Az ötvenes években a Diósgyőri Gépgyárban is gyártották ezeket a tarackokat. A lövegek futóművét a hatvanas évek végén szintén a Diósgyőri Gépgyár modernizálta.

Az MN összesen 237 db-bal rendelkezett az eszközből.²⁹⁶

24. kép 122 mm-es 38/68M M-30 tarack

Fontosabb adatok²⁹⁷	
Űrmérete:	122 mm
Kezelőszemélyzet:	6 fő
Lőtávolsága:	200–11 800 m
Tűzgyorsasága:	5–6 lövés/perc
Oldalirányzási szög:	+/- 29,5°
Emelkedési szög:	-3°-tól +63,5°-ig
Tömeg:	2,44 t
Hossza:	6100 mm
Szélessége:	2130 mm
Magassága:	1710 mm
Lőszer-javadalmazása:	80 db

²⁹⁶ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9. oldal. HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

²⁹⁷ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség 1996, 6–7. oldal.

122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika önjáró tarack

Szovjet tervezésű önjáró tarack. Egyes gépesített lövészdandárok, később a BMP–1 harcjárművekkel ellátott gépesített lövészdandárok és a harckocsidandárok önjáró tüzérosztályai rendelkeztek az eszközzel. Lövegét a Diósgyőri Gépgyár „G” és „H” egysége is gyártotta szovjet licenc alapján. Az MN-ben néhány szovjet, de többségében bolgár gyártású volt rendszerben az önjáró tarackból. A Bakony-I. hadrend szerint hét osztály rendelkezett a típussal, a Bakony-II. hadrend szerint az átalárendelések után a nyolcadik Gvozgyika osztály eszközeit a 31. Harckocsidandár központi készletből vette át.²⁹⁸ Az MN összesen 154 db-ot rendszeresített ebből az önjáró taracktípusból.²⁹⁹ Egyes önjáró tüzérosztályok szervezetében rendszeresítették az MTLB-U platformra telepített 1V12 Masina tűzvezető rendszert. Egy 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztály 1V12 Masina tűzvezető rendszere állt: 1 db 1V15 osztályparancsnoki vezetési pontból, 1 db 1V16 osztálytörzsfőnöki vezetési pontból, 3 db 1V14 ütegparancsnoki vezetési pontból és 3 db 1V13 ütegsőtiszti vezetési pontból. Az MN összesen négy osztály ellátásához szükséges 1V12 Masina tűzvezető rendszerrel rendelkezett, ez 32 db harcjárművet jelentett.³⁰⁰

25. kép 122 mm-es 2Sz1 Gvozgyika típusú önjáró tarack

Fontosabb adatok ³⁰¹	
Tömege:	15,7 t
Oldalirányzási szög:	360°
Emelkedési szög:	–3°-tól +70°-ig
Maximális lőtávolság:	15 300 m
Tűzgyorsaság földről töltve:	4–5 lövés/perc
Tűzgyorsaság küzdőtérből töltve:	1–2 lövés/perc
Lőszer-javadalmazás:	80 db
Hordozójármű:	MTLB-U
Hatótávolság:	500 km
Kezelők száma:	5 fő

²⁹⁸ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a „Rubin”-feladat anyaga 1986–87. 0070/62/1986. nyilvántartási számú Kimutatás, 2. számú melléklet, 5. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

²⁹⁹ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁰⁰ A 26. Gépesített Lövészdandár, a 33. Gépesített Lövészdandár (a dandár felszámolása után, a 25. Harckocsidandár kapta meg ezt a rendszert), a 37. Budapesti Forradalmi Dandár, valamint a 31. Harckocsidandár 122 mm-es önjáró tarackos tüzérosztályainak állományában. A tűzvezető rendszer mennyiségi adatait Szollár János nyugállományú alezredes úr (a korban a 35. Harckocsidandár törzsfőnöke) kutatásai és szóbeli közlése alapján adtam meg.

³⁰¹ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség 1996, 8–9. oldal.

A 120 mm-es 43M és a 82 mm-es 37M aknavető

120 mm-es 43M aknavető: szovjet tervezésű, de hazánkban is gyártott aknavető. A gépesített és gépkocsizó lövésszázaljak aknavetőütegeiben volt rendszeresítve (korábban a gépesített lövészezredek tüzérsége nyolc ilyen aknavetővel rendelkezett). A Diósgyőri Gépgyár gyártotta az eszköz váltótípusait, a 2B11 Szanyi 120 mm-es aknavetőt (az 1990-ig szóló *Protokoll* 54 db beszerzésével számolt, a 2. gépesített hadtest részére³⁰²) és a 2B9 Vasziljok 82 mm-es automata aknavetőt (illetve a 2B9 önjáró változatának prototípusát, egy példányt MTLB-U, egy példányt BMP–1 platformra telepítve, nem került sorozatgyártásra), szovjet licenc alapján. Az MN mindkét típusból néhány darabot rendszeresített egy kísérleti ütegben, a tömeges rendszeresítésükre nem került sor. Az MN a 120 mm-es 43M aknavetőből összesen 260 db-ot rendszeresített.³⁰³

82 mm-es 37M aknavető: szovjet tervezésű, de hazánkban is gyártott aknavető. A gépkocsizó és a D–944 PSZH-val felszerelt gépesített lövésszázadok aknavetőszakaszában (korábban gépesített lövésszázaljak aknavetőütegében) volt rendszeresítve. Az MN összesen 557 db-ot rendszeresített az eszközből.³⁰⁴

26. kép 82 mm-es 37M és 120 mm-es 43M aknavetők

Fontosabb adatok		
	120 mm-es 43M aknavető ³⁰⁵	82 mm-es 37M aknavető ³⁰⁶
Űrméret:	120 mm	82 mm
Tömege:	282 kg	56 kg
Hossza:	1890 mm	1200 mm
Magassága:	1520 mm	1000 mm
Tűzgyorsaság:	6–15 lövés/perc	15–25 lövés/perc
Legkisebb lőtávolság:	460 m	85 m
Legnagyobb lőtávolság:	5700 m	3040 m
Lőszer-javadalmazás:	80 db	120 db
Kezelők száma:	5 fő	4 fő

³⁰² MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” gyűjtőív. Rakéta és Tüzérfőnökség 00565/12/1986 számú Protokoll Kimutatás táblázata alapján. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység: 1588.

³⁰³ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 10. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁰⁴ Ugyanott.

³⁰⁵ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség 1996, 4–5. oldal.

³⁰⁶ Ugyanott, 2–3. oldal.

Az 57 mm-es 43M ZiSz–2 páncéltörő ágyú és a 76 mm-es 42M ZiSz–3 könnyűágyú

A szovjetek által a második világháborúban kifejlesztett ágyúk a Bakony-I. hadrendben voltak utoljára a rendszerben a szárazföldi csapatok tartalék alakulatainál. A 76 mm-es ZiSz–3 ágyút a páncéltörő és a tábori tüzérség is alkalmazta. Az 57 mm-es ZiSz–2 páncéltörő ágyúkat a 3. Hadtest gépesített és gépkocsizó lövészezredek vegyes páncéltörő útegeiből csak a nyolcvanas évek közepén váltották le a 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyúkkal. A Bakony-II. hadrendben már hadműveleti tartalékban voltak a még meglévő eszközök. Az ötvenes években a Diósgyőri Gépgyár is gyártotta mindkét típust, a futóművet a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején szintén a Diósgyőri Gépgyár modernizálta. Az MN-nél a korszakban összesen 104 db ZiSz–3 könnyűágyú³⁰⁷ és 132 db ZiSz–2 páncéltörő ágyú³⁰⁸ (ebből 59 db éjszaka is bevethető 57 mm-es ZiSz–2 „N” páncéltörő ágyú)³⁰⁹ volt rendszerben. A 76 mm-es ZiSz–3 könnyűágyú egy része 1988-ig a HVP területvédelmi ezredeinél még rendszerben volt, itt a szárazföldi csapatoktól kivont 85 mm-es D–44 páncéltörő ágyúkkal váltották le.

27. kép 76 mm-es ZiSz–3 könnyűágyú

Fontosabb adatok ³¹⁰		
	57 mm-es ZiSz–2	76 mm-es ZiSz–3
Űrméret:	57 mm	76,2 mm
Tömeg (tüzelő helyzetben):	1,15 t	1,15 t
Tömeg (menethelyzetben)	1790 kg	1840 kg
Csőhossz (huzagolt rész):	3444 mm	3160 mm
Lövedék kezdősebessége:	900 m/s	680 m/s
Maximális lőtávolság:	8400 m	13 300 m
Kezelők száma:	5 fő	6 fő

³⁰⁷ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 9. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁰⁸ MNVK Szervezési Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatainak megszervezése és végrehajtása. Az MN mozgósítási készsége (Mátra-V feladat alapján, az 1986.01.01-i helyzetnek megfelelően, 10. számú melléklet. Kimutatás az MN és fontosabb katonai szervezetei fontosabb haditechnikai eszközeiről és anyagainak hadiszükségletéről, biztosításáról.) 16–17. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

³⁰⁹ Dr Gáspár Tibor nyugállományú vezérőrnagy: A haditechnikai szolgálatok tevékenysége a 80-as években (fegyverzeti szolgálat, páncélos- és gépjárműtechnikai szolgálat, fegyverzettechnikai szolgálat), 1. számú melléklet, 59. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény, IV/a–16.

³¹⁰ HM Tüfe/1 Tüzérismeret 57 mm-es 43M. páncéltörő ágyú rövid szolgálati utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1951, 3. és 144. oldal. HM Tüfe/2 Tüzérismeret A 76 mm-es 1942M. ágyú szolgálati utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1956, 309–310. oldal.

73 mm-es SzPG–9D állványos gránátvető (hátrasiklás nélküli löveg)

Szovjet tervezésű és gyártású löveg. A D–944 PSZH-val ellátott gépesített és a gépkocsizó lövészászlóaljok egyes páncéltörő és páncéltörő ütegeiben volt rendszeresítve. Az 5. Hadsereg gépesített lövészászlóaljainak egyes páncéltörő ütegei 4 db, a 3. Hadtest gépesített (és gépkocsizó) lövészászlóaljainak páncéltörő ütegei 8 db eszközzel rendelkeztek³¹¹ a Bakony-I. hadrendben. A Bakony-II. hadrend szerint a hadtesteknek alárendelt gépesített lövészászlóaljok négy (a 35. Harckocsidandár gépesített lövészászlóaljának kivételével, aminek nyolc eszköze volt), a hadseregközvetlen gépesített és gépkocsizó lövészászlóaljok nyolc, a tartalék gépkocsizó lövészászlóaljok hat darab eszközzel rendelkeztek. Az MN-ben összesen 264 db-ot rendszeresítettek.³¹²

28. kép 73 mm-es SzPG–9D állványos gránátvető

Fontosabb adatok ³¹³	
Űrméret:	73 mm
Tűzkész állapot elérése:	25 s
Tömeg:	47,5kg
Csőhossz:	2110 mm
Kezelők száma:	4 fő
Lőtávolsága:	100–1300 m
Tűzgyorsaság:	6 lövés/perc
Páncélátütő képesség:	200–400 mm

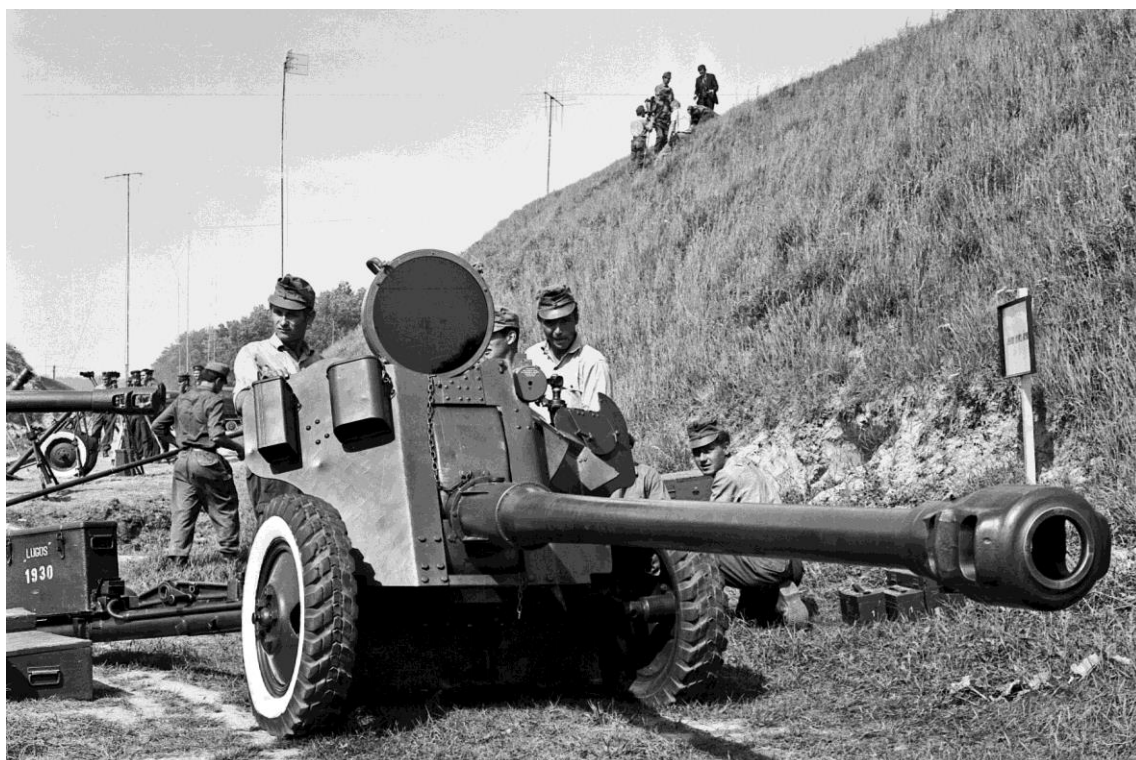
³¹¹ Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve, 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014, 288. oldal.

³¹² MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³¹³ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség, 1996, 18–19. oldal.

85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú

Szovjet tervezésű páncéltörő ágyú. Az MN-ben főleg a Lengyelországban gyártott változata volt rendszerben. A gépesített lövészekredek (dandárok) vegyes páncéltörő és páncéltörő ütegeiben rendszeresített eszköz volt. A 15. gépkocsizó lövészadosztály ezredeinél és a 15. Gépesített Lövészekrednél hat, a többi ezrednél négy ilyen ágyút³¹⁴ rendszeresítettek. A 7. gépesített és a 15. gépkocsizó lövészadosztályok páncéltörő tüzérosztályai is ezzel a páncéltörő ágyúval voltak ellátva. A Bakony-II. hadrendben dandáronként hat, az önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárokhoz tizenkét ágyú volt rendszeresítve. Az MN összesen 163 db-ot (ebből 65 db éjszaka is bevethető 85 mm-es D-44 „N” változat volt)³¹⁵ rendszeresített az eszközből.³¹⁶

29. kép 85 mm-es D-44 páncéltörő ágyú „N” változat

Fontosabb adatok ³¹⁷	
Űrméret:	85 mm
Tűzkész állapot elérése:	55 s
Tömeg:	1,725 t
Oldalirányzási szög:	+/- 27°
Emelkedési szög:	-7°-tól +35°-ig
Kezelők száma:	7 fő
Maximális lőtávolsága:	15650 m
Tűzgyorsaság:	10–15 lövés/perc
Lőszer-javadalmazás:	120 db

³¹⁴ Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve, 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014, 288. oldal.

³¹⁵ Dr. Gáspár Tibor nyugállományú vezérőrnagy: A haditechnikai szolgálatok tevékenysége a 80-as években (fegyverzeti szolgálat, páncélos és gépjármű-technikai szolgálat, fegyverzet-technikai szolgálat), 1. számú melléklete, 59. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény, IV/a-16.

³¹⁶ Ugyanott.

³¹⁷ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség, 1996, 14–15. oldal.

100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú

Szovjet fejlesztésű és gyártású páncéltörő ágyú. A 4., 8. és 9. gépesített lövészadosztály páncéltörő tüzérosztályában és a két hadseregközvetlen páncéltörő tüzérezred szervezetében volt rendszeresítve a Bakony-I. hadrendben. A Bakony-II. hadrendben a hadsereg- és hadtestközvetlen páncéltörő tüzérezredek rendelkeztek a típussal. A Bakony-I. hadrendben 90 db, a Bakony-II. hadrendben 96 db³¹⁸ volt a csapatoknál ezekből az ágyúkból. Az MN-ben rendszeresített összes mennyiség 106 db volt.³¹⁹

30. kép 100 mm-es MT–12 páncéltörő ágyú

Fontosabb adatok³²⁰	
Űrméret:	100 mm
Tűzkész állapot elérése:	55 s
Tömeg:	3,1 t
Hossza:	9650 mm
Szélessége:	2320 mm
Oldalirányzási szög:	+/- 27°
Emelkedési szög:	-6°-tól +20°-ig
Kezelők száma:	7 fő
Lőtávolsága:	8200 m
Tűzgyorsaság:	6–14 lövés/perc
Lőszer-javadalmazás:	80 db

³¹⁸MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” gyűjtőív. 00565/12/1986. nyilvántartási számú Kimutatás. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység száma: 1588.

³¹⁹MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³²⁰MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség 1996, 16–17. oldal.

9K111 Fagot hordozható páncéltörő rakétarendszer

Szovjet tervezésű és gyártású páncéltörő rakétarendszer. A Bakony-I. hadrendben csak az 5. Hadsereg D-944 PSZH-val ellátott gépesített lövészászlóaljainak vegyes páncéltörő ütegeiben volt rendszeresítve négy darab az eszközből.³²¹ A Bakony-II. hadrend szerint a hadtesteknek alárendelt D-944 PSZH-val ellátott gépesített lövészászlóaljak rendelkeztek négy darabbal az eszközből (a 35. Harckocsidandár gépesített lövészászlóaljának kivételével). A Bakony-I. hadrendben 84 db,³²² a Rubin-feladat végrehajtása után közvetlenül 132 db³²³ volt a csapatoknál. Az MN-ben rendszeresített összes mennyiség 174 db volt.³²⁴

31. kép 9K111 Fagot kézi irányított páncéltörő rakétarendszer 9P135 típusú indítóállványa

Fontosabb adatok ³²⁵	
Célmegsemmisítés távolsága:	70–2000 m
A rakéta utazósebessége:	240 m/s
Oldalirányzás szöge:	360°
Páncéltűrési képesség 90°-os szögnél:	400 mm
Tűzgyorsaság:	3 lövés/perc
Súlya:	22 kg
Kezelők száma:	3 fő
Tűzkész állapot elérése:	60 s

³²¹ Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve, 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest 2014, 288. oldal.

³²² Ugyanott, 251. oldal.

³²³ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” gyűjtőív. 00565/12/1986. nyilvántartási számú Kimutatás. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 1021. Őrzési egység száma: 1588.

³²⁴ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³²⁵ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség 1996, 20. oldal.

9P133 Maljutka-P páncéltörő rakétaindító harcjármű³²⁶

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró páncéltörő rakétakomplexum rakétaindító harcjárműve. A gépesített lövészezred (-dandár), -hadosztály (-hadtest) és -hadsereg szintű páncéltörő tüzérség is alkalmazta a típust. A 15. gépkocsizó lövészhadosztály ezredeinél négy, a többi ezrednél hat rakétakomplexum volt rendszeresítve. A Bakony-II. hadrendben a gépesített és gépkocsizó lövészdandárokban hat rakétakomplexumot rendszeresítettek (az önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárok kivételével).³²⁷ A hetvenes években vásárolt összes Maljutka páncéltörő rakétakomplexumot az MN modernizáltatta a Maljutka-P szintjére. Mindkét hadrend szerint a csapatoknál 108 db,³²⁸ az MN-ben összesen 117 db³²⁹ volt rendszerben az eszközből.

32. kép 9P133 „Maljutka-P” páncéltörő rakétaindító harcjármű

Fontosabb adatok ³³⁰	
Célmegsemmisítés távolsága:	400–3000 m
A rakéta utazósebessége:	120 m/s
Páncélatütési képesség 90°-os szögnél:	600 mm
Tűzgyorsaság:	2 lövés/perc
Súly:	7 t
Kezelők száma:	2 fő
Tűzkész állapot elérése:	25–35 s
Lőszer-javadalmazás:	14 db
Hordozójármű:	BRDM–2M

³²⁶ A jelenkorban a rendszer neve önjáró páncéltörő rakétaindító komplexum.

³²⁷ Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve, 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest 2014, 288. oldal.

³²⁸ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” gyűjtőív. 00565/12/1986. nyilvántartási számú Kimutatás. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység száma: 1588.

³²⁹ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³³⁰ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség, 1996, 21. oldal.

9P148 Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű³³¹

Szovjet fejlesztésű és gyártású önjáró páncéltörő rakétakomplexum rakétaindító harcjárműve. A Rubin-feladat végrehajtása előtt és után is egyedül a hadseregközvetlen 36. Páncéltörő Tüzérezred rendelkezett a típussal. 1988–89-ben az ezred 3. páncéltörő tüzérosztályának 3. ütegét is páncéltörő rakétaütegnek szervezik át és ezt a típust rendszeresítik ebben az ütegben is. A Bakony-I. hadrendben 6 db³³², a Bakony-II. hadrendben 12 db³³³ volt a csapatoknál és 1 db³³⁴ központi készletben. Az MN a 1989-ig összesen 21 db-ot³³⁵ szerzett be ebből a páncéltörő rakétaindító harcjárműtípusból.

33. kép 9P148 Konkursz páncéltörő rakétaindító harcjármű

Fontosabb adatok ³³⁶	
Célmegsemmisítés távolsága:	75 m – 4000 m
A rakéta utazósebessége:	208 m/s
Páncélatütési képesség 90°-os szögnél:	500 mm
Tűzgyorsaság:	2–3 lövés/perc
Súlya:	7 t
Kezelők száma:	2 fő
Tűzkész állapot elérése:	30 s
Lőszer-javadalmazás:	20 db
Hordozójármű:	BRDM–2M

³³¹ A jelenkorban a rendszer neve önjáró páncéltörő rakétaindító komplexum.

³³² Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve, 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014, 251. oldal.

³³³ MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” gyűjtőív. 00565/12/1986. nyilvántartási számú Kimutatás. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység száma: 1588.

³³⁴ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00547/3/1987. nyilvántartási számú kimutatása az 5. Hadsereg főbb harci-technikai eszközeiről. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

³³⁵ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³³⁶ MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség, 1996, 22. oldal.

14,5 mm-es ZU–2 ikercsövű légvédelmi géppuska

Szovjet tervezésű, de román gyártású légvédelmi géppuska. A hetvenes évek közepéig a gépkocsizó (gépesített) lövészezredek könnyű légvédelmi tüzérütegében hat darab volt ezrendenként a géppuskából rendszeresítve. Román importból került beszerzésre az MN részére. A szárazföldi csapatoknál a tárgyalt időszakban főleg a légvédelmi tüzér-, később légvédelmi rakétaezredekénél volt rendszerben. A légvédelmi közelbiztosítást látták volna el a géppuskákkal ezeknél az alakulatoknál. A szárazföldi csapatokon kívül a honi légvédelemnél és a HVP-nél is rendszeresítve volt a típus.

Az MN-ben összesen 160 db-ot rendszeresítettek ebből a légvédelmi géppuskából.³³⁷

34. kép 14,5 mm-es ZU–2 ikercsövű légvédelmi géppuska

Fontosabb adatok³³⁸	
Hatásos lőtávolsága légi célra:	2000 m
Hatásos lőtávolsága földi célra:	2000 m
Gyakorlati tűzgyorsaság:	300 lövés/perc
Légi cél maximális sebessége:	300 m/s
Lövedék kezdősebessége:	990–1100 m/s
Magasságirányzás szöghatára:	–19°-tól +90°-ig
Tömege harc helyzetben:	576 kg
Kezelők száma:	5 fő

³³⁷ Dr Gáspár Tibor nyugállományú vezérőrnagy: A haditechnikai szolgálatok tevékenysége a 80-as években (fegyverzeti szolgálat, páncélos- és gépjárműtechnikai szolgálat, fegyverzettechnikai szolgálat), 1. számú melléklet, 59. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény, IV/a–16.

³³⁸ Mészáros Károly nyugállományú alezredes: Légvédelmi tüzezeszközök a magyar hadseregben 1950-től napjainkig. Haditechnika 2001/3. szám, 63. oldal.

23 mm-es ZU–23–2 ikercsövű légvédelmi gépágyú

Szovjet tervezésű és gyártású légvédelmi gépágyú. Egyes gépesített és gépkocsizó lövészetek (-dandárok) könnyű légvédelmi tüzérütegében volt rendszeresítve, illetve a tartalékegységeknél is hadrendben volt. A Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexumok beszerzése előtt a gépesített (gépkocsizó) lövészetek könnyű légvédelmi tüzérütegei ilyen eszközzel voltak ellátva. A honi légvédelmi csapatoknál és a HVP-nél is rendszeresítették az eszközt. A katonai repülőtereink légvédelmét is ezekkel az eszközökkel látták el, egy repülőtér egy hat-kilenc gépágyúval szervezett üteggel rendelkezett minősített időszakban. Az MN szovjet importból 108 db (ebből a mennyiségből 53 db gépkocsin is szállítható változat volt)³³⁹ eszközt szerzett be.³⁴⁰

35. kép 23 mm-es ZU–23–2 ikercsövű légvédelmi gépágyú

Fontosabb adatok ³⁴¹	
Hatásos lőtávolság:	2500 m
Maximális lőtávolság:	7000 m
Maximális tüzelési magasság:	5100 m
Hatásos tüzelési magasság:	2000 m
Lövedék önmegsemmisítési távolsága:	3780 m
A lövedék kezdősebessége:	970 m/s
Tűzgyorsaság egy csővel:	960 lövés/perc
Tüzelési szöghatárok helyszögben:	–10°-tól +90°-ig
Tüzelési szöghatárok oldalszögben:	360°
A löveg tömege harchelyzetben:	893 kg
Kezelők száma:	5 fő

³³⁹ Dr Gáspár Tibor nyugállományú vezérőrnagy: A haditechnikai szolgálatok tevékenysége a 80-as években (fegyverzeti szolgálat, páncélos és gépjármű-technikai szolgálat, fegyverzet-technikai szolgálat), 1. számú melléklet, 60. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény, IV/a–16.

³⁴⁰ MNVK Szervezési Csoportfőnökség. Az MN mozgósítási feladatainak megszervezése és végrehajtása. Az MN mozgósítási készsége 1986.01.01-én MNVK 000182/1986. nyilvántartási számú okmány 10. melléklet 19–20 oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

³⁴¹ Mészáros Károly nyugállományú alezredes: Légvédelmi tüzezeszközök a magyar hadseregben 1950-től napjainkig. Haditechnika 2001/3. szám, 68. oldal.

23mm-es ZSzu-23-4 Silka önjáró légvédelmi gépágyú

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró légvédelmi gépágyú. Az 5. Hadsereg harckocsiszereideinél (később egyes harckocsidandároknál) szervezett önjáró légvédelmi tüzéregységeknél volt rendszeresítve. Leváltása folyamatban volt, váltótípusának a Sztrela-1M és a Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakétakomplexumokat tervezték. A Bakony-I. hadrendben öt, a Bakony-II. hadrendben három üteg volt rendszerben, ütegenként négy önjáró légvédelmi gépágyúval. Az MN szovjet importból 22 db-ot szerzett be a típusból³⁴².

36. kép 23 mm-es ZSzu-23-4 Silka önjáró légvédelmi gépágyú

Fontosabb adatok ³⁴³	
A harcjármű tömege:	19 t
Maximális lőtávolság:	2500 m
Tüzelési magasság:	100–1500 m
Tüzelési szöghatárok:	helyszögben -4° -tól $+85^{\circ}$ -ig; oldalszögben: 360°
Tűzgyorsaság (négy gépágyúval):	3400 lövés/perc
Hossza:	6535 mm
Szélessége:	3125 mm
Magassága (harchelyzetben):	3572 mm
Maximális sebessége:	Műúton: 50 km/h. Földúton: 30 km/h.
Kezelők száma:	4 fő

³⁴² Dr Gáspár Tibor nyugállományú vezérőrnagy: A haditechnikai szolgálatok tevékenysége a 80-as években (fegyverzeti szolgálat, páncélos és gépjármű-technikai szolgálat, fegyverzet-technikai szolgálat), 1. számú melléklet, 60. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény, IV/a-16.

³⁴³ HM Léfe/351 A 23 mm-es ZSzu-4 önjáró légvédelmi gépágyú műszaki leírása és kezelési utasítása I. rész. Általános leírás. Honvédelmi Minisztérium, 1970, 5–14. oldal.

57mm-es ZSzu–57–2 Búszke önjáró légvédelmi gépágyú

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró légvédelmi gépágyú. Az adott időszakban a 24., 35., és a 44. Harckocsiszredek önjáró légvédelmi tüzérütegeinél volt rendszeresítve, ütegenként hat darab eszköz. Az MN szovjet importból 21 db-ot szerzett be a típusból,³⁴⁴ ebből valószínűleg egy darabot selejtezték. A Bakony-II. hadrendben ezeket az önjáró légvédelmi gépágyúkat kivonták a rendszerből és hadműveleti tartalékba kerültek.

37. kép 57 mm-es ZSzu–57–2 Búszke típusú önjáró légvédelmi gépágyú

Fontosabb adatok³⁴⁵	
Tömeg:	28 t
Fegyverzet:	2x57 mm-es SZ–68 légvédelmi gépágyú
Maximális lőtávolság:	Vízszintesen: 12 000 m. Függőlegesen: 8800 m
Hatásos tüzelési magasság:	4000 m
Tüzelési szöghatárok:	célhelyszögben -5° -tól $+85^{\circ}$ -ig; oldalszögben 360°
Tűzgyorsaság két csővel:	200–240 lövés/perc
Hossza (előreforgatott löveggel):	8480 mm
Szélessége:	3270 mm
Magassága:	2750 mm
Maximális sebessége:	Műúton: 40 km/h. Földúton: 30 km/h.
Hatótávolsága:	Műúton: 400–420 km. Földúton: 300–320 km.
Kezelők száma:	6 fő

³⁴⁴ Horváth Miklós – Kovács Vilmos: Magyarország az atomháború árnyékában. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016, 294. oldal.

³⁴⁵ HM Léfe/1 A ZSzu–57–2 önjáró légvédelmi ágyú leírása és kezelési utasítása, I. rész. Általános leírás. Honvédelmi Minisztérium, 1963, 8–13. oldal.

57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú

Szovjet tervezésű, de magyar gyártású légvédelmi gépágyú. A 4., 7. gépesített és a 15. gépkocsizó lövészadosztályok légvédelmi tüzérezredeinél, valamint egyes hadseregközvetlen könnyű légvédelmi tüzérezredeknél volt rendszeresítve. A Bakony-II. hadrendben a hadtest- és hadseregközvetlen légvédelmi tüzérezredekben is rendszerben maradt. Egy üteg (6 db) kivételével a Diósgyőri Gépgyár gyártotta a lövegeket az MN részére. Az MN az adott időszakban 189 db eszközt tartott rendszerben a típusból.³⁴⁶

38. kép 57 mm-es Sz-60 légvédelmi gépágyú

Fontosabb adatok³⁴⁷	
Lőtávolság:	Maximális: 12 000 m. Hatásos: 6000 m
Tüzelési magasság:	Maximum: 8800 m. Hatásos: 4000 m
Tüzelési szöghatárok:	célhelyszögben -2° -tól $+87^{\circ}$ -ig; oldalszögben 360°
Tűzgyorsaság:	Elméleti: 100–120 lövés/perc. Gyakorlati: 50–70 lövés/perc.
Az önmegsemmisítő:	7224 m-en lép működésbe
A löveg tömege harchelyzetben:	4,83 t
A löveg hossza menethelyzetben:	8600 mm
Kezelőszemélyzete:	7 fő

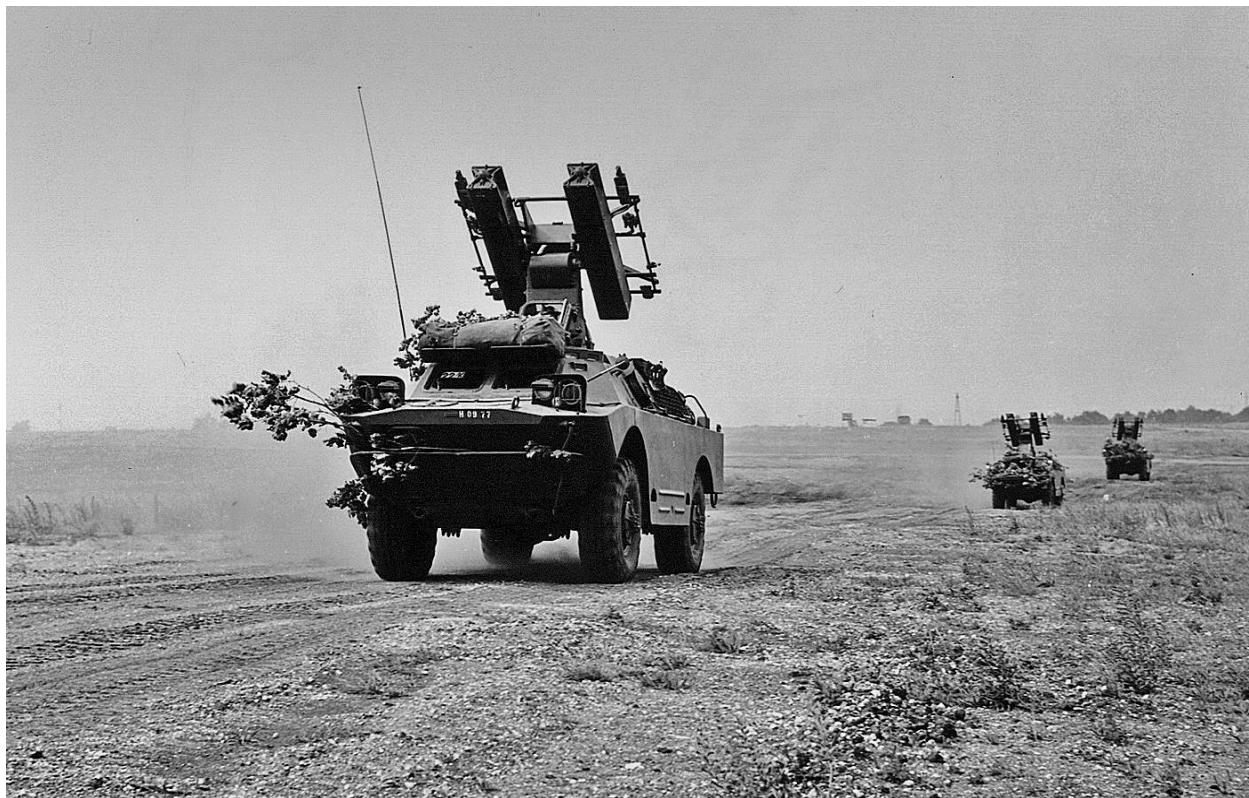
³⁴⁶ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 12. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁴⁷ Mészáros Károly nyugállományú alezredes: Légvédelmi tüzezerszökök a magyar hadseregben 1950-tól napjainkig. Haditechnika, 2001/3. szám, 66. oldal.

9K31M Sztrela–1M önjáró légvédelmi rakétakomplexum

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró légvédelmi rakétakomplexum. Az 5. Hadsereg gépesített lövészezredeinél (később gépesített lövész- és egyes harckocsidandároknál) volt rendszeresítve. Tervek voltak a 70-es években a hazai gyártására szovjet licenc alapján, de lekerült a napirendről túl nagy önköltsége miatt. A szárazföldi csapatoknál 10 üteg volt mindkét hadrend szerint rendszerben, ütegenként négy légvédelmi rakétakomplexummal, összesen negyven rakétakomplexummal.³⁴⁸ Az MN összesen 46 darabbal rendelkezett³⁴⁹ a típusból.

39. kép 9K31M Sztrela–1M típusú önjáró légvédelmi rakétakomplexum

Fontosabb adatok ³⁵⁰	
Hordozójármű:	BRDM–2
Rakétafegyverzet:	2x2
Megsemmisítési távolság:	560–4000 m
Megsemmisítési magasság:	10–3500 m
A rakéta irányítási módja:	passzív önirányítású
A harcirész-gyújtó típusa:	csapódó közelségi

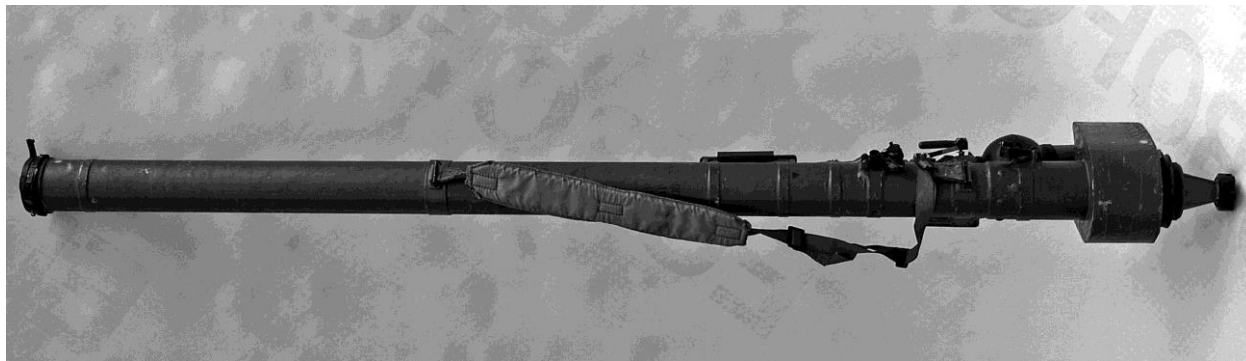
³⁴⁸ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség, a Rubin-feladat anyaga 1986–87. HM MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00547/3/1987. számú Kimutatás az 5. Hadsereg főbb harci-technikai eszközeiről. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

³⁴⁹ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁵⁰ MH Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség: Légvédelmi rakéta és tüzérfegyverek (Segédlet), Nyilvántartási szám: 611/64. Magyar Honvédség 1997, 495. oldal, 18. táblázat.

A 9K32M Sztrela–2M és a 9K310 Igla–1E közeli hatótávolságú légvédelmi rakétaindítók

Szovjet tervezésű és gyártású kézi légvédelmi rakétaindítók. A gépesített és gépkocsizó lövészászlóaljok légvédelmi lövészzakaszai rendelkeztek a rendszerekkel. Egyes felderítő-ászlóaljok, komendáncsapatok, valamint rakétaosztályok légvédelmi rakétaszakasza is rendelkezett az eszközökkel. Az MN-ben 246 db Sztrela–2M és 66 db Igla–1E légvédelmi rakétaindító volt az adott időszakban rendszeresítve.³⁵¹

40. kép 9K310 Igla–1E közeli hatótávolságú légvédelmi rakétarendszer rakétaindító konténere, indítómechanizmus nélkül

41. kép 9K32M Sztrela–2M közeli hatótávolságú légvédelmi rakétarendszer rakétaindító konténere, indítómechanizmussal

Fontosabb adatok³⁵²		
	Igla–1E	Sztrela–2M
Kezelőszemélyzet:	2 fő	2 fő
Indítócső tömege:	3 kg	3 kg
Indítócső hossza:	1,708 m	1,5 m
A célzókészülék tömege:	1,7 kg	1,7 kg
A rakéta hossza:	1,673 m	1,44 m
A szárnyak fesztávolsága:	0,072 m	0,072 m
A rakéta harci részének tömege:	1,2 kg	1,15 kg
A megsemmisítés távolsága:	500–5200 m	800–4200 m
A megsemmisítés magassága:	10–3500 m	15–3000 m

³⁵¹MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 12. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁵²MH Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség: Légvédelmi rakéta és tüzérfegyverek (Segédlet), Nyilvántartási szám: 611/64. Magyar Honvédség 1997, 495. oldal, 18. táblázat.

9K35 Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakétakomplexum

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró légvédelmi rakétakomplexum. Egyedül a 15. gépesített lövészezred (illetve jogutódja, a 37. Budapesti Forradalmi Dandár) önjáró légvédelmi rakétaütege rendelkezett 4 db ilyen eszközzel az MN-ben.³⁵³ Az 1. és 2. gépesített hadtestnek alárendelt BMP–1 gyalogsági harcjárművekkel ellátott három gépesített lövészdandárt, illetve három harcoksidandárt és azok önjáró légvédelmi rakétaütegeit ezzel a típusú komplexummal kívánták átfegyverezni az akkori tervek alapján.

42. kép 9K35 Sztrela–10 típusú önjáró légvédelmi rakétakomplexum

Fontosabb adatok ³⁵⁴	
Hordozójármű:	MTLB-U
Rakétafegyverzet:	2x2
Megsemmisítési távolság:	200–5000 m
Megsemmisítési magasság:	10–3500 m
A rakéta irányítási módja:	passzív önirányítású
A harcirész-gyűjtő típusa:	csapódó közelségi

³⁵³ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁵⁴ MH Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség: Légvédelmi rakéta és tüzérfegyverek (Segédlet), Nyilvántartási száma: 611/64. Magyar Honvédség, 1997, 495. oldal, 18. táblázat.

2K12 KUB M1 és M2 önjáró légvédelmi rakétakomplexum

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró légvédelmi rakétakomplexum. Az MN tizenegy komplexummal rendelkezett, ezeken kívül két indítójármű kiképző központban volt.³⁵⁵ Ebből öt komplexum M1, hat komplexum M2 típusú volt, 3 légvédelmi rakétaezredbe szervezve. A VSZ-szövetségeseink hasonló ezredeiben öt komplexum volt rendszerben ezredenként. Az ezredek 1985-től honi légvédelmi készütségi szolgálatot is elláttak.³⁵⁶

43. kép 2K12 KUB típusú önjáró légvédelmi rakétakomplexum 2P25M2 önjáró indítóállványa

Fontosabb adatok ³⁵⁷	
Rakétafegyverzet:	3 db/indítóállvány
Célkövető lokátor hatótávolsága:	28 km
Megsemmítés távolsága:	3700–24 000 m
Megsemmítés magassága:	50–12 000 m
A rakéta hossza:	5,8 m
A rakéta átmérője:	0,33 m
A rakéta tömege:	600 kg
A rakéta harci részének tömege:	59 kg
A harcirész-gyújtó típusa:	csapódó közelségi

³⁵⁵ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁵⁶ A 14., 15., 18. Légvédelmi Tüzérezredek majd légvédelmi rakétaezredek hadrendi nyilvántartó lapjai alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/29., V/048328/45., V/048328/47. számon.

³⁵⁷ MH Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség: Légvédelmi rakéta és tüzérfegyverek (Segédlet), Nyilvántartási szám: 611/64. Magyar Honvédség, 1997, 496. oldal, 19. táblázat.

2K11 Krug önjáró légvédelmi rakétakomplexum

Szovjet tervezésű és gyártású önjáró légvédelmi rakétakomplexum. Az MN hat komplexummal rendelkezett, egy hadseregközvetlen ezreden belül két osztályba szervezve.³⁵⁸ A VSZ-szövetségeseinknél (a román hadsereg kivételével) három osztály volt rendszerben, kilenc komplexummal légvédelmi rakétadandárokba szervezve. Ez az ezred is adott 1985-től honi légvédelmi készütségi szolgálatot.³⁵⁹

44. kép 2K11 Krug típusú önjáró légvédelmi rakétakomplexum 2P24M1 önjáró indítóállványa

Fontosabb adatok³⁶⁰	
Rakétafegyverzet:	2 db/indítóállvány
Célkövető lokátor hatótávolsága:	130 km
Megsemmisítés távolsága:	11 000–50 000 m
Megsemmisítés magassága:	100–24 000 m
A rakéta hossza:	8,3 m
A rakéta átmérője:	0,86 m
A rakéta tömege:	2,5 t
A rakéta harci részének tömege:	135 kg
A harcirész-gyújtó típusa:	csapódó közelségi

³⁵⁸ MNVK Hadművelési Csoportfőnökség. Az MN létszámadatai 1989. 01. 01. A szárazföldi csapatok fegyverzete, 5. táblázat, 11. oldal. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Doboyszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

³⁵⁹ A 7. Önálló Légvédelmi Tüzérezred, majd 7. Önálló Légvédelmi Rakétaezred hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/114. számon.

³⁶⁰ MH Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség: Légvédelmi rakéta és tüzérfegyverek (Segédlet), Nyilvántartási szám: 611/64. Magyar Honvédség, 1997, 496. oldal, 19. táblázat.

LPO–50 könnyű gyalogsági lángszóró

Szovjet tervezésű, de román gyártású lángszóró. A 93. Vegyivédelmi Ezred lángszórós zászlóaljában és az 5. Deszant Rohamzászlóaljnál volt szervezetszerűen (az eszközei a 93. Vegyivédelmi Ezrednél voltak békében) rendszeresítve. Kiképzés is egyedül a lángszórós zászlóaljnál folyt a könnyű lángszóróra. Az MN összes eszköze a kiskőrösi 93. Vegyivédelmi Ezrednél volt koncentráltan raktározva. Csak „HVHKSZ” esetén lett volna a szárazföldi csapatok kijelölt alakulatainak átadva. A kiskőrösi ezrednél 220 db³⁶¹ volt a szárazföldi csapatoknak tárolva, ennyi volt az MN-ben összesen rendszeresített LPO–50 könnyű gyalogsági lángszóró.

45. kép LPO–50 könnyű gyalogsági lángszóró

Fontosabb adatok ³⁶²	
Részei:	A lángszóró három, egy közös gyújtócsőbe csatlakozó tartályból, összekötő tömlőből és fegyverből áll.
A lángszóróból kiáramló tűzkeverék kezdősebessége:	66 m/s
Fúvókaméret:	15 mm
A betöltött tűzkeverék mennyisége:	3400 cm ³
Lőtávolság:	60–70 m
A belső áramlási útvonal és a tartályok összes felülete:	3528 cm ²
A belső anyagvesztés:	423 cm ³

³⁶¹ A 93. Önálló Vegyivédelmi Ezred hadrendi nyilvántartó lapja alapján. HM HIM Központi Irattár V/048328/131. számon.

³⁶² Balogh János mk. alezredes: A lángszórók és fejlesztésüknek lehetőségei. Honvédségi Szemle 1988. 5. szám, 99–101. oldal.

18. A Bakony-II. fejlesztési időszak 1988-ra áthúzódó megvalósult és tervezett fejlesztései a szárazföldi csapatoknál

- A T-55A harckocsik korszerűsítésének folytatása T-55AM változatra, 400 db-os mennyiségben. A program 1991-ig folytatódott, de a tervezettnél (400 db) jóval kisebb mennyiségben (152 db).
- BMP-1 és BMP-2 gyalogsági harcjárművek további beszerzése, a harckocsidandárok gépesített lövész- és felderítő-alegységeinek ellátása a harcjárművekkel. Az itt felszabaduló D-944 PSZH harcjárművek átcsoportosítása az 5. Hadsereg hadseregközvetlenekhez, az ott rendszeresített gépkocsizó lövészzászlóaljak gépesített lövészzászlóaljjakká történő átfegyverzése céljából. A fejlesztés nem valósult meg.
- Fagot hordozható páncéltörő rakétarendszerek rendszerbe állítása az azokkal nem rendelkező gépesített (gépkocsizó) lövészzászlóaljak szervezetébe; a fejlesztés a 35. Harckocsidandár gépesített lövészzászlóalja és a tartalék gépkocsizó lövészzászlóalj kivételével megvalósult.
- Az MN 2. gépesített hadtest gépesített lövészzászlóaljainak aknavető ütegeit át kívánták fegyverezni a Diósgyőri Gépgyárban gyártott 120 mm-es 2B11 Szanyi típusú aknavetőkre, a meglévő négy aknavető helyett hat eszközt terveztek egy ütegben rendszeresíteni. A 2. gépesített hadtestnél az így felszabaduló 120 mm-es 43M aknavetőkkal pedig az 1. és 3. gépesített hadtest, valamint a 145. Önálló Harckocsidandár gépesített (gépkocsizó) lövészzászlóaljainak aknavetőütegeit egészítették volna ki két-két darab aknavetővel ütegenként, így minden zászlóaljnak hat darab 120 mm-es aknavető állt volna a rendelkezésére.
- Kézi légvédelmi rakétaindító eszközöket és légvédelmi lövész-, illetve légvédelmi rakétaszakaszt kívánták rendszeresíteni az 5. Önálló Deszant Rohamzászlóaljnál, a 92. Rakétaosztálynál, a 24. Felderítőzászlóaljnál, a 3. Rendészeti Komendánszászlóaljnál, valamint a 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár és a két önálló tartalék gépkocsizó lövészdandár gépkocsizó lövészzászlóaljainál. A fejlesztés nem valósult meg.
- A 36. Önálló Páncéltörő Tüzérezred, 3. páncéltörő tüzérezred, 3. páncéltörő tüzérutegének átfegyverzése Konkursz páncéltörő rakétakomplexumokkal, egyben az osztály átalakítása vegyes páncéltörő osztállyá. Ez a fejlesztés 1988-ban megvalósult.
- Az 1. és 2. gépesített hadtest alárendeltségébe utalt, BMP-1 gyalogsági harcjárművekkel ellátott gépesített lövész- és harckocsidandárokat (hat dandár), illetve azok önjáró légvédelmi rakéta- és tüzéralegységeit Sztrela-10 önjáró légvédelmi rakétakomplexumokkal kívánták átfegyverezni. Az ezeknél a csapatoknál felszabaduló Sztrela-1M önjáró légvédelmi rakétakomplexumokkal pedig a 3. gépesített hadtest és az 5. Hadsereg hadseregközvetleneknél még rendszerben lévő önjáró légvédelmi tüzérutegeket és könnyű légvédelmi tüzérutegeket fegyverezték volna át.

Az 1987 nyarán Grósz Károly, a minisztertanács akkori elnöke által meghirdetett gazdasági stabilizációs program – ami mai szóval egy költségvetési megszigorító program volt – a honvédelmi költségvetést is érintette. A fegyverzeti korszerűsítések üteme nagymértékben csökkent az előző fejlesztési ciklusokhoz viszonyítva, a csökkenő költségvetési keret miatt. Több tervezett fejlesztés pedig teljesen elmaradt.

18.1 A Bakony-III. fejlesztési időszakra tervezett feladatok a szárazföldi csapatoknál

A *Bakony-III.* szervezési feladat végrehajtása a tervek szerint 1989. július 1-jén kezdődött volna, de a feladat megkezdésére nem került sor, mert akkor már az MN létszám- és haditechnikai csökkentése volt napirenden, ami a Gerecse-I. feladat végrehajtásával kezdődött el. Ekkor

megkezdődött a tömeghadsereg leszerzése, a bécsi haderőcsökkentési tárgyalásokon³⁶³ meghatározott létszám kialakítása, illetve a haditechnikai eszközök mennyiségi szintjének a tárgyalásokon előírt szintre történő lecsökkentése, ami 1996–1997-ig húzódott el a meghatározott ütem szerint.

- A 101. Csatarepülő Ezred felállítása két Szu–25 csatarepülő-, egy Szu–22M3 felderítő- és vadászbombázó-, illetve egy pilóta nélküli repülőszázadból; a fejlesztés nem valósult meg (az ezred csak „HVHKSZ” elrendelésekor került volna az 5. Hadsereg alárendeltségébe, békében a CSRP alárendeltségébe utaltak tervezték).
- A 36. Páncéltörő Tüzérezred fejlesztése páncéltörő tüzérdandárrá, a páncéltörő rakéta, a harcbiztosító és kiszolgáló alegységek megerősítésével; megvalósult 1989-ben. A vegyes páncéltörő osztályok szervezetében lévő irányított páncéltörő rakétaütegeknél a komplexumok számát 6-ról 9-re növelték. Az 1., 2. osztálynál 9–9 db Konkursz, míg a 3. osztálynál 9 db Maljutka-P önjáró páncéltörő rakétakomplexummal.³⁶⁴
- Négy Oka hadműveleti-harcászati és négy Tocska harcászati rakétakomplexum vásárlását és hadrendbe állítását is tervezték, de ez nem valósult meg. Az Oka és Tocska osztály előkészítő törzseit a beszerzések elmaradása miatt 1989-ben felszámolták.
- Az akkor már elavult és főleg az alkatrészhiány miatt rossz technikai állapotban lévő D–944 PSZH harcjárművek váltásának megkezdése is a tervek között szerepelt, ami annyiban kezdett el megvalósulni, hogy a hódmezővásárhelyi 62. Gépesített Lövészdandár D–944 PSZH harcjárműveit a Szovjetunióból beszerzett BTR–80 PSZH harcjárművekkel kezdték fokozatosan 1989 végétől 1990 közepéig leváltani.
- Az RM–70 sorozatvető-rendszer tervezett beszerzése elmaradt, ebből egy osztályt kívántak a hadseregközvetlen tüzérdandárnál rendszeresíteni.³⁶⁵
- Szervezési szempontból az előző hadrendhez képest kisebb állománytábla-korrekciókkal számolt az MNVK, valamint néhány új hadrendi elem megalakítását tervezte. Megalakult volna a 30. Fegyverzet-Technikai Javítóezred Parancsnokság (az 5. Hadsereg javítóalegységeinek szervezetszerű irányítására), valamint háború esetén a 147. Mozgó Rakétatechnikai Bázisból két katonai szervezet jött volna létre, az MN 147. Szárazföldi Mozgó Rakétatechnikai Bázis és az MN 148. Légvédelmi Mozgó Rakétatechnikai Bázis.³⁶⁶ Az MNVK vegyivédelmi főnökének 001366/6/1985. nyilvántartási számú okmányban leírt javaslatára a hadtestközvetlen vegyivédelmi zászlóaljak szervezete kibővült volna egy könnyű gyalogsági lángszórós századdal, illetve a 93. Önálló Vegyivédelmi Ezred szervezetében megalakult volna az Atomrobbanást Bemérő Zászlóalj.

---

³⁶³ Lásd a következő oldalon, CFE egyezmény.

³⁶⁴ Balla Tibor - Csikány Tamás - Gulyás Géza - Horváth Csaba - Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest 2014, 300. oldal.

³⁶⁵ Az MNVK Kiképzési Főfelügyelőség, „Rubin” gyűjtőív. Rakéta és Tüzérfőnökség 00565/12/1986 számú *Protokoll Kimutatás* táblázata szerint. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység: 1588.

³⁶⁶ MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség, a „Rubin”-feladat anyaga. Szervezési Csoportfőnökség 0070/5/1986 számú, „Az 5. Hadsereg „Bakony” hadrendje béke és háború idején 1990-ig” című okmány, 1. számú melléklete tartalmazza a tervezett Bakony-III. hadrendet. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

Befejezés

Az átszervezés végrehajtása nagyon kemény munka lehetett mindenki számára, aki a hadseregben szolgált; a katonák egy nyugodtabb időszakot vártak, de ez nem adatott meg számukra. Az utolsó viszonylag nyugodt éve a katonáknak a rendszerváltozásig 1985-ben volt.

A történelem közbeszólt, a hidegháborús enyhülés jegyében 1989-ben megkezdődött³⁶⁷ a CFE (Európai Hagyományos Fegyveres Erőkről szóló Szerződés) -megállapodás előkészítése és tárgyalása. A szerződés lényege a hagyományos (nem nukleáris, biológiai vagy vegyi) fegyverzet és a haderők létszámának limitálása, csökkentése, illetve ezek végrehajtásának ellenőrzése Európában. A szerződés hatálya alá tartozó, támadó harc megvívására alkalmazható fegyverzeti eszközök: páncélozott szállító és gyalogsági harcjárművek, harckocsik, 100 mm-es vagy annál nagyobb űrméretű tüzérségi eszközök (beleértve a sorozatvetőket is), harci repülőgépek, támadó helikopterek és hídvető harckocsik számát katonai szövetségenként, ezen belül is meghatározott területenként, valamint országonként szabályozta a dokumentum. A szerződés értelmében a harci repülőgépek és támadó helikopterek kivételével minden kategóriában csökkenteni kellett a hadseregünk főbb fegyverzeti eszközeinek mennyiségét.

A szomszédos országok közül a Rubin-feladat végrehajtása után közvetlenül a nem VSZ-tagállam, de szocialista ország Jugoszlávia néphadseregét is átszervezték hadtest–dandár szervezetre, majd a rendszerváltás után a román hadsereget szintén így alakították át. Csehszlovákia szétválása után mind a cseh, mind a szlovák hadsereg dandárszervezetre tért át, a szovjet utódállam Ukrajna hadseregében is dandárokat szerveztek a szárazföldi csapatoknál. Ebben az időszakban honvédségünk még szervezeti felépítésében lépéselőnyben volt, a szomszédos országok a rendszerváltozás után kezdték el hadseregük szervezetét átalakítani.

A későbbiekben sokszor átgondolatlanul végrehajtott csökkentéseknek az első áldozata az 1989-ben felszámolt 145. Önálló Harckocsidandár volt. Ezt követte a 31. Harckocsidandár gépesített lövészdandárrá történt átalakítása, a 48. Önálló Gépkocsizó Lövészdandár és az önálló tartalék gépkocsizó lövészdandárok felszámolása. De ez csak a kezdet volt.

Ezután bekövetkezett politikai változások a rendszerváltás időszaka. A Varsói Szerződés felbomlott, a szovjet csapatok kivonultak hazánkból. A rendszerváltást követően nem alakult ki politikai ciklusok átívelő konszenzus a honvédelmet érintő fejlesztési és más kérdésekben, ami a környező országokban természetes volt. Egymást követték a „haderőreformnak” hívott létszámcsökkentések és haditechnikai eszközkiegészítések, amelyek között voltak átgondoltak és átgondolatlanok, miközben beléptünk a NATO-ba, egyes politikusok pedig – elég leegyszerűsített módon – azt gondolták, hogy a szövetség majd megvéd minket és a honvédségre csak minimálisan kell költségvetési forrásokat biztosítani. A honvédség békelelétszáma 2002-ben még 45 000 fő volt (ami minősített időszakban még kiegészült volna 90 300 fő tartalékos katonával), ez a létszám a kétezres évek közepén 25 000 főre csökkent (volt olyan év, amikor a tartalékos katonák létszáma 20 fő volt). Felszámolták a sorozott katonai rendszert, ezenfelül a tartalékos katonai rendszert, a sorköteles korosztályok nyilvántartását, valamint a haderő valódi képességeit. A tüzér-, páncéltörő tüzér- és harckocsizó-fegyvernem majdnem eltűnt a honvédségünkből, jelképes mennyiségű lánctalpas és nehézfegyverzet maradt napjainkra hadrendben.

---

³⁶⁷ A szerződés megkötéséhez szükséges előzetes tárgyalások már 1988-ban megkezdődtek. Az MNVK Hadműveleti Csoportfőnöksége a létszám, illetve haditechnikai eszközök tekintetében a szükséges számvetéseket és okmányokat már ekkor elkészítette. Borsits László nyugállományú vezérezredes úr visszaemlékezése és szóbeli közlése alapján.

Rövidítések jegyzéke

ÁHKSZ: állandó harckészültség
CFE: Európai Hagyományos Fegyveres Erőkről szóló Szerződés
CSRP: Csapatrepülő Parancsnokság
FHKSZ: fokozott harckészültség
hjmű: harcjármű
HM: Honvédelmi Minisztérium
HM HIM: Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum
HSN löveg: hátrasiklás nélküli löveg
HVHKSZ: háborús veszély harckészültség
HVP: Hátországvédelmi Parancsnokság
k: komplexum
lgy: légvédelmi
B: békében is meglévő katonai szervezet
M: mozgósítással megalakításra kerülő katonai szervezet
M esetén: mozgósítás esetén
„M” törzs: mozgósítás-előkészítő törzs
MZ készlet: mozgósítás elrendelésének időszakára zárolt anyagi-technikai készlet
MH: Magyar Honvédség
MN: Magyar Néphadsereg
MNVK: Magyar Néphadsereg Vezérkar Főnökség
PSZH: páncélozott szállító harcjármű
THKSZ: teljes harckészültség
VSZ: Varsói Szerződés
VSZ EFE: Varsói Szerződés Tagállamai Egyesített Fegyveres Erői

Köszönetnyilvánítás

Az írás szerzője köszönetet mond szakmai segítségükért, tanácsaikért, emlékeik megosztásáért és támogatásukért a következő személyeknek:

Bíró József nyugállományú vezérőrnagy
Borsits László nyugállományú vezérezredes
Cserhádi Ákos nyugállományú alezredes
Farkas Gábor nyugállományú alezredes
Hibácskó Ferenc nyugállományú rendőr alezredes (volt honi légvédelmi tüzértiszt, a 11/2. Honi Légvédelmi Tüzérosztálynál, majd a 104/4. Honi Légvédelmi Tüzér Osztálycsoportnál szolgált)
Istenes Sándor nyugállományú polgári védelmi dandártábornok (volt rakéta-tüzértiszt, a 94. Harckocsi Felderítőzászlóalj utolsó parancsnoka)
Jávorka János nyugállományú ezredes
Keczer Imre nyugállományú vezérőrnagy
Mádi János nyugállományú ezredes
Molnár Albert nyugállományú mérnök ezredes
Nacsa Ferenc nyugállományú törzszászlós
Nemes Tamás ezredes
Ocskay István mérnök ezredes
Orbán Károly nyugállományú vezérőrnagy
Pánczél Mátyás rendőr törzszászlós (szakértő)
Pintér Gábor nyugállományú alezredes
Somkutas Róbert nyugállományú alezredes
Szelei György nyugállományú alezredes
Szoboszlai Endre nyugállományú mérnök ezredes
Szollár János nyugállományú alezredes
Tasnádi János nyugállományú alezredes
Végh Ferenc nyugállományú vezérezredes

Külön köszönettel tartozom a szakmai lektorálásért Borsits László nyugállományú vezérezredes Úrnak! A folyamatos konzultációkért és az előzetes lektorálásért Szollár János nyugállományú alezredes, Pánczél Mátyás rendőr törzszászlós és Ocskay István mérnök ezredes uraknak! A nyelvtani lektorálásért Harmati-Pap Veronikának, az MTA NYTI munkatársának.

Források

Ajánlott és felhasznált irodalom

Balla Tibor – Csikány Tamás – Gulyás Géza – Horváth Csaba – Kovács Vilmos: A magyar tüzérség 100 éve 1913–2013. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2014.

Balogh János mérnök alezredes: A lángszórók és fejlesztésüknek lehetőségei. Honvédségi Szemle, 1988. 5. szám.

Bártfai Ilona – Homor György – vitéz Petrozsényi Tibor – vitéz Polgár Sándor – Szekeres József – Váradi György: Tata katonái 1869–1999. Tata Helyőrség Nyugállományúak Klubja, Tata, 1999.

Bombay László: A honvédelem négy éve 1990–1994. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1994.

Bonhardt Attila – Pánczél Mátyás – Végh Ferenc – Szekeres József – Hattyár István – Sári Szabolcs: A magyar páncélosalakulatok története. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015.

Dr. Csabai Károly ezredes, a hadtudományok kandidátusa: A tábori hadtápcsapatok felkészítésének néhány kérdéséről. Hadtápbiztosítás, IX. évfolyam 3. szám (1976).

Cseh József: A Magyar Néphadsereg újjászervezésének néhány problémája az 1956–1965. években. Első Század, XI. évfolyam, IV. szám, 2012. tél.

Csécs István nyugállományú alezredes: Az új kiképzési rendszerű műszaki csapatok története 1964–1991. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2017.

Gabrovsky Gábor nyugállományú alezredes Csapataink előtt – az elsőlépcső hadosztályok felderítő-zászlóaljainak kiemelt feladatai. Felderítő Szemle, XIII. évfolyam, 4. szám.

Dr. Gáspár Tibor: Fejezetek a Fegyverzeti Szolgálat és jogelődei történetéből, IV. rész., Katonai Logisztika, XXI. évfolyam, 1. szám.

Germuska Pál: Vörös arzenál. Argumentum Kiadó, Budapest, 2010.

Germuska Pál: A magyar középgepipar. Hadiipar és haditechnikai termelés Magyarországon 1945–1980. Argumentum Kiadó, Budapest, 2014.

Hajdú Ferenc – Sárhidai Gyula: A Magyar Királyi Honvédség Haditechnikai Intézetétől a HM Technológiai Hivatalig 1920–2005. Honvédelmi Minisztérium – Technológiai Hivatal, Budapest, 2005.

Dr. Helgert Imre – Dr. Mészáros Gyula: A Magyar Honvédség a rendszerváltás sodrában (I.–II. kötet). Antológia Kiadó, Lakitelek, 2017.

Horváth Miklós – Kovács Vilmos: Magyarország az atomháború árnyékában, CD-melléklettel. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016.

Höflinger József – Juhász Péter – Szollár János: Életünk – A magyar páncélosképzés története 1973–1996. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2019.

Katona István: A Szu–22M3 repülőgéptípus beszerzésének előzményei, körülményei és háttere (1983–1987). Hadtudományi Szemle, 2016. IX. évfolyam, 3. szám.

Katona István: A Magyar Néphadsereg korszerűsítése gyakorlati megvalósításának kezdete a 101. felderítő-repülő-század szempontjából. Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam, 2. szám.

Katona István: A 101. Felderítőrepülő-század – a „Szuhojszázad” - életének beindítása Magyarországon – a taszári indulás. Hadtudományi Szemle, 2017. X. évfolyam, 3. szám.

Mészáros Károly nyugállományú alezredes: Légvédelmi tüzéreszközök a magyar hadseregben 1950-től napjainkig. Haditechnika, 2001. 3.szám.

Dr. Mórocz Lajos: Kiskatonától a vezérezredesig. HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, 2007.

M. Szabó Miklós: Szupertitkos alakulat – Az MN1480 hadműveleti-harcászati rakétadandár története (1963–1991). Zrínyi Kiadó, Budapest, 2010.

M. Szabó Miklós: A Magyar Néphadsereg fejlesztésének főbb kérdései és problémái az 1980-as években. Aetas, XXVI. (2011.) évfolyam, 1. szám.

Dr. Németh József: Irányított interjú Borsits László nyugállományú vezérezredessel. Hadtudományi Szemle, VII. évfolyam, 2. szám.

Nyári Dezső nyugállományú alezredes A hadsereg felderítőrendszerének kialakítása, a felderítő-rendszergyakorlat szerepe és jelentősége az időszakban. Felderítő Szemle, XIII. évfolyam, 4. szám, 2014. november.

Polgár Ervin nyugállományú vezérőrnagy: A csapatfelderítés fejlődése és helyzete az 1945–85-ös években. Egyetemi jegyzet.

Ripcse László nyugállományú alezredes: A második lépcsőben lévő felderítő-zászlóaljok és alegységek helyzete, a felderítők élete. Felderítő Szemle, XIII. évfolyam, 4. szám, 2014. november.

Schaffer Krisztián: A helikopteres légi mozgékony eszközöknek, szervezeteinek és képességeinek fejlődése a magyar haderőben. Katonai Logisztika, XXII. évfolyam, 1.szám, 2014.

Somkutas Róbert nyugállományú alezredes A csapatfelderítés átalakítása hadművelleti-harcászati felderítéssé (1971 – 1989). Felderítő Szemle, XIII. évfolyam, 4. szám, 2014. november.

Somkutas Róbert: Álcaruhában, Fejezetek a hadművelleti-harcászati és csapatfelderítés történetéből 1945–2000. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2015.

Prof. Dr. Svéd László nyugállományú orvos altábornagy, PhD: A Magyar Néphadsereg Egészségügyi Szolgálatának története 1980–1989 I. rész. Honvédorvos, 2016. (68), 3–4. szám.

Prof. Dr. Svéd László nyugállományú orvos altábornagy, PhD: A Magyar Néphadsereg Egészségügyi Szolgálatának története 1980–1989 II. rész. Honvédorvos, 2017. (69), 1–2. szám.

Toma József – Bódi Ferenc: Múltidéző Nagyatád, A 69. Harckocsiezred rövid története. Nagyatádi Művelődési Ház, Nagyatád, 2002.

Veres Mihály: Légvédelmi tüzekek és rakétások. Püski Kiadó, Veszprém, 2002.

Végh Ferenc: Adalékok a magyar páncélosalakulatok történetéhez. Honvédségi Szemle – 2015. I. füzet.

Végh Ferenc: Páncélosfészek az aranyhomokon. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2016.

Viktor Suvorov: Inside the Soviet Army. Panther Books, London, 1984.

A Honvédelmi Minisztérium, valamint a Magyar Honvédség kiadványai és szabályzatai közül felhasznált források

A Magyar Köztársaság fegyveres erői hagyományos fegyverzete és felszerelése 1990. november 19-én. Szerződés az európai hagyományos fegyveres erőkről, CFE, 1991. 02. 17. (magyar változat). Honvédelmi Minisztérium, 1991.

Gjmű/22 A D-442 gépjármű anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1966.

Gjmű/38 A D-944 páncélozott szállító harcjármű anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1970.

Gjmű/144 A BTR-60PB típusú páncélozott szállító harcjármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása I. kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1979.

Pc/2 A T-54A harckocsi anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1960.

Pc/3 A PT-76 és PT-76B úszóharckocsik anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1964.

Pc/6 A T-55AM harckocsi anyagismereti és igénybevételi szakutasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1997.

Pc/19 A T-55 harckocsi anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1964.

Pc/27 A BMP-1 harcjármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása I. kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1980.

Pc/57 A T-72 harckocsi anyagismereti és igénybevételi szakutasítása, I. kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1979.

Pcfe/38 A T-34-85 és T-34-85M harckocsi anyagismereti és igénybevételi utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1965.

Pcfe/56 A BTR-50PU parancsnoki hírközpont anyagismereti és kezelési utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1964.

Pcfe/251 Az MTLB-U könnyű lánctalpas hordozójármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása, I. könyv. Honvédelmi Minisztérium, 1982.

Pcfe/259 Az MTLB-U könnyű lánctalpas hordozójármű műszaki leírása és igénybevételi szakutasítása, III. kötet. Honvédelmi Minisztérium, 1985.

Tüfe/1 Tüzérismeret. 57 mm-es 43M. páncéltörő ágyú szolgálati utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1951.

Tüfe/2 Tüzérismeret. 76 mm-es 1942M. ágyú szolgálati utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1956.

Tüfe/4 Tüzérismeret. 152 mm-es 43M. tarack szolgálati utasítása. Honvédelmi Minisztérium, 1955.

Tüfe/353 A 152 mm-es 2Sz3M önjáró tarack anyagismereti és üzemeltetési szakutasítása, I. könyv. Honvédelmi Minisztérium, 1982.

Léfe/351 A 23 mm-es ZSzU-4 önjáró légvédelmi gépágyú műszaki leírása és kezelési utasítása, I. rész, Általános leírás. Honvédelmi Minisztérium, 1970.

Léfe/1 A ZSzU-57-2 önjáró légvédelmi ágyú leírása és kezelési utasítása, I. rész, Általános leírás. Honvédelmi Minisztérium, 1963.

MH Tüzérfőnökség: Tüzér technikai eszközök adattára. Magyar Honvédség, 1996.

MH Légvédelmi Rakéta és Tüzérfőnökség: Légvédelmi rakéta és tüzérfegyverek (Segédlet). Magyar Honvédség, 1997. Nyilvántartási szám: 611/64.

MH Összhaderőnemi Parancsnokság: A Magyar Honvédség főbb haditechnikai eszközei 2011. Magyar Honvédség, 2011. Nyilvántartási szám: 237/431.

A szovjet hadsereg szabályzatai közül felhasznált orosz nyelvű szabályzat

Kezelési utasítás – A BRDM-2 típusú páncélozott felderítő-harcjármű leírására és kiszolgálására (orosz nyelvű szabályzat). Szovjet Védelmi Minisztérium, Katonai Könyvkiadó, Moszkva 1967.³⁶⁸

Levéltári és irattári források

A Magyar Népköztársaság honvédelmi miniszterének 0021/1986. számú parancsa az MN szárazföldi csapatainak szervezeti korszerűsítéséről. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). A Magyar Népköztársaság honvédelmi miniszterének 1986 évi sorszámos rendelkezései. Nyilvántartási száma: 172/008.

Az MN 5. Hadsereg története (00438/1986). Kiegészítés az MN 5. Hadsereg történetéhez (001311/1986). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény II/c-1.

Az MN 3. Hadtest története (00694/1986). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény II/c-3.

Az MN 48. Gépkocsizó Lövészezred csapattörténeti könyve 1981–1987. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény VIII/d-818.

Dr Gáspár Tibor nyugállományú vezérőrnagy: A haditechnikai szolgálatok tevékenysége a 80-as években (fegyverzeti szolgálat, páncélos- és gépjárműtechnikai szolgálat, fegyverzettechnikai szolgálat). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény IV/a-16.

A Magyar Néphadsereg Páncélos és Gépjármű Technikai Szolgálatfőnökség története I.–II.–III. rész, (105/0776). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest), MN Különgyűjtemény II/b-44.

³⁶⁸ Páncél Máttyás úr gyűjteményéből.

HM Titkárság: Az MN szárazföldi csapatainak új szervezeti tagozódása 1985. EFE ajánlás 1985. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 10. Őrzési egység száma: 32.

MNVK Titkárság: A bécsi haderőcsökkentés 1989. A Magyar Néphadsereg létszámadatai 1989. 01. 01. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–1989. Dobozszám: 233. Őrzési egység száma: 412.

MNVK Hadműveleti Csoportfőnökség: „Rubin” feladat anyaga 1986–87. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 353. Őrzési egység száma: 577.

Az MNVK Szervezési Csoportfőnökség 00225/1986. számú Intézkedése a „Rubin”-feladat végrehajtására és az intézkedés 13 melléklete. Az MN alakulatainak „Bakony-II” hadiszervezetének megalakítására. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 625. Őrzési egység száma: 913.

MNVK Szervezési Csoportfőnökség: Az MN mozgósítási feladatai megszervezése és végrehajtása 1986. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 566. Őrzési egység száma: 841.

MNVK Szervezési Csoportfőnökség. Szervezési alapokmányok 1983–1986. (Mátra-III., Bakony-I.). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 569. Őrzési egység száma: 848.

MNVK Szervezési Csoportfőnökség: Szervezési intézkedés a Bakony-II-feladat végrehajtására. Szervezési intézkedés a Tavas-feladat végrehajtására. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 626. Őrzési egység száma: 914.

MNVK Szervezési Csoportfőnökség: Az MN rendszeresített és meglévő személyi állománya 1981–1986. HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 472. Őrzési egység száma: 728.

MNVK Kiképzési Főfelügyelőség (Vegyivédelmi Főnökség, Rakéta és Tüzérfőnökség) szervezési tervek (Bakony, Mátra). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 990. Őrzési egység száma: 1551.

MNVK Kiképzési Főfelügyelőség: Jelentés a „Rubin” feladat végrehajtásáról. „Rubin” gyűjtőív (1986,1987). HM HIM Hadtörténelmi Levéltár (Budapest). MN 1980–89. Dobozszám: 1021. Őrzési egység száma: 1588.

MN 5. Hadsereg Parancsnokság Hadrendek (1982, 1983, 1985, 1987): HM HIM Hadtörténelmi Levéltár MN 1980–89. Dobozszám: 2614. Őrzési egység száma: 3785.

Hadrendi nyilvántartó lapok. HM HIM Központi Irattár. Belső leltári szám: 562/21.

Hadrendi nyilvántartó lapok. HM HIM Központi Irattár. Belső leltári szám: 562/22.

Hadrendi nyilvántartó lapok. HM HIM Központi Irattár. Belső leltári szám: 974/72.

Interneten elérhető források

www.raketaezred.hu/tortenelmunk. Utolsó letöltés: 2018.12.11.

honvedlap.tapolcanet.hu/fegyvertar (a Tapolcai Honvéd Kulturális Egyesület honlapja). Utolsó letöltés: 2019. 09. 07.

Az írásban szereplő fényképek tulajdonosai

Pánczél Mátyás úr tulajdonát képező fényképek: borítókép, valamint az 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 39., 42., 43., 44., 45. számú fényképek.

Ocskay István mérnök ezredes úr tulajdonát képező fényképek: a 18., 19. számú fényképek.

Hibácskó Ferenc nyugállományú rendőr alezredes úr tulajdonát képező fényképek: a 40., 41. számú fényképek.

ISBN 978 963 327 829 1

Szerkesztette: Eszes Boldizsár
Műszaki vezető: Sztáryné Benkő Krisztina
Borító és képfeldolgozás: Gróf István

Nyomdai kivitelezés:
HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Korlátolt
Felelősségű Társaság, Sokszorosítóosztály
Felelős vezető: Pásztor Zoltán